

37
Stigma
delus.
Saezan
delus.
Cup-
Tis.

ATA
3546

50/57
P. 99
C. 96

362p 12 to
(with some blank)
requisitum but also
with other parts

M 26390

R 15118

D. Ontana

S

El Vmo. Sr. D. Fr. Melchor
Cano catedrático en la Univ. de Sa-
lamanca por los años de 1520.
fue discípulo del M. R. P. Fr. J.
de Victoria, Autor de es-
ta Summa. Muratorius lla-
ma al M. R. Cano el Quenti-
liano de los Doctores.

Dr. [illegible]

18

[Faint, illegible handwritten text, possibly a list or account]

SACRAMEN-

TORVM ECCLESIAE,

EX DOCTRINA FRATRIS

Francisci à Victoria, ordinis Prædicatorum:

apud Salmanticam olim Primarij Cathedralis

per reuerendum patrem Præsentatum fra-

trem Thomam à Chaves illius disci-

pulum, ac eiusdem or-

dinis.

Ad illustrissimū, ac reuerendissimū dominū

D. Gasparem à Sennica & Auellaneda Archi-

episcopū Cōpostellanū.

Huic ex tertia auctoris recognitione, nunc

denuò multò plures quàm antea, quæstiones accesserunt;

necnon & sanctorum Conciliorum, præ-

sertim Tridentini, & aliorum Decretis

aucta, locupletata, atq; illu-

strata est.

OSCAE,

Typis Ioannis Perez à Valdiuieso Typo-

graphi Vniuersitatis

1588.

A costa de Domingo de Piza, librero,

18

240 RALPH

FOR THE YEAR 1880

BY THE BOARD OF DIRECTORS

OF THE RALPH TRADING COMPANY

INCORPORATED IN THE STATE OF NEW YORK

AND HAVING BEEN EXAMINED BY THE BOARD

AND FOUND CORRECT

IN ACCORDANCE WITH THE BY-LAWS

AND RESOLUTIONS OF THE BOARD

AND THE ACTS OF THE LEGISLATURE

ATTEST

JOHN J. RALPH, President

Secretary

DON Martin Cler-
gueig de Cancer , por la
gracia de Dios , y de la
sancta Sede Apostolica
Ro. Obispo de Huesca,
y del conejo de su Ma-
gestad. Por la presente,
damos licēcia y facultad a vos Inā Perez de
Valdiniello Impresor de libros en esta Vni-
uersidad de Huesca, para q̄ imprimays, y po-
deys imprimir y vender en esta ciudad, y en
todo nuestro Obispado, el libro intitulado
Sūma de los Sacramētos de la Iglesia, copi-
lado de los escriptos y doctrina del doctissi-
mo maestro y padre, dignissimo de memo-
ria, fray Frā̄sisco de Victoria, de la Ordē de
los Predicadores, por el padre Presentado
fray Thomas de Chaues de la misma Ordē.
En testimonio de lo qual mandamos dar las
presentes, firmadas de nuestra mano, y por
el infrascripto nuestro secretario referenda-
das. Dat. en nuestro Palacio Episcopal de
Huesca, a los 28. dias del mes de Junio, de
mil quinientos ochenta y ocho años.

M^o. Eps Osceñ.

De mādamiento de su reuerēdissima señoria.

Luis Navarro Natario.

A 2 Yo

YO el Licenciado Juan Gascon, Visitador general
en todo el Obispado de Huesca, por el muy il-
lustre y reuerendissimo señor don Martin Cler-
guerg y Cancer, Obispo de Huesca, y del consejo de su
Magestad, he visto por mandado de su Señoria este li-
bro, intitulado Somma de los Sacramentos de la Igle-
sia, recopilado de los escriptos del doctissimo padre
fray Francisco de Victoria, Cathedratico que fue en la
Vniuersidad de Salamãca, de la Orden de Predicadores,
por el padre Presentado fray Thomas de Chaves
de la mesma Orden. Y por quanto la doctrina que en
el contiene, es conforme a la que nuestra madre la Igle-
sia catholica Romana nos ensena, por esso me ha pa-
recido que se deve imprimir, para que todos gozen de
tan buena y sana doctrina. Fecha en Huesca a 27 de
Junio, año 1588.

El Licenciado Juan Gascon,

M. Eps. Osca.

De mandado de su reuerendissima señoria.

Luis de Sotomayor

A 27

EPISTOLA.

FRATER THOMAS

CHAVES IN SACRA

Theologia Præsentatus, fa-

miliz Prædicatoriz

minimus.

Candido Lectori

salutem.

Vperiorib⁹ annis ex-
ciderat nobis, cãdide Le-
ctor, potius quam ad-
tus fuerat, Commenta-
riolus, quo in compen-
dium redactæ erant ob-
servationes inclyti præ-
ceptoris mei F. Francisci Victoriz, re, & fa-
ma super æthera noti, in quartum librum
Sententiarum: quem ego attendita cura, &
magna auiditate, ex ore dicentis, & præle-
gentis exceperam; mihi ipsi, vt thesaurum
eximium seruaturus. Quem tamen postea
passus sum cõmunicari Reipublicæ, id quod
factum fuit alienis manibus, potius quàm
nostris. Nunc autem veluti repositam ad tẽ-
pus tabulam reuifens, & videns aliqua etiam
quæ secundam, eamq; propriam limam desi-
derarent; libenti animo hoc, quicquid est la-
boris, assumpsi, vt opusculum ipsum in lu-

cem ipsi publicam emitterem, castigatum, tersum, splendidumque, atque adeo locupletatum multis partibus. Recisa itaq; sunt à nobis nonnulla superflua, additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ prætermisæ fuerant. Cuncta etiam ad amussim Concilij Tridentini sunt exacta, adhibitis in proprijs locis decretis ipsius, atque diffinitionibus; quibus, & doctrina ipsa fit augustior, & legentis animus optatam tranquillitatem inuenit, anxietate, & nutatione sic prorsus exempta. Boni consule, quòd maiore sumpta luce ab Ecclesia, nostris eam lucubrationibus deesse non tulimus. Ea ipsis addita, adiunctaque noua diligentia factum sit, vt libellus ille prior, iam merito sordere tibi debeat; hic autem, quem in præsentia damus, omninò sit amplectendus; vt-pote qui tot rationibus illi antecedit, tot commoditatibus cum exuperet, vt iam præ isto, ille nullus censi queat.

Vale.

*

7.
ILLVSTRIS-
SIMO, AC REVEREN-
dissimo domino D. Gaspari Stu-
nicæ Auellanæ, Archiepiscopo
Compostellano, sacra, atq;
catholicæ Maiestati à
consilijis,

Frater Thomas de Chaues, Ordinis
Prædicatorum,
S. D.

IN votis mihi semper
fuit (illustriissime; at-
que vndecunq; orna-
tissime Præsul) quo
ad eius fieri posset,
curare, vt præcepto-
ris nostri Francisci Victoria, imago
animi expressior, æternitati consec-
rata, sine fine per orbem circunfer-
retur, virique digni immortalitate,
immortalis esset memoria. Et quia

vidi semper hoc à nullo pictore, aut
 sculptore sperari debere; vtpote quo-
 rum artem vniversam superaturum
 esset opus præstandum (quid enim
 illi præter mutum corpus nobis red-
 derent, si maxime conarentur) verti-
 me ad speciosiores plures effigies
 quas ipse reliquit, spirantes, atq; lo-
 quentes, pandentesque diuini homi-
 nis ingenium, omnium rerum ca-
 pax, omnium rerumque locuplex.
 Vnde etiam (quanuis crassiore Mi-
 nerua) conicere licet, placidissimi
 hominis constitutionem, ac formam.
 Plerumque enim natura comparatū
 visitur, vt pulchri animi, pulchris,
 & speciosis corporibus sint tributa.
 Ex pluribus ergo huiusmodi imagi-
 nibus præstantissimi hominis, hanc
 in publicam lucem olim dare consti-
 tui; quæ toto hoc libello sese offert
 spectandam. Qui libellus tam felici
 sydere primum prodijt, tantoq; ap-
 plau-

plausu susceptus est, ut nostram (licet magnam) expectatione n vicerit. Hunc ergo nova cura, multis in locis locupletatum, atque expolitum, tibi offero protegendum, tanquam vnicè tibi debitum, ut qui unica sis gloria tanti magistri. Fuit enim & in hoc felix Victoria noster, quòd te tantum discipulum, tanquè omnibus numeris absolutum. sortitus est. Bene vale Hispaniæ nostræ alterum lumen. Apud inelytrum nostrum sancti Petri martyris Toletanum cœnobium Idibus

Aprilis anni

1566.

ADMODVM

REVERENDO DOMI-

no Francisco Perez, Ecclesie

Toletanæ S. Genesij

Rectori,

Frater Thomas de Chaues Ordi-

nis Prædicatorum

S. D.

Bsecrafti me (admo-
 dum obseruande do-
 mine, paterq; sapien-
 tissime, in Christo
 Iesu, animo meo cha-
 rissime) ac tuis lite-
 ris efflagitasti, vt septem Sacramen-
 torum Ecclesie mysteria in summam
 quandam redigerem, atq; doctrinarũ
 flueta, quæ doctissimus magister fra-
 ter Franciscus à Victoria interlegẽ-
 dum materiã de Sacramentis, in suos
 discipulos longè, lateq; effuderat, in
 compendium cogerem. Cùm itaq; cõ-
 lude-

siderarem obsecrationē eius qui potest præcipere, vicē vrgentis obtinere mandati, quanuis aliò me sollicitudines, quibus assiduè distringor, euocarent, tua me tamē merita (haud spernenda) pepulerūt, vt ibi potissimùm meum desudaret ingeniū, cui iam pridem animum cōsecraueram. Et licet hoc meum erga te obsequium, cōmunibus alijs laboribus (in quos me totum reiecit obedientia) iniuriam videatur afferre, non sum tamen ratus iniquè facere, priuatę tuę vtilitati inseruens; qui solus vniuersitatis merita propemodū æquas; cui etiam lōgè sum ego magis alstrictus, quàm cæteris vniuersis. Omitto interim, q̄ huius nostri suscepti laboris fructus, nō ad te solūm, sed ex te in plures alios debet promanare, qui animū tuū tanquam lucernam ardentē, nō sub modio clausam, sed in edito si tam loco suspiciūt. Itaq; quòd cōmuni vtilitati

in hoc meo opere vna ratione vide-
 bar subtrahere, multis alijs (si quis
 rectè expèderit) cū amplo scœnore re-
 stituo. Cape igitur ouans, pater inte-
 gerrime, hoc ex me munusculū: quod
 licet inglorium, licet exile; nunquam
 vlli à me, nisi tibi cōcessum. Sic autē
 Sacramentorum materiā in hoc bre-
 ui opusculo collegi, vt nihil (nisi me
 me fallit animus) quod ad rem perti-
 net, subticuerim; nihil superfluum ad-
 miserim: quorum alterum mihi vitio
 verteres, alterum (nouī enim te) re-
 pudiares. Et vt auidius, maioriq; cum
 fide opus hoc legeres, nihil ex meo
 promptuario deprompsi. Omnia ex
 ditissimo penu mei sapientissimi ma-
 gistri sunt eruta: qui ex integro,
 meo rogatu, scripturam per-
 legit; quo nullus tibi in ani-
 mo dubitationis ser-
 pulus resideret.

Vale.

Quis

QVIA OM

NIS QVI DE REALI

QVA BONS ELTVITVR SER

mo, debet à diffinitione proficisci, vt in

intelligatur quid sit id de quo dispu

tatur: ideo nos à diffinitio

ne initium ducemus.

ARTICVLVS. I.

SV ERITVR in pri

mis, quid sit Sacramen

tum? Diffinitio autē de

bet esse breuis, & dilu

cida oratio, naturā rei

exponens. Et ideo Au

gust, lib. 10 de Ciuitate

Dei, sic diffinit. Sacramētū est sacræ rei lig

num. Hæc diffinitio habetur de conse. d. 2. c.

sacrificiū. Hæc est etiam prima diffinitio ear

rū quas Magister sententiarū ponit in 4. diff.

1. & sanctus Thomas tertia parte, quæstione

60. arti. 2. Vbladuerte, quod quādo dicit sa

cræ rei, non intelligitur quælibet res sacrā,

quia sic crux, & multa alia esset sacramentū,

sed res sacrā sanctificans nos. Cum enim sa

cramentū sit signum quoddam, signa autem

proprie debeantur hominibus, & sacramē

tū

Sacramē-
tum quid
sit

tum sit propriū hominū, oportet vt per rem
 sacrā intelligamus rem homines sanctifican-
 tem. Per signum etiā non intelligas quod-
 cunq; signum, sed signū exterius quod com-
 muniter vocatur signū, & quod diffinit Au-
 gu. 2. de doctrina Christiana dicens. Signum
 est quod præter speciem, quam ingerit sensi-
 bus, facit aliquid aliud in cognitionē venire.
 Est igitur sacramentum, signum sensibile rei
 sacrę, nos sanctificantis. Per rem ergo sacram
 nos sanctificantem, intellige principaliter
 gratiam gratum facientē: quauis S. Tho.
 3. p. q. 60. art. 3. dicat tria figurari in sacramē-
 tis. Primū, causam effectiuam nostrę sancti-
 ficationis, scilicet passionē Christi Lucę. 22.
 Hoc facite in meam commemorationem.
 Et 1. Corinth. 11. Quotiescunq; manducabi-
 tis panem hunc, & calicem bibetis mortem
 dōmini annuntiabit. Secundum, causam
 formalē nostrę sanctificationis, scilicet gra-
 tiam. Tertium, causam finalem, quę est glo-
 ria. Vnde Eccle. cantat ex officio. S. Tho. O
 sacrum cōuiuium, in quo Christus sumitur,
 recolitur memoria passionis eius, ecce pri-
 mū mens impletur gratia, ecce secundū: & fu-
 turę glorię nobis pignus datur, ecce tertiū.
 Sunt & alię diffinitiones sacramenti, quę
 sub alijs verbis idem quod prima iam posita
 docent. Sacramentum, ait Magist. sententia-
 rum. Est inuisibilis gratię visibilis forma, vt
 eius

eius imaginem gerat, & causa existat. Et Augustinus lib. de Corpore Christi, Sacramentum est per quod ius tegumentis rerū visibilibus, diuina virtus secretius salutem operatur. Et Hugo de S. Victo. lib. de Sacramentis. 1. part. cap. 1. Sacramentum est materiale elemētum, foris sensibilibus propositū, ex similitudine representās, ex institutione significans, ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem & spiritualem gratiam. Et hæc de diffinitione sacramenti sufficiant.

VISA sacramenti diffinitione, quia de sacramētis nouę legis est noster hic tractatus. Cum iuxta fidem certissimum sit sacramenta nouę legis, à sacramentis veteris legis differre, vt habetur in Concil. Trident. Sess. 7. de Sacramentis in genere. Cano. 2. videre oportet in quibus differant nostra sacramēta à sacramētis veteris legis, maxime à circūcisione, quæ secundum Augu. & doct. conferebat gratiam ex opere operato. Notandū ergo, primò certum est, quòd sacramēta veteris legis non aperiebant cælum, vt patet ex multis sacrę scripturę locis. Omnes enim antiqui patres, etiam sanctissimi fatebantur se in infernum descensuros, vt Iacob Gene. 37. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Iob. 14. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me? & 17. & infernus domus mea est Psal. 88. Quis est homo qui viuet, & non
vide-

8.
Sacramēta veteris & nouę legis quæ differant.

v. debet mortem cruciatum suam de ma-
 na inferi. Et certum est quod sacramenta
 noua legis aperiant ianuas caeli. Christus in
 sua passione aperuit eam in communi toti
 generi humano in particulari v. t. o. aperunt o
 sacramenta. Matth. 7. Prædicabst. Ioannes, et
 penitentiam agite; et appropinquauit regnū
 celorum. Ephē. 2. Cum ergo tate ois iulauatis, &
 confederet nos fecit in seculis. Rom. 8. Si
 filij ergo & heredes. Matth. 23. Venite bene-
 dicti patris mei, percipite regna. Et Matth. 3.
 In baptismo aperuit ianua. Ex hoc se-
 quebatur quod sacramenta v. t. o. legis, non
 ponebant homines in statu sufficienti per
 ueniendi ad vitam æternam; & per consequens
 non dabant salutem, quia vltima salus est bea-
 tificatio, & perinde tunc gratia non erat per-
 fecta. Vnde, tunc quanto tempore heres
 paruulus ab nihil differt a seruo; quia scili-
 cet non habebat ius ad eandem vitam æternam, ab
 extrinseco, quia nondum aperuerat Christus
 ianuam caeli. Per peccatum enim Adæ, &
 quod esse que actuale peccatum, non solum
 Adami incurrat indignationem, sed etiā om-
 nes posterius eius, & tota natura humana; &
 sic duplex olim erat indignatio, scilicet con-
 tra personam, & contra naturam. In veteri
 ætate legē, per sacramenta tollebat ut in-
 dignatio poena particularis, contra singulos
 homines; sed tamen manebat adhuc indig-

nata Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquam vique ad Christum à toto genere humano fuit ablata, & sic non erant Deo perfecte grati in illa lege veteri, sicut nunc in noua, quando omnis indignatio particularis & communis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVÆRITVR, quot sint sacramenta nouæ legis? Respondeo, quod septem. Baptismus, Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, Ordo, Matrimonium, Extrema vnctio. Hoc determinatum est in Concil. Florenti. sub Eugē. 4. & in cap. ad abolendam. extra. de hereticis. Excommunicantur & damnantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere præsumperint, quam ecclesia Romana docet. Præterea idem patet ex Concil. Trident. Sessi. 7. de sacramētis in genere. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis esse plura vel pauciora quam septem, videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem, Ordinem, & Matrimonium anathema sit. Cum ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vsu teneat. 7. esse sacramenta nouæ legis iam nemini licet de hoc dubitare.

DVBITATVR à quo fuerint instituta septem prædicta sacramenta. Resp. Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse à domi-

no nostro Iesu Christo. Nam ita expressè diffinitur in Concilio Tridentio, Sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouę legis non fuisse omnia à domino nostro Iesu Christo instituta, anathema sit.

QVÆRITVR item, an omnia prædicta septem sacramenta, sint verè & propriè sacramenta? Respõdetur iuxta fidem certissimum esse omnia esse propriè & verè sacramenta. Patet ex prædicto Concil. Trident. Cano. illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramentorum non esse verè & propriè sacramentum, anathema sit. Vnde constat sententiam Durãdi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nunc inter hæreses esse computandam.

QVÆRITVR an huiusmodi septem nouę legis sacramenta, gratiam contineant, ipsamq; semper & infallibiliter omnibus & singulis dignè ea suscipientibus, conferant, etiam ex opere operato, hoc est, ratione suã. Respõdetur ad quæstionè affirmatiuè quãtum ad omnes & singulas eius partes. Et oppositum est hæresis, patet ex Concil. Tridentino, Sessione. 7. de sacramentis in genere, Canone. 6. 7. & 8. Verba sexti sunt. Si quis dixerit sacramenta nouę legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicere, non conferre,

ana-

anathema sit. Canonis verò septimi verba sunt. Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si rite ea suscipiant, sed aliquando & aliquibus, anathema sit. Can. 8. verba sunt. Si quis dixerit per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit.

S V F F I C I E N T I A M & congruitatem huius numeri docet. S. Tho. 3. p. q. 65. art. 1. dicens. Sacramenta ecclesiastica ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendū hominem in vita spirituali, seu in cultu Christianæ religionis, & in remedium contra peccatum, & quantum ad vtrunque conuenienter sunt. 7. Vita enim hominis spiritualis, similitudinem habet ad vitam corporalem, propter quod eodem nomine vocatur vtraque vita. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur, vno modo quantum ad propriam personam, & hoc dupliciter, scilicet aut acquirendo perfectionem, aut remouendo impedimenta. Perficitur autem vita perfectione prima per generationem, quando acquirit vitam: & loco istius generationis succedit baptismus, qui vocatur regeneratio, quia homo cum esset mortuus per peccatum, recipit vitam per lanacrum regenerationis, & renouationis, ad Titum. 3. Secunda perfectio est

7.
Sacramē-
torū suf-
ficientia.

augmentum, cui succedit secundum sacramentum confirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutum, quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vite corporalis est nutritio, que est cōseruatio vite, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioā. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdum incurrit ægri tudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendam morbum, vt pharmacum: alterum ad restituendas vires. Sic etiam in vita spirituali, ad expellendas infirmitates peccati, est pœnitentia. Psal. 11. Sana animam meam, quia peccaui tibi. Alterum ad expellendas reliquias peccatorum, & est extrema vnctio, de qua Iacobi. 5. Et si in peccatis fuerit, dimitte ntur ei. In ordine autem ad communitatem perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationē, quod fit per matrimonium, tam in corporali, quam in spirituali vita.

DE SACRAMENTO BAPTISMI
tractat Magister, quarto, distinct. tertia, & dicit, quod
baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma
verborum præscripta & determinata. Tractat de
hoc

augmentum, cui succedit secundum sacramentum confirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutum, quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vite corporalis est nutritio, que est cōseruatio vite, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioā. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdum incurrit ægri tudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendam morbum, vt pharmacum: alterum ad restituendas vires. Sic etiam in vita spirituali, ad expellendas infirmitates peccati, est pœnitentia. Psal. 11. Sana animam meam, quia peccaui tibi. Alterum ad expellendas reliquias peccatorum, & est extrema vnctio, de qua Iacobi. 5. Et si in peccatis fuerit, dimitte ntur ei. In ordine autem ad communitatem perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationē, quod fit per matrimonium, tam in corporali, quam in spirituali vita.

DE SACRAMENTO BAPTISMI
tractat Magister, quarto, distinct. tertia, & dicit, quod
baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma
verborum præscripta & determinata. Tractat de
hoc

hoc sacramento sanctus Thomas tercia parte, quaestio. 66. Tractatur etiam de baptismo, in Concilio Florentino. Et abundè satis in Concilio Tridentino, Sessio. 7. de Baptismo, per Canones quatuordecim.

DEBITA TVR, quando fuit institutus baptismus? vtrum ante Christo passionem, vel postea? Respondeo per duas propositiones. Prima, Certissimè

8.
Baptismus
quādo institutus.

est quòd fuit institutus à Christo ante passionem. Paret hoc Ioan. 3. vbi expressè habetur, quòd Christus baptizabat. Et Ioan. 4. declaratur quomodo baptizabat, quamquam Christus non baptizaret, sed discipuli eius baptizabant de mandato ipsius, quia aliàs Christus non diceretur baptizare. Non est autem verisimile, quòd Christus baptizaret baptismo Ioannis, nec etiam apostoli Ioannis baptismo baptizabant, vt dicit Hierony. in episto. ad Seleucianum, & in sermone Epiphaniæ. Aliàs inter discipulos Ioan. non fuisset inuidia, qui dolebant eò, quòd plures baptizaret Christus, quàm Ioannes, nam ille baptismus disceretur Ioannis, non Christi. Item sacramenta sunt instrumenta nostræ redemptionis: cum ergo Christus perfecit redemptionem in passione vel resurrectione, & baptismus sit potissima pars redemptionis, sequitur, quòd fuit institutus

ante Christi passionem. Et ita tenent omnes doctores.

9.
Beda. 2.

S E D queritur, quando? Quidam dicunt, quod quando Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas, vim regeneratiuam illis contulit. Alij dicunt, quod fuit institutus, quando Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marci ultimo. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, predicta autem verba dicta fuere post resurrectionem. Sanctus Thomas & Nicolaus de Lyra, tenent, quod fuit institutus quando Christus fuit baptizatus in Iordane. Ioan. 1. & ita tenendum est sine aliqua dubitatione.

10.
Baptismi
obligatio
quando in-
cepit.

Q V Æ R I T V R, quando baptismus incepit obligare, & consequenter alia sacramenta nouae legis, ac proinde quando cessauerunt legalia? Respondeo per propositiones. Prima propositio, Ante passionem & mortem Domini, circumcisio & alia legalia fuerunt semper sub praeccepto. Probat, nam Christus non soluit veterem legem, antequam eam impletet: sed non fuit impleta usque ad passionem, cum dixit consummatum est, Ioannis decimonono. Ergo ante passionem legalia non cessauerunt: per passionem enim suam (vt ait Paulus) liberauit nos Christus a seruitute legis. Secunda propositio, In passione Domini omnia legalia fuerunt extincta
quan-

quantum ad præceptum, & quantum ad virtutem. Volo dicere, quòd post passionem Domini nò erat præceptum de circùcisione, nec de aliquo alio in lege scripta, totaliter enim extincta erat quantum ad vim illam, quam prius habebat, & nullam omninò habebat effectum. Lex enim illa fuit instituta ad significandum gratiam noui testamenti, quæ per Iesum facta est, ac proinde mortuo Christo debuit cessare: sicut adueniēte luce, cessat umbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam: ergo dum venit quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. I. Corint. 13. Reprobatio fit prioris mādati propter infirmitatē eius, & inutilitatē, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio verò fit melioris spei. Tertia propositio, Ante promulgationem sufficientem euangelij, per aliquod tempus legalia non erāt mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & nò erat peccatū etiā scienti & non ignorantem legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum, Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autem permissum fuit, vt Augu. ait, vt synagoga cum honore sepeliretur. Vt ostenderetur igitur quòd fuerat bona & sancta, non est illi statim post passionem derogatum. De ista propositione fuit magna controuersia inter Hieronymū & August. Hierony. enim videtur sentire,

Legalia
quando
cessauerunt.

quòd statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli & Petri excusat; quia fuerunt quædam piæ dispensationes & simulationes, vt vitaretur scandalum. Sed Augustinus oppositum omninò tenet, & quidè differtè & eleganter disputat: Si enim iam essent mortifera, propter nullum scandalum licuisset Paulo circúcidere Timotheum, nec simulare circumcisionem: etiam pro salute totius populi Iudeorum, quia esset mendacium in factò. Petrus autem incautè se habuit in obseruatione legalium, nimium còdescendens Iudaïs illis, qui legalia obseruanda esse dicebāt, ita vt aliqui eius exèplo inducerentur ad eorum obseruantiam, quasi essent necessaria: & ideo Petrus aliquam leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltimà propositio, Post sufficientem promulgationè euangelij omnia legalia fuerunt & sunt mortifera. Hoc determinatum est extra de baptismo & eius effecta. c. maio. & in Conci. Florenti. dánati sunt Cherinthus & Ebion, contrariù tenentes. Et ad Gal. 5. Si circumcidamini. Christus vobis nihil proderit.

11.

Promulgatio euangelij quando fuit facta sufficienter.

SED dubium est, quādo fuit facta sufficienter euangelij? Respon. quòd non est certum. Non enim potest dici quòd fuit facta in Pentecoste, quia postea Paulus circumcidit Timotheum, & Petrus seruabat

L'omp

lega-

legalia, vt patet Actu. 10. Absit à me dñe,
 commune & immundum non introiuit in
 os meum. Nec potest dici quòd in. 3. Conci.
 celebrato actu. 15. quia postea purificatio
 Pauli facta est, Act. 21. & in illo concilio con-
 tinentur aliqua legalia, scilicet vt abstineant
 à suffocato & sanguine. Dicunt aliqui, quòd
 tunc facta est sufficiens promulgatio, quãdo
 Titus & Vespasianus destruxerunt Hierusa-
 lem. Permissio enim legalium post passio-
 nem, erat propter Iudæos, Cum igitur illi
 tunc sint pene extincti, sine lege, sine rege,
 sine Deo, vt dicit Lactan. videtur quòd ex
 tunc omnia legalia sint mortifera: & licet
 hoc non sit certum, non est tamen aliquo
 pacto dubitandum, quin nunc & per multas
 annorù centurias antea fuerint legalia mor-
 tifera. Circūcisio enim fuit instituta ad signi-
 ficandum aliquid futurum in Christo, & sic
 modò esset mendacium perniciosum. De
 baptilino igitur, & de omnibus sacramentis
 nouæ legis, ait Sanct. Tho. quòd post passio-
 nem Domini ceperunt habere vim obliga-
 toriã, quia tunc cessauerunt legalia: vt aperte
 dicit prophetia Daniel. 9. Et in dimidia
 hebdomada occidetur Christus, & cessabit
 hostia & sacrificium. Probatum autem hoc,
 quia Marci vlti. Christus dixit. Ite, docete
 omnes gentes baptilizantes eos, &c. qui non
 crediderit, condemnabitur. Hoc autem di-

Etum fuit ante Pentecostem, & apostoli prædicabant eo modo, quo Christus præceperat, scilicet, Nisi baptizemini & credideritis condemnabimini: ergo tunc tenebatur ad baptismum, & percósequens ad alia præcepta nouæ legis.

72.
Baptismi
materia
quæ sit.

QVÆRITVR, quæ sit materia sacramenti baptismi? Respondetur, quòd aqua simplex, quia habet proportionem ad effectum spiritualement, quoniam mundat, & est communior materia, quam omnes. facile possunt habere. Patet hoc Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nõ potest, &c. Et ita definitur in Cõcili. Florenz. sub Eugenio. 4. Et item in Conci. Trid. Sess. 7. de Sacramento baptismi. Cãno. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate baptismi, atq; ideo verba illa Domini nostri Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorsit, anathema sit. Cum niue autẽ & cum glacie, non posset quis baptizari, quia est alterius speciei, quàm aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu quia iam est vera & simplex aqua, quamuis de hoc Marsilius dubitet, & quidem alij, aqua verò rosacea & alijs artificialibus aquis non potest quisquam baptizari, quia non sunt aquæ veræ.

QVÆ-

QVÆRITVR, qua sit forma huius sacramenti? Respondetur, quòd hæc, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Patet hoc Matth. vlti. & in conc. Florè. Quæritur vtrū mutatio huius formæ vitiet sacramētū? Respōdetur, quòd duplex est variatio, quædam quæ mutat sententiam & sensum formæ, & talis enacuat sacramentu. Altera quæ nō mutat sensum & sententiam formæ, & talis non tollit sacramētum. Vnde in cap. retulerunt. de consec. distinct. 4. Zacharias Papa determinauit, quòd ille qui dixit. Ego te baptizo in nomine patriæ, & filias, & spiritus sanctas, verè baptizauit.

QVÆRITVR, an si diceret, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & precedentis, verè baptizaret? Respōdetur, quòd S. Tho. hic. 8. 3. p. q. 66. ar. 5. & 6. dicit quòd nō. Idē tenet Scot. Bona. Ricar. Tho. de Argetina. Gabri. Alaco, & Marsi. Paulu. tamē dubitat. Caic. autē tenet omnino contrariū, asserens quòd ibi esset verū sacramētū quod probat multis argumentis. Nam de conse. d. 4. c. a quodā Iudæo. habetur quòd cum quidā Iudæus baptizaret, determinauit Papa, quòd si baptizabat in nomine Trinitatis vel Christi, vel patris & filij & Spiritus sancti (vnū quippe & idē est) nō debebat iterum baptizari. Plus autem differt nomen Christi, à nomine patris, & filij, & Spiritus

san-

13.
Baptismi
formaque
sit.

14.
Error in
forma an
vitiet sa-
cramētū.

sancti, quam nomen genitoris, geniti, & procedentis: ergo. Hanc opinionem Caiet. reputat certam magister Victo. Fatetur tamen quod taliter mutare formam esset contra preceptum, ac pro inde peccatum: baptismus tamen esset validus.

238

Baptismus
in nomine
Christi an
sit vali-
dus.

QVÆRITVR, an si diceret, Ego te baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret ad baptismum? Resp. quod hoc aliquando fuit licitum & sufficiens. Paret quia ut dicitur Act. 2. & 8. apostoli baptizabant sub illa forma: quod factum est ex instinctu Spiritus sancti propter odium quod habebant Iudei ad nomen Christi, ut incitarentur ad amorem eius. Vel forsan, quia apostoli non audebant in principio predicationis sue, aperte nominare Trinitatem populo infirmo. Sed utrum sufficeret nunc predicta forma? Respondet S. Tho. 3. p. q. 66. art. 6. dicit quod non, & ita tenet communiter docto. Quia dicitur Matth. ult. Baptizantes eos in nomine patris & filii, & spiritus sancti. Et cap. in synodo, de cons. d. 4. Eug. expressè determinat, quod si quis in forma baptismi unam personam non nominaret, non baptizaret, & ibidem cap. si re vera dicitur, quod si quis baptizaret in nomine domini, non esset baptismus. Et Didymus in lib. de Spiritu sancto, dicit, quod qui in forma baptismi nominaret unam personam Trinitatis sine alijs, non baptizaret. Cui apostolis autem dispensavit Spiritus

ritus

ritus sanctus, propter rationes iam dictas. Caiet. vero oppositum tenet. 3. p. q. 66. art. 6. & Magist. sentent. hic in litera, & Hugo de S. Viatore lib. 2. de sacramen. par. 6. c. 2. & Adri. in 4. q. 2. Quia in cap. a quodam Iudeo. dicitur, quod qui baptizatus est in nomine Christi, non est rebaptizandus. Sed forte predictam caput noluit hoc determinare tamquam de fide, Res mihi dubia est & ambigua, & ideo nihil volo determinare: vtraque opinio est probabilis, & periculosam est hic tenere in tanta materia, quod certum non est.

QVÆRITVR, an esset baptismus si quis diceret: Ego te baptizo in nomine sanctissimæ Trinitatis & indiuiduæ unitatis? Respondetur, quod omnes dicunt, quod non. Ita tenet S. Tho. Sco. Adria. & ceteri. Caiet. tamē tenet, quod est verus baptismus, propter illud cap. a quodam Iudeo. Certē ego in hac re non credo Caiet. sed dico, quod non esset baptismus. Et idē dico de eo qui diceret, Ego te baptizo in nominibus patris, & filij, & spiritus sancti: non est baptismus: Ita tenet Palu. 4. distin. 3. q. 1. art. 3. & Magister Sententiarum. 4. distin. 3. cap. 5.

QVÆRITVR, an requiratur, quod minister, seu baptizans exprimat propriam personam, dicēs, ego? Respondetur quod sufficit dicere virtualiter, vt si dicat, Baptizo te, &c. Sed vtrū sit necessariū quod exprimat

19.

Baptismus
in nomi-
ne Trinitatis.

17.

Baptizans
an debeat
exprimere
propriam
personam.

sal-

saltem virtualiter Respondeo, quòd non, & ita tenent omnes. Nam Græci baptizant sub hac forma, Baptizetur seruus Christi in nomine patris, &c. Et est verus baptizatus, ut tenet S. Tho. 3. p. q. 66. art. 3. 1. & 2. Et ita tenendum est sine dubio. Quàuis in c. 1. si quis. de baptis. videatur dici contrarium, sed intelligitur de illis, qui tantummodo dicunt in nomine patris & filij, & spiritus sancti: non dicendo baptizo, vel baptizetur. Si quis autem diceret (causa grauitatis) nos te baptizamus in nomine, &c. non esset baptizatus, secundum S. Tho. 3. p. q. 66. art. 4. 3. quia variatur sensus formæ. Nos enim, significat ego & tu. Si autem episcopus, vel alia magna persona baptizet sub illa forma, est verus baptizatus, quia iam ex circumstantijs & accommodatione patet tantum significari, sicut ego te baptizo. Duo autem si sic baptizant, & vnus aquam mittat, alter verò dicat: ego te baptizo, &c. nihil faciunt, quia est falsa forma illius qui dicit ego te baptizo. Si verò simul & semel ambo baptizant (quia cõtendunt de prebenda) ita quòd quilibet totum faciat, est verus baptismus, nec de hoc dubito, nisi quilibet dicat, nos te baptizamus. Tunc enim secundum S. Tho. 3. p. q. 66. art. 5. & q. 67. art. 7. nõ est baptismus, quòd ego reputo securius, licet oppositum dicat Caiet. 3. p. q. 67, art. 7. & Palu. 4. de 3. q. 2. & Durand. 4. d. 3. q. 3.

Baptizare
vnum an
possint
duos simul.

S E D utrū requiratur quòd nominetur
 persona baptizata, scilicet te? Respon. quòd
 Scot. 4. d. 3. q. 2. art. 3. & Gabriel. 4. dist. 3. q.
 vnica, dicūt quòd sic, & ita tenendū est, nam
 requiritur quòd verba baptizātis applicen-
 tur alicui. Sed vtrum quis posset seipsum
 baptizare? Respon. quòd nō, vt patet. c. debi-
 tum. de baptismo. vbi hoc determinatur.
 Sed vtrū esset baptismus si quis diceret, ego
 te abluo, vel mergo? Respōd. tur, quòd sic,
 quia verba sunt synonima: quicquid dicat
 Glossa in cap. multi sunt. Et fœminæ sermo-
 ne Hispano baptizantes, melius faciunt, quā
 illæ quæ baptizant sermone Latino, quia
 sciunt melius pronuntiare verba Hispana,
 quā Latina.

18.
 Baptizata
 psona an
 debeat ex-
 plicari.

D V B I T A T V R, an requiratur mer-
 sio baptizati in aqua, vel an sufficiat tingere
 ipsum? Respō. quòd fuit antiqua cōsuetudo
 vt mergeretur, iam verò nō oportet, sed qui
 libet seruet morem suæ diœcesis. Vnde in
 Germania ponitur dantaxat guttula aquæ,
 &c. In locis autem vbi consuetum est ter-
 mergere puerum, si ante secundā, vel tertiā
 merzionē, dicta forma baptismi, puer moria-
 tur, verē baptizatus est, vt dicit Caieta. licet
 Palude oppositum teneat. Si autē timeatur
 mors pueri si mergeretur nō debet mergi,
 sed sufficit cum aqua aspergere, quicquid di-
 cat Palud. 4. d. 6. q. 1. art. 3. nam contra eum
 tenent

19.
 Merisio ba-
 ptizati an
 requirata

tenēt omnes Doctores. Si verō quis diceret, Ego te baptizo in nomine patris, &c. & mitteret puerum in flumen, vtrum esset baptizatus? Respon. Palud. 4. dist. 3, quest. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Mar. 4. q. 1. & comunis opinio dicit quōd nō est baptizatus talis puer. Syluest. etiā tenet idē, & hoc intelligēdū est etiā si ille qui sic mittit puerū, intendat eum baptizare. Maio. autē in 4. d. 4. q. 2. & Panor. c. non vt apponeres. de baptismo, tenet, quōd esset verē baptizatus. Pro vtraq; parte est apparenia, Ego mallē tenerē, quōd esset baptizat⁹, nihil enim refert mittere eū in aquā, vel mittere plurimam aquam super eum.

20.

Baptizatus
an remittat
omnia
pec.

QVÆRITVR, vtrum baptismus remittat omnia peccata etiā actualia? Et videtur, qd nō, quia institutus est cōtra originale. Respōdetur ex sentētia omniū doctorū, quōd baptismus remittit oīa peccata etiā actualia. Patet Ezechielis. 36. Effundā super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et est determinatū ab ecclesia, de consec. d. 4. c. parvulo. & c. regenerāte, & sunt verba Augu. & figuratum fuit Exodi. 14. in Ægyptis, de quibus dicitur: nec vnus quidē superfuit ex eis. Vbi dicit gloss. sic, peccata omnia in baptizato. Item originale nō dimittitur sine gratia, sed gratia non patitur secum peccatū mortale, ergo omnia peccata mortalia remittūtur in baptis-

baptismo. Hęc conclusio est de fide, & patet
 ex multis locis sacre scripturae, & ex capitulis
 maiores, de baptis. ac proinde no licet de ea
 dabitare. Sed an remittatur tota pœna debi-
 ta peccatis. Respondetur ex senten. omniu
 doctorum, quod sic. Augu. in Enchir. c. 4. 3.
 & habetur de conie. d. 4. cap. per baptis. u.
 ait. Per baptismum quicquid ab homine di-
 ctum, factum, aut cogitatum est, totu abole-
 tur, & quasi factu no ut habetur. Et Ambros.
 qui allegatur a magistro senten. 4. d. 4. dicit
 quod in baptismo non requiritur gemitus
 peccatoru, quia gratis omnia condonatur:
 sed si no remitteretur tota pœna, require-
 tur gemitus peccatoru, ergo. Itē, quia alias
 post baptismum imponeretur pœnitentia
 sicut in cõfessione, sed non imponitur, ergo
 nullus relinquitur, reatus pœnæ post ba-
 ptismum. Item ut dicitur Roma. 6. In bap-
 tismo commorimur Christo, id est, applicatur
 nobis eius passio plene, ergo totam emutat
 conscientiam. Et si aliqua ieiunia baptizandis
 ante baptismu imponerentur, vel permitte-
 batur, hoc erat propter reuerentia baptismi
 vel ad satisfaciendum pro peccatis, no autē
 ad tollendā pœnam. Remittitur etiā ratio
 ne baptismi fomes & inclinatio ad peccadu:
 sicut Angu. de conie. d. 4. c. non ex quo,
 quod non ex cogno. n. statur a romite bap-
 tizatus, sicut no baptizatus. Dimittitur autē

non per subtractionem, sed per additionem contrarij, scilicet gratiæ & virtutis,

21.
Gratia &
virtutes
datæ in ba-
ptismo.

QVÆRITVR, vtrum in baptismo de-
tur gratiæ? Respon. quod de hoc non potest
dubitari. Nā præterquam quod in sacra scriptu-
ra habetur, est etiā determinatū in Clemēt.
vni. desum. Trini. & fide catholi. & in cao. ma-
iores. de baptismo. Et etiā virgini Mariæ cō-
tulit gratiā, contra quosdā errantes, & dicē-
tes, ipsam vel non habuisse præceptū bap-
tismi, vel non recepisse in eo gratiā. Confert
etiā virtutes infusas, vt in prædictis ca. est
ab ecclesia determinatum.

22.
Baptismi
effectus an
sit equalis
in omnib.
suscipien-
tibus?

QVÆRITVR, an baptismus omnib.
conferat equalē effectum? Resp. duplicē esse
baptismi effectum, vnum ordinatū, qui est
gratiæ & virtutes, & remissio peccatorū, at-
que poenarū. Alterū aliquo modo annexum,
vt donum prophetiæ, & gratiæ gratis datæ.
& de hoc secundo effectū, manifestum est
quod non semper omnibus confertur æqua-
lis. De primo verō est inter theologos con-
certatio. Scotus enim de Gabriele. & Caie-
ta. tenēt quod licet ratione sacramēti de-
tur determinata gratiæ, tamē ratione deuotio-
nis ministrorū (vel quia vnus est prædestina-
tus ad maiore gratiā, quā alius) est maior
effectus baptismi in vno, quā in alio. Sed
ego nō dubito quin hoc sit falsum, & contra
Sanctum Tho. Sed dico, quod semper ratio-

ne sacramēti datur æqualis gratia. Ita tenet
 Maio. 4. d. 4. q. 3. & hoc intellige de puero.
 Nam de adulto non negarem quin maiorem
 gratiam baptismi recipiat vnus quàm alius,
 quia est maior dispositio in vno, quàm in alio.

QVÆRITVR, utrū qui est in actuali
 voluntate peccandi sit baptizandus? Respō.
 S. Tho. 3. par. quæst. 68. articu. 4. & art. 8. ad.
 4. & Scotus. 4. dist. 7. quæst. 5. Et Palu. 4. di.
 stin. 4. q. 1. Et Duran. 4. d. 4. quæstio. 2. quod
 talis non est baptizandus, & de hoc non est
 dubitandum. Et Augu. (& habetur de con-
 secreta. dist. 4. cap. omnis qui.) ait. Omnis qui
 iam suæ voluntatis arbiter constitutus est,
 cum accedit ad sacramentum fidelium, nisi
 pœnitentia non potest nouā vitam inchoare.
 Ab hac pœnitentiā, cum baptizantur, solū
 pueri immunens sunt. Item Actu. 2. Agite
 pœnitentiā, & baptizetur vnusquisq; vestrū.
 Pœnitentia autem quæ ante baptismum re-
 quiritur, debet esse cōtritio, sicut & in sacra-
 mento confessionis: nisi excusetur ignoran-
 tia, qua putat se sufficientem dolorē habere,
 cum tamen non habeat: tunc enim sufficit
 attritio cum sacramento, sicut etiā de pœni-
 tētia. Et per omnia similis dolor requiritur
 ante baptismū, sicut ante pœnitentiā: quia
 dolere de peccatis, est de iure naturali, quod
 nō impeditur à iure diuino. Baptismus au-
 tem in peccato mortali susceptus, valere in-

23.
 An sit ba-
 ptizandus
 qui est in
 actuali vo-
 luntate pec-
 candi.

capit fictione recedere, ut determinat A. d. 1. cap. tunc valere. de consecratione. distincte. & maxime si habuerit attritionem. Sed que- ritur, quate hoc sacramentum habeat illud privilegium, quod si recedere a fictione, valeat, cum essentia non habeat illud. & in hoc non potestentia? attritio enim post poenitentiam nihil valet, quoniam cum poenitentia valeat. Et tamen attritio post baptismum illius, in qua peccati attritio de quo erat fictio, sufficit ad hoc ut baptismus conferat gratiam ex opere operato. Respon. S. Tho. 4. d. 4. q. 3. art. 2. quod ratio discriminis est, quia baptismus imprimat characterem, qui iam talis est vere baptizatus, & baptismus non potest iterari, & si sic non repararetur effectus eius, esset in vacuum susceptus. Effectus autem aliorum sacramentorum iterabilium potest reparari.

24.

Baptismus triplex.

Q. V. A. R. T. V. R. an sint plura baptismi? Respon. quod sic, nam triplex est baptismus, videlicet, flammis, sanguinis, & aquae, ut notat glossa super illud Hebr. 9. 13. Baptismata doctrine. Et de baptismo flammis sic dicitur 1. q. 1. ca. firmissime. & ibi glossa & de consec. d. 4. ca. necessarium. & ibi glossa & Grego. Nazianzenus, Oratione. d. in 2. contra Epiphaniam lumina. & Bernardus epist. 77. martyrium vocat baptismum. Et Cassiodorus de origine officiorum. ca. 24. ponit haec tria baptismi

prismata: Et Origen. homil. 4. Leviti. & Aug. 13. de Civitate Dei. c. 7. Baptismus autem fluminis vocatur poenitentia peccatorum, & quae cumque conversio in Deum. sufficiens ad infusionem gratiae, qui non vocatur sacramentum, quia non confert gratiam ex opere operato. Nec martyrium vocatur sacramentum, quia iam essent plura quam septem sacramenta novae legis. Nec sunt necessariae in martyriis res & verba, materia & forma. Sacramenta autem omnia constant ex illis.

Q V A E R I T V R, utrum pueri sint baptizandi? Et videtur quod non, quia nemo debet baptizari, nisi voluntarie, sed in pueris non est voluntarium, ergo. Respondetur, nullo modo est dubitandum, quod pueri sine baptizantur, damnantur, si autem baptizentur, salvantur. Hoc expressè determinatur in c. maiores, de baptismo. & Ioan. 3. dicitur. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Aug. contra Iulian. & de baptismo parvulorum. ca. 13. & 30. & de fide ad Petrum. c. 6. & in multis alijs locis determinat, quod pueri sine baptismo damnantur, & cum illo iustificantur. Pueri enim habent originale peccatum, secundum illud Roma. 5. Omnes in Adā peccaverunt; sed in nova lege non est aliud remedium contra originale, nisi baptismus, ergo.

Q V A E R I T V R, utrum amentes & furiosi sint baptizandi? Resp. qd si aliquis sit per-

19.
Pueri, an
sint bapti-
zandi.

20.
Ames &
furiosi, an
sint bapti-
zandi.

petuo amens, quia sic natus est, & nunquam
 habuit usum rationis; talis est baptizandus,
 quia idem est iudicium, ac de puero. Secundo
 dico, quod si amens habuit aliquando usum
 rationis, & tunc cum eras sui compos voluit
 baptizari, licet postea incidere in amentiam,
 est baptizandus sine dubio. Verum est, quod
 si quando habuit usum rationis, & voluit
 baptizari, cogitet eum esse in aliquo pecca-
 to mortali, a quo volebat abstinere, male
 faceret qui eum baptizaret. Si autem talis
 de facto baptizetur, utrum consequatur gra-
 tiam? Doctores concorditer dicunt, quod
 nihil sibi proficeret baptismus. Nec ego op-
 positum audeo determinate dicere. Pro-
 babile tamen existimo, cum baptismus sit in
 remedium peccatorum, quod habet effica-
 ciam erga amentum qui est in mortali. Et po-
 test etiam baptizari cum sit in originali talis
 furiosus; quod si baptizetur in casu dicto,
 saluabitur, ne ponamus aliquem in via extra
 statum salutis. Hoc credo multum probabi-
 le. Tertio dico, quod si talis cum habuit usum
 rationis noluit baptizari, postea lapsus in
 amentiam, non potest baptizari, quia voluntas
 preterita reputatur presens. & si baptizetur
 nihil ei valet baptismus, ut videtur. Quarto
 dico, quod si sit taliter amens, de quo creditur
 quod redibit in pristinam sanitatem, etiam
 si ante amentiam voluerit baptizari, non est
 bapiz-

baptizandus, sed propter reuerentiam sacra-
menti expectanda est eius consuetudo: di-
modo non sit periculum de morte eius.

QVÆRITVR, an pueri infidelium sint
inuitis parentibus baptizandi? Est quæstio
grauis, & tractatur a S. Th. 3. p. q. 68. ar. 10. 4.
d. 4. Capre. & multi Thomistæ tenent partem
negatiuam, scilicet, quod nullo modo licet
baptizare filios infidelium quorumcumque, siue
illi sint pagani, siue Iudæi, siue liberi, siue ser-
ui, inuitis parentibus. Sco. 4. d. 4. q. 9. tenent
contrarium, scilicet, quod sunt baptizandi.
Durand. autem lib. & dist. ead. quæst. 6. &
Caiet. 2. 2. q. 90. art. 12. tenent viam mediam.
Dicit enim hæc opinio esse distinguendum
de infidelibus. Quidam enim sunt sui iuris, &
non serui christianorum, & talium filij nõ sunt
baptizandi inuitis parentibus. Alij infideles
sunt serui christianorum, quales sunt qui iure
belli sunt serui, & etiam Iudæi secundum
istos, & filij eorum, quia occiderunt regem
nostrum: & horum filij possunt & debent inuitis
parentibus baptizari. Hanc opinionem putat
Caieta. esse S. Thom. Pro huius quæstionis
solutione notandum, quod per parentes in pro-
posito, non intelligimus solos genitores, sed
etiam eos, in quorum custodia, & cura sunt filij.
Vnde si puer infidelis, iusto titulo, vel etiam
iniusto (vt bene dicit Capre.) uenerit ad ter-
ras christianorum, cum iam non possit esse sub

27.

An pueri
infidelium
sint bap-
tizandi inui-
tis paren-
tibus.

cura genitorum, sed sub cura dominorum christianorum, esset baptizandus. Nam si tales non liceret baptizare, cum proprii parentes non possint eorum curam gerere, essent pueri extra statum salutis S. Tho. igitur determinate, & absolute. Respon. quod tales non sunt baptizandi in multis parentibus, & ita tenendum est. Et ecclesia tales pueros in terris paganorum sub cura parentum degentes nunquam consuevit baptizare. Quauis eorum parentes male utantur domino quod in ipsos habent. Nos tamen non sumus eorum iudices, dicente Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ergo non possum cogere christianum ad audiendam Missam die Dominica, licet habeat preceptum audiendi eam: quia ego non sum executor huius legis. Et cap. Iudei: 8. q. 1. & ca. ex literis, de conversione infidelium, habetur, quod si alter infidelium fiat christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum conuertatur, non debent baptizari.

De Ministro.

18.
Mali ministro, an conferant vera sacramenta.

QUÆRITUR, utrum mali ministri conferant verum sacramentum, & alia sacramenta? Respondetur secundum omnes doctores, quod sic; & opposita assertio est heresis, ut definitur in Cōci. Trid. Sess. 7. de sacramentis in genere. Cano. 12. cuius verba sunt. Si quis dixerit ministri in peccato mortali existēte,

modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum
 cōficiendum, aut conferendū pertinent, ser-
 uauerit, nō cōficere, aut cōferre sacramentū,
 anathema sit. Et hoc idē est determinatū ab
 Ecclesia in cap. Roma. de cōsecra. d. 4. vbi di-
 citur. Romanus Pōrifex non attendit homi-
 nem, qui baptizat, sed spiritum Dei submi-
 nistrare gratiā baptismi, licet paganus sit qui
 baptizat. & i. q. 1. cap. si iustus fuerit. Nō est
 de hoc dubiū apud fideles, & oppositū dice-
 re est error Vnicelista. Sed de hæreticis mi-
 nistris fuit olim altercatū inter doctores, an
 cōferrent vera sacramēta? Vnde Cyprianus
 cū Episcopis prouinciæ Africæ, & aliarū dūa-
 rū, Carthaginē cōuenerunt, vbi Cyprianus
 determinauit, q̄ ab hæreticis baptizati essēt
 rebaptizādi, & perseverauit in ea opinione,
 vt patet, cap. si quis inquit. i. q. 1. & ca. quo-
 modo exaudiet. de cōsec. d. 4. Aug. autē lib.
 vno de baptismo, dicit q̄ si quid erroris ibi
 Cyprianus tenuit, falce passionis est remo-
 tum. Et de baptismo cōtra Donatistas. lib. 6.
 & 7. c. 23. & in multis alijs locis, dicit q̄ conci-
 liū vniuersale totius Ecclesiæ post illud Car-
 thaginēse celebratum, determinauit, q̄ hære-
 tici cōferēbāt vera sacramēta, & ita Ecclesia
 tenet. & in ca. ad abolendā. de hæreticis, dici-
 tur, q̄ qui aliter de sacramētis Ecclesiæ sen-
 tit & docet, quā Ecclesia Roma. hæreticus
 est. Besi Ambr. lib. de iniriādis rudibus, & ha-

betur. 1. q. 1. c. non sanat. dicat q̄ baptismus perfidi non mundat, sed polluit: loquitur de baptismo Arrianorū, qui ponebant aliā formam. s. in nomine filij serui. Et eadē veritas diffinitur tanquā de fide tenēda, & oppositā assertionē esse hæreticā in Cōci. Trid. Sess. 7. de baptismo, Can. 4. cui⁹ verba sunt. Si quis dixerit baptismū, qui etiā datur ab hæreticis in nōmine patris, & filij, & spiritus sancti, cū intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum, anathema sit.

QVÆRITVR, vtrum minister existēs in peccato mortali: peccet mortaliter admittens sacramentū? Resp. S. Tho. 3. p. q. 64. art. 6. quod sic: quia est notabilis irreuerētia diuinorū contra præceptum iuris naturalis. Admonet tamē Caio. hoc esse sanē intelligēdum. Nam ad hoc, quod talis actio sit mortalis, requirūtur tria. Primò, quod sit minister, ita quod faciat actū religionis. Ex quo patet cōtra Adrianū, q̄ qui eleuaret hostiā iacentē in lato, non peccaret, estō esset in mortali, quia illa actio nō est ministri in quantum minister est. Secundò requiritur ad hoc, q̄ sit mortalis, q̄ actio illa sit sacramētalis. i. q̄ procedat à sacramēto. Vnde diaconus in mortali legens euāgelium peccat mortaliter, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiā. Tertiò irreuerētia ista est mortalis ex genere. Et cū secretē,

29.
Ministras
sacramēta
in peccato
mortali.
an peccat
mortali.

& sine sollemnitate in necessitate baptizat in mortali; peccat venialiter tantum, quia facit id in persona alterius, & non ut sacerdos.

QVÆRLTVR, an liceat recipere sacramenta à malis ministris, scilicet à concubinarijs &c. S. Tho. 3. p. q. 64. art. 6. in solutionibus argumentorum, & 4. distinctione, 5. q. 4. tractat hanc materiã. Respondeo, quod duplex potest esse minister malus, vnus qui tolleratur ab Ecclesia, quoniam scilicet non est excommunicatus, nec præscisus, & à tali licet tum est recipere sacramenta. Non tamen (vt bene notat Caietanus) licet eum inducere ad conferendum sacramentum, nisi in duobus casibus. Primò, quãdo ipse tenetur conferre sacramentum illud, puta quia est curatus, & Dominica die possum eum inducere ad celebrandum, licet sit in mortali: quia ego vt iure meo, & exigo quod ipse potest bene facere: & si malè agit, ipse viderit. Secundò, in articulo necessitatis, quãdo in periculo mortis egeo baptismo, possum inducere tunc ministrum quantumuis pessimum ad conferendum mihi sacramentum. Alter potest esse minister malus, qui sit excommunicatus, & præscisus ab Ecclesia, & à tali non licet recipere baptismum, ac proinde nec aliud quoduis sacramentum. Has duas propositiones ponit S. Thom. Caiet. Durand. Palud. Adria. & Sco. qui addit, qd si sim in extrema necessitate,

30.
Sacramenta à malis ministris recipere, an sit licitum.

LIBRARIUS
ADRIANUS
DE
SACRAMENTIS
ET
MORALIBUS
S. THOMAS

te, & ego baptismo, & sancti dno, qui possunt
 me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacerdos
 iniquus, potius de eo inducere sacerdotem
 ad me baptizandum, quam seculari. & be-
 nedicit, nisi laicus non est minister sacra-
 menti baptismi, nisi in defectu sacerdotis. Tunc
 vero necessitate licitum est etiam suscipere sa-
 cramentum baptismi ab excommunicato, & pre-
 sciso, ut benedicit S. Thome & S. d. n. talis mi-
 nister solo iure positivo impeditur ab admi-
 nistratione sacramentorum, sed in casu necessi-
 tatis est preceptum de iure divino ut iste bap-
 tizetur, & quod ille cum baptizat, ergo. Et ita
 determinatum in casu quem forte. & cap. sub
 diaconus. 24. q. 1. Et Augustinus, allegatur ab
 Africa in libro de vno baptismo, de quodam
 qui in extremis ab heretico est baptizatus.
 Super quo Augustinus ait, non solum quod fecit
 non improbamus, sed etiam securissime, &
 verissime laudamus. Possunt ergo, & tenen-
 tur in articulo necessitatis ab hereticis exco-
 municatis, prescisis, suscipere sacramentum
 baptismi, ut dictum est.

HO. Cautem quod diximus non esse licitum
 recipere sacramenta ab excommunicatis, intelli-
 ge de solis illis qui nominatim sunt excommu-
 nicati, vel ob notoriam petensionem clericum. Sic
 enim determinatum est in Concilio Constantiensi, &
 in Concilio Basiliensi. Cum alijs vero excommuni-
 catis idem iudicium est sicut de ministris pecca-

tori-

31
 Ab excom-
 municatis
 an liceat
 sacramen-
 ta recipere

foribus, sicut in hunc modum eos visitare, etiam in participatione sacramentorum, nisi sicati matros ministeos, non inducendos eos sine necessitate ad sacramenta conferenda.

Q V Æ R I T V R, an ad baptizandum puerum ex secundâ sit eius natiuitas ex utero? Respon. secundum omnes doct. quod sic, & habetur de consecr. d. 4. c. da. qui in maternis. Verum est quod si manus obstetricis posset realiter mitti aqua & verba dicantur, quod esset verus baptismus. Si autem prohiberetur puer nascens, & appareat caput, baptizetur, & erit verus baptismus: ut ait Sanctus Thome 3. par. q. 68. art. 11. 4. ubi ait, quod si esset omnino natus, sufficeret mittere aquam in caput, ergo, &c. Si autem alia pars appareat scilicet pes, vel manus, dicit Sanctus Thome. Duran. Palu. & est communis opinio, quod licet non sit certum an esset verus baptismus, baptizandus tamen est, & postea nascatur de bet sub conditione iterum baptizati. Palu. contendit probare quod certissime erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes vel manus. Sed tamen hoc est ita certum, ut ipse parat. Panormi. & Innocentius in ca. de huius de baptismo. videtur sentire, quod qualibet pars sufficiat ad baptismum & vere est in hoc magna apparentia nobis quod multum in

Q V Æ R I T V R, quid faciendum est de pregnantibus ad mortem? Respon. quod est

be natus
in utero
et non
est in
31.

An puer in
utero ma-
tris sit ba-
ptizatus.

est
de huius
in utero
et non

31.
Mulier pre-
gnans con-

dénata ad mortē, vel p̄p̄inqua an sit aperienda vt p̄p̄tus baptizetur.

est expectāndus partus. Patet in lege. negat. ff. de statu. hominū. & in lege. pregnantis. ff. de p̄n̄is. & aliud facere esset grande sacrilegium. Sed quid si illa agrotet ad mortem, an sit aperiēda vt foetus baptizetur? Respō- quōd temporibus nostris quidā medicus cō- suluit, vt fieret scissio, sed peisimē proculdu- bio: nam nullo modo licet: non enim sunt faciēda mala, vt veniant bona. & non potest omninō esse certa mors matris: & dato q̄ esset certa, aperire eam viuētem esset occi- dere eam, quōd est immane sacrilegium. Postea verō cum mater moriatur, aperiē- da est, & puer si viuus reperiatur, baptizan- dus, vt in lege. posthumus. ff. de inoff. testa- men. Solinus dicit de Iulio Cæsare quōd sic fuerit ab vtero matris extractus. & idē dicit Palu. Sed hoc non est verū de Iulio Cæsare, sed de alijs Cæsaribus.

34. Pueri an sint statim baptizādi.

QVÆRITVR, quo tēpore sint pueri baptizandi? Respondeo secundum S. Tho. quōd statim. Quia ratione baptismi, De⁹ & angeli habent maiorem curam illorum: non dico statim, id est, eadē die. Est enim magna abusio in nostris temporibus, quōd semper antequam puer ducatur ad Ecclesiam est baptizatus: si timeretur eius mors, & esset periculum, bene quidem: sin autem, melius est vt in Ecclesia baptizetur. Si autem aduici sint baptizandi non debent diu differre ba- ptis-

111
112

ptismum propter pericula interim imminētia: debent tamen prius instrui in fide. Tempore etiam interdicti licitum est baptizare, vt patet in cap. quoniam. de sententia excommunicatio. lib. 6.

QVÆRITVR, vtum ad baptismum requiratur intentio baptizantis? Respōdeo secundum S. Tho. 3. p. q. 64. ar. 8. & secundū omnes doctores, quod sic, & est secundū fidem ita tenendum, & opposita assertio est heresis. vt diffinitur in Concil. Tridentino Sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit in ministris dum sacramēta conficiunt & conferunt non requiri intentionem, saltē faciendi quod faciat Ecclesia, anathema sit. Idem fuit diffinitum in Concilio Florent. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Hęc omnia sacramēta nouz legis tribus perficiūtur. scilicet rebus tāquā materia, verbis tāquā forma, & persona ministri conferentis sacramētū cum intentione faciendi q̄ facit Ecclesia. Quorū trium si aliquod desit, non perficitur sacramētum. Præterea eadem veritas patet. Nam quādo ad vnū cōcurrūt multa, oportet quod sit ali quid per quod ex illis multis fiat vnū. In baptismo autem concurrunt multa, scilicet materia & forma, baptizans, & baptizatus, &c. Ergo oportet cum sacramētū sit vnū, quod per aliquid fiat vnū: sed non videtur quomo-

391
An in ba-
ptismo re-
quiratur
intētio ba-
ptizandi.

392
393
394
395

quomodo aliter fiat vnū, nisi per, hoc quod applicatur illi per intentionem, ergo intentio requiritur. Itē oportet quod baptismus sit actio humana, nam si infans baptizaret, nō esset baptismus, sed non potest esse actio humana sine intentione, ergo requiritur intentio faciēdi quod Ecclesia intendit. Requiritur intentio baptizandi, nec quādo baptizat, requiritur actualis intentio, sufficit enim virtualis, i. quod prius voluerit baptizare, licet tunc quādo baptizat, cogitet de impertinentibus. Furiosus verō baptizare non potest, quia non habet intentionem, qua requiritur, vt dictum est. Si autem sacerdos putet se baptizare Petrum, & baptizat Martinū, quia iam intendit baptizare, vere baptizat, licet erret in persona. Imō quāuis erret in sexu, putans se baptizare Franciscū, & baptizat Ioannam, contra Hostiens.

Q V Æ R I T V R, an baptismus possit iterari? Respon. secundum omnes doctores, q̄ nō, & ita est de fide tenendū, vt diffinitur in Cōci. Trid. Sess. 7, de baptismo, Cano. 11. cuius verba sunt, Si quis dixerit verū & rite collatum baptismum iterandum esse, illi qui apud infidels fidem Christi negauerit cum ad penitentiam conuertitur, anathema sit. S. Tho. 3. p. 2. q. 66. ar. 9. tractat de hoc. Et patet, quia ad Ephesios, 6, dicitur, Vna fides vnū baptisma. Et ad Hebreos, 6. Impossibile est

169
ad ut ut
proculq
sunt ut p
ad ut ut
169

36.
Baptism^o
an possit
iterari.

est enim eos qui semel sunt illuminati &c. & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam. Quidam hæretici hunc locum intelligebant de pœnitentia. Contra quos Augu. lib. de vera & falsa pœnitentia, cap. 3. ostedit prædictum locum necessario esse intelligendum de baptismo. Similiter Damascel. 4. c. 1. Nā si de pœnitentia intelligeretur, esset contra illud euangelij. Matth. 18. non dico septies, sed septuagies septies. Et est determinatio Ecclesiæ de consecr. dist. 4. c. rebaptizare, & sunt verba August. ad Maximianum. Rebaptizare hæreticum hominem omninò peccatum est, rebaptizare autem catholicum, immanissimum scelus est. Habetur etiam. 1. q. 1. c. quod quidam. Est autem secundum S. Tho. multiplex huius ratio. Baptismus enim est quædam natiuitas, & regeneratio: sed homo in vita corporali non potest semel iam natus denuò nasci: ergo nec in vita spiritali. Item in baptismo comorimur Christo, vt dicitur Rom. 6. Sed Christus tantum semel mortuus est, ergo. Item baptismus imprimit charactere indelebile, ergo. Item quia datus est in remedium contra originale peccatū, sed hoc peccatum semel dimittam, nō potest redire, ergo nec baptismus potest iterari: q̄ si reitereetur, nihil omninò valet secundus baptismus. Qui autem. 2. baptizat, manet irregularis, vt patet in ca. ex literaru, de apost. Et est no-

tandū quòd baptizatus nō debet iterari, nec
 apolote, nec sub cōditione: , si constat q̄ an-
 teā sit baptizatus: etenim qui baptizaret sub
 conditione eū qui iam est baptizatus, irregu-
 laritatem incurrit, vt patet ex verbis Aug-
 quæ Magist. senten. adducit. 4. d. 6. dubitans,
 an qui ludicrè baptizaret, conferret verum
 baptismum, ait Augu. implorandam esse diui-
 num auxilium gemitibus, & orationibus. Si
 tantum anxiebatur Augu. quomodo licet
 rebaptizare etiam sub conditione? Est pes-
 sima abusio in partibus nostris rebaptizare
 sub conditione, sed debet parochus diligen-
 ter querere, an puer sit baptizatus: & si cō-
 pererit quod sic, nullo modo debet eū rebap-
 tizare: si cōstet oppositum, debet eum bap-
 tizare. Si autem sit verè dubiū determinat
 Ecclesia c. 2. de baptismo, quod baptizetur
 sub conditione. Me præsertim adductus est quī
 dam puer ad baptismum, & quibuidā dicen-
 tibus eum iam esse baptizatus alijs verò hoc
 ipsum negatibus, admonui clericum, vt que-
 reret prius veritatem, qui dixit mihi: O pa-
 ter non curetis, expectetis modicum, & vi-
 debitis, quid ego facio. Hæc dicens arripuit
 puerum, & ait: Alphonse, si tu es baptizatus,
 ego non te rebaptizo: si non es baptizatus,
 ego te bapato, in nomine patris, & filij, &
 Spiritus sancti. Hæc est magna abusio, nec
 toleranda.

QVÆRITVR, an baptizato puero secreto, debeât repeti solenes illę ceremonię & benedictiones Ecclesię? Resp. quod sic, vt ait Palude, & est cõmunis sentētia. Sed quid si credens curatus iam puerum esse baptizatum, dixit soleniter omnia illa quę cõcomitātur baptismum, sine immersione tamen: an postea sciens illum non fuisse baptizatum, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? Respon. quod non, sed debet de nouo solenniter baptizare, quia solennitates non sunt de essentia baptismi. De ritu baptismi, an sit conueniens? consule. San. Thom. 3. par. q. 66. art. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. par. quæst. 71. Quanti autem habendi sint ritus sacramentorũ, qui per Ecclesiam sunt recepti & approbati, vide & pondera in diffinitione celeberrima cõcilij Triden. Sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesię catholicę ritus in soleni sacramentorum administratione adhiberi cõsuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque Ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit,

QVÆRITVR, an in catechismo puerorũ, quando respondēt pro eis, abrenutio, sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus, sicut si fecisset votũ? Respõ.

quod

37.

Baptizat^o
secreto de
bet publi-
cè bñdici.

38.

An abren-
untio ba-
ptizati sit
votum.

quod Durād. videtur dicere quod sic. Palud. tamē bene dicit, quod ibi nulla est obligatio, etiā si qui baptizatur sit adultus. Non enim intēdit Ecclesia obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quā tenētur christiani. Notādum etiam quod in Catechismo cōtrahitur quaedam cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptū: inter patrinū verō filiosq; eius & baptizatum contrahitur affinitas spiritalis. Si autem non baptizetur, sed fiant solennitates tantum, contrahitur etiam affinitas, sed imperfecta: nam prima dirimit matrimonium, non tamen. 2. vt habetur de cognatione spirituali, cap. 5.

39.
Materia &
forma ba-
ptismi de-
bēt simul
cōcurrere

AN in sacramento baptismi, oporteat simul concurrere materiā & formā baptismi? Respon. secundū omnes quod sic. Patet ex Augustino, & habetur cap. detrahe. 1. q. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramētum. Ista autem similitas secundum Scotum intelligitur modo humano: quia Euāgelistæ loquuntur hominibus, ac proinde satis est, quod materia & forma sint simul, eo modo, quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Nō credo tamē quod requiratur quod ante quā immersio aquæ finiatur, incipiantur verba: sed sufficit quod postquā dixit, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubito, iam enim iste est baptizatus in nomi-

ne patris, & filij, &c. sicuti in Euangelio preceptum est. Et hæc de baptismo.

SEQUITUR DE SACRAMENTO Confirmationis.

De sacramento Confirmationis tractat, Magister Sentent. 4 d. 7. & S. Tho. 1 p. q. 72. &c.

VERITUR ante omnia, an Confirmatio sit a Christo instituta? Ad hoc dicunt quidam, quod confirmatio non fuit instituta a Christo, nec ab Apostolis, sed ab Ecclesia. Hoc tenet Alexander de Ales. 4 p. q. 23. membro. 1. & S. Bonavent. 4. d. 7. & Alexand. ait, quod Confirmatio fuit instituta in Concilio Meldensi. Oppositum tenet omnis schola Theologorum. Opinio tamen Alexand. non est hæretica, quia non negat Confirmationem esse sacramentum, sed dicit quod Christus habens potestatem condendi sacramenta comunicauit illam Ecclesie. Sed nos dicimus Confirmationem institutam esse a Christo, nam apostoli confirmabant, ut patet Act. 8. & 19. Et confirmati recipiebant Spiritum sanctum, etiam visibiliter: & non legimus quod ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quod fuerit ante Concilium Meldense patet, de consec. d. 5. vbi Melchisedech, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi Pontifices loquuntur de Confirmatione, sicut de re in Ec-

46.

Confirma-
tio est a
Christo in-
stituta.

ne patris, & filij, &c. sicuti in Euangelio preceptum est. Et hæc de baptismo.

SEQUITUR DE SACRAMENTO Confirmationis.

De sacramento Confirmationis tractat, Magister Sentent. 4 d. 7. & S. Tho. 1 p. q. 72. &c.

VERITUR ante omnia, an Confirmatio sit a Christo instituta? Ad hoc dicunt quidam, quod confirmatio non fuit instituta a Christo, nec ab Apostolis, sed ab Ecclesia. Hoc tenet Alexander de Ales. 4 p. q. 23. membro. 1. & S. Bonavent. 4. d. 7. & Alexand. ait, quod Confirmatio fuit instituta in Concilio Meldensi. Oppositum tenet omnis schola Theologorum. Opinio tamen Alexand. non est hæretica, quia non negat Confirmationem esse sacramentum, sed dicit quod Christus habens potestatem condendi sacramenta comunicauit illam Ecclesie. Sed nos dicimus Confirmationem institutam esse a Christo, nam apostoli confirmabant, ut patet Act. 8. & 19. Et confirmati recipiebant Spiritum sanctum, etiam visibiliter: & non legimus quod ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quod fuerit ante Concilium Meldense patet, de consec. d. 5. vbi Melchisedech, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi Pontifices loquuntur de Confirmatione, sicut de re in Ec-

46.

Confirmatio est a Christo instituta.

clesia cōsueta. Et S. Cle. qui Petro successit in epist. 3. ad vniuersos, & Cypria. in Concil. Carthagin. & Hierony. aduersus Luciferiā. Cum autē sacramēta sint instrumēta nostrę redēptionis, quā Christ⁹ operat⁹ est vsq; ad resurrectionē, oportet dicere oīa sacramēta instituta fuisse ante resurrectionē Christi. Instituit ergo Christus hoc sacramētum Ioā. 16. quādo promisit apostolis Spiritū sanctū quo confirmarētur virtute ex alto. Illa enim missio Spiritus sancti in Pētecoste, vel fuit sacramētū cōfirmationis, vel habuit locū eius. Quōd autē confirmatio sit sacramētū verē & propriē, & q̄ sit à domino nostro Iesu Christo institutū, est ab omnib⁹ fidelibus tāquā de fide firmiter tenendū, vt iam superius diffinitū est cū de sacramētis in cōmuni ageremus. q. 4. & 5. Item hoc idē probatur ex eodem Con. Trid. Sessione. 7. de Confirmatione. Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit confirmationem baptizatorū ociosam cæremoniā esse, & non potius verū & propriū sacramētū, aut olim nihil aliud fuisse, quā catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suę rationē coram Ecclesia exponebant, anathema sit.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramētī? necessariō. n. est dāda in eo aliqua materia, vt patet ex ritu Eccles. & autoritatibus sanctorum, & quia omnia alia sacramēta

48.
Materia cōfirmationis est christiana.

ta constant ex materia & forma: ergo etiam hoc. Et oppositum dicere esset temerarium, nam in forma huius sacramenti, signatur materia, dicitur enim, Configno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis. Respondetur, quod materia huius sacramenti est chrisma. Ut patet ex definitione concilij Floren. sub Eugenio. 4. ubi sic dicitur. Sacramenti confirmationis materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo per episcopum benedicto. Hoc vocabulum Chrisma est Græcū, & accepit Ecclesia illud ex Dionysio. capitu. 4. de Ecclesiastica hierarchia, & significat unguentum compositum ex oleo & balsamo, ut patet in c. vno. de sacra vnctio-
ne. Balsamum autem necessarium est in materia confirmationis necessitate precepti, ut patet ex cap. vno. & c. nouissime. de consecra. d. 3. & ca. 1. de sacramentis non interandis, & ex ritu Ecclesie. Non est autem necessarium necessitate sacramenti: nam balsamum est in sola Syria terra paganorum, & difficulter potest inueniri, & non videtur quod materia tam ardua voluerit Deus esse materia sacramenti: non est ergo necessarium de essentia sacramenti, sicut nec aqua in consecr. sanguinis. Hoc tenet Caiet. 3. p. q. 72. art. 2. hoc etiam probatur ex cap. 1. pastoralis. de sacramentis non interandis, ubi habetur, quod quidam per errorem fuit confirmatus, oleo benedicto

Balsamū
non est de
necessitate
sacramenti
confirmatio-
nis.

sine balsamo, & quæsitum est, an esset iterandum sacramentum: & responsum, est nihil esse iterandum, sed cautè supplendum quod incautè fuerat omissum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma uon est de necessitate sacramenti: si autem nõ debuit iterari, ergo certè fuit sacramentum, licet postea propter præceptum chrisimate uergeretur. Credo ergo probabilissimè, quod chrisma nõ est de essentia sacramenti Confirmationis: aliàs enim rarò esset sacramentum, nã etiã puto negotiatores decipere nos, vendentes nõ balsamum, p balsamo.

41.
Chrisma
in Confir-
matione
debet esse
consecra-
tum.

QVÆRITVR, an sit necessariũ quod chrisma sit consecratum? Resp. quod sic. Ita tenet Sco. Durand. Palu. Marsi. Syluest. Florèti. & omnes, & videtur idè sentire S. Tho. 3. p. q. 72. art. 3. vnde si chrisimate nõ consecrato per errore quis confirmaretur, nõ esset confirmatus: nã Christus hoc instituit: quod patet ex ritu Ecclesie, & autoritate antiquorũ doctorũ. Cypria. in opusculo de vnctione chrismatũ, & Diony. c. 4. de Ecclesiast. Hierarch. Ratio huius assignatur à S. Tho. Ricar. Alexan. & Bonauen. Quia cum sacramentum sanctificet actione, oportet vt in se sit sanctũ: & propterea congruu fuit, vt ipsa materia habeat in se sanctificationem. Sed est differètia inter materias sacramentorum, nã aliquas sanctificauit Christus immediate, vt sunt materie illorum sacramentorum, quibus Christus est
vsus,

vsus. s. baptismi, & eucharistię. Aliorū verò sacramentorū quib⁹ Christ⁹ no est vsus materialis nō sanctificauit, vt materiā cōfirmationis, &c. Et ideo necesse est, q̄ tales materię cōsecrētur. Et licet Christ⁹ receperit vñtionem a Magdalena, & in sepulchro, illud fuit modo humano, non sacramentali vel spirituali, vel ad aliquem effectum spirituale: sicut sanctificauit aquas in baptismo, non tamen quādo bibebat nec panē quādo comedebat.

¶ Sed vtrum debeat ab episcopo chrisma cōsecrari? Videtur quod sic, vt patet in prædicto. c. vno. de sacra vñctione, & cōsecratur in die cęnæ, & quolibet anno renouatur. Vtrū autem Papa possit communicare cōsecrationē simplici sacerdoti? Credo probabiliter, quod sic, & tunc non esset de essentia sacramenti, q̄ cōfirmatio fieret cū chrismate ab episcopo consecrato, vt notum est.

QVÆRITVR, quę sit forma sacramenti cōfirmationis? Respo. quod hæc, Cōsigno te signo crucis, & cōfirmo te chrismate salutis. Hoc tenēt omnes doctores. nullo excepto. Et ita habet ritus Ecclesię, & autoritates sanctorum. Et si apostoli non vtebantur hac forma, vt patet Actum 8. hoc ideo fuit secundum S. Tho. & omnes, quia oleum ponitur in cōfirmatione pro signo visibili: sed tunc miraculosè fiebant signa visibilia, & ideo non vngēbant cōfirmatos. Item propter irrisio-

43.
Christus
debet ab
episcopo
cōsecrari.

44.
Christus
debet ab
episcopo
cōsecrari.

44.
Forma sa-
cramenti
cōfirmationis.

nes infidelium vitandas, esset enim ridiculum apud infideles, si vngerentur confirmati, & ideo solum confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autem illis signis visibilibus miraculose factis, vsi sunt materia & forma prædictis.

49.
In confir-
matione
imprimi-
tur cha-
racter.

I M P R I M I T autem confirmatio characterem, vt patet ex Cōcil. Florent. sub Eugen. 4. cuius verba sunt. Inter hæc septe Ecclesie sacramenta tria sunt (scilicet, Baptismus, Cōfirmatio, & Ordo) quæ characterem, id est, spirituale quoddam signum à cæteris distinctuum, imprimunt in animam indelebile. Vnde in eadem persona nullum horum trium sacramentum reiteratur. Idem patet ex Cōcil. Trident. Sess. 7. de sacramentis in genere. Cano. 9. vbi sic dicitur. Si quis dixerit in tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, vnde ea iterari non possunt, anathema sit. Qui autem bis confirmaret eundem, peccaret quidem, sed tamen non est irregularis: quicquid dicant Canonista. Quia nullus textus in iure ponit hanc pœnam. Et patet ex capit. dicto de consecratione. dist. 5. vbi fit mentio de iteratione confirmationis, & non ponitur pœna irregularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed quare posita est pœna irregularitatis iterantibus
ba-

Baptismum, & nõ iterantibus Cõfirmationem? Respondetur, quia antiquitus fuit cõtentio & hæresis de iteratione Baptismi, nõ autẽ de Cõfirmationis repetitione. Et ideo hoc secũdum noluit Ecclesia ita strictẽ prohibere, & punire, sicut primum.

QVÆRITVR, vtrum quis possit cõfirmari antequam sit baptizatus? Resp. quòd non, & si fiat nihil factum est, vt habetur in cap. si quis. de præsbytero nõ baptizato, vbi præcipitur, quòd de nouo baptizetur, & iterum ordinetur. Et eadẽ est ratio de cõfirmato, & nõ baptizato. Et c. veniẽs. de præsbytero non baptizato, dicitur, q̄ baptismus est fundamentum omnium sacramentorum. Si autem quis ordinaretur ante confirmationem, malè faceret, sed tamẽ factũ teneret.

QVÆRITVR, an confirmatio cõferat gratiam? Respond. quòd sic. Et ita tenendum est tanquã de fide, quia est sacramentum. Item, quia sic expressè diffinitum est in Concilijs, vt habes superius, quæst. 6. cum de sacramentis in communi ageremus. Item patet ex Concilio Tridentino Sessione 7. de Confirmatione, Cano. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit. Imò, confert maiorem gratiam, quã baptismus. Quia iã in Cõfirmatione fit miles,

46.
Cõfirmati nemo potest ante baptismum.

47.
In Cõfirmatione confertur gratia.

& roboratur ad defendendam fidem, quam in baptismo recepit. Et ita dicit Palude, & omnes. Et de consecratio. distinctione. 5. ca. de his. dicitur, quod confirmatio est dignius sacramentum, quam baptismus, & maiori veneratione dignum.

48
An omnes
teneantur
confirmari.

QVÆRITVR, an omnes debeant confirmari? Resp. secundum doct. omnes quod sic. Et patet de conse. d. 5. omnes fideles, & c. ut ieiunij ubi dicitur, nunquam erit christianus nisi Confirmatione episcopali fuerit chrismatus. Sed utrum sit de necessitate salutis hoc sacramentum? Resp. quod stando in iure diuino non est preceptum, nec inuenitur in euangelio locus obligatorius, sicut inuenitur de baptismo, poenitentia, & eucharistia. Verum est quod contemptus eius est peccatum mortale: contemneret verò qui nollet illud recipere, quia non vult obedire, & putat nullius meriti esse, & valoris. Hoc esset mortale secundum omnes & S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale contra ius diuinum, qualiscumque negligentia sit, etiam crassa. Stando autem in iure humano, Adria. & S. Tho. tenent quod non est preceptum, & ego ita credo, licet oppositum teneant penes omnes, Sco. Pau. Maio. & c.

49.
Qua etate
confirmatio
est suscipienda.

QVÆRITVR, qua etate dandum est hoc sacramentum? Respon. quod Marsilius, & quidam alij dicunt, quod expectanda est

ætas. 12. annorum, sed credo ex S. Tho. non esse necessarium expectare usum rationis. Idem ait Gabriel & Antoninus. & Syluest. Verum est quod beatus Antoninus, dicit bonum esse expectare septennium pueri, propter periculum recôfirmationis, vt. s. cõfirmatus meminerit se esse confirmatum.

QVÆRITVR, an solus episcopus possit hoc sacramentum conferre? Quærit hoc San. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. Respon. quod licet de hoc sint variæ opinioniones, dicendum tamẽ est cum San. Tho. Alexan. & Palu. 4. d. 7. q. 4. & Marfi. 4. q. 5. quod propria autoritate nõ potest simplex sacerdos cõfirmare, & si tentet, nihil faciet. Nihilominus ex commissiõne Papæ quilibet sacerdos posset confirmare. Hoc patet autoritate Ecclesiæ ex facto Gregorij, vt habetur. 95. d. cap. peruenit (ait Gregorius) ad nos quosdam scandalizatos fuisse, quod præbyteros prohibimus cõfirmare. Et post dicit ad Ianuarium. Et si de hac re aliqui cõtristatur, vbi episcopi desint cõcedimus quod præbyteri signent in frõte baptizatum. Et in Concil. Flõrentino sub Euge. 4. in extrauagã. de vnione Armeniõ. instruendo Armenos, numerantur septem sacramenta, & secundum est confirmatio, cuius ordinarius minister est episcopus. Itẽ idem diffinitum est in Cõcilio Trident. Sessio. 7. Cano. 3. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit

10.
An solus
episcopus
possit cõ-
firmare.

dixerit sanctæ Confirmationis, ordinarium ministrum non est: solam Episcopum, sed quemuis simplicem sacerdotum, anathema sit. Nihilominus ex dispersione Sedis Apostolicæ, & rationabili causa simplex sacerdos potest hoc sacramentum ministrare.

si.

De ritu confirmatio-
nis & sus-
ceptore
confirmati
patrino.

CIRCA ritum huius sacramenti, vide celeberrimam definitionem Concilij Trid. de sacramentis in genere, Sess. 7. Cano. 13. supra quaest. 36. ubi de baptismi ritibus agebatur. Et est notandum, quod susceptores confirmandi, seu patrini debent esse confirmati: ut patet de consec. d. 4. c. in baptisate. Et si patrinus non confirmatus teneat, non oritur inde cognatio spiritualis, quæ aliâs oriretur: quia non est verus susceptor. Quilibet autem confirmatus potest esse patrinus, nisi vir uxoris, & uxor viri. Si vir tamen teneat uxorem, inde oritur affinitas: & si scientur fecerit, non potest petere debitum, tenetur tamē reddere. Et contrahitur in hoc sacramēto tāta affinitas, quanta in baptisate. Et non possunt esse susceptores plures, sed vnus, & debet esse alius quā in baptisate. Quod autem fiat signatio in fronte, non videtur esse de essentia huius sacramenti. Quia in Euangelio nō legimus, nisi quod imponebāt manus super illos. Quod autem fiat per modū crucis, patet esse necessariam, quia in forma dicitur, configno te signo crucis. Oleum etiam necesse

essarium est, & ritus Ecclesie tenet quòd confirmatus non lauet oleum per .7. dies, sed hoc non est de essentia. Et hæc de sacramento Confirmationis.

¶ SEQUITVR SACRAMENTUM Eucharistia.

¶ De sacramento Eucharistia tractat. Magister sentent. 4. dist. 8 & S. Thom. 3. par. quæst. 73. Et ante omnia.

QUÆRITVR, an Eucharistia sit sacramentum Resp. ab omnibus christianis, quòd sic, & maximum omnium sacramentorum. Ita determinatur in multis Concilijs, & ideo hoc firmiter est de fide tenedù, vt habes superius de sacramētis in genere. q. 5. itē idem habetur in Cōci. Tri. Sess. 13. c. 2. Et Ecclesia cātat, Tantu ergo sacramentū &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentū, an sit actio ipsa, puta consecratio, vel sumptio eucharistia, vel aliquid aliud? Respondetur, ex S. Tho. 3. par. quæst. 73. artic. 1. ad. 3. & 78. artic. 1. ad. 2. quòd nec consecratio, nec sumptio eucharistia, est sacramentum, nec pars sacramenti, sed sacramentum eucharistia perfectum est id quod remanet post consecrationem. Sicut enim collatio baptismi non est sacramentum baptismi, ita nec consecratio eucharistia

92
Eucharistia est sacramentum

essarium est, & ritus Ecclesie tenet quod confirmatus non lauet oleum per .7. dies, sed hoc non est de essentia. Et hæc de sacramento Confirmationis.

¶ SEQUITVR SACRAMENTUM Eucharistia.

¶ De sacramento Eucharistia tractat. Magister sentent. 4. dist. 8 & S. Thom. 3. par. quest. 73. Et ante omnia.

QUÆRITVR, an Eucharistia sit sacramentum Resp. ab omnibus christianis, quod sic, & maximum omnium sacramentorum. Ita determinatur in multis Concilijs, & ideo hoc firmiter est de fide tenedū, vt habes superius de sacramētis in genere. q. 5. itē idem habetur in Cōci. Tri. Sess. 13. c. 2. Et Ecclesia cātat, Tantu ergo sacramentū &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentū, an sit actio ipsa, puta consecratio, vel sumptio eucharistia, vel aliquid aliud? Respondetur, ex S. Tho. 3. par. quest. 73. artic. 1. ad. 3. & 78. artic. 1. ad. 2. quod nec consecratio, nec sumptio eucharistia, est sacramentum, nec pars sacramenti, sed sacramentum eucharistia perfectum est id quod remanet post consecrationem. Sicut enim collatio baptismi non est sacramentum baptismi, ita nec consecratio eucharistia

92
Eucharistia est sacramentum

ristia est sacramentum, nec ipsa sumptio: sed species ipsa, & corpus Christi sunt sacramentum: vt patet in cap. penult. i. quæst. i. vbi dicitur. Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, corpus Christi & sanguis: ecce aperte dictum. Et licet sub diuersis speciebus contineatur corpus Christi, est tamen vnicū sacramentum. non vnitatem naturali, cum species sacramentales differant specie: sed vnitatem finis, quia omnia quæ in eo sunt, ordinantur ad vnum finem, scilicet, vel ad concinendum Christum, vel ad faciendam vnitatem corporis mystici.

53.
Eucharistia, an sit de necessitate salutis.

QVÆRITVR, vtrum sacramentum eucharistia sit de necessitate salutis? Respō. qd est præceptū de eucharistia, vt patet Ioān. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hominis. Est etiam sacramentum hoc de necessitate præcepti Ecclesie, vt definitum est in cap. omnis vtriusq; sexus, de pœnitentijs & remissionibus, & longe efficacius idem est definitum in Concil. Tridēt. Sess. 13. Cano. 9. cuius verba sunt. Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vtriusq; sexus, cum ad annos discretionis peruenierint teneri singulis annis saltem in paschate ad communicandum, iuxta præceptū sancte matris Ecclesie, anathema sit. Secundo dico, quod hoc sacramentum non est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Nam nemo potest saluari sine ba-

baptismo realiter, vel in voto suscepto; & ta-
men sine eucharistia possunt saluari multi,
vt de facto saluatur pueri baptizati, ac pro-
inde non est ita de necessitate salutis, sicut
baptismus. Eucharistia autem interpretatur
bona gratia, vt patet. 1. quia st. 1. ca. multi. Ab
alijs interpretatur, gratiarum actio synaxis,
communio, & sacrificium.

H V I V S autē sacramēti potissima figu-
ra, secundum S. Tho. fuerit signus paschalis:
Lutherus tanē irridens figuras huius sacra-
mēti, & officiū. S. Tho. de corpore Christi,
dicit cōpositum à summo Christi hoste, eo
quod adducit figuras, & miratur quare ibi
non adduxerit figurā a sinē Balaā: sed dimit-
tamus perniciosissimū hominem. Circa hoc
multa bona dicit Gabriel in canone. lect. 55.
vbi petens quare in canone fit mētio de sa-
crificio Abrahę, Abel, Melchise. & nō de ag-
no? Respō. hoc ideo esse factum, quia in illis
tribus sacrificijs allegatur sanctitas sacrifici-
tū, quę semper placuit Deo: esus autē agni
paschalis non semper fuit acceptus Deo.

Q V A E R I T V R, quę sit materia huius
sacramēti? Resp. quod panis & vinū. Ita de-
terminatū est ab Ecclesia, capit. firmiter, de
summa Trinitate, & hęc cathol. Et in concil.
Carthaginensi, Et habetur de consecra. d. 2.
cap. in sacramentis, & cap. cum omne, & ca.
cum Matthe. de celebratione missarum. Et

e patet

non est bene
de h. s. s. s.
sicut dicitur
in s. de voto
sicut dicitur
in s. de m.
ann.

14.

Figura eu-
charistie.

11.
Materia eu-
charistie
panis tri-
ticue.

pater, nam Christus factus est unus: ad
 cepit autem evangelium, panem dicitur: panem et ce-
 cumque, & non dicitur panem dicitur de hoc genitri
 ne visis. Ex quo patet quod in eadem est in
 facti vultu. Panis vero debet esse triticus,
 facti quod in materia non potest esse. Ve-
 autem Sankt Pro. 3. par. 9. 7. 2. artic. 1. Item tenet
 Alexan. de Ales. 4. par. 9. 1. de Barone. 4. ar-
 7. quæst. 4. & Scot. dist. 17. quæst. 6. Idem
 habetur in concilio Florenti. sub Eugenio.
 Eius verba sunt: Sacramentum eucharistie in-
 est facti panis triticus, & vinum de vite, cum
 dicitur consecratione aqua modicissima misce-
 habet. Unde omnis panis qui in comuni
 nobis loquitur dicitur panis, & est ordina-
 tus ad alimentum hominum, est factus in ma-
 teria consecrationis. Ex quo sequitur, quod
 panis ordeaceus non est materia consecratio-
 nis, nec potest in eo consecrari. Item dicitur
 quod non est panis, nec ordei est alimentum ho-
 minum, sed bestiarum. Panis autem vitæ (de ce-
 reo) non est panis, & ad alimentum
 hominum ordinatus, potest consecrari. Idem
 dicitur in de parte, & dicitur, si ex eis conser-
 edo velus panis. De parte dicitur panis, qui
 est. De parte dicitur Antequam dicitur, si in
 qua non est certa, & quod esset remanens
 consecrate in aqua, quæ trahit opine. In ma-
 teria panis, habet in eis, & in eis factus in
 teris, & ideo non est consecratus in
 pasta

I amy bux
 lew & no
 me mase
 hu su sola
 m. 7. Relit
 077067

21
 Macten
 millen
 in nio
 12000

panis autem ex se ipso in la massa non potest
 fieri et de crastino, quia non est panis, sed ex se
 fit panis, sed habet alias proprietates, quam
 panis: in eum enim habet illa vero inter se. In
 agnitione etiam sicut dicitur quod non potest
 fieri et consecrari: sed ego credo, alij tamen
 dubitat. Et panis. 4. d. 4. c. d. al. quia in 4. die
 quod potest in eo non consecrari: sed hoc
 nullo modo est tenendum.

QVÆRITVR, an panis consecrationis
 debeat esse azymus, id est sine fermento? Res-
 pondetur. 5. Tit. 1. quia 7. art. 4. quod non est de
 essentia sacramenti, quod panis sit azymus
 sed potest consistere etiam in fermentato, quod
 est verus panis. Contra hunc tamen est quod
 quilibet consecrator secundum ritum, iuxta Ec-
 clesiam. In Ecclesia autem circa hoc non est
 status solus, nam Graeci confidunt in se-
 culari ut dicit Gregorius in registro. Sed contra
 ad latinos consecrandi in azymo convenien-
 ter est, quia consuetudo Graecorum. Nam Chris-
 tus celebravit in azymo, ut patet Matth. 26.
 Primum autem die azymorum accesserunt di-
 scipuli ad Iesum dicentes, ubi vis paremus
 tibi comedere pascha? Et tunc 2. venit au-
 tem dies azymorum, in qua necesse erat occidi
 pascha. Graeci vero propter detestationem
 Nazareorum, qui parabant legalia simul esse
 observanda cum euangelio: quia in lege iudeo-
 rum comeditur panis azymis, que elegit

1001 9A
 1002 1017
 1003 1007

96.
 Panis az-
 ymis mate-
 ria eucha-
 ristie.

97
 1004 11A
 1005 1009
 1006 1013
 1007 1017
 1008 1009

runr non consecrari in azymo. Et etiam vt expressius significarent Christũ ex carne & diuinitate factũ. Vnde in hoc nõ sunt heretici, nec peccant consecrantes in fermentato.

97.

An requi-
ratur certa
quantitas,

Q V Æ R I T V R, vtrũ requiratur certa & determinata, quantitas panis ad consecrandũ, vel an posset sacerdos consecrare tantũ panis, quantũ sibi placuerit? S. Tho. 3. p. q. 74. art. 2. tenet q̄ nulla est quantitas panis, aut vini tam magna ad consecrandũ, quæ nõ possit esse materia huius sacramenti: sicut in rebus habetibus materiam, ex parte finis determinatur quãtitas materie, vt in domo: & in fabricatione nauis, ex parte intentionis determinatur quantitas. Ita etiã tenet Sco. Du. Gab. & omnes, & idem dicendum est de paruitate.

98.

An oporteat materia eucharistie esse presentẽ.

Q V Æ R I T V R tamẽ, an oporteat materia esse presentẽ? Resp. ab omnibus quod sic. Patet ex facto Christi, qui cõsecrauit materiam presentẽ, accepit panẽ in sanctas, ac venerabiles manus suas, similiter & calicem. Item patet quia intetio ministri nõ potest distincte dirigi, nisi super rem presentẽ, cum omnis nostra cognitio ortum habeat a sensu: sed ad consecrandũ requiritur intetio ministri, ergo & presentia materie. Itẽ probatur efficacius ex ritu Ecclesie, quæ nunquam materiam absentẽ, &c. nec vnquam visum est quod aliquis sacerdos bonus, aut malus teta

uerit contrarium facere: oportet igitur materiã esse præsentẽ, & apud sacerdotẽ. Cum enim sacramentũ sit institutum propter homines, illa præsentia requiritur in materia sacramenti, quã cõmuniter homines vocat præsentia: & cum res quæ est post parietẽ non dicatur apud nos præsens, nec etiã quæ est retro nos videtur quòd nõ possit consecrari.

QVÆRITVR, utrũ viniũ vitis sit materia huius sacramenti? Resp. quod sic. Quia in vino vitis cõsecrauit Christus, vt patet Matthe. 26. non bibã de hoc genimine vitis. Et habetur ca. didicimus. & ca. cum omne, de cõsecr. d. 2. & in alijs multis locis.

VTRVM autẽ possit consecrari in aceto? Resp. omnino quod non. Et nõ est dubiũ de hoc, quia non est viniũ, sed corruptio vini. Licet gl. in c. sicut (el primero) de consecrat. d. 2. dicat contrariũ: sed misit falcẽ in messetia alienam, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino aliquantulum corrupto (hoc est, que fiene vna pũta de vinagre) in tali enim cõsecrari põt: quia est viniũ verũ. Sed utrũ possit consecrari in vino contento in racemis, in musto? Resp. quod non debet fieri, prohibitiũ enim est in cap. cum omne, de cõsecr. d. 2. Secũdo dico, qd nec possit fieri cõsecratio in tali vino: quia sicut pasta nõ est panis, sed ex ea fit panis, ita nec succus ille intra vuas contentus, est vinum, sed ex eo fit vinum, & ideo

im. sup. A

de. x. d. 1. 1

de. 2. d. 1. 1

de. 3. d. 1. 1

59.

Viniũ vitis

est materia

eucharistie

fitis.

in. 2. d. 1. 1

In aceto

nõ potest

cõsecrari.

Mustũ in

uis non

potest cõ-

secrari.

non potest esse materia consecrationis.

Q. V. R. I. T. V. R. utrum aqua sit mixenda cum vino? Resp. q. sic. Et habetur cap. in sacramento de coic. d. 2. & ibidē cap. in eorum ca. cum Mattha. de celebratione missarum & in multis alijs ca. Est autē necessaria aqua necessitate precepti, non tamen necessitate sacramenti, ut tenent omnes theolog.

D. V. B. I. T. A. T. V. R. an in eucharistia manet substantia panis & vini? Ad hoc S. Tho. 3. p. 9. q. 25. art. 2. & omnes doctores dicunt quod non, & hoc de fide tenendum est. Et fuit determinatum in concilio Constantien. Sess. 8. vbi condemnatus fuit Vaicleff. qui oppositum tenebat. Et in concilio Lateranensi in c. firmiter de summa Trinitate, & fide catholici. Item in concilio Trident. Sessio. 13. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacrosancto eucharistia sacramento remanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem illā & singularem conversionem totius substantia panis in corpus, & totius substantia vini in sanguinem, manentibus tantaxat speciebus panis & vini (quam quidē conversionē catholica Ecclesia aptissimē trāssubstantiationem appellat) Mattheus sit. Desinit autem per consecrationē esse ibi panis matris & formae, manentibus accidentibus, & in ipso ibi esse Corpus Christi, hoc panis. Non tamen

60.
Aqua mixenda est vino in calice.

62.
In eucharistia non manet substantia panis & vini.

63.
In concilio Constantien. Sess. 8. vbi condemnatus fuit Vaicleff.

64.
In concilio Lateranensi in c. firmiter de summa Trinitate, & fide catholici.

me dicitur panis annihilari, licet nihil aliud
 maneat, quia species motus accipit non sicut a
 terrano, ad quem, sicut vocamus calcificationem
 quando ex aqua frigida fit calida, quia illa
 actio terminatur ad calorem. Cuius igitur con-
 uersionis ista non habeat pro termino, dicitur
 non panis, sed praesentiam Corporis Christi
 sub his speciebus, ideo non est dicenda annihila-
 tio panis, sed conuersio, licet desinat esse ma-
 teria & forma panis, secundum se & quodlibet
 sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc
 modo dicitur convenientius.

¶ V. T. R. V. M. omnia accidentia panis & vi-
 ni manent in hoc sacramento? S. Tho. 3. q. 75.
 2. art. 1. respondet, quod sic, & habes in Co-
 cil. Trid. in precedenti questione allegato, quia
 enim accidentia quae nos in eucharistia vide-
 mus, clara est, quod erant panis. Et hoc
 congruit, quia horribile esset comedere car-
 nem Christi in propria specie. Et quia dimi-
 nueretur meritum fidei, vide rationes S. Tho.
 loco allegato. Manent etiam in hoc sacrame-
 to aliqua proprietates panis & vini, nam ho-
 mo sine miraculo nutritur eisdem.

¶ V. T. R. V. M. praedicta conuersio sit instan-
 tanea, vel successiua? Respondetur, secundum
 omnes quod fit in instanti, nam successio in
 rebus naturalibus est, vel ex defectu materiae,
 vel forma, vel agentis, sed hic proprie nihil
 istorum est necessarium, quod fiat successiue.

62.

In eucharistia manent accidentia panis & vini,

¶ V. T. R. V. M. praedicta conuersio sit instantanea, vel successiua?

Respondetur, secundum omnes quod fit in instanti, nam successio in rebus naturalibus est, vel ex defectu materiae, vel forma, vel agentis, sed hic proprie nihil istorum est necessarium, quod fiat successiue.

ergo sic in instanti. Et verba consecrationis
 sunt causa huius conuersionis. sed illa finiuntur
 in instanti, ergo conuersio fit in instanti,
 scilicet, in primo instanti non esse verborum. In
 consecratione autem hostiæ ex vi verborum est
 ibi corpus Christi, & etiã anima rationalis, quæ
 dat formam corporeitatis: est enim ibi cor-
 pus Christi, & etiã caro Christi, de qua antea
 dixerat. Nisi manducaberitis carnem filij homi-
 nis, sunt & ossa & sanguis, dicit enim Chri-
 stus. Hoc est corpus meum, id est humanum, &
 per consequens caro, & sanguis, & ossa. Nam
 corpus humanum (vt dicitur. 2. de anima) est
 corpus physicum organicum potentia vitam ha-
 bens, cuius actus est anima. Caro autem capi-
 tur pro materia, & forma, etiã cum acciden-
 tibus. Sanguis verò sub specie panis est, ex na-
 turali cõcomitantia, non ex vi verborum, sicuti,
 & anima, & diuinitas ipsa.

119
 in eucharistia
 dicitur illi
 dicitur
 dicitur
 dicitur

44.
 Christ' est
 tot' in to-
 ta hostia,
 & in quali-
 bet parte.

Q V Æ R I T V R, vtrũ Christus sit totus
 in tota hostia, & totus in qualibet parte ho-
 stia? Resp. iuxta fidẽ catholicã, affirmatiue.
 Sic enim expresse definitur in concil. Flo-
 renti. sub Eugenio. 4. Et item in concil. Trid.
 Sessione. 13. Cano. 3. cuius verba sunt. Si quis
 negauerit in venerabili Sacramento Eucha-
 ristia sub vnaquaque specie, & sub singulis
 quibusque speciei partibus, separatione facta,
 totũ Christũ contineri, anathema sit. Sanct.
 Thom. ingenue fatetur se nescire modum,

in eucharistia
 dicitur
 dicitur
 dicitur

quo

quò Christus est in hoc sacramèto: Alexàd.
 de Ales. 4. p. q. 40. Altiſiodorèſis, Ricardus,
 Bonau. Palu. Duràd. Capreo. S. Tho. & om-
 nes antiqui ponunt hùc modù, & dicunt, +
 Christus est totus in tota hostia, & totus in
 qualibet eius parte, & quòd omnes partes
 Christi sunt simul cù qualibet parte hostià:
 sed non ſimul inter ſe, nam corpus Christi in
 hostia est extèſiue & ſeptè pedum. Nec mē-
 bra Christi in hostia sunt ſimul, ſed ſicut in
 ezo. Quàntitas enim habet duo officia, vñ
 est ſeparare partē ex parte ſubiecti, ita q̄ ea
 p̄t ſit extra pedes, & brachia extra crura. aa
 Alterū est extēdere partes in ſitu in ordine
 ad locū. Quàntitas ergo in Eucharistia exer-
 cet officiū primū, non tamē ſecundū: nam ſi
 Christi corpus non eſſet in hostia extèſum,
 nō eſſet organizatū, nec cum figura, & viue-
 ret ibi violenter. Hunc etiam modum tenet
 Sco. Maio. & Marſilius. Ex quo ſequitur, q̄
 corpus Christi in Eucharistia vere, & ſine
 fictione quacūq; poteſt à nobis imaginari
 cuiuſcūq; figuræ voluerimus. Et ſic depin-
 gitur crucifixus, eo modo ſe habere ſicut ſi
 eſſet vnus puer tātillus, ſicut eſt imago cruci
 fixi in hostia: nam vbi ſunt oculi imaginis eſt
 oculus Christi: & vbi manus imaginis, ibi &
 manus Christi, quomodo cūq; figurata ſit
 imago. Hæc non eſt mala imaginatio. 711

QVÆRITVR, an prædicta cōtinentia

et existentia corporis & sanguinis Christi, & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis? Resp. affirmatiue. Et ita secundum fidem catholicam tenendum est. Ita enim definitur in Concilio Tridentino Sess. 13. Cap. 4. cuius verba sunt. Si quis negauerit in sanctissimo eucharistie sacramento contineri vere realiter & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & diuinitate domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, ut in signo, vel figura, aut virtute, anathema sit.

66

... Q. V. & R. I. T. V. R., an huiusmodi realis existentia & cōtinentia totius Christi & partium eius in hoc sacramento, duret, duraxat ipro tempore quo sacramentum est in vsu, hoc est, si sit ibi vere & realiter solummodo quando sacramentum sumitur? Respōdetur negatiue, sed est ibi ab instanti consecrationis, & transubstantiationis, usque dum species ipse panis & vini desinant esse in rerum natura, & ita de fide tenendum est. Sic enim definitur in Concilio Tridentino Sessione 13. Cap. 4. his verbis. Si quis dixerit per acta consecrationis in admirabili eucharistie sacramento, non esse corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, sed tantum in vsu dum sumitur, non autem ante, vel post, & in hostijs, seu particulis consecratis, quae post communionem referuantur, vel supersunt,

+

no

28

27

non

non remanere, & cum corpore Dominici latitudinem sit, huiusmodi miracula non ita id.

QV. A. R. II. V. R. an in sacramento eucharistia, Christus sit adorandus adoratione lacrima, nō solum interno cultu, sed etiam externo? Respondetur affirmatiue, & ita secundum fidem catholicam firmiter est tenendum. Sic enim definitur in Concilio Tridentino Sess. 13. Cano. 6. cuius verba sunt, Si quis dixerit in sancto eucharistia sacramento Christum, uel uentum Dei, filium, non esse cultu lacrima, uel quocumque externo adorandum, atque ideo nec scilicet perculari, celebrare, & adorandum, neque in processibus secundum laudabilem & antiquam salutem Ecclesie sancte ritum, & consuetudinem solenniter circumferendum, uel non publico, & aduersus populo proponendum, & eius adoratores esse idololatrias, anathema sit.

E. K. questionibus nūc peruenit definitis, & licet sacra sacramentum eucharistiam in sacris rebus reuerentia, & licet ita in ipso ad infirmos honorifice deferret, & opposita resolutiones haereses sunt, ut patet ex Concilio Tridentino Sess. 13. hanc quoque sententia sunt, Si quis dixerit non licere sacramentum eucharistiam in sacris rebus reuerentia, sed sicut in processibus, & consuetudinem salutem Ecclesie sancte ritum, & consuetudinem solenniter circumferendum, uel non publico, & aduersus populo proponendum, & eius adoratores esse idololatrias, anathema sit.

Et in questionibus nūc peruenit definitis, & licet ita in ipso ad infirmos honorifice deferret, & opposita resolutiones haereses sunt, ut patet ex Concilio Tridentino Sess. 13. hanc quoque sententia sunt, Si quis dixerit non licere sacramentum eucharistiam in sacris rebus reuerentia, sed sicut in processibus, & consuetudinem salutem Ecclesie sancte ritum, & consuetudinem solenniter circumferendum, uel non publico, & aduersus populo proponendum, & eius adoratores esse idololatrias, anathema sit.

672

et
 obomop
 tuteuom
 in dicit
 aia

02.

Christum in Eucharistia exhibentem manducari non tantum spiritualiter, sed etiam sacramentaliter, quod quidem definitum est ubi supra cano. 8. his verbis. Si quis dixerit Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantum manducari, & non etiam sacramentaliter, ac realiter, anathema sit.

69.
Christus
quomodo
mouetur
in Eucha-
ristia.

QVÆRITVR, vtrum Christus moueatur in hoc sacramento? S. Tho. 3. p. q. 76. art. 6. ponit duas propositiones. Prima, corpus Christi in eucharistia non potest moveri localiter per se: quia non potest transire ab vna parte hostiæ ad aliam. Secunda, ad motum hostiæ corpus Christi mouetur localiter de per accidens, sicut motus nobis mouetur ea quæ sunt in nobis. Idem dicit Matfil. 4. q. 7. art. 3. dub. 5. de alijs autem motibus, alterationis, calefactionis, corruptionis, & similibus, dicit S. Tho. & Seo. quod non est ibi capacitas alicuius actionis, aut passionis naturalis, saltem respectu alicuius extrinseci, respectu cuius habet se corpus Christi, sicut si esset substantia spiritualis. Et ita communiter tenent omnes: & hoc non est propter impedimentum Christi, sed naturaliter. Et sic in sacramento hoc non est mobiliter Christus, nisi solo motu locali. Et si corruptis speciebus desinat ibi esse corpus Christi, non tamen dicitur corrupti: sicut nec ego desinens esse in hoc loco, dicitur corrupti. Manet igitur Christus tandiu

in speciebus, quandiu maneret substantia panis, & vini, si non essent consecrata.

QVÆRITVR, vtrū Christus possit videri in hostia? Resp. ex S. Tho. 3. p. q. 76. artic. 7. & naturaliter loquendo nullus oculus corporeus, præter oculum Christi, potest videre Christū in eucharistia, nec oculus corporis glorificati. Idem dicit Sco. 4. d. 10. q. 9. & Marsil. q. 7. art. 3. & Durand. d. 10. q. 4. Secūdo dico, quod oculus Christi in eucharistia videt se existentē in eucharistia. Hoc S. Th. 3. p. q. 76. art. 7. ad secundū. Et quia litera est ibi mendosa, debet sic legi. Ad 2. dicendum, quod oculus corporalis Christi videt se in sacramento, nō tamē potest videre ipsum modum existendi quo est sub sacramento quod pertinet ad intellectum. Tertio dico, quod oculus corporalis, tam viatoris, quam beati, per miraculum potest Christū videre in eucharistia. Hoc S. Tho. & cōuenit etiam Scotus. Et hæc de oculo corporali. Vtrum verō per intellectum possit Christus videri, & eius modus existendi in hoc sacramento? Dico, cum S. Tho. loco citato nunc, quod naturaliter loquēdo nullus intellectus humanus, aut angehicus, coniunctus, aut separatus potest cognoscere Christum in hoc sacramento secūdam quod est sub speciebus. Patet, quia iste modus existendi est supernaturalis, excedens totā naturæ facultatem. Secūdo dico, quod

70:
Christus
an videtur
possit in
eucharistia.

77
in omnia
motus
omniq
ut audis
110-11
111-112

77
110-112
111-112
113-114
115-116
117-118

dicitur dicitur quod accidit in momento sine
 subiecto in hoc sicut in aere. Quia non sicut in
 pane, ubi dicitur iam deficiente esse. Nec sicut in
 hoc potest dicitur quod accidens nilgare non
 potest ubi dicitur in subiecto. Et etiam quia
 Christus habet in hac alia accidentia speciosa et
 demum illa et sic est de et firmata in capite
 niter, de iure. Primi & sicut catholicis. Quasi
 tas autem est sine subiecto miraculoso a Deo
 sustentata. Ad vero qualitates, et albedo, ca
 liditas, frigiditas, et alie similes sine in quod
 care ille miraculoso, et ille speculati Dei est con
 su. Sicut enim in actibus naturalibus princip
 pale ad os est subiecta ista in non modico
 id, sed in quantum ad rem: sicut in dicitur in
 vultu in quantum ad principalem subiectum ab
 deum in quantum ad subiectum corporeum. Et non
 modico est et ahaner ante modico. Et tales
 qualitates sine miraculo potius habent sine
 operantibus in quantum ad vultu in quantum ad
 generantur in quantum ad vultu in quantum ad
 nam frige facere non conuenit subiecto, nisi
 frigiditate in quantum ad rem: sicut in frigiditate
 casu in quantum ad frigiditate. Sic igitur in quantum
 eductus in quantum ad rem: et producantur quicquid
 agere & se odiret possent, firmantur et in
 substantia panis, & vini: et in quantum ad
 29. Quia in quantum ad rem: sicut in quantum ad
 crato possit misceri aliquis liquor non con
 secratum. De ista dicitur in quantum ad rem: sicut in quantum ad
 con-

63.

An vino
 consecrato
 possit mi
 sceri alius
 liquor

con-

consecratum, vel pars, aut nihil; vel pars sic, & pars non. Hæc est gravis difficultas. S. Tho. 3. p. q. 77. art. 7. ponit aliquas propositiones. Prima, si miscantur duo liquores diversarum specierum, si sint in quantitate sufficienti, & fiat perfecta mixtio, utrumque corrumpitur; & fit unum tertium. Secunda, si miscantur duo liquores eiusdem speciei, & in quantitate sufficienti, utrumque corrumpitur, & fit unum tertium. Tertia, si vino consecrato apponatur tantundem aquæ, vel alterius liquoris, non manet ibi corpus Christi; iam enim non est vinum. Quarta, si vino consecrato miscatur, aliud vinum non consecratum eiusdem speciei in quantitate sufficienti, non manet ibi corpus Christi. Sed hoc ultimum intellige, quando per multum tempus, & per motum magnum (quod raro continget) fieret perfecta mixtio. Tunc enim non manerent partes vini consecrati, quia essent diuisæ subintrantibus alijs vini super additi. Vnde post summptionem sanguinis, Ecclesia consuevit accipere bis vinum, ut si miserit aliquid sanguinis, assumatur. Dico ergo sine metu, quod etiam addito multo vino non consecrato, manet ibi corpus Christi, & sanguis eius; & consequenter quod in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ, quam vini; quia tunc corrumpentur species vini.

QVÆRITVR, quæ sit forma huius
sacra-

sacramēti? Resp. secundū omnes, & est determinatio Ecclesię in c. cū Matthe. de celebratione missarū & in concil. Florent. forma cōsecrationis panis est hæc, Hoc est enim corpus meum. Et forma cōsecrationis vini hæc, Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamēti, mysteriū fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionē peccatorū. Et oppositū dicere est pessimus error. Et malē de hoc dubitat Erasmus in annotatione. 1. Corint. 11. vbi ait. Vtinā Paul. nobis traderet quibus verbis facer ille panis cōsecrari deberet. Vere miror, non de erroribus horum grammaticistarū, sed eorum superbia maxima, qui non habentes auctoritatem pro se, reuocāt hoc in dubium. Sed illis dimissis, dicimus hanc esse formā cōsecrationis eucharistię, qua vsus est Christus in vltima cœna. Hoc est enim corpus meū. Et ita etiā apertē dicit S. Cypria. de cœna Domini in principio, & Ambro. lib. de sacramētis, & habetur de conse. d. 2. cap. conse. & c. Illa autem verba quę præcedunt formā consecrationis, scilicet, Qui pridie quā pateretur, & c. licet Scot. dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia consecratio: melius tamen S. Tho. 3. p. q. 78. art. 1. 4. & Durād. d. 8. dicūt non esse necessaria, necessitate sacramenti, cū nō sint forma: propter ordinationem tamen Ecclesię non liceret ea prætermittere. In cōsecra

Forma cōsecrationis panis & vini.

tionem verò sanguinis calicis forma est, Hic est enim calix sanguinis mei. Et sic sola verba secundam combinationem opinionem, sunt sufficientia ad consecrationem, sanguinis. Reliqua verò quæ sequitur, scilicet, non habet et non est tantum, &c. sunt de perfectione forme, & non de essentia sacramenti: sicut, *Hy, ego*, in forma baptismi. Hoc patet, quia Græci ita consecrant sanguinem, nec ob hoc sunt damnati ab Ecclesia; & in missali B. Basilij illa sola verba antiqua forma erant rubricis literis scripta. Scotus tamè admonet quòd sacerdos non debet intèdere consecrare per ista verba, sed debet absolute consecrare, dicens omnia illa verba, quæ sunt in forma, quæ nunc Ecclesia nostra vitur. *Ly*, enim, in utraque forma non est de essentia sacramenti, nullas enim euangelistæ ponit illud male verbum, nisi sacerdos qui traheret illud. Potest etiam forma dici quacumque lingua: sed tamen variè re illa, & alia lingua dicere, peccatum esset, licet sacramentum teneret. *quod. 2. b. c. in. 2. b.*

Q V A R T U M, quid demonstrat in forma eucharistie per illud pronomen, hoc. Respondet licet de hoc sint varie opiniones, tenendum tamen est cum *S. 3. ho. 3. p. q. 78. ar. 5. & super epist. 4. Corint. 11. ubi* ponit aliquas propositiones: Prima, Tam Christus, quam sacerdos aliquid demonstrant per *hoc*, etiam alias verba non applicaretur materiam. Secunda

75.
Quid demonstrat
pronomen
hoc in consecratione
panis.

cunda. Perly hoc, nō demonstratur aliquid
 singulare, & discrete: sed dicitur in generali
 & in distincte: & sensus est, contentū sub his
 speciebus, est corpus meū. Sicut cū dicimus,
 Hic est calix, & intelligitur, cōtentū in hoc
 calice, est sanguis meus. Sicut quando demō-
 stro marisupia, & dico hoc est aurum: sensus
 est, q̄ continetur hic est aurū. Sic etiā in for-
 ma significatur, q̄ continetur vel continebi-
 tur hic, est corpus meum. Idem tenet Ricar.
 disti. 8. quæst. 1, 2 et 3. & Duran. disti. 8. q. 2,
 ad primum argumentū principale, & Capree
 dist. 8. & 9. quæst. unica, ad argumentū contra
 conclusionem. & Altifod. & Glos. super
 Mattheum. 26. & Math. 4. q. 6. Et, si mani-
 festum, nā illa forma, Hoc est corpus meum,
 nihil aliud facit, nisi quod Corpus Christi co-
 tineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum
 significatur per formam.

QVÆRITVR, qui sint effectus huius
 sacramenti? Respon. S. Tho. 3. p. q. 79. arti. 1.
 quōd primus effectus est collatio gratiæ, hec
 autē gratia cōfertur in sumptione, vt patet
 Ioh. 6. Qui manducat meam carnem, & bi-
 bit meum sanguinem, in me manet & ego
 in eo. Gratiæ quas promittit Christus in
 hoc sacramēto, promittit ratione sumptio-
 nis: ergo ante sumptionē non cōferuntur: &
 de hoc non est dubitandū. Datur autem præ-
 dicta gratia immediate in ipsa sumptione.

76.
 Effectus
 eucharis-
 tiæ.

Et omnibus sumentibus Eucharistiam confertur æqualis gratia ratione sacramenti ex opere operato. Non tamē ideo datur maior gratia, quia recipitur sub utraq; specie: nam aliās qui maiorem hostiam sumeret, maiorē perciperet gratiam ratione quantitatis cōtinuz, quod est falsum: ac proinde nec ratione quantitatis discretę, cum sub specie panis & vini sit vnicū sacramentum. Et aliās fraudaretur populus magna gratia sacrificij: cū pfectō pia mater Ecclesia non negaret, illud sub utraq; specie, si daretur maior gratia. Iste autē effectus gratiæ nō impeditur per peccatū veniale: licet enim quis recipiat eucharistiā in actuali peccato veniali, non ideo impeditur augmentum gratiæ in eo, ut ait S. Tho. 3. p. q. 79. ar. 8. quia aliās esset magnū periculum. Quis enim sine peccato veniali accederet sæpe? per peccatum autē veniale impeditur actualis sensus gustus, & delectatio spiritualis. Nec etiā requiritur tūc motus liberi arbitrij actualiter cōcomitās sumptionem eucharistiæ: sufficit enim motus liberi arbitrij præcedens, ut etiā dicit S. Tho. 4. d. 15. q. 1. art. 3. q. 2. ad 2.

QVÆRITVR, an per hoc sacramentum remittatur peccatū mortale, an scilicet possit quis accedere ad eucharistiā in peccato mortali, ita qd nō peccet mortaliter de nouo? Respo. qd dupliciter potest quis accedere

+

77.

per eucha
stia remitti-
tur peccato
mortale

re cū mortali. Vno modo sciēter, & talis semper peccat mortaliter de nouo. nō diiudicas Corpus Dñi, iudiciū sibi manducat & bibit. Secūdo modo ignorāter, quia scilicet doluit & credidit se habuisse sufficientē dolorē: cū tamē in rei veritate talis dolor nō fuerit sufficiens: & talis nō accedit indignē, nec peccat mortaliter, quinimo virtutē sacramenti remittitur præcedens peccatū. Hoc, S. Tho. 3. p. q. 79. ar. 3. & q. 80. ar. 4. & Alex. de Ales. 4. p. q. 46. mēb. 3 ad secūdu, & Bonauen. 4. d. 9. q. 7. & Grbriel in canone, lectione. 8. & Marsil. 4. q. 6. art. 4. cōclu. 1. & Gerson in multis locis, & super Magistrū tract. 9. p. 3. Adrian^o q. 1. de eucharistia, & omnes præter vnū Maior. Patet autē hoc, nā aliās cum nō possit homo scire, utrū odio, vel amore sit dignus (iuxta illud. Nihil mihi cōsciū sum, sed nō in hoc iustificatus sum. 1. Corint. 4. & Iob. 9. Verebar omnia opera mea: & ibidem, si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. & De propitiatio peccato noli esse sine meru. Eccles. 5.) periculosissimū esset accedere ad eucharistiam, & talis exponeret se periculo peccati mortalis, cū nemo sciat se sine peccato accedere. Item Ioān. 6. dicit Christ^{us}, panis verus est qui de celo descendit, & dat vitam mundo, cū igitur accedens in gratia, iā habet vitam: si aliquādo existēti in mortali inculpabiliter ignorato, non daret gratiam,

nunquam esset verum quod hic panis vitam daret mando. Satis est igitur, ad hoc ut quilibet securus accedat ad eucharistiam, quod doceat de praeteritis, & proponat cauere futura, licet aliquando non sint remissa peccata: & tunc remissionem eorum accipiet, non ratione contritionis, quae perficietur: sed ratione sacramenti, quod secundum August. & sanctos, viuificat mortuos, & semper sic accedens habebit gratiam. Et licet de hoc aliquid dubitent, ego tamen nullum dubium habeo. An verò huius sacramenti precipuus effectus sit remissio peccatorum, dicemus secundum fidem catholicam, negative, ita enim diffinitur in Concil. Trid. Sess. 13. can. 5. vbi sic dicitur. Si quis dixerit vel precipuum fructum sanctissimae eucharistiae esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus prouenire, anathema sit.

QVÆRITVR, an ante sumptionem eucharistiae sit necessaria confessio, vel an sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno? Respon. sententia omnium Theologorum S. Thō. Durād. Sco. Palud. Alexan. Bonauen. Gabriel. Ochan. & aliorum est, quod necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequam accedamus ad eucharistiam. Quae sententia adeo certa & firma est, ut nulli liceat de opposito aliquid etiam opinatiue asserere. Hoc par-

78.
Ante sumptionem eucharistiae praerequisitur confessio.

tet ex concil. Triden. S. cisione. 13. de eucharistia. cap. 7. & iterum immediate post Canonem undecimum, idem diffinit sub his verbis. Et ne tantum sacramentum indigne, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantamcumque etiam se contritos existit, et habita copia confessoris, necessario premit- tendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium dicere, predicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere presumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autem præductio doctores non solum iure iure positivo tantum, sed etiam iure diuino, & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sancto Victore, vir magnæ autoritatis, in libr. de Ecclesiastica potestate. dicit, Audacter dico, si ante sacerdotis confessionem quis accesserit ad corpus & sanguinem Christi, reus erit corporis & sanguinis domini quantumuis peniteat, & vehementer dolcat, & ingemiscat. Hoc autem dixit. 60. annis ante annum .v. qui instituit ea. omnis atriulq; fluxus. Ex quo patet, quod necesse nouo in prædicta fuit positam præceptum de confessione ante eucharistiam prævidenda. Et C. p. r. in epistola ad fratres consiliarios in plebe, præcedit Episcopus sui episcopi

tus Carthaginensis, eo quod non menores evangelij, & suæ autoritatis, lapsis dabant eucharistiam ante confessionem. Idem dicit (& adhuc acrius) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. Ecclesiasticæ historiæ refert Eusebius de Philippo Imperatore, quod cum in die Paschæ communicare vellet, nõ fuit permissus ab episcopis, nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Caieta, necessariam esse confessionem sacramentalem ante sumptionem eucharistiæ. Quod etiam probatur ex cõsuetudine Ecclesiæ: quam frãgentes putant se grauitè errare. Itẽ eucharistia est sacramentum vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, non solum vt recõcilietur Deo per contritionem, sed etiam ministris Ecclesiæ per confessionem. Itẽ Matth. 6. Christus dicit. Si offers munus tuũ ante altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade recõciliari fratri tuo. Hæc igitur sententia tenenda est, quanuis nõ putem hæreticum, quod Caiet. dicit.

79.

i. Casus.
Aliquãdo licet sumere eucharistiam sine præuia cõfessione.

QVÆRITVR, an liceat aliquãdo sumere Eucharistiam ante confessionem? Resp. secundũ omnes, q̃ sic primò quãdo quis tẽpore necessitatis, quo tenetur sumere eucharistiã, nõ habet copiã cõfessoris. Cum in præcepta dñi suauia sint, nec præcepta posi-
tiua

tiua militent cōtra ius naturale, nō tenemur ea implere cum infamia nostra, ac proinde: si parochus rufanus, non habet confessorē, & si non celebrat se diffamat, celebrare potest sine praua confessione. Et eodem modo si ego habeā casus reseruatōs, & nō est Episcopus præsens, & si nō celebros infamos, possū celebrare sine cōfessione peccati reseruatō. Itē propter reuerentiā sacramenti, puta si cœpi celebrare, & in ipsa celebratione meminerō alicuius peccati mortalis, non oportet vt relinquā missam, quia facerē irreuerentiā eucharistia: & hoc etiam si sum in ipso principio missæ, licet solum introitū dixerim. Ita tenet Ricar. Palud. & alij: quod credo verū, quanuis Archiepiscopus Florentinus dicat, quòd si ante cōsecrationem recordetur, & possit sine scādalo querere confessarē, debet illū querere. Sed nō credo hoc esse verū. Idem dicendum est de his qui sunt ibi parati ad recipiendā eucharistiā, qui si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, secure possunt cōmunicare, etiam ante cōfessionem propter reuerentiā sacramēti. Nec de hoc dubito.

QVÆRITVR, vtrū sacerdos debeat dare eucharistiā peccatori perleuerati in peccato, & petenti eam? Resp. primò secundum omnes, quòd publico peccatori, concubinario, vsurario, meretrici, & similibus nō debet dari eucharistia: quia esset mittere mar-

20.
An eucharistia sit danda peccatoribus?

caritas ante porcos, & sanctū dare canibus.
 Itē quia talis publicus peccator, non habet
 ius ad petendu sacramentū, quia est sibi pro-
 hibitū: 1. Corint. 11. Probet autē seipsum ho-
 mo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei
 sacramentū, non facit ei iniuriā. Per publicū
 autē peccatorē intelligimus com S. Tho. 3. p.
 q. 80. art. 6. & 4. d. 9. q. 1. art. 1. eum qui dāna-
 tur a iudice propter euidentiā facti, cuius
 populus est testis: ut dicitur in ca. cū dilectus
 de purgatione canonica, & ca. euidentiā, de
 accusationib. & c. tua nos, de cohabitatione
 clericorum, & mulie. talibus igitur neganda
 est eucharistia. Verū est, quōd si is qui est pu-
 blicus peccator in yno loco, accedat ad me
 in alio loco distāti, in quo reputatur bonus,
 nec potest fama facile ad hūc locū peruenire
 & petat eucharistiā: probabile videtur mihi
 quōd teneor illi dare, quia aliās offenderem
 eum graūter. Si autē publicus peccator, se-
 cretē pœnituit, & petit eucharistiā in publi-
 cō, nō debeo illi dare, quousq; ostēdat pœni-
 tentiā suam exteriūs. Si verō secretē pœni-
 tuit, & secretē petit, debeo illi dare eucha-
 ristiam: nisi existimetur, quōd hoc factū veniet
 in publicū. Si autem peccator occultus, quē
 ego & aliqui alij scimus peccatorem, publicē
 petat eucharistiā, danda est illi: quod etiam
 fecit Christ⁹ cum Iuda: aliās diffamarē eum.
 Admoneat tamen eum parochus secretē si
 pos-

Publice pec-
 cator non
 potest accedere
 nec conceden-
 da Eucharistia
 s. occulte pec-
 catoribus non
 est danda
 cum omnibus
 auctoritatibus
 quibusdam

possit, ut dicitur in cap. 2. de officio ordinarij. Si autem peccator occultus occulte peccat, siue sacerdos sciat eius peccatum in confessione, siue extra confessionem, debet ei denegare: quia nullo modo ei nocet. Ita tenent S. Tho. 4. d. 9. q. 1. art. 3. q. 2.

Q V Æ R I T V R, utrum pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistia. Pro responsione notandum cum Palud. 4. d. 6. q. 3. quod pollutio nocturna nunquam est peccatum, sed lignum, aut effectus peccati. Et idem dicit S. Tho. 4. d. 9. q. 1. art. 2. & 3. p. q. 80. art. 7. quia talis actus non est immediate in potestate hominis. Si igitur ille actus sequatur ex causa culpabili mortaliter, tunc dicit Ricar. & quidam alij, quod impedit sumptionem eucharistia, ita quod peccaret mortaliter, qui post illam accederet ad sacramentum. Sed dicendum est absolute, quod nulla pollutio nocturna impedit sumptionem eucharistia sub pena peccati mortalis. Hoc tenet Palud. 4. d. 9. q. 4. cōcl. 2. & Gabriel. lect. 10. in Canone. & Gerson. de materia celebrationis consideratione. 7. & Maio. d. 9. q. 2. & Syluest. verbo eucharistia. & Bonauē. d. 13. q. 3. Hoc patet nam post confessionem non manet, nisi quaedam inmunditia corporalis: sed ut dicitur Matth. 18. Non lotis manibus manducare non inquinat hominem, ergo. Itē quia vel hoc impedit sumptionem eucharistia, propter malitiam: & hoc

+

81.
An pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistia

*Verum ma
si opime ex
est deum
tuum quod
non impe
dit sumptio
Eucharistia
nec celebratio
nec de 20
lutio nocturna
tracita sine
consenti vel
aliqua culpa
abente*

no, quia maiora peccata, scilicet blasphemia
 & periuriū, non impediunt. Vel propter di-
 strictionē & turbationem, & hoc non: quia
 legitimus cōcubitus non impedit, cum tamē
 & qualiter dissoluat mentē, sicut illegitimus,
 imō & amplius cum sit in vigilia: ergo pollutio
 nocturna non impedit sumptionē eucha-
 ristia. Si verò pollutio fuerit mortalis, acce-
 dere ad sacramentū erit veniale propter quā-
 dam irreuerentiam, quia mens multū distra-
 ctat est. Et sancti consulunt, vt tales per ali-
 quod tēpus abstineant, scilicet vsq; ad diem
 sequentem, vel per .24. horas, vt dicit Alber.
 Alexand. & S. Tho. Et etiā si pollutio fuerit
 merē naturalis, propter reuerentiam sacra-
 mēti melius erit non accedere illa die. Et ita
 consulūt decreta, cap. testamentū, & cap. nō
 est. d. 6. Et hoc nisi fuerit festum aliquod, vel
 causatur nota aliqua apud vidētes, quōd iste
 non celebrat: tunc enim melius erit celebra-
 re. Ista autem irreuerētia non facit quōd sit
 peccatum veniale accedere ad eucharistiam,
 quia talis immūditia fuit merē naturalis. Ita
 dicit S. Tho. 3. p. q. 80. art. 7. 1. vbi ait, quōd id
 quod consulunt sancti, totum est de congrui-
 tate & consilio. Post concubitum autem con-
 iugalem, Grego. 3. q. 4. c. vir cum propria, di-
 cit, qd si accessit voluptatis causa, abstineat, si
 autē ratione prolis, suo iudicio relinquatur.

Breuiter dico, quōd accedere ad eucharistiā
 post

post legitimum concubitu nō est peccatum. Post quācunq; verō aliam pollutionē in vigilia, fornicationē, aut adulteriū, accedere ad eucharistiā etiā post pœnitentiā & confessionem, magna irreuerētia est, sed nō peccatum mortale, secluso contēptu: melius tamē esset tunc abstinere. Post sumptionem etiā eucharistiæ bonum est, quōd vir à propria vxore abstineat, sed non est necessarium.

QVÆRITVR, an accedens ad eucharistiā, debeat esse ieiunus? Respō. omninō, quōd sic. S. Tho. 3. p. q. 80. art. 8. allegat Aug. Epist. 118. in responsione ad Ianuariū. Et habetur de cōsecra. d. 2. ca. liquido, vbi dicitur, placuit Spiritui sancto, & ita apostoli ordinauerunt, & ita seruetur per totum orbem vsq; nō sumeretur cibus ante corpus dominicū. Idem dicitur in Concil. Carthagen. Et habetur de consec. d. 1. cap. sacramenta, & cap. ex parte, de celebratione missarū, prohibetur sacerdos ne bis celebraturus, in prima celebratione sumat abluitionem. Vide etiā ca. nihil. 7. q. 1. Christus autē eucharistiā dedidit apostolis post cœnā, quia secundum ritum legis, illa hora debebat celebrari paicha, & prius debuit plenē legem obseruare, quā hoc sacramentū instituere. Et voluit vltimo loco hoc tam grāde donum relinquere, quōd vehemētius cōmendaret mysterij illius altitudinem. Iustitiam autē apostolorū fuit le-

De
Eucharistia
lib. 4. titulus
118. in
de.

De
Eucharistia
lib. 4. titulus
118. in
de.

gitima, vt cum maiori reuerentia ad tantum sacramentum accedatur. Si enim Leuit. 10. prohibetur Aaron & filijs eius ne bibant vinum, nec omne quod inebriare potest, quando erant sanctuariū intraturi, vt haberent scientiam discernēdi inter factū & prophānū, inter pol lutum & immundum: multo magis sacerdotibus celebraturis conuenit, vt ieiuni accedant ad tam admirabile sacramentū. Hoc igitur de fide tenendum est, & oppositū vlt erroneum, & hæreticum, vt determinatum est in Concil. Constantien. Sess. 13. quare detur deat hæreticissimus ille Luther.

83.
S E D dubitatur, an saluē aliquando liceat sacerdoti celebrare post prandium, seu consecrare, vt det eucharistiam exiuncti in extrema necessitate: Maior. d. 9. qua st. 3. ad. 5. dicit, quod licet: imò in fermentato, & sine alijs solennitatibus potest cōsecrare secrete, quia diuinum ius derogat positiuum, cum ergo esse ieiunium, & consecrare in azymo sit de iure positio, communicare verò sit præceptum diuinum: sequitur, quod primum non potest impedire secundum: O ppositū tenet Paluda. dist. 9. vbi ait, quod non licet, & hoc credo probabilius. Item videtur contra ius diuinum consecrare panem sine vino, & e contra. Et est contra ea. comperis, de consecra. dist. 2. Et consecrare in fermentato, & sine solennitatibus prohibitu est, eo quod inde non

est faciendum. Si commodè fieri potest, propter reuerentiam sacramenti, detur eucharistia manè infirmis antequam aliquid sumatur. Si autem hoc commodè fieri non potest, detur illis etiam post cibum sine scrupulo. Ita enim tenet vsus Ecclesie, & omnes doctores, & merito quidè, nam quod propter iustitiam institutum est, non debet contra charitatem militare. Debet igitur recipiens eucharistiam esse omninò ieiunus. Verum est, quòd si cum quis lauat, gustaret paululum aquæ, vel vini, præter intentionem, non ideo impediatur iungere eucharistiam, dum tam è fuerit in parua quantitate. Et sic tenet sanctus Tho. & omnes. Idem dicit, si cibi frustum paruum manserit inter dentes, & præter intentionem deglutiatur. Si etiam post ablationem inuenit sacerdos, reliquam hostiæ, potest & debet eam accipere, quia ieiunus incepit, & eius officium nondum est terminatum. Itè quia alias non posset sufficenter occurrere necessitatibus, & difficultatibus, nam frequenter post ablytionem, inueniuntur reliquæ. Patet etiam, quia in parascue sumitur particula hostiæ posita in vino, etià si post primum haustum particula adhæreat calici.

¶ **QVÆRITVR**, quibus sit danda eucharistia, vtrum possit dari non habentibus vltimam rationis? S. Thom. 4. d. 2. & 3. p. 9. 89. art.

84.
An sit danda eucharistia non

habētibus
vsum ra-
tionis.

arti. 9. cum alijs doctoribus respondet cum
distinctione. Nō habētes vsū rationis sunt
in duplici differētia: quidā qui dicuntur non
habere, quia parū habēt, vt sunt hebetes, &
rēdes: & istis nullo modo est Eucharistia ne-
ganda. Alij sunt totaliter privati vsū rationis.
Et isti sunt in duplici differētia quidam qui
nunquam habuerunt vsū rationis, vt sunt
pueri, & amētes à natiuitate, & talibus non
est dāda eucharistia: quia nō habent deuotio-
nem, nec diiudicāt corpus dñi ab alijs cibis.
Alij sunt qui aliquādo habuerunt vsū ratio-
nis, vt phrenetici: & talibus si nō sit periculū
irreuerentię, vel vomitus, & prius pœnitue-
rint & habuerint deuotionē ad eucharistiā,
& petierint: licet postea in phrenesim incide-
rint, non debet negari: quia per ea quę natu-
ralia sunt, non debet quis perdere beneficia
gratuita. Hoc probatur duobus decretis. c.
qui recedunt, & c. is qui. 26. q. 6. & tales reci-
pient in sumptione eucharistię gratiā, & om-
nes alios effectus sacramēti: licet in hoc non
conueniat Caiet. 4. p. q. 7. art. 1. sed oppositū
eum S. Tho. credo verū. De pueris etiā licet
conuerſu fuerit olim apud aliquas Ecclesias,
vt daretur eis eucharistia, dicimus cū S. Th.
quod non tenentur eam recipere: nec cōue-
niens est quod illis detur. Hoc patet ex vsu
Ecclesie, quę quidē non permitteretur tam
enormiter errare. Item quia pueri post ba-
tismum

ptissimum sunt in gratia, quâ non possunt perdere sine culpa sua: sed culpâ ante usum rationis committere non possunt, ergo nō tenentur de necessitate recipere eucharistiâ aliâs baptisimus non sufficeret ad salutē, quod asserere est hereticū. Et ita definitū est in Concilio Trid. Sessio. 21. de cōmunionē. Cano. 4. Cuius verba sunt: Si quis dixerit paruulis antequam ad annos diuersionis peruenerint, necessariam esse eucharistiæ cōmunionem, anathema sit. Idem habetur in eadem Sessio. Cano. 4. Secundo dicimus quod huiusmodi paruulis nullo pacto est danda eucharistia propter pericula vomitus, & eructationis, vel alterius irreuerētis, quæ frequens est in pueris. Ideo nunc in Ecclesia illis eucharistiam conferre, sacrilegium esset. Si autem, de facto daretur illis, reciperent gratiam.

QVÆRITVR, vtrum liceat quotidie sumere eucharistiâ? S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 10. respondet, quod eucharistia dupliciter consideratur, vno modo secundum se, secundum quod cōfert gratiâ ex opere operato sumenti ipsam. Et quantum ad hoc nō solū quotidie, verum sēpē in die quolibet esset sumenda, vt gratia aueretur. Secundo modo potest considerari ex parte nostrâ, ex qua requiritur reuerentia, & deuotio: & secundū hōm nō est cōueniens, quod hōmo accedat quotidie, si potuerit, sed ex pōt et cōmodum: tempus

85.

An liceat
quotidie
eucharistiam
sumere.

quo sit deuotus. Qui igitur se inuenerit cum deuotione, & non distractum, laudabiliter quotidie cōmunicabit: ut patet ex consuetudine primitiuę Ecclesię. Et quia nunc etiā laudantur qui quotidie celebrant. Patet etiā Augst. autoritate de verbis domini, panis (inquit) iste quotidianus est, accipe quotidie ut quotidie tibi prosit: sic tamē uiue, ut quotidie merearis accipere. Sed quia sunt multa impedimenta, laudabile est aliquando abstinere, ut Aug. dicit lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur in capitu. quotidie. de cōsēcra. d. 2. quotidie cōmunicare, nec laudo, nec vitupero. Gerson super magistrū, tit. 2. c. 9. dicit, q̄ illi qui propterea quōd frigidus sunt (alioquin sine peccato) recedunt ab eucharistia, sunt similes illis qui frigent, & nolunt accedere ad ignem. Effectus enim eucharistie est ipsa deuotio, nunquid prius vis effectum eucharistie quam ipsam eucharistiam? Presbyteris igitur laudabili est cōmunicare quotidie. Vnde Gregorius 4. lib. dialogorū c. 36. refert Cassiū Narniensū episcopū quotidie celebrantē, & in celebratione stantē. Et dicit mandatu domini accepisse per reuelationē cuidam alteri factā operare q̄ operaris, non cesset manus tua non cesset pes tuus, &c. Et Ambrosius, Graue est, q̄ ad mensam tuam, mundo corde, & innocentibus manibus non uenimus: sed grauis est, si quia peccata metumus

minus sacrificiū nō reddamus. De secularibus autem dicimus in primitiua Ecclesia eos frequentissimē, & forsā quotidie cōmunicasse. Postea cessante numero fideiū, tempore Augustini fiebat hoc rariū, quibusdā quotidie, alijs dominicis diebus hoc faciētibz, vt ait Agnstinus in epistola ad Ianuarium. Et habetur. 12. de. cap. illa autē. Postea Fabianus Papa præcepit, vt saltem ter in anno omnes cōmunicaret, scilicet in Pascha, Pentecoste, & in Natiuitate domini. Tandem Papa Innocentius tertius, vel propter multitudinē fideiū, vel propter eorū inuentionē, traxit cōmunionem ad hoc, vt satisfacerent sumendo semel in anno, vt patet in c. omnis vtriusq; sexus, de pœnitentijs, & remissionibus. Laudabile tamen est vt sæpē, fideles cōmunicent.

QVÆRITVR, an sit præceptum de sumptione eucharistie? San. Tho. 3. p. q. 80. art. 11. ponit duas conclusiones. Prima. Ex præcepto diuino tenetur omnes fideles cōmunicare. Patet Ioan. 6. Nisi māducaberitis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitam in vobis. Item consuetum est in Ecclesia infirmos cōmunicare, quod non est præceptum in iure positiuo: & qui hoc transgreditur, putat se graue malū fecisse, ergo præceptū est in iure diuino. Hoc tenet Duran. 4. d. 9. q. 5. & Palud. d. 9. q. 1. Et

86.

An sit præceptū sumendi eucharistiā.

hoc præceptum diuinum obligat: sicut alia
 præcepta affirmatiua tempore necessitatis:
 quando scilicet qui est in tali statu, quod iam
 probabiliter credit se nõ habituru vltimus
 opportunitatẽ recipiendi. Secunda conclusio.
 S. Tho. Ex statuto Ecclesię quilibet fide-
 lis tenetur communicare semel in anno: vt
 patet in c. omnis vtriusq; sexus. Qui autem
 iam comunicauerit in vita, & semel in anno,
 in articulo mortis non communicans pro-
 pter negligentiam quãdam, nõ peccabit mor-
 taliter: vt bene dicit Syluester verbo, eucha-
 ristia. Hoc patet, quia dñatis ad mortẽ nõ
 datur eucharistia. Verũ est qd hęc est pessima
 consuetudo iudicũ, prætendunt enim reue-
 rentiam eucharistię, sed sunt fabulę, nõ putãt
 se esse iudices nisi occidant tamẽ nõ danan-
 tur tanquam rei peccati mortalis.

Q V Æ R I T V R, vtrũ sit necessariũ su-
 mere eucharistiã sub vtraq; specie? Resp. qd
 secundũ fidẽ catholicã nec est ex Dei præcep-
 to, nec de necessitate salutis, vt oēs Chri-
 sti fideles ad alti sumant eucharistię sacrame-
 tum sub vtraq; specie, & oppositum asserere
 est hæreticũ, vt definitũ est in Concil. Trid.
 Sess. 21. Cano. 1. cuius hęc sunt verba. Si quis
 dixerit ex Dei præcepto vel necessitate salu-
 tis omnes & singulos Christi fideles vtrãq;
 speciem sanctissimi eucharistię sacramenti
 sumere debere, anathema sit. Dicimus vlti-

quotidie
 de eucharistia
 ab sacerdotibus
 et alijs sicut
 vult se ad
 ne respiciat
 et de non sicut
 per omnia
 2. cum deum
 & sic

87.

An sit eõ-
 munican-
 dum sub
 vtraq; spe-
 cie.

rius quòd in primitiua Ecclesia fuit, còsuetu
do sumendi eucharistiam sub vtraq; specie,
vt patet. 1. Corint. 10. Vnus panis & vnus
corpus multi sumus, omnes qui de vno pane
& de vno calice participamus. Et hoc etiam
dicit Cypri. in sermone de lapsis. Et dicitur
Græci modò sic populù còmmunicare. Sed in
còncil. Constantinensi, & Basiliensi interdictù
est sub pœna excommunicationis, ne secu-
lares còmmicemus sub vtraq; specie, & dā-
nati sunt vt heretici, qui dicebant esse neces-
sarium sub vtraq; specie communicare. Et
hoc congrue ordinatum est, quia saepe còtin-
geret periculum effusionis sanguinis, si toti
populo dādus esset. Item quia aliquibus est
horridum vinum maxime fœminis. Item vt
cui raretur error Nestorianorù hereticorù
dicentium, quòd sub specie panis non est nisi
corpus, & sub specie vini non nisi sanguis.
Ideo sub vnica specie còmmunicatur populus:
vt ostendatur, quòd est totus Christus sub
qualibet specie. Sunt autem vere heretici &
tanquam heretici puniendi a secces Eccle-
siam errasse dum supradictis prohibuit sub
vtraq; specie communicare. Similiter & ha-
retici sunt & tanquam tales puniendi, a secces
Ecclesiam non iustis causis & rationibus
fuisse adducta, dum illud prohibuit. Hec pa-
tent ex eod. Concil. Trid. Sessio. 21. de com-
muniōe. Cano. 2. Cuius verba sunt. Si quis

*sub, traque
specie non sit
communis
orthog. presb.
sacerdotibus
et in hoc non
non sit dubium
nec dubitandi*

dixerit sanctam Ecclesiam catholicam non iustis causis & rationibus adductâ fuisse ut laicos atq; etiâ clericos non cōficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse, anathema sit. Sacerdos autem necessario debet sumere sub vtraq; specie: ut patet in cap. coperimus, de consecra. d. 2. & sunt verba Gelasij Papæ, vbi dicitur esse grâde sacrilegiû cōsecrare sub altera specie tantum. Præceptum est igitur sacerdotibus quod communicent sub vtraq; specie. Et videtur quod sit præceptum diuinum, quia aliâs non esset sacramentû perfectû: quia non est perfecta refectio sub vnica specie, sacramentum verò eucharistiæ est quaedam refectio.

88.
An minist-
ter eucha-
ristiæ sit sa-
cerdos.

QVÆRITVR, an minister huius sacramenti sit sacerdos? Resp. quod non est licitum dubitare de hoc. Patet in capitu. firmiter. de summa Trini. & fide catholica. Et in Concilio Florenti. Et etiâ patet ex vi ipsius nominis, sacerdos enim dicitur à sacrificando, sed eucharistia est sacrificium: ergo ad solû sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri non pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solum ad sacerdotes: & Abrahâ obrulit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacerdos: ergo etiam in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificiû altaris. Quando autem ordinatum cum episcopo cōsecrat, si aliquid dicant formâ consecrationis, ante quam

quàm episcopus, vel postquam finiuit episcopus, nihil faciunt, vt dicit Palud. & Caietanus. Nam intentio eorum est consecrare eum episcopo.

QVÆRITVR, an ministrare eucharistiam laicis spectet ad solum sacerdotem? Respon. quòd propria autoritate, & tanquàm ex officio, spectat ad solum sacerdotem: vt habetur in cap. peruenit. de consecratione. d. 2. vbi ponuntur sacerdotes, qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur quòd solum sacerdos potest id facere. Tèpore verò quo populus cõmunicabat sub vtraq; specie, diaconi ministrabant sanguinem, non tamen corpus Domini. Quia in calice nõ tangebatur corpus Dñi immediate, & ideo sanguine ministrare poterant: nõ autem corpus Domini, quia immediate tãgitur. At in necessitate, scilicet agrotante presbytero, potest diacono cõmitti vt deferat corpus Dñi. Ita dicit Palu. 4. d. 13. & S. Tho. 4. d. 13. q. 1. art. 3. nec est dubitandum de hoc. Et etiam sine commissione possit diaconus in necessitate portare eucharistiam, vt ait S. Tho. non tamen subdiaconus, aut alij inferiores. Durãd. dicit se vidisse, quòd diaconus Cardinalis, Papa celebrante, dat eucharistiam alijs clericis. Ipse dubitat. an id rectè fiat. Sed certe nullũ sacrilegium tibi interuenit iudicio meo.

QVÆRITVR, vtum malus sacerdos

89.

Arum inb-
licare eu-
charistia
laten. cõ-
uerlat ta-
cerdotib⁹.

*Solum sacerdos
liber est dandi
ad ministrandum
se Eucharistia
et rursus hys*

*Tempore necessi-
tatis potest
diaconus ad mi-
nistrandum
non aliter*

90.

Mal' sacer-
dos potest
cõsecrare.

possit consecrari? Resp. sine quacūq; dubitatione, quod sic. Nam aliās Ecclesia esset in magno periculo: delicta enim quis intelligit? Et etiam populus esset in periculo idolatriādi. Oppositum autē fuit error Donatistarū contra quos multa dicit Augustinus in libro de baptismo. 5. cap. 23. & contra Parmenianum lib. 2. responsione. 107. & in multis alijs locis dicit. Sacramentū Christi nulla peruerfitate hominis siue dantis, siue recipientis, violari: & Sacramentum gratiæ dat Deus per malos, ipsam tamen gratiā per seipsum. Et contra Petilanū. lib. 2. c. 30. Si quis verus sacerdos, ideste, dignus vult esse, induatur iustitia oportet. Qui autē solo sacramēto sacerdos est, ideste, ordinat⁹, sicut fuit Caiphas pontifex, quanuis non sit sacerdos verus id est bonus, seu dignus: verum est tamē quod dat. Idem dicit Chrysoft. super Ioān. vbi ait, quod sicut per asinā Balaā locutus est Deus, sic per malos sacerdotes sacramēta præstat. Et non est dubitandum. Vide. 1. q. 1. ca. quod quidam, & 2. q. 1. ca. audiuius.

Q V Æ R I T V R, utrū missa sacerdotis mali tantum profit alijs, sicut missa boni S. Thom. 3. p. q. 82. art. 6. dicit quod in missa duo sunt considerata, scilicet ipsum sacramentum, & orationes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sacrificij. Quæ ut ad primum quod est principale, non minus valet sacerdotis mali

91.

An missa
mali sacer
dotis pro
fit aīam
sicut in
boni.

mali missa quia missa boni ex opere operato.
 Orationes autem possunt dupliciter conside-
 rari. Vno modo in quantum procedunt ab
 hac priuata persona; & ex hac parte maioris
 efficacie sunt orationes boni sacerdotis,
 quam orationes mali; quia licet aliquando
 Deus audiat malos, tamen certum est quod
 potius audiat bonos. Alio modo possunt consi-
 derari predictae orationes tanquam proceden-
 tes a celebrante in persona Ecclesie; & quan-
 tum ad hoc tantam efficaciam habet oratio mali,
 sicut oratio boni sacerdotis, & e contra. Et
 idem dicendum est de horis Canonicis, quae si
 dicantur a ministro Ecclesie, etiam in peccato
 mortali, prosunt, quia dicuntur in persona
 Ecclesie. Quoniam is, cui mittitur aliquid, non
 respicit per quem mittatur: sed quis, & quid
 mittat; haec S. Thom. Si enim quis mitteret
 seruum ad dandam elemosynam, licet seruus
 doleret, & repugnet, nihilominus elemo-
 syna valeret omnibus illis pro quibus offer-
 tur. Sic sacerdos cum sit minister Ecclesie
 missam celebrans, licet peccet ipse, prodest
 tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem
 orationum, & ipsius oblationis, quod melior
 fuerit minister, eo magis accepta erit obla-
 tio facilius etiam, & saepius, & amplius impe-
 trat bonus, quam malus. Augeret etiam va-
 lor missae ex assistentia audientium: offerunt
 enim sacrificium circumstantes. Unde in Ca-

non est da
 la tan de by
 eius quod
 missa ma
 li sacerdotis
 est tantum
 va boni quae
 ty boni sacer
 dotis & un
 de mlti

um iun
 Thomae vale
 uit mlti
 et oriet
 me us ma
 le sacerdo
 ty

nunc dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta vbi sunt multi, quam vbi sunt pauci.

vel
Hæretici,
Schismatici,
et degra-
dati pos-
sunt cōse-
crare.

Q. V. E. R. I. T. V. R., vtrū hæretici, schismatici, & degradati possint cōsecrare. Magist. sent. 4. d. 13. de hæreticis & schismaticis tenet aperte, quod quantum teneant, consecrare nihil faciunt, idem dicit de degradatis. Sed in oppositum est tota cohors theologorum nemine excepto. Tenet enim omnes, quod postquam quis est semel ordinatus, semper potest consecrare verā eucharistiam. Vnde Aug. lib. de corpore Christi, In mysterijs corporis & sanguinis dñi, nihil à bono magis, vel à malo minus pericitur. Item. 1. Corint. 11. Qui n. à. ducat & bibit indigne &c. Ecce Christus permittit se contrectari & manducari à malis, ergo eadem ratione permittet se consecrari à malis. Item hæretici redeuntes ad Ecclesiam non ordinantur de nouo, ergo antea poterat cōsecrare. Magist. senten. deceptus est ex verbis Cypria, qui sine dubio fuit illius sententia, quod hæreticus nec poterat baptizare, nec sacramenta cōficere. Sed iam fuit illud in Concilio reuocatum, ideo nō est tenendum. Cum igitur character sacerdotalis, in quo fundatur potestas consecrandi, sit indelibilis, nō est dubitandum quin & potestas ip. a sit indelibilis. Vtrū autē tales mis-

se hæreticorum & excommunicatorum, valeant & profint, cum sint separati ab Ecclesia, à qua valere habent, dubitari possent. Verum quoniam adhuc ministri sunt Ecclesie, & utuntur potestate sibi ab Ecclesia tradita, licet male utatur ea probabilius est quòd valeant & profint alijs. Nec obstat cap. quidam 1. q. 1. quia non loquitur ass. reuè, sed inquitusue, ut ait S. Tho. 3. p. q. 81. ar. 8. ad 1.

QVÆRITVR, an liceat audire missam & suscipere communionem à clericis hæreticis, schismaticis, & excommunicatis? S. Tho. 3. p. q. 81. ar. 8. dicit, quòd à publicè suspensis ab Ecclesia, nò licet, quia Ecclesia prohibet, ut à concubinarijs publicis, & à simoniacis: ab alijs autè licitum est. Sed nota quòd hæc dicitur determinatio. S. Tho. vera est secundum ius antiquum. 23. d. c. nullus ubi dicitur: Nullus audiat missam sacerdotis, que indubitatè nouit habere concubinam. Et in e. sequenti hoc idè mandatur sub excommunicatione. Et Gregor. 4. dialogorù, & habetur. 24. q. 2. ca. cœpit, dicit de puero Hermigildo filio regis Hispaniæ, quòd cum ægrotaret, mandauit ei pater, et sumeret eucharistiam ab Episcopo Arriano, qui noluit, ppter quod à patre interfectus est & à Gregorio martyr reputatur. Sed nunc non videtur standum in illo iure antiquo, quia in Concilio Constantiensi determinatum est, quòd non tenemur vitare excom-

*Confessores
sunt heretici
et mali et ex
communicati
valent et profint
alijs à
nra opinionè
pceptum dicitur
p hunc*

93.
Missam hæretici, schismatici, & degradati, an liceas audire.

103. d. 23.
104. b. 23.
105. p. 105.
106. b. 23.

municatos, nisi sint nominatim excommuni-
 cari, vel manifeste percussores clericorum.
 Idem habetur in Concil. Basilen. si aliqua ha-
 bet auctoritatem, & in cap. cum non ab homi-
 ne, de sententia excommunicationis, dicitur
 quod occulte excommunicatus non debet pu-
 blice vitari. Admonet tamen Palu. quod qua-
 do ego scio sacerdotem esse peccatorem, licet
 scia occulte, bene facerem, sine scâdalo alio-
 rum me separans ab auditione missæ eius, &
 a receptione sacramentorum: ut illi incutiatur
 timorem, & moueam illud ad pœnitentiã.
 Et sic intelliguntur c. nostra, & c. nisi, de cle-
 rico excommunicato.

QVÆRITVR, utrum liceat sacerdos
 omninò abstinere à celebratione? S. Tho. 3.
 p. q. 82. arti. 10. tenet quòd omninò tenetur
 sacerdos celebrare. Probat ex verbis. Am-
 bro. iam adductis, graue (inquit) est quòd ad
 mensam tuam mundo corde, & innocētibus
 manibus nò venimus: sed grauius est si dum
 pœnas metuimus, sacrificia non reddamus.
 Et. 2. Corint. 6. Hortamur vos ne in vacuum
 gratiam Dei recipiatis. Ideo Maio. & Durã.
 dicunt quòd sine graui peccato sacerdos nò
 potest abstinere à celebratione. Facit etiam
 ad hoc ca. dolentes, de celebr. missæ, paragra-
 pho sunt: ubi reprehēduntur qui solum qua-
 tet in anno celebrant. Et 2. Machab. 4. contra
 quosdam sacerdotes dicitur, quòd iam non

An liceat
 sacerdoti
 nunquam
 celebrare.

circæ altaris officia dediti erat. Item Luc. 22.
 Christus dixit. Hoc facite in meam commem-
 orationem, ergo. Sed vtrum sit mortale
 omninò abstinere à celebratione Caict. 3. p.
 q. 82. art. 10. tenet quòd non est mortale. Et
 idem videtur sentire S. Tho. cum non expri-
 mat hoc esse mortale, & ita tenendu est, quia
 nullam est præceptum iuris diuini, aut huma-
 ni de hoc. Sed quoniã defraudat Ecclesiam
 suo sacrificio, ad quòd offerendum est consti-
 tutus minister, non excusatur à peccato. Et
 aliqui Canonistæ dicunt quòd peccat morta-
 liter, propter verbum Ambrosij dicentis, Ego
 quia quotidie pecco, quotidie debeo accipe-
 re medicinam. Quòd habetur de consecra-
 da. ca. si quotiescunq; sed dictum est de cõ-
 silio. Licet in vitis patrum legatur de quodã
 viro sancto, quòd ordinatus in sacerdotem,
 nãquam postea celebrauit. Credendum est
 quòd haberet aliquod impedimētum occul-
 tum, vel quòd hoc faciebat ex reuelatione
 Spiritus sancti.

QVÆRITVR, quòd sit opportunum
 tempus ad celebrandum? Resp. S. Tho. quòd
 illud in quo Ecclesia consueuit celebrare. Om-
 nia enim alia variantur: tamen in omnibus
 optimus Cãnõ est Ecclesie consuetudo. Et
 de hac Ecclesie consuetudine ponit S. Tho.
 duas conclusiones. Primã, oportet quòd in
 Ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Patet
 quia

*Quod non sit
 oporundum
 laudis a
 celebr. m. 119
 tui a liqua
 magis cau
 ta debet a
 Inge dicitur*

99.
 Celebrãdũ
 tẽpas op-
 portunũ
 quod sit

ho
 119. 119 A
 et 119. 119

quia à Christo vocatur panis quotidianus,
 & intelligitur de eucharistia secundum Augu-
 stinum. Item quia si in ciuitate aliqua nõ ce-
 lebraretur aliquo die, reputaretur graue scã-
 dalum. Secunda, missa solennis in Ecclesia cõ-
 uenienter celebratur ab hora diei tertia usque
 ad nonam: quia tunc est Christus crucifixus.
 Quos autem obliget præceptũ illud de quo
 in prima propositione. Canonistæ dicunt,
 quòd Ecclesias collegiatis, & Rectores earum:
 ita quòd si eorum defectu non dicatur
 aliquo die missa, peccarent mortaliter. Ego
 credo quòd nõ est peccatũ mortale. Panor.
 in ca. cum creatura. de celebratione missarũ,
 dicit, quòd in Ecclesijs collegiatis debet quo-
 tidie celebrari duæ missæ, vna de die, alia de
 defunctis. Non oportet tamen quòd sit de
 requie: esset enim male factũ, si in die pascha-
 tis & solennitatũ magnarũ diceretur missa de
 requiẽ. Et in hoc corrigendus est error mu-
 liercularũ, & indiscretalaicorũ deuotio: cum
 iubent dicere missas de sanctis qui non sunt
 in celo, vel de requiẽ. In festiuitatibus dica-
 tis missam de die. Syluester ait quòd id quod
 Panor. dicit de missa de requiẽ, iam est cõsue-
 tudine abrogatũ. Nec est rationabile, quòd
 in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec
 hoc potest haberi ex prædicto cap.

96.
 An licet
 plures in

in QVÆRITVR, an oporteat plures in
 die celebrare? Resp. quòd in ca. cõsulasti, &
 in

in cap. referēte, de celeb. missarū; prohibi-
tam est pluries in die celebrare, & communi-
care. Sed ponitur plures exceptiones, quas
ego no intelligo. Prima est in Natiuitate Do-
mini, in qua et celebramus, & hæc clara est.
Secundam ponit Syluester, si defunctus sit
pecciens post missam celebratā. Tunc forsitan
hæc erat consuetudo, quæ iam videtur abro-
gata. Si tamē aliquis hoc faceret, nō reputa-
retur peccare mortaliter. Tertia, quādo est
necessariū infirmis viaticum porrigere, & al-
ter haberi non potest. Quarta, pro necessi-
tate peregrinorū, si peregrinātes in die festo
venerunt post missam celebratā. Ego miror
certē, & putō quōd antē non erat ita arcta
consuetudo, semel tamen celebrādi, ut nūc
est. Quinta, pro necessitate nuptiarum, scilicet
quando tēpus haberetur, & non possent
nuptiæ differri. Has exceptiones ponit etiam
Raymū. Sexta, secundam Hostiensem, quā-
do quis habet duas Ecl. fias, etiam si vnā sit
in titulo, & alia cōmendata: & hæc consuetu-
do adhuc durat. Septima, quādo eodem die
occurrunt duæ missæ, vnā de die, alia de ieiunio.
Hos. 7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 1. ar. 4.
vbi notat, quōd omnes prædictæ exceptio-
nes intelligitur quādo sacerdos est ieiunus,
aliās in nulla necessitate licet. Panor. in d. 1.
cōiulisti, ponit 8. exceptiones. 7. prædictas
& octauam, si superueniat aliqua magna
per-

persona, vt Episcopus, & similes, quos nō licet trāsire sine auditione missæ: Et idem est (ait Syluester) de quolibet alio in die festo, quoniam habet præceptum audiendi missam. Glorin dicit, e. ponit nonā, scilicet si esset cōfignatum in aliqua Ecclesia dicere duas missas, & non fit: nisi vnus sacerdos idoneus ad celebrandū. Addunt aliqui decimā, propter paupertatē Ecclesiarū, & raritatē sacerdotum. Et hoc habetur in iure: 21. q. 3. c. clericus, in fine, & de electione. c. dudū, & 10. q. 3. c. vnico, & ita habet etiā consuetudo, Syluest. addit vñ decimā, scilicet, quando cūq; occurrit necessitas arbitrio boni viri. Probat ex d. c. consulisti, vbi dicitur, quōd propter necessitatē licet pluries celebrare. Ex quo dicto eliciūt doctores hos casus. Notat Palu. quōd nō licet sacerdoti pluries in die quām bis celebrare. Pro quacūq; autem necessitate nemini licet bis communicare in die eodem.

97.

Quo tēpore missa fit celebranda.

De tēpore autē missæ solennis S. Tho. dicit, quōd est ab hora tertia vīq; ad nonā, id est vīq; ad horā tertiam post meridiem. Sed tamen de hac re consulendū est Missale Romanum, ex decreto Cōcilij Tridentini restitutum.

98.

Quo loco missa dicenda sit.

Q. V. A. R. I. T. V. R. de loco in quo missa est celebranda? S. Tho. 3. p. q. 83. art. 3. dicit qd non potest celebrari nisi in locis ab Episcopo consecratis. Hoc probat consuetudine

Ec-

Ecclesie. Vide Gabriele in cano. de c. 13. & 14. & omnia illa quæ veniuntur in vsum sacramenti, oportet quòd sint sacra, vt in ca. nullus presbyter. & cap. si quis, de cõic. d. 1. Notandi tamen est, quòd quanuis offerantur priuilegia celebrandi in domibus, maxima tamen irreuerentia est dicere missam vbi dormiunt vir & vxor: cum etiam si in Ecclesia dormierint. polluat. Clericis cõuenit istas deuotiones corrigere. Et Papa non cõcedit talia priuilegia nisi cum reuerentia, & in loco honesto. Vnde in Concil. Triden. Sessio. 2. in decreto de obseruadis & euitadis in celebra- tione missæ præcipitur Ordinarijs locorum inter cætera, ne patiatur priuatis in domib⁹, atq; omnino extra ecclesiam & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinarijs designanda & visitanda, sanctum hoc sacrificium à secularibus & regularibus quibuscũq; peragi. De alijs ritibus si aliquid intermittatur non ex malitia, sed ex negligẽtia quacunq; nõ existimetur mortale. Vnde si quispiam celebras obliuiscatur manipuli, vel non aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

QVÆRITVR, quomodo violetur Ecclesia, & qualiter reconciliari debet? Respõ. q̄ Ecclesia violatur in duobus casibus: vt habetur de consec. Ecclesie. c. ultimo. & c. significasti. de adult. Primus est si in Ecclesia est un-

29.
Ecclesia
quomo-
do viole-
tur, & re-
conciliat.

datur ſanguis: & hoc intelligendum eſt grauiſſi-
 effuſione nã ſi pugno percuffero aliquem in
 naribus, & fluat ſanguis etiã in magna quãti-
 tate, nõ polluitur Eccleſia: Et etiã intelligit-
 tur de effuſione iniuſta. Si enim quiſpiã ſe de-
 fendẽdo occidat aliquẽ in Eccleſia, nõ ppter
 eã violatur: Nec oportet q̄ ſanguis cadat in
 tra Eccleſiã, ad hoc vt violetur: ſufficit enim
 quõd ibi effundatur, etiã ſi percuffus grauiſ-
 ter, exeat ſtatim ab Eccleſia antequã ſanguis
 cadat. Secundus caſus eſt omiſſio ſeminis, nõ
 ſolum illicita, ſed etiam licita: viciũ cum vxore
 Pollatio, tamẽ in ſomnis, quacũq; ex cauſa
 proueniat, nõ violat Eccleſiã. Additur tertiuſ
 caſus, ſcilicet ſi in Eccleſia ſepeliatur excom-
 municatus denunciatus. De modo autẽ quo
 Eccleſia debet reconciliari poſtquam fuerit
 polluta, diſtinguendum eſt, quia vel Eccleſia
 eſt conſecrata, aut dedicata, & ſi a ſolo epiſ-
 copo eſt reconciliãda, niſi ipſe vel Papa alteri
 commiſerit: poteſt autem committi clerico
 cuiuſcũq;: Si autẽ Eccleſia non fuerit conſe-
 crata, ſed ſolum benediãta, poteſt a ſimplici
 ſacerdote reconciliari. Si autem epiſcopus
 ægrotaret, & nolit committere alteri quõd
 eã reconciliet, poteſt dare licentiam quõd
 celebrẽtur ibi diuina quouſq; ipſe poſſit eã
 conſecrare. Si autem vitia ſint occulta, non
 opus eſt Eccleſiam reconciliari, vt tenet be-
 tus Antonius, Guillel. & Hoſienſis. Si autem
 ſint

sunt publica, reconcilietur. Fiunt autē publica
 vel ex cōfessione eorum qui fecerunt, vel ex
 iudicatio facti. Ratio Ioā. Andre. est, quia Ec-
 clesia non iudicat de occultis.

Q. V. A. R. I. T. V. R., quando coepit missa ce-
 lebrari cū istis ritibus nunc conuictis. Resp.
 quod ritus, Ecclesie in celebratione missa-
 rum est antiquissimum. Nam Dionysius, qui
 fuit tempore Pauli, ponit pauciores cēremo-
 nias, & ritus in libr. de Ecclesiastica Hierar-
 chia. Item in s. Iacobus de conse. d. 1. dicitur
 Iacobus frater Domini, cui primo credita
 est Hierosolymitana Ecclesia, & Basilius Epj
 scop⁹ Cæsariensis (cuius claritas per totū or-
 bē refulsit) in scripturis addiderit nobis mis-
 sae celebrationē. Glo. 1. ordinē missae celebrā-
 dae. Isidorus lib. 1. de officio, & Dionysius di-
 cit quod beatus Petrus fuit primus qui hoc
 fecit. Hæc nō. inter se dissonant, potuit enim
 esse quod alij facerent auctoritate Petri, qui
 erat Pontifex. August. ad Ianuarij inquit
 tionem tractans illa verba Pauli: Cetera
 cum venero disponam. 1. Corint. 11. loquens
 quomodo sit accedendum ad eucharistiam,
 dicit: Palus apud Corinthios ordinavit ritum
 illū, qui ordinatus fuit Romæ à Petro, & Ia-
 cobo. Hugo de sanct. Victo, libr. 2. de sacra-
 mentis, p. x. c. v. l. dicit q̄ primus omnium cele-
 brauit Petrus Antiochia: q̄ potest intelligi
 de celebratione cum dignitate Pontificali,

107
 100.
 Missa q̄
 cepit cele-
 brari.

Et ita intelligit beatus Anto. i. p. titu. 6. c. 2.
Et de his sit satis.

res.
Missa de
festibus
quomo-
do occur-
rendum.
J. 110

Q. V. A. R. I. T. V. R., de aliquibus defectibus
contingentibus in missa, quomodo sit eis oc-
currendum? Quid si sacerdos celebrans moria-
tur? vel si impediatur aliqua infirmitate? Di-
co, quod si hoc contingit ante consecrationem,
non oportet quod missa perficiatur: si autem
post consecrationem, debet missa per alium
perfici. Sed qui faciet celebrans si memine-
rit se esse in mortali, aut in excommunicatio-
ne? Respo. sanctus Antonius quod si est ante
consecrationem, dimittat missam, si non sit nota
infamiae, vel scandali: at si sequatur scandalum,
non dimittat. Sed vide de hoc supra. q. 79. Si
in verò sit post consecrationem, omnino non
debet dimittere. Idem dicendum est de eo qui
meminit se non esse ieiunium. Quid quando
grana, mulca, vel aliud animal venenolum
decidit in calicem? Respo. si est ante consecratio-
nem, tollat animal, & vinum emittat aliud do-
natio. Si post consecrationem, accipiat ani-
mal, abluat, & comburat: & ablutio & cine-
res mittantur in piscinam: & sumat sanguinem.
Si autem sit venenum in calice, non bibat,
sed fruetur in calice, vel in vase apto inter re-
liquias: & ponat aliud vinum, & iterum con-
secret solū vinum, si non dū iumpserit hostiam.
Si verò iumpserit hostiam, reincipiat a conse-
cratione hostiæ. Ideo faciat si post assumptionem
hostiæ

hostiæ deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solam aquam, reincipiat à consecratione hostiæ quæuis si iam sumptis aqua dubitatur. Palud. an debeat calicem consecrare. Si unus dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundum Scotum. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret: & si ceciderit super tabulam, lambatur, & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappam, & potest fieri munde, sumat, vel comburatur mappa, vel sufficienter lauetur. Regula autem generalis est, quod quotiescunq; scitur ubi sunt species sacramenti, non debent comburi, sed servari. Reliqua vide apud S. Tho. Hæc sufficiunt de sacramento eucharistiæ.

Q V Æ R I T V R, an missa sit sacrificium? Resp. qd vnanims sententia omnium sanctorum, & doctorum est & fuit illam esse sacrificium, & ita fide firma tenendum est, & opposita assertio est hæretica. Ecclesia enim catholica à principio iudicatus sentit, tenuit, confessus est docuit & predicavit, atq; executione & usu monstravit missam esse sacrificium. Ut enim dicitur Plal. 109. & ad Hebræ. 6. Christus est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: qui ut dicitur Gen. 14. in pane & vino sacrificium obtulit. Ergo si in cœna consecrans panem & vinum Christus non sacrificabit vere & realiter, nunquam tunc sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

101.

Item pro statu noue legis, quae vsq; in finem
 seculi est duratura, necesse est dare sacrificium
 aliquod visibile ipsi proprium & peculiare
 nam teste Paulo ad Hebraeos 7. Lex & sacer
 dotium & sacrificium, ita conuexa sunt ad
 inuicem, ut nullum ab alio separari possit.
 Item sacrificium agni paschalis fuit figura
 agni Christi existens sub speciebus panis &
 vini. Nam ille agnus representabat Christum
 sub ratione comestibilis. Item propheta Da
 niel qui cap. 9. dixerat sacrificium veteris legis
 fore in aeternum cessaturum, postea cap. 12. de sa
 crificio legis noue loquens dixit, iuge sacrifi
 cium (scilicet, legis nouae, quod sub pane &
 vino celebratur) cessaturum per tres annos cum
 dimidio &c. Praeterea Malachia 3. reprobans
 dominus sacrificia legis Iudaeae dicit, Mun
 do suscipiam de manu uestra, ab ortu enim sol
 is vsq; ad occasum magna est nomen meum in
 gentibus. Et in omni loco sacrificatur & offer
 tur nomini meo oblatio munda, quia magna
 est nomen meum in gentibus, ubi uides quod
 loquitur de Ecclesia aetate legis euangelice,
 quae gentium Ecclesia est. Haec igitur ueritas,
 quod missa sit sacrificium definita est in con
 cil. 12. Tridentano, cap. 1. & in concil. Laterani
 sub Innocentio 3. canon. 1. in eorum Decreto
 sunt & in synodo generali ea. 32. suorum Dec
 retorum. Et in concil. Epheso in epistola
 ad Nestorium missa & s. ad eum in concil. Trie
 nenti

dentino, Sess. 22. c. 1. 2. 3. & 4. & can. 1. 3. 4. & 5.
 verba primi canonis hæc sunt. Si quis dixerit
 in missa non offerri Deo: verum & pro-
 prium sacrificium, aut quod offerri non sit
 aliud, quam nobis: Christum ad manducan-
 dum dari, anathema sit.

O B T V L I T. autem seipsum Christus in
 ultima cœna sub speciebus panis & vini Deo
 patri pro nobis. Et ita de fide est tenendum.
 Nam Lucæ. 22. dicitur, & accepto pane gra-
 tias egit & fregit & dedit eis dicens, Hoc est
 corpus meum quod pro vobis datur, hoc fa-
 cite in meam commemorationem. Datur inquã
 nunc in presenti, & hæc nostra assertio diffi-
 nitur in prædicto Concilio Sess. 22. cap. 1. Ex qua
 habes quod Christus pro nobis bis seipsum
 obtulit in sacrificium. Primò iacruente sub
 speciebus panis & vini. Secundò cruce sub
 propria specie vere carnis humanæ in ara
 crucis. Eadem igitur res. scilicet corpus & sanguis
 Christi & Christus totus bis oblata est pro
 nobis, semel in cruce. Secundò in cœna sub
 speciebus panis & vini. Et hæc quotidie re-
 petitur per sacerdotes missam celebrantes.
 Quod ite patet ex diffinitione Concilii Trid.
 c. 2. ubi supra. Et quia Christus in ultima cœna
 missam celebrans seipsum obtulit pro vivis &
 mortuis, ideo missa offerri potest pro pecca-
 tis vivorum & mortuorum, & pro alijs necessi-
 tatis. Est enim verum sacrificium & vincula

1021

1022

1023

1024

1025

Ecclesię christianę. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim dithnuit in prædicto concil. Triden. vbi supra cano. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit missę sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam cōmemorationē sacrificij in cruce peracti, non autem propitiatorium, vel soli prodesse sumentis, neq; pro viuīs & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere, anathema sit.

¶ SEQUITVR SACRAMEN-
tum Pœnitentię.

De sacramento Pœnitentię tractat Magister sententiarum. 4. d. 14. & 5. Tho. 3. p. q. 84.

104.
Pœnitentiā
est sacra-
mentum.

QUÆRITVR, vtrum pœnitentiā sit sacramētum, & vtrum post baptisimū sit aliquod signū visibile institutū ad remissionē peccatorū actualiū? Resp. quod sic, & est cōclusio de fide, vt patet Ioannis. 16. Quorū remisistis peccata, remittuntur eis. Et Matthæi. 18. Quodcunq; solueris super terrā, erit solutū & in cælis. Ex his locis patet, quod est aliqua auctoritas, & iurisdictio inter homines ad remittendū peccata. Et hæc iurisdictio inter homines exercetur per actū exteriore: ergo pœnitentiā est signum sensibile institutum a Deo in remissionem peccatorū, ac proinde est

Ecclesię christianę. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim dithnitur in prædicto concilio Triden. vbi supra cano. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit missę sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam cōmemorationē sacrificij in cruce peracti, non autem propitiatorium, vel soli prodesse sumentis, neq; pro viuīs & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere, anathema sit.

¶ SEQUITVR SACRAMENTUM Pœnitentię.

De sacramento Pœnitentię tractat Magister sententiarum. 4. d. 14. & 5. Tho. 3. p. q. 84.

104.
Pœnitentiā
est sacramentum.

QUÆRITVR, vtrum pœnitentiā sit sacramentum, & vtrum post baptismū sit aliquod signū visibile institutū ad remissionē peccatorū actualiū? Resp. quod sic, & est cōclusio de fide, vt patet Ioannis. 16. Quorū remisistis peccata, remittuntur eis. Et Matthæi. 18. Quodcunq; solueris super terrā, erit solutū & in cælis. Ex his locis patet, quod est aliqua auctoritas, & iurisdictio inter homines ad remittendū peccata. Et hæc iurisdictio inter homines exercetur per actū exteriore: ergo pœnitentiā est signum sensibile institutum a Deo in remissionem peccatorū, ac proinde est

est sacramentū. Idē patet auctoritate Eccle-
 siæ in cap. ad abolendam, extra. de hæreticis.
 Et expressè inter sacramēta numeratur cō-
 fessio peccatorū. Et inter hæreticos nume-
 rantur qui aliter sentiūt de sacramētis, quā
 Ecclesia Romana sentit. Et in Cōcil. Florēt.
 sub Eugen. 4. numeratur pœnitentiā inter
 septem sacramenta: ergo. Idem definitur in
 Concil. Trid. Sess. 14. de pœnitentiæ sacra-
 mēto, Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixe-
 rit in catholica Ecclesia pœnitentiā non esse
 verè & propriè sacramentum pro fidelibus,
 quoties post baptismū in peccata labuntur,
 ipsi Deo reconciliandis, à Christo domino
 nostro institutum, anathema sit.

E T quòd sacramentum Pœnitentiæ, & sa-
 cramentum Baptismi, non sint vnum sacra-
 mentum, sed duo, firma fide tenendu est. Sic
 enim dicitur in prædicto Cōcilio, & Sessio-
 ne cap. 2. & Cano. itē. 2. Si quis sacramēta cō-
 fundens, ipsum baptismum, pœnitentiæ sa-
 cramentū esse dixerit, quasi hæc duo sacra-
 menta distincta non sint, atq; ideo pœniten-
 tiam nō recte secundam post naufragium ta-
 bulā appellari, anathema sit. Vocatur autē in
 sacramentum pœnitentiæ, quāuis contineat
 contritionem, satisfactionē, & confessionē,
 quia sumpsit nomen ab ultimo. Ut dicit san-
 ctus Tho. 2. d. 18. q. 1. art. 1. sicut saepe videtur
 est. Nā licet homo sit animal, corpus & sub-

staria, nō denominatur nisi ab ultimo, quod est homo. Sic etiam sacerdos quāvis sit diaconus & subdiaconus, nominatur sacerdos ab ultimo. Quia verò vltima pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est pœnalis, in q̄ omnia in hoc sacramento sunt pœnalis; idē vocatum est sacramentum pœnitentiæ totum aggregatum ex illis partibus, tam actus pœnitentis, quā absoluentis.

107.
Materia sacramenti pœnitentiæ.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Resp. quod materia remota sunt peccata pœnitentis. Vnde cum beatissima Virgo nullū prorsus peccatū habuerit, falsissimū est quod quidā fingūt, scilicet, quod cōfitebatur. B. Ioanni Euangelista. Materia vtro propinqua, sunt tres actus pœnitentiæ, scilicet, contritio, cōfessio, & satisfactio. Ita enim definitum est in Cōcil. Florēt. sub Eugenio. 4. Et idē etiā definitur in Cōcil. Trid. Sess. 14. de pœnitentiæ sacramento, Cano. 4. his verbis. Si quis negaverit ad integram & perfectā peccatorū remissionē requiri tres actus in pœnitēte, quā materiā sacramenti pœnitentiæ, videlicet, contritionē, confessionē, & satisfactionē, quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur, aut dixerit duas tantū esse pœnitentiæ partes, tēretur, scilicet, incullos, cōscientiæ agnito peccato, & fidē conceptam, ex Euāgelio vel absolutione, quæ credit quis sibi per Christū remissa peccata, anathema sit.

QUÆRITUR, quæ sit forma ipsius sacramenti; Thom. 2. p. 4. art. 1. dicit quod forma vtriusque sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Matthæi ultimo Dominus loquens de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Non dixit hæc sit forma baptismi. Ego te baptizo (& tamē hæretici V. u. d. e. phisæ dicunt illam esse formam baptismi) sic de pœnitentiâ dicitur Matthæi 18. Quodcumq; solueris super terram, ergo hæc erit forma pœnitentiæ, ego te absoluo. Item 2. Corint. 13. Ego quod donavi si quod donavi, propter vos in persona Christi ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item vt ait S. Thom. opusculo. 22. Non est parui momenti quod Ecclesia canit. Iā bone pastor Petre clemens accipe vota precantum, & peccati vincula resoluē tibi potestate tradita, ac proinde nō est blasphemia, vt putant isti hæretici, quod sacerdos dicat, ego te absoluo. item in Concilio Flor. sub Eug. 4. expressē determinatur hæc esse formā pœnitentiæ, scilicet, Ego te absoluo, & expressius in Concilio Trid. de st. 4. Cano. 5. cuius verba vide infra. q. 1. p. 2. 2. 8. 11. Hęc igitur est forma cōueniēs & nec essaria. Et licet permittantur alia verba, omnia tamen de congruitate, sicut etiam eucis signa. Et si dicatur in. c. nūquid de cōsec. d. 5. Sacramentū

106.
Forma sac
ramenti
pœnitentiæ.

106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.

113.

gracæ perficiuntur, sed non loquitur de omnibus sacramentis. Mannum impositio dicitur Paulud. quod est de congruitate. Sed S. Th. ait quod non debet fieri. Ponantur autem à capite separate. Signat enim copiosum munus gratiæ conferri sicut in sacramento confirmationis.

207.

**Pœnitentiâ
an sufficiens
remediū corra
peccata.**

Q. V. Æ. R. I. T. V. R., utrū pœnitentiâ sit remediū sufficiens corra peccata? Respo. quod sic. Patet ex illo Ezechie. 18. Si impius egerit pœnitentiâ ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vita viuet & nō morietur: omnium iniquitatū eius, quas operatus est non recordabor. Et idem dicitur, cap. 33. & Sapient. 11. Dissimulans peccata hominum propter pœnitentiâ. Et Matth. 3. Pœnitentiâ agite, & appropinquabit regnū celorum. Idem dicitur Matth. 4. & Luc. 15. Gaudium est angelis super vno peccatore pœnitentiâ agente. Et 2. Corint. 7. Quæ enim secundum Deum tristitia est salutem operatur. Luc. 17. Si pœnitentiâ egerit dimitte illi. Et sunt in vtroq; testamento infinita testimonia. Et cō obijcias illud Hebræo. 6. Impossibile est eos qui semel sunt illuminati &c. rursum renouari ad pœnitentiâ. Dico cō S. Tho. 3. p. q. 84. art. 1. c. ad 1. & cum Chryost. & omnibus sanctis doctorib; quod ibi negat Paulus, non pœnitentiâ, sed renouationem per baptismum. & cetero acceptum; qui a baptismus

non est iterabilis. Peccatum verò in Spiritu sanctum, si sit finalis impœnitentia, id est, peccatum cum quo homo moritur, sine hoc quòd egerit pœnitentiam de eo, est irremissibile. Alia autem peccata in Spiritum sanctum dicuntur irremissibilia, quia difficile remittuntur, & raro Deus tales conuerteret, & sunt in magno periculo. Sed tamè si pœnitentiâ egerint, remissionem sine dubio consequentur.

Q V Æ R I T V R, an pœnitentiâ sit remedium necessarium ad salutem post lapsum in peccatum? Resp. quòd sic. Nam in sacris literis ubique Dominus hortatur ad veniam petendam, non dat aliud remedium, nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc ad eò verum est, quòd etiâ requiritur pœnitentiâ de peccatis commissis ante baptismum: adulti enim qui baptizantur necesse est quòd doleant de peccatis, iuxta illud Act. 2. Pœnitentiâ agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Et Aug. lib. de Pœnitentiâ, ait. Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est, cum ad sacramentum fidelis accedit, nisi eum veteris vitæ pœniteat, novam non potest inchoare. Quod & habetur de consec. d. 4. cap. omnis qui. Ab hac autem pœnitentiâ cum baptizatur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem non est necessaria pœnitentiâ, quia per dilectionem Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo maris, vel le-

402
Pœnitentiâ
est necessaria
ad salutem
et post pec-
catum.

quoniam, vel alicuius alterius, pœnitentiâ eius
 erit, quod faciat tunc quicquid possit. Dicat,
 Misereor mei Deus, vel aliquid, si nunc quis
 quid enim possit etiâ in futuro. Statu tacere
 hoc animo, ut concilietur Deus, & placatus
 reddatur, pœnitentiâ est. Talis namq; non est
 extra ad id sita. statum.

109.
 Pœnitentiâ
 reddent
 pœnitentiâ
 gatorum
 quod sit
 quod sit
 . . .

Quod sit & t. V. R. utrum per pœnitentiâ
 remittatur pœna debita peccatis. R. si pœna
 per pœnitentiâ semper remittitur aliqua
 pars sit casus & sit quod non tamen oportet
 quod collatur. et a obligatione ad pœnâ. Nam
 omnis fateatur quod postquam pœnituit ali
 quis imponenda est aliqua pœnitentiâ. Nec
 hoc intert. pœiudiciâ aliquod d. iung. miseric
 cordiâ, quod post dimissam culpam, quæ rat
 pœnam ab amico: qui enim peccat, la dit. iu
 sticiam simid, & amicitia. Lurs autē amicitia
 tencor ego dum aduersarius petit. veniâ, &
 est paratus facere quæ quid voluerim, reci
 peret eum ad pristinâ amicitiam. Nec debeo
 dicere, nô parcâ: aut nomen d. amicus: donec
 reddat domû quâ cõbuit. Sed nihilominus
 saluat amicitia possum repetere domû meâ.
 Et rex potest amico suo remittere homici
 diû, tamē omninô salua amicitia cogit eum
 satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus: ome
 ninô postquam aliquis petit veniam, redit in
 amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam.
 Nota v. n. locum ex quo expresse constat
 quod

quod Deus punit hominem post quã factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquã dimisit Deus peccatum David, dicitur, Veruntamẽ filius qui natus est tibi morietur, &c. *Q. V. R. I. T. V. R.*, quomodo remittantur peccata venialia? Respõ: Primò quòd quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiam ad remittendum veniale. Est clarũ quia quicquid est in veniali, est in mortali, & aliquid amplius, ergo. Secũdò dico, quòd ad remissionẽ venialis sufficit dilectio Dei. Nam cum Dei dilectio sit, ei velle placere &c. qui vult ei placere, vult virtualiter nõ displicere ei iam ibi interuenit displicentia interpretatiua, que sufficit ad remissionẽ venialium: vt ait S. Tho. 3. p. 2. q. 82. art. 1. Nam apud homines sufficit ad remissionẽ leuius offensa dicere ei quem offendit, ego post hac volo tibi in omnibus placere: ergo multò magis apud Deũ, qui pronior est ad miserẽdum. Item probat hoc Scotus, plus placet Deo dilectio ista, quàm displiceat peccatum veniale: sed homines etiam mali si offendantur leui offensa, & præstentur eis magna beneficia, non exigunt satisfactionẽ leui iniuriæ, etiã si nõ petatur venia: ergo dilectio Dei sufficit ad remissionem peccatorũ venialium. Per dilectionem verò Dei, aut per displicentiam generalem dimittuntur omnia illa peccata venialia, ad quæ homo nõ est actualiter affectus, vel vir-

trõ:
Venialis
peccata
quomo-
do remig-
tantur.

gualiter. Si verò quis est affectus vni peccato
 veniali, & dolet de alio, remittitur peccatum
 de quo dolet, manente alio. Et quoniã in illa
 potestate Ecclesię tradita in illis verbis. Quo-
 niam remiseritis peccata, non solum tradita est
 facultas remittendi peccata per pœnitentiã,
 quę est sacramentum: sed etiam multis alijs
 modis, cum ad remissionem venialium non
 sine necessaria sacramenta: relicta est potestas
 Ecclesię ad instituenda media ad eorum re-
 missionem. Et ista sunt oratio dominica, bene-
 dictio Episcopi, tuncio pectoris, aqua bene-
 dicta, & similia, quę sine quocumq; alio motu
 bono sufficiunt remittere venialia, per hoc
 quod sunt, quia sunt ab Ecclesia instituta in
 remedium venialium. De aqua benedicta Ale-
 xander quintus à Petro dicit, & habetur de
 consec. d. 3. v. aqua. A quam sale cõpersam po-
 pulis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sancti-
 ficentur, & purificentur. Quod etiam omni-
 bus sacerdotibus faciendũ esse mãdauimus.
 Nam si sanguis vitule aspersus sanctificabat,
 multò magis aqua sale aspersa, & diuinis pre-
 cibus consecrata, populũ sanctificat. De ora-
 tione dominica habetur de pœnitentiâ. d. 3.
 c. de quotidianis. Et est Chrysostr. dicetis, de
 quotidianis, leuibusq; peccatis quotidiana
 oratio fidelium sufficit, scilicet, Pater noster.
 De benedictione Episcopali, & Abbatũ ha-
 betur. l. q. i. c. benedictio. c. multis. De tuncio-

ne pectoris, habetur de pœnitentiâ. d. 1. c. tres sunt actiones. & d. 2. c. sicut inquit. & de sacra vñctione. c. cum venissem. §. 1.

QVÆRITVR, utrû peccata per pœnitentiâ remissa redeant per sequens peccatum? S. Tho. 3. p. q. 88. ar. 1. dicit quòd in peccato duo possunt considerari, vñtum est ipsa culpa, alterû reatus ad pœnam, & tûc ponit tres conclusiones. Prima, Peccatû nõ potest redere quantum ad culpam. Patet, nam si Sorris occidit hominem & egit de illo homicidio pœnitentiâ: & iterum post pœnitentiâ furatus est hoc vltimum peccatû furti non habet maculâ homicidij. Secûda conclusio, Peccatum non redit quantum ad reatum pœnæ sensus, quia noua pœna sensus debetur peccato huic nouo, & non illa prior. Tertia conclusio, Peccata præterita redeunt per sequens peccatum quantum ad pœnâ dampni aliquo modo: quia eadem pœna dampni erit pro quolibet peccato, & eodẽ modo priuatur vilione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit, factus est omnium reus. Verum est quòd peccata præcedetia dicuntur aliquo modo redire per quandam ingratiudinem, ad istum sensum, quòd grauius est peccatum quod hunc post remissa peccata sit, quàm si prius non essent remissa peccata. Post remissionẽ enim iterû Deû offendere, magna ingratiudo est. Hac

III.

Peccata
per pœnitentiâ remissa an redeant per sequens peccatû.

autem grauitas quæ ratione ingratitude
 confurgit, cum non muret speciem peccati
 secundum omnes, nõ est de necessitate confi-
 tenda. Non enim est opus, vt dicat: postquã
 sunt mihi dimissa peccata adulteratus sum.
 Patet igitur, quod peccata semel remissa nõ
 redeunt per peccatum sequens. Sine pœni-
 tentia enim sunt dona Dei Roma. 11.

112.
 Per pœni-
 tentiam re-
 stituit gra-
 tia & vir-
 tutes infu-
 sa.

QVÆRITVR, vtrum per pœniten-
 tiam restituantur homini gratia, & virtutes
 infusæ? Resp. secundũ omnes, quod non est
 dubitandũ de hoc. Nam cum in pœnitentia
 detur gratia, necessariõ dantur omnes virtu-
 tes infusæ, quæ gratiã cõcõmitantur: sicut in
 Baptismo, quia datur gratia, datur etiã vir-
 tutes morales. Sed tota difficultas est, vtrũ
 resurgat pœnitens ad tantã gratiã, quantã ha-
 bebat antequam caderet, vcl ad maiore aut
 minorem? Ad quod omnibus alijs opinionib-
 us dimissis, dico cũ S. Tho. 3. p. q. 89. ar. 2. 3.
 & 5. quod pœnitens non semper resurgit ad
 maiorem gratiã, quã illã à qua cecidit, nec
 ad æqualem, sed secundum proportionem
 contritionis, quam habet. Hæc opinio fuit
 antiquorũ omnium, Alberti Magni, Alexandri
 de Alec. 4. p. q. 77. mēbro. 5. & Bonauenturæ
 4. dist. 14. & Ricardi, & omnium illorum qui
 scripserunt in theologia grauitè, & modestè.
 Hoc probatur à posteriori præter autorita-
 tẽ Hieronymi, quã allegat S. Iho. quia expe-
 rientia

rîentia ostendit, quod pœnitens nō semper
 resurgit ad maiore gratiam: videmus enim
 feruentissimos viros, post peccatū & pœni-
 tentiā, tepide & nō ita feruenter, sicut antea
 operari: ergo non habent tunc maiorem gra-
 tiam & amorem Dei, amor enim Dei non
 est ociosus. Videmus verò magnum pecca-
 tore aliquando feruentissime pœnitere, &
 exerceri in bonis operibus: igitur nō omnes
 resurgūt semper ad maiore, vel equalē gra-
 tiam. Item ad gratiam requiritur dispositio
 & quanto maior est dispositio, tanto maior
 gratia introducitur: sed cōtritio est dispositio
 nō solum ad nouā gratiā, sed etiā ad gra-
 tiam præteritam: ergo quanto maior fuerit
 contritio, tanto maior erit gratia, etiā præ-
 terita. Dico igitur primò quod cuiuscunq; re-
 surgenti, extra gratiam, quæ datur ei secun-
 dum mensuram contritionis, quam habet, &
 quæ daretur etiam sine meritis prioribus,
 datur ei aliquid ratione præcedentium meri-
 torum: verbi gratia, sit Petrus qui habebat
 centum meritorum gradus, cōtritur nunc
 post peccatum contritione vt decem: dico
 quod ultra gratiam vt decem quæ datur ei
 ratione cōtritionis, datur aliqua gratia ratio-
 ne præcedentium meritorum. Secundo dico,
 quod quanto prædicta contritio maior fue-
 rit, tato maior gratia dabitur ei ratione præ-
 cedentium meritorum: verbi gratia, Petrus

um
 2. *opinionem*
aliquæ dicitur
etiam s.
formæ que
est quæ non
habet sententiam
gratiæ nec
quidem post
lappum pœni-
tiæ quæ non
est hæc
ante opus
in pœnitentiâ

antecâ habebat gratiam vs decem, & Plato vt decem, resurgunt ambo: Petrus contritione vt decem, Plato contritione vt. 20. dico quod Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertio & ultimo dico, quod perfecte pœnitenti, id est, ex toto conatu, semper restituitur tota gratia præcedens. Nam perfectæ pœnitentiæ correspondet perfecta restitutio, non est autem perfecta restitutio nisi restituatur totum, ergo: & consequetur secundum proportionem pœnitentiæ restituitur præcedens gratia. Quia iustum est, quod si toto conatu correspondet tota gratia, quæ mediocritati conatus respondeat mediocritas gratiæ, & tertiæ parti conatus. 3. pars gratiæ, & sic consequetur. Vnde optimu est sæpè dolere de peccatis, vt restituatur tota gratia ratione præcedentium meritorum.

173.

Per omnia
bona opera
restituuntur
aliquid de
gratia per
data.

V T R V M, autem ratione aliorum bonorum operum restituatur aliquid de gratia præcedenti. Probabiliter dicimus, quod sic. Videtur enim omnino, quod bonus princeps, si propter delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodum illo pœnitente restituerit ei princeps aliquam bonorum parte, tot obsequia possit deinde regi exhibere, quod reddat ei omnia: & esset hoc laudabile in principe. Ita prorsus videtur dignum sentire de Deo, & quod diligenti Deum, vel danti elemosyna, vel alia bona opera faceret post pœnitentiam

restitu-

restituatur aliquid de gratia deperdita. Certum igitur est merita praecedentia non perdi omnino, sed recuperari a poenitente.

De Contritione.

DE partibus poenitentiae tractatum aggredienti. Quæritur in primis quid sit contritio, que niam ea est poenitentiae pars prima. Respon. quod est perfectus actus poenitentiae. Poenitentia enim virtus est, per quam placamus nobis Deum iratum, & consequimur remissionem peccatorum. Ad hæc enim duo debet dirigi tota poenitentis intentio. Est autem iste actus poenitentis dolor, unde poenitentiae dolor est contritio, qui maxime propitiatur Deum. Hierony. & habetur de poenitentia. d. i. cap. mensuram, apud Deum non tantum valet mensura temporis, quam doloris. Et Chryostomus homila. 21. super Mattheum, non dolere quia peccaueris, magis indignari facit Deum, quam id ipsum quod antea peccaueras. Sunt de hoc infinita testimonia sanctorum, & sacrae scripturae testantia, quod dolor de peccatis est pars poenitentiae, valens ad remissionem peccatorum: vt patet ex conuersione Magdalenæ, & serui Petri post negationem, &c. Habemus igitur, quod contritio est dolor. Et ita definitur in Concilio Florentino, sub

116
Contritio
quæ sit.

Eugenio. 4. Et in concilio Trident. Sessio-
 n. 14. cano. 4. Sed notandum duplicem esse
 dolorem, quia quidam est sensitivus, alius est
 intellectivus. Contritio autem est dolor in-
 tellectivus & non sensitivus; ut docet san-
 ctus Thom. 3. par. quæst. 85. art. 1. & omnes
 doctores. Quia contritio est in potestate no-
 stra, sed dolor sensitivus non est in potesta-
 te nost. a, ergo. Et adhuc proprie loquendo,
 contritio non est ipse dolor, sed odium & di-
 splicentia peccati, ex quo nascitur dolor. Est
 igitur contritio odium, nolitio, & detestatio
 peccatorum præteritorum.

QVÆRITVR, an sufficiat dolere so-
 lum de peccatis præteritis, vel an requiratur
 etiã propositum non peccandi? Hæc est gravis
 quæstio, & de qua sunt variaz sententiæ. Maio-
 ris in. 4. dist. 14. q. 1. & Almain, & Bonauē. 4.
 d. 14. in expositione textus dicunt, quod si
 pœnitēs nihil cogitat de futuro, nō oportet
 quod habeat propositum cauendi a peccatis,
 sed sufficit quod actualiter nō habeat cōtra-
 rium actum. Sanct. Tho. 1. 2. quæstione. 113.
 art. 5. & in 4. d. 14. in expositione textus &
 d. 17. q. 2. artic. 2. quæstiuncula. 4. & 3. p. q. 85.
 art. 3. & q. 90. art. 4. & 3. cōtra gentes ca. 159.
 & 4. contra gentes. capitu. 72. & Adrianus
 quolibet 5. articu. 3. dicunt, quod requiritur
 actualiter propositum cauendi a peccatis futuris.
 Idē tenet Albertus Magnus. 4. d. 14. arti. 10.

115.

An sit ne-
 cessarium
 propositū
 non peccā-
 d.

& Alexander de Ales. 4. par. mēbro. 9. Quæ haru sententiãrũ est vera? Firmiter tenendũ atq; intrepide dicendum est, quod sola sententiã D. Tho. quam stabilẽ & firmam faciunt primũ verba concil. Florent. quæ dicunt, ad cõtritionẽ spectat dolere de peccatis cõmissis, cum proposito non peccandi deinceps. Præterea concilium Trident. Sessi. 14. ca. 4. cuius verba sunt. Contritio, quæ primũ locũ inter dictos pœnitentiæ actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Itẽ Ioan. 5. & 8. Existenti ad piscinam dixit Dominus & adultere, amplius noli peccare: nõ dixit non pecces, sed noli. Item primũ quod ab eo qui fecit iniuriam postulamus, est huiusmodi propositũ (Señor nõca mas.) Item non habet verã pœnitentiã qui nõ diligit Deum super omnia: sed qui sic diligit Deum, vult ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ergo talis habet propositum cauendi futura.

QVÆRITVR, de quo debeat esse cõtritio? Respõ. quod nõ de peccato originali, sed de peccatis actualibus. Patet tum ex verbis vtriusq; Concilij Florentini, & Tridentini in præcedẽti quæstione citatis. Itẽ quia pœnitentiæ sacramentũ non habet locũ neq; virtutem, nisi post sacramentum baptismi susceptum. Vnde in Conci. Tridẽ. Sessi. 14.

118.

Contritio est de peccatis actualibus sed non oportet ut de quolibet peccato sit distincta contritio.

cano. 1. sic dicitur. Si quis dixerit in Ecclesia catholica pœnitentiam non esse vere & proprie sacramentũ pro fidelibus quoties post baptismũ in peccata labũtur, &c. anathema sit. Ex qua sentẽtia nũc diffinita liquidõ constat sacramentũ pœnitentiæ nullum locum habere in pueris, nec in illis qui ad vsum rationis, nec in minimo peruenerunt. Nam si peccare non potuerunt, nec pœnitere, nec confiteri tenẽtur. Et differentia, quia ad peccata mortalia requiritur cõtritio: non tamẽ ad venialia. Vtrum autem debeat esse contritio distincta de omnibus peccatis in particulari, vel an sufficiat vnica cõtritio de omnibus in generali, dubitari solet. Quidam enim tenuerunt necessarias esse tot contritiones, quot peccata mortalia, quia S. Thom. dicit, quõd contritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caieta. quõd hæc opinio sit falsissima. Non oportet reddere poenitentia ita difficilem, & inaccessibleem. Quod ego sentio est, quõd ad remissionem peccatorum sufficit dolor generalis de omnibus peccatis: & non requiritur dolor in particulari. Patet, quia alias non posset homo cõsequi remissionem peccatorum, nisi aliquo certo & determinato tempore, quod est falsissimũ: nam in quocunque momento potest homo sufficienter conteri, iuxta illud Ezechi. 33. In quacunque die

quod in
 sit finem
 contra peccata
 colorum de
 peccatis in
 si generalis
 alicuius contra
 generalis non
 solutio.

die ingenuerit peccator &c. Et sumitur ibi dies pro momento. Sequela autem probatur quia ad cogitandum peccata requiritur certum tempus, ergo ad dolendum in speciali etiam requiritur tempus certum. Et hoc primum conceditur, & necessario concedendum est ab omnibus. Secundo dico, quod nec ante contritionem generalem, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorum peccatorum in particulari ante confessionem: in ipsa enim confessione tenetur homo ceteri in speciali. Cum enim confessio debeat esse distincta, tunc cum ea confitetur, detestatur illa: nam alias esset fictio. Nec oportet dicere, dolco de istis quatuor & de his. 6. sed doleat de omnibus, & confiteatur distincte peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus interior penitentiae a quo exterior proficiscitur, singula mortalia, quae sub confessione cadunt, respicit.

Q V A E R I T V R, utrum quicumque dolor peccatorum quantumvis parvus sufficiat ad remittendum peccata? Scotus, 4. d. 14. q. 2. art. 2. eicit quod licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus alijs bonis circumstantijs: nisi talis dolor habuerit certam intentionem & continuationem, non sufficit. Quanta autem debeat esse ista intentio doloris, dicit quod solus Deus nouit. Sed hoc est mere voluntarie dictum. In re autem necessaria ad salutem, non debemus loqui sine auctore.

117.

An quilibet paruos dolor sufficiat ad remittenda peccata.

ritate sacrae scripturae, aut sanctorum. Item arguitur contra hoc. Deus prior est ad miserendum, quam ad puniendum: sed quaecumque intensio voluntatis in peccatum, etiam in vobis instanti sufficit ad damnandum hominem: ergo quaecumque intensio contra peccatum, in quocumque instanti sufficit ad consequendam misericordiam & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudo argumentorum) quod in contritione non requiritur certa intensio, aut continuatio temporis. Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quod contritio debet esse maximus dolor, ut dicunt doctores requiri: quia est de maximo malo, scilicet de offensa Dei. Ad hoc dicendum, quod sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiue, sed affectiue, & approbatiue: ita requiritur quod odio habeamus peccatum supra omne odibile: & reuera male esse mortuus incurrisse: quaecumque alia digna, quam peccatum: licet talis actus sit renascentis gradualiter. Non oportet tamen quod poenitens faciat illam comparisonem, malem pati hanc mortem, vel illud malum, quod incurrisse hoc peccatum (quanuis hic actus esset valde perfectus, & multum valeret ad poenae remissionem) sed sicut satis est ad dilectionem Dei super omnia, velle ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ita ad contritionem sufficit dicere, ego nullo modo vellem

Quodam
est hinc
inducim.
Sed
omni
2. miori

117
118
119
120
121
122
123
124

Iam offendisse Deum. Et licet experiamur in morte chariorum nos plus dolere, quam in peccatis, non turbemur: quia hoc prouenit ex eo quod presentia magis mouent quam absentia: & magis connaturalia sunt magis sensibilia, ideo appetitum sensitivum magis mouent. Hic autem dolor sensitivum debet esse moderatus. Vnde Apostolus, 2. Corint. 7. admonet eos, ut coiscilatur poenitente quenda, ne abundantiori tristitia absorbeat. Dolor autem intellectiuus non potest esse nimius.

Q V A E R I T V R, de grauiori peccato sit habenda maior contritio, quam de minori? **R**espon. primo; quod non est necessarium dolere amplius de vno peccato, quam de alio. Patet, quia vt supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in vniuersali de omnibus peccatis; & talis dolor non est tunc intensior respectu vnius peccati, quam respectu alterius. Secundo, dicitur, quod id esset conuenientissimum, vt scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiori peccato. Quod autem hoc non sit necessarium patet, quia alias teneretur poenitens scire grauitates peccatorum, quod scilicet sit grauius peccatum, fornicatio, an detractio, quod nullo modo est dicendum.

Q V A E R I T V R, vtrum dolor contritionis habere debeat hanc circumstantiam finis, vt si propter Deum Vtrum ad hoc quod contritio sit sufficiens ad remissionem pecca-

118.
An de maiori peccato sit magis dolendum.

*quod non
est habendum
maiorem
doloris minus
peccati quam
alio*

119.
An contritio sit dolor propter Deum.

torū, requiratur dilectio Dei super omnia?
 Resp. quòd de hoc sunt opiniones. Gabr. 4.
 d. 14. q. 1. & 2. & Palude. d. 17. q. 2. concla. 1. &
 Caiet. q. 1. de contritione, & Capre. 2. d. 14.
 q. 1. ca. 1. Grego. tenent quòd requiritur di-
 lectio Dei super omnia. Et idem videtur di-
 cere S. Thom. 2. p. q. 85. art. 5. ubi dicit, quòd
 quintus actus qui cooccurrit ad cōtritionem,
 est actus charitatis, & 1. 2. q. 113. art. 4. dicit
 quòd ad poenitentiam nō sufficit motus fidei,
 nisi sit informatus charitate, & 3. p. q. 81. art.
 6. dicit quòd actus poenitentiae nascitur ex
 actu charitatis. Et probatur, quia in poenitē-
 tia fit integratio amicitiae (fit enim ex inimi-
 co amicus) sed hoc est impossibile, nisi inimi-
 cus incipiat diligere, ergo. In contrariū est,
 quia dilectionis actus est perfectior, quam
 actus poenitentiae: ergo remissio peccati nō
 debet tribui actui poenitentiae, sed actui
 dilectionis: cuius oppositum dicunt omnes.
 Pro solutione huius dubij notandum, quòd
 actus poenitentiae est actus distinctus ab actu
 dilectionis Dei: quia poenitentia & charitas
 distinguuntur, ergo etiā actus earū. Hoc sup-
 posito, videtur quòd nō possit esse poenitē-
 tia sine dilectione Dei, quia odium nascitur ex
 amore, ergo odium peccatorum nascitur ex
 dilectione Dei: si enim non diligere Deum,
 quare odio habere peccata? nūquid propter
 amore creaturā: nō certe, sed propter Dei

*Volo rem et
 conbilio
 peccati haur
 sua propter
 amorem
 die et cha
 et aliter ergo
 deum*

amorem: cum igitur odium peccatorum sit la-
 per omne odibile in vete poenitenti, ergo
 procedit ex amore Deiaper omnia. Et ita
 est regulariter, quod peccator ex amore mo-
 uetur ad poenitendum. Pot. est tamen esse quod
 in voluntate no sit alius actus, quam. iste, do-
 leo quia offendi Deu: qui nec est elicitus, nec
 imperatus a charitate, & iste talis actus sine
 alia dilectione sufficit ad remissionem pecca-
 torum, qui licet regulariter procedat a chari-
 tate, tamen remissio peccatorum magis tri-
 buitur poenitentia, quam charitati, quia in
 sacra scriptura illi actui promittitur remis-
 sio. Et S. Tho. dicens, quod poenitentia pro-
 cedit ex amore, intelligendus est comuniter
 & regulariter: vt patet apud ipsum, 4. d. 14.
 q. 1. art. 2. quaest. 1. Verum est quod ipse actus
 poenitentiae, nolle Deo displicere, est vera di-
 lectio. Dolor igitur peccatorum debet esse
 propter Deum, non propter timore poena-
 rum, aut propter quoduis aliud: sed quia sunt
 offensa Dei patris piissimi.

QVÆRITVR, vtrū qui dolet, vt nunc
 diximas, semper recipiat gratia. Caiet. q. 1.
 de Contritione, tenet mirabile opinionem, sci-
 licet quod stat quempiam dolere de peccatis
 perfecte, & perfecte proponere pauere ab
 illis in futurum, & perfecte diligere Deu su-
 per omnia & no habere gratiam ratione eius
 est, quia alias sequeretur quod posset quis

130.
 An qui do-
 let ppter
 Deum sens
 per reci-
 piat gra-
 tiam.

habere euidētiā quōd sit in gratia. Oppositum tenēt omnes doctores, & dicit quod quam primū fecerit aliquis totū quod in se est, statim habebit gratiam. Vide S. Tho. 1. 2. q. 112. art. 2. ad 1. & q. 113. art. 3. & 8. & 3. p. q. 115. art. 5. & 6. & in pluribus alijs locis. Et oppositum esset contra scripturā sacra dicitur. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: iam hic poenitens conuertitur ad Deum, & Deus non conuertitur ad poenitentem.* Iacob. 4. *appropinquate Deo, & appropinquabitur vobis.* Et Ioāna. 14. *Qui diligit me, diligetur a patre meo.* Et Psal. 50. *Cor contritū & humiliatū, Deus non despiciēs.* Falsissimū ergo est quod Caiet. dicit. Et dico quod nō stat de lege quod taliter poenitēs careat gratia cum faciat totū quod in se est. Nec hoc dato sequitur se scire euidēter quod habeat gratiā. Nō enim ego possum habere euidētiā, quod doleo de peccato super omnia, vel quod proponā perfecte cauere in futurū. Habemus igitur pro certo, quod qui sit dolet habebit gratiam.

Q V Æ R I T V R, utrum attritio possit fieri contritio? Ad hoc suppono ex omnibus doctorib⁹, & S. Tho. quod nihil aliud est contritio, quam dolor perfectus; attritio verò dolor imperfectus. Tūc dicit S. Tho. 4. d. 17. q. 2. art. 11. quaest. 3. quod attritio nō potest fieri contritio. Probat⁹, quia principium contritionis est gratia: virtus infusa: attri-

vii.

An attritio possit fieri contritio.

99.

111.

nionis verò principium est habitus acquisitus, vel sola potentia, idem autem actus non potest elici à virtute infusa, & acquisita, vel à potentia, ergo. Sciendum est tamen, quòd duplex est còtreatio, quòdam intrinsecè, quòd habet hoc pro obiecto: doleo de peccatis super omnia. Alia extrinsecè, id est, ex circumstantia, & sic omnis dolor qui est cum gratia vocatur còtreatio. Eodè modo duplex est attritio. Quòdam intrinsecè ex obiecto, vt puta doleo de peccatis, quia turpia sunt & infamia, vel propter infernum. Alia extrinsecè, puta doleo de peccatis propter Deum: & cum omnibus circumstantijs, sed omitto præceptum aliquod necessarium. Tunc fit còclusio. Nunquam ex attritione fit contritio intrinseca, quia differunt ex obiecto, vna enim dolet propter Deum, alia propter poenas. Vnde conclusio S. Tho. intelligitur de attritione proprie dicta, & de contritione proprie dicta.

QVÆRITVR, vt vni tota ista vita sit repositus contritionis? Respon. primò, quòd expediens & conueniens sæpe dolere de peccatis. Et sancti ita consulunt. Ad amicitiam enim pertinet sæpe dolere de offensa facta amico maxime quia dolere debemus quousque reparamus detrimentum factum per peccatum: sed multa sunt quæ nullo modo possunt reparari, puta tempus quòd perdidimus peccando, ergo per totam vitam dolere debemus

de

*bono potest
fieri in attri-
tione contri-
tionis, quòd
est illius de-
licti, si quis
non potest
quòd dolere
maxime
et de se
peccatis!*

222.

An tota vi-
ta sit tem-
pus contri-
tionis.

de illo. Hoc autem intelligendum esse de dolore qui est in voluntate, nam de sensitivo dolore graue esset videre amicū semper esse triste. Loquendo autem de doloris tēpore, qui est sub p̄cepto dico, quod de peccato semel dimisso non tenemur amplius dolere, quia Deus non iudicabit in idipsum, ut dicitur. Nahū. 1. Sed de peccato non dimisso est dubium quādo teneatur homo conteri? Ad hoc Caieta. quod libeto. 2. q. 3. dicit quod p̄ceptum cōtritionis partim est affirmatiuum, quia obligat ad actum, scilicet ad dolorem: partim negatiuum, quia obligat ad non manendum in peccato. Loquendo de hoc p̄cepto in quantum est affirmatiuum, obligat semper, sed non ad semper, sicut & reliqua p̄cepta affirmatiua, scilicet in casu necessitatis, puta cum quis administrat, vel recipit sacramentū, vel in articulo mortis. Loquendo verō de p̄dicto p̄cepto in quantum est negatiuum obligans ad nō manendum in inimicitia Dei, obligat sicut & cetera p̄cepta negatiua semper, & ad semper, & ad statim. Et sicut qui tenet alienū tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitie Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem contra hoc p̄ceptū qui habet actū cōmissionis cōtrariū, puta si dicat, volo manere in hoc statu per dies, aut per horā. Sicut qui retinet alienum non semper peccat de nouo, sed cum habet hunc

hunc actum positiuum, nolo reddere alienum, est tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet quod nullum est preceptum de poenitentia aut contritione, quod obligat sub nouo peccato. Quauis peccatum mortale sine poenitentia non possit deleri, ac proinde sit necessarium dolere, seu poenitere: sed qui non poenituerit, damnabitur quidem propter peccata, quae commisit, sed non quia non poenituit. Sed quia mihi magis placet opinio contraria, ideo hanc non prosequor.

QVÆRITVR, utrum post hanc vitam sit locus poenitentiae? Resp. q. non, sed prout in corpore gessit sine bono, sine malo recipiet. 2. Corinthio. 5. Et ubi ceciderit lignum, ibi manebit, Ecclesiast. 11. Veniet nox quando nemo poterit operari. Ioan. 9. Sed contra de Traiano, & alijs, quos Apostoli suscitauerunt, quorum aliqui forsitan erant in infernum detrusi. Resp. non dubito quin Deus possit homines damnatos liberare ab inferno, sed hoc est preter legem. Id autem quod dicitur de Traiano timeo quod sit fabula, tamen quicquid sit, Deus potest omnes damnatos eripere ab inferno, etiam si non poeniteant. Et sic non opus est dicere quod suscitauit illum ad poenitendum: non enim erat opus.

QVÆRITVR, utrum saltem peccata venialia post hanc vitam remittantur? Resp. quod cum multumoriatur in peccatis venialibus,

123.

An post vitam sit locus poenitentiae.

124.

An venialia remittantur post hanc vitam.

k vel

vel quia non cogitauerunt de illis, vel quia eōd
placere sibi in aliquo, necesse fariū est dicere q̄
in alia vita remittatur. Et ita S. Tho. 4. d. 21.
q. 1. art. 3. Et in additionibus. q. 4. ar. 3. dicit, q̄
peccata venialia remittuntur in purgatorio?
& eōde modo sicut in via remittuntur. In in
ferno autem ideo non remittuntur, quia ibi
existentes sunt inimici Dei, & Deus eorū
opera non acceptat. At existentes in purgato
rio sunt amici Dei, & ideo acceptantur eorū
opera: & etiam per displicentiam peccatorū
remittuntur eis peccata venialia. Ita Greg. 4.
dialog. c. 39, & habetur. 25. dif. ca. qualiter. &
Aug. 21. de Ciuitat. c. 24. Matt. 12. Nō remit
tetur ei neq; in hoc seculo, neq; in futuro. 2.
Macha. 10. Sancta ergo & salubris cogitatio
pro defunctis exorare, vt a peccatis soluan
tur. Opera igitur bona existentū in purga
torio sunt quidē meritoria remissionis pec
catorum, non tamen gloria.

Q V Æ R I T V R, vtru semper remitta
tur per cōtritione tota poena peccatis debi
ta? Responsum iuxta fidem catholica negatiue ita
enim diffinitu est in Co. Irid. S. eis. 14. Cano.
12. his verbis. Si quis dixerit totā poenā simul
cu culpa remitti tempor a Deo, anathema sit.
Et ite can. 15. in fine. Preterea patet nā rā sa
tisfactio nō esset pars huius sacrameti, q̄ est
cōtra prius diffinita. Item, quia aliis non es
set opus purgatorio. Quod autē post remis
sionem

125.
An contri
tio remit
tat totam
poenam.

126.
127.
128.
129.
130.

nonē culpæ maneat reatus pœnæ, probatur
vnicā auctoritatē: 2. Reg. 12. Vbi postquā pec-
catū Dauid remissū est, dicitur in pœnā eius,
vnicū filius qui natus est tibi morietur. Et
alius loc⁹ Iouē. 22. An parū vobis est q̄ pec-
castis in Beelphegor? vsq; in præsente diem
macula hai⁹ ieceris in vobis permanet. Vi-
de S. Tho. 1. 2. q. 86. ar. 2. Potest nihilominus
tanta esse cōtritiō, q̄ sufficiat ad remittendū
totā pœnā, sicuti credimus de Magdalena.
Et hæc de contritiōne sufficiant.

¶ SEQUITVR DE CONFES- sione, secunda pœnitentiæ parte.

De hac materia Confessionis tractant doct. in 4. di-
stinct. 17. & S. Thom. ibidem, & in additionibus
quest. 6. Et dicit omnia.

QUÆRITVR, vtrū cōfessio sit
de necessitate salutis? Resp. q̄ sic,
& ita firma fide tenendū est, vt pa-
tet ex Concil. Tridenti. Sess. 14.

Cano. 6. cuius verba iunt. Si quis negauerit
confessionem sacramentale vel institutam,
vel ad salutem necessariā non esse iure diui-
no, anathema sit. Idem patet ex cap. Omnis
vtriusq; sexus, de pœnitentijs & remissionib⁹,
vbi hoc expressē dicitur, ex præallegatis cō-
stat confessionem esse de iure diuino. De
qua tamen re inferius aliqua dicentur. Sed
dubium est, an si cōfessio nō esset præcepta de

116.
Confessio
est necessa-
ria ad salu-
tē.

iure diuino, posset Ecclesia ad eam obligare? Nā si possit parū refert scire an cōfessio sit de iure diuino, sufficit enim q̄ iā Ecclesia in cōcilio generali obligauit omnes ad cōfessionē. Et videtur q̄ Ecclesia nō potuerit cōfessionē præcipere. Nā secundum communem opinionem Ecclesia non habet iurisdictionē super actus interiores, ergo salte non posset nos obligare ad cōfitendu illos: quod quidā asserunt, sed tamē damnati sunt. Itē Ecclesia non posset me obligare etiam pro quocūq; crimine, vt religionem profiteret, quia esset nimis graue onus, vt est communis opinio, sed etiam est onus grauissimū & difficilimū peccata confiteri: ergo si non esset præceptū diuinum, ecclesia nō posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & qua parū indigenius, quia habemus pro certo, q̄ de cōfessione sit præceptum in iure diuino, vt primō probauimus. Notandū tamē quod duplicia sunt præcepta, quædā quæ licet sint obsoleta, non obligat hominem absolute, sed in casu, vt de eleemosyna est absolute, præceptum, & tamē non obligat nisi in casu necessitatis: & potest esse quod nunquam occurrat talis casus in vita, & ideo nō vocatur eleemosyna necessaria ad salutē. Idem de sanctificatione Sabbati, maxime si Ecclesia non determinasset diem. Idē de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta quæ obligat absolute, &

nō est satis in casu, sed oportet vt vos queratis casum, & disponamini ad implendum illa. Et huiusmodi est præceptum Baptismi, Confessionis, Eucharistię, circa quæ teneor facere ad illa implenda. Et hæc vocantur necessaria ad salutem.

QVÆRITVR, an confessio sit adeo necessaria ad salutem, sicut baptismus: ita q̄ nunquam liceat illa ommittere. Resp. primo, q̄ non est adeo necessaria vt baptismus. Nā puer sine actuali baptismo nō potest saluari, potest autē homo saluari sine actuali confessione. Sed vtrum cum quis potest confiteri, possit aliquādo ommittere confessionē? Resp. pro nunc quod multa sunt præcepta Dei, & sic quandounque quis posset confiteri sine transgressione præcepti diuini, tenetur confiteri, etiam si perdat bona. Si vero simul concurrat aliud præceptum diuinum cum confessione, & præceptū confessionis nō possit impleri sine alterius præcepti transgressione, si aliud est maius (maximē de iure naturali) tunc non tenetur confiteri, quale est nō scandalizare. Vnde si femina scit et confessor em scandalizandū, si ei confiteretur, nō tenetur confiteri ei, vt latius infra dicemus.

QVÆRITVR, an confessio sit de iure naturali? Resp. q̄ non. Quia sacramenta Ecclesię sunt de illis quæ sunt supra naturam, & pertinentia ad fidē. Quis enim cognosceret

127.
Confessio
non est tā
necessaria
sicut ba-
ptismus.

128.
Confessio
non est de
iure natu-
rali.

aquam mundare peccatorem?

119.

Peccata
venialia an
teneamur
confiteri.

QVÆRITVR, vtrū teneamur cōfiteri peccata venialia? Resp. q̄ omnes conveniat in hoc, quod qui habet mortalia peccata nō tenetur confiteri venialia, quia si teneretur confiteri vnum veniale, ergo & omnia. & cum venialia sint infinita, esset quasi impossibile omnia cōfiteri. Sed dubium est, an qui nō habet nisi venialia, teneatur ea confiteri semel in anno? De hoc S. Tho. q. 6. ar. 3. ad 3. ponit duas opiniones. Prima dicit, q̄ tenetur, quia præceptum de cōfessione est absolutum & potest impleri, ergo. Secunda opinio dicit quod nullus tenetur confiteri venialia. Et hæc est tenenda, quia præceptum de confessione, intelligitur de mortalibus, vt expr. esse dicitur in Concil. Trid. Sessio. 14. Cano. 7. ubi sic dicitur, Si quis dixerit sacramentum penitentia ad remissionem peccatorum necessarium non esse, iure diuino confiteri omnia & singula peccata mortalia, &c. anathema sit. Pondera verbum, peccata mortalia. Itē patet ex eo quod dicitur in c. omnis vtriusq; sexus, &c. cōfiteatur proprio sacerdoti. Circa venialia vero non est proprius sacerdos, nā quilibet potest ea confiteri cui voluerit. Itē Ecclesia noluit de nouo præcipere confessionem, sed præceptum iuris diuini determinare quoad tenus executionis: et à Christo non est præcepta confessio, nisi mortalium, ergo.

Item

*non obligat
in c. omnis
quod confit
ri peccata
venialia
communem
opinionem
s. b. b. b.*

Item in illa decretali imponitur non confiteri grauisima poena, vt scilicet viues arceatur ab ingressu Ecclesie, & mortis christiana careat sepultura: sed huiusmodi poene non imponitur a p[ro]matre Ecclesia perfectionibus viris, quales sunt qui habent solum peccata venialia, quae alij peccatores non tenentur confiteri, alias meliores essent peioris conditionis) ergo, (te quia ad remissionem venialium sunt quae plura remedia, videlicet confitio generalis, oratio dominica, iusio peccatoris, &c. Ceterum & si nullo iure teneamus confiteri venialia, laudabile tamen est & valde utile illa confiteri, non enim peccatorum confessio sufficiens materia est sacramenti poenitentiae. Effetq; hereticus asserere qd non liceat confiteri peccata venialia, vt distinctus est in Conc. Tr. Sess. 4. Cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit non licet confiteri peccata venialia, anathema sit. Talis igitur qui non habet nisi venialia, petat in Paschate Eucharistiam, & sacerdoti dicenti quod prius confiteatur, respondeat se non egere confessione, & sacerdos credat. Sed quis est hic, & laudabimus eum?

QVÆRITV B. vtrū aliquis possit confiteri peccatum qd non habet. Resp. S. Tho. quod si nūquam licet mentiri, multo minus in confessione. Sed quale peccatum erit? Dico probabiliter quod qui confiteatur mortale quod non habet, peccat mortaliter: qui

*non est de
Iure
non nec
non nec con
fiteatur iurata
venialia
nisi ante m
proprietate
h
mediana
inam
non nec
quod non*

130.

Mentiri in confessione. quale sit peccatum.

peccat circa ea que sunt de necessitate confessionis, & decipit confessorem, qui absoluit quod non potest absolui; & consequenter dico, quod confessio non fuit integra, ac proinde nulla & iteranda: quia non confitetur de illo medicamento pernicioso. Si autem peccatum de quo dubitat, confiteatur tanquam certum: si id faciat credens esse magis securum, ut communiter fit, non peccat. Si autem faciat animo decipiendi confessorem, peccat mortaliter. Sed quid de scrupulosis, ut si habeo suspicionem, quod feci peccatum? Resp. quod non solum non teneor confiteri, sed neque debeo facere, si credo quod non consenti.

Quia in rebus moralibus debemus procedere ex trasis coniecturis Deus enim non est sophista, nec querit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, ubi habeo coniecturas pro vna parte, & non pro alia, licet habeam formidinem eius. Isti qui sic confitentur infamant sacramenta & reddunt ea odiosa, satis est confiteri peccata certa & dubia: sed non de scrupulis qui sunt veri scrupuli. Nam de his loquitur. Exemplum, est aliquis qui omnino habet propositum cauendi a peccatis, & nullo modo vellet consentire tentationibus, & expertus est quod solet resistere cogitationibus & illecebris, postea occurrerunt cogitationes & detentus fuit in illis, & postquam discesserunt non recordatur si aduertit, si consentit, vel qualiter se habuit.

Dico

Scrupulo
si infamant
sacramentum.

*Quodcumque
iniquitatis
est cum
non sit
fuerit*

170.
Mentis
confessionem
ne possit
si peccat
tunc

Dico quod de tali scrupulo non oportet confiteri. Et eodem modo de cogitationibus fidei, & phantasias que occurrunt homini etiam parato mori pro fide, si opus esset.

D V B I T A T V R, utrum peccet mortaliter qui confitetur peccatum veniale, quod non fecit? Nam quod peccet venialiter certum est. Caiet. in. 2. 2. in materia de mendacio dicit, quod est peccatum mortale. Quia meritum in iudicio ubi tenetur dicere veritatem. Sed respondet quod non est mortale: nam licet sacerdos possit exigere veritatem a penitente, non tamen quancumque veritatem, sed eam que pertinet ad materiam iudicii sui. & cum venialia non sint materia confessionis, mentiri circa illa, non est peccatum mortale. Sicut nec si confessori interrogati, an sint pauper, dixerit quod non, cum tamen vera sint pauper, non peccet mortaliter. Et quavis Caieta. in. 2. 2. iuerit illius sententia, tamen in summa confessionis moderatius loquitur dicens, quod si sit intentio penitentis facere peccata venialia materia confessionis, tunc mentiri (etiam circa venialia) esset mortale, quia iam veniale est materia principalis & pertinet ad radicem. Si vero non est intentio penitentis facere venialia materiam confessionis, mentiri circa illa non est mortale. Sed adhuc dico, quod etiam si habuerit intentionem efficere non materiam confessionis ex venialibus, dicens mendacium cir-

171.

Mentiri circa venialia in confessione quale peccatum sit.

ca illa, vt si dicam me non fuisse mētītum, nō pecco mortaliter: quia per hoc quod nolo dicere mutatur intētio prior, & iam no manet materia cofessionis, etiā si non habuero rāffixione illam, nolo quod hoc peccatum, quod volo tacere sit, materia cofessionis.

M. 120.

132.

An statim
post pecca-
tū venia-
tur con-
fiteri.

QVÆRITVR, quando obligat præceptū cofessionis, an statim post peccatum? S. Tho. 4. d. 17. & in additionibus. q. 6. art. 4. dicit quod hoc præceptū potest multipliciter considerari. Vno modo scđo in solo iure diuino, seclusa Ecclesie determinatione. Alio modo post Ecclesie determinationem. Loquendo igitur secundum primam considerationem, dicunt aliqui, qd obligat solum semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia præcepta affirmatiua, puta in articulo mortis. Sed contra, quia tunc est impossibile confiteri peccata, nam cum ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile, moraliter loquēdo, qd quis habeat in memoria peccata quæ commisit in 40. annis: & sic frustraretur illud præceptū, salte pro maiori parte, quia paucorum peccatorum in fine vite potest quis habere memoria. Ideo dicunt alij, qd tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis, qui vocatur quando est periculu obliuionis, sicuti & alia præcepta tenemur implere quando est probabile, quod si tunc non impletur, postea non poterunt implari: sicut

Quando te-
nemur co-
fiteri.

de auditione missæ, non teneor eam audire
 manere, nisi solum sit vnica missa, quæ manere ce-
 lebratur: & sic de confessione quam teneor
 facere intra illud tēpus, quod sufficit ad me-
 moriam peccatorum retinendam. Sed con-
 tra, quia si hoc esset verū, Ecclesia negligenter
 determinasset in c. omnis vtriusq; textus,
 tēpus vnus anni pro confessione: nam pro-
 babile est, quod in vno anno obliuiscatur ali-
 qua peccata. Certum enim est, quod si de iure
 diuino teneremur confiteri peccata nostra
 pluries in anno, nō posset Ecclesia dare faci-
 litatem, quod differretur confessio vlt; ad an-
 num: sed sunt aliqui qui in vno anno obliui-
 scuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quod Ec-
 clesia non dedit nouā licetiam, sed coercuit ne-
 gligentiam, nec voluit dicere, quod non con-
 teantur ante annum: sed quo ad forum exte-
 rius voluit arctare. Vnde si quis aggredere-
 tur periculum mortis ante annum, Ecclesia
 non deobligauit illum à confessione in tali
 casu faciendam. Sed quia nunc nemo obligar-
 tur confiteri nisi semel in anno, alias Ecclē-
 sia decipere nos iudeo saluum est quod attin-
 eunt. Itaq; videtur mihi, & est notandum pro
 alijs præceptis, quod Christus instituit Ec-
 clesiam, & dedit sacramentū, & præcepta ges-
 neralia, non autem dedit præcepta particu-
 lariora, & ordinationes speciales, quibus solis
 posset gubernari, vt illi heretici somniant.

Quod

Quod patet, nam Christus nō determinauit Episcopos per diuersas dioceses, & tamen nifessent Episcopatus distincti, esset impossibile Ecclesiā gubernari, quia possēt præcipere cōtraria. Nec in eo fuit prouisio Christi insufficiens, nā idcirco cōstituit prelatos, vt gubernarent Ecclesiam, & præcipit fidelibus, Obedite præpositis vestris. Secūdo notandum quod Christus reliquit aliqua præcepta generalia sine determinatione, quæ quidem nō possunt commodè obseruari ad Christi intentionē, nisi Ecclesia determinasset tēpus, vel modū &c. Verbi gratia Christus posuit præceptum Eucharistiæ dicens. Nisi manducaueritis carnē filij hominis &c. Stando solum in præcepto Christi, quando teneretur homo sumere Eucharistiā? Si dicas, quod semel in vita, hoc nō est verisimile, cum secundū Hierony. Aug. Ambrosium, & alios doctores, in orationē dominica per panem quotidianum intelligatur Eucharistia. Cum etiā Apostoli, & in primitiua Ecclesia fideles frequētarent hoc mysteriū. Et Christus dixit: Hæc quotiescūq; feceritis, in mei memoriā facietis. Et iterum: Hoc facite in meam cōmemorationem. Ac proinde patet, prædictū præceptum nō posse cōmodè obseruari ad intentionem Christi sine ordinatione & determinatione Ecclesiæ. Itē præceptum de celebratione festi, quomodo im-

pleretur? nunquid sufficeret semel in vita genua flectere, & Deum colere? Sic igitur dico de præcepto confessionis, quòd de iure diuino, tenemur confiteri quādo Ecclesia determinauit. Nec enim stando in iure diuino potest determinari quādo obliget: fuit etenim intentio Christi quòd ista mysteria frequentarentur.

N V N C videamus vtrū stando in iure diuino, sint aliqui casus in quib⁹ teneamur statim cōfiteri? Aliqui antiqui, & quidam summissa dicunt, q̄ peccator tenetur statim cōfiteri: quia alias exponeret se periculo: p̄ oisset enim mori, vel impediri lingua, vel memoria labi. Item quia secus agendo, iam non facit quod in se est. Huius sententiæ est Innocentius in c. omnis, de pœnitentijs & remissionibus. Idem videtur sentire Archid. in ca. ille rex, de pœnitentijs. d. 3. Sed S. Tho. & alij doctores dicunt, quòd nō tenetur homo statim post peccatum confiteri. Patet, nemo tenetur statim ad contritionem, quæ est magis necessaria, quàm confessio, ergo nec ad confessionem. Item hoc non determinatur in iure diuino, aut positiuo, ergo est falsum. Item Ecclesia determinauit semel in anno, ergo hoc sufficit.

S E D, vtru homo de iure diuino teneatur confiteri in articulo mortis? Resp. quòd sic. Nam peccator tenetur cōfiteri, & nō potest post

133.
Casus in
quibus re-
nemur sta-
ti cōfite-
r.

134.
In mortis
articulo,
an tenetur

mur de in
re diuino
confiteri.

post mortē, ergo qui est in illo articulo, si nō
vult confiteri exponit se periculo. Vnde in
c. cum infirmitas, de pœnitētijs & remissio-
nibus, præcipitur medicis, vt admoneant &
exponant infirmis pericula mortis: in quō
errant cōmuniter medici, ne contristant in-
firmam. Sed verum est, quōd debent facere
quanto melius potuerint: sed omnino sunt
negligentes medici. Et potest contingere, q̄
propter eorum negligentiam dāentur an-
qui infirmi. Sed quid vocatur articulus mor-
tis? Respondet Palud. 4. di. 17. q. 2. quōd non
dicitur articulus mortis, vnde quis potest
mori: sicut nō est articulus mortis, iustar, ju-
gar a las cañas, correr toros, o cauallos: tunc
enim non tenetur homo confiteri ante ista
exercitia: sed articulus mortis vocatur, vnde
communiter, & frequēter solet sequi mors,
sicut intrare bellum. De intrantibus autem
mare est dubium, si enim esset paruum spa-
cium, & mare esset placidū, non tenetur co-
fiteri. Breuiter arbitrio boni viri relinqua-
tur iudicium de periculo mortis.

QVÆRITVR, vtrū ante Eucharistiā
teneatur homo de iure diuino cōfiteri? Cō-
munis opinio est, quōd sic Caiet. 3. par. & in
summa tenet oppositum. Cuius sententia in
Concil. Trid. Sess. 13. de sacramento Eucha-
ristiæ in calce Canonis. 11. damnata est, & re-
probata, ita, vt nec opinatiue possit defen-
di,

di, etiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrere. De hoc iam disputauimus supra. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur confiteri, si habeat copiam confessoris. Si autem non habeat & debeat celebrare diebus festiuis, bene poterit sine prœiua confessione: maxime si non celebrando incurrat aliquam notam infamiae.

S E D utrũ ad recipiẽda alia sacramẽta teneatur homo confiteri? De hoc **Marsilius**. 4. q. 12. art. 1. facit magnam difficultatẽ, & dicit particulariter de recipiẽte sacramentũ ordinis, quod ordinãdus tenetur cõfiteri prius, quia sacramentum ordinis directe ordinatur ad copiam gratiæ, & esset magna irreuerentia non disponere se ad receptionem illius. Sed respondeo absolute (omissis opinionibus) quod ad receptionem aliorum sacramentorum nemo tenetur cõfiteri. Vnde de consecra. d. 4. ca. vt ieiunij, dicitur, quod qui confirmandi sunt, si sunt perfectæ ætatis, admoneantur vt prius cõfiteantur. Vbi admonitio potius videtur cõsiliũ, quam præceptum. Et si non est necessarium ante hoc sacramentum confiteri in quo recipitur copia gratiæ: multo minus erit in alijs. Quod clarius patet ex verbis Cocci. Trid. Sess. 24. de reformatione matrimonij. c. 1. vbi sic dicitur. Postremo sancta Synodus coniuges hortatur vt, antequam contrahant, vel saltem

175.

An ad recipiẽda alia sacramẽta teneamur confiteri.

triduo ante matrimonij consummationem
sua peccata diligenter confiteantur. Et ad san-
ctissimū Eucharistiae sacramentum pie acc-
dant, haecenus ibi. Verū est, quod quia om-
nia sacramenta conferunt gratiam, videtur
aliqua negligentia accedere ad illa sine cōfes-
sione. Sed quod nō requiratur confessio, pa-
tet etiā, quia Ecclesia hoc nō determinauit,
nec in iure diuino habetur, ergo non est ne-
cessaria. Sed vnde magis habemus q̄ requira-
tur confessio ante Eucharistiam, quā ante
alia sacramēta? Resp. quod hoc habemus ex
Paulo dicente: Probet autem scriptum ho-
mo &c. Et ex vsu Ecclesiae; vbi qui non con-
fiteatur haberet conscientiam peccati morta-
lis. Item ex dictis sanctorum, & ex ea omnis
vtriusq; lexus, vbi praecipitur cōfessio ante
Pascha propter Eucharistiā in eōsumendā.

S. E. D. Vtrū ad administrādum sacramēta
teneatur sacerdos confiteri? Resp. quod nō,
quia aliās sequeretur perplexitas. Nam si ei-
lent decē sacerdotes omnes in peccato mor-
tali, quis audiret prius alterius confessionē?
Sed ex reuerentia quam debemus sacramē-
tis, commodum est, quod antequā illa mi-
nistremus, vel Euāgelium legamus, cōfitea-
mur: si potest cōmode fieri. Et aliquādo ne-
gligentia confessionis potest esse. vctialis, nū-
quā tamē mortalis; & hoc teneatur sine quō-
cunq; scrupulo. Adrianus, Palude, & Bona-

171
172
173
174
175
176
177
178
179
180

136.
An admi-
nistranda
sacramen-
ta, an sa-
cerdos, te-
neatur cō-
fiteri.

ponunt aliquos casus in quibus tenetur homo statim confiteri, sed ego non credo eis.

QVÆRITVR, quando tenetur homo iure humano confiteri? Dices q̄ semel in anno. Vt diffinitū est in illo Cano. oīs vtriusq; sexus. Præterea idē diffinitur in Conc. Trid. Sess. 14. Cano. 8. cuius verba sunt. Si quis dixerit ad cōfessionē omniū peccatorū, qualē Ecclesia seruat, nō teneri omnes & singulos Christi fideles, iuxta magni Cōc. Later. cōfessionē semel in anno, anathema sit. Sed quæro ego, quādo? nam in illo c. oīs vtriusq; nō determinatur tēpus, ac proinde ex illo præcepto nō plus obligamur cōfiteri in quadragesima, quā extra: & ita est. Vnde dico, q̄ si quis extra quadragesimam semel fuerit confessus, si postea habuerit impedimentum sumendi eucharistiam in paschate, non tenetur confiteri in quadragesima. Et si recordetur se in confessione præcedenti oblitum fuisse aliquod peccatum mortale, non tenetur illo eodem anno iterum confiteri, sed potest expectare aliam quadragesimam.

S E D quid faciet obliuiosus? an teneatur scribere peccata, vel aliter mādare memorię peccata? Maio. 4. d. 17. q. 2. dicit q̄ sic. Ego nō credo q̄ teneatur, inō nec laudo, q̄ peccata scribantur. Probo, quia non tenetur aliquis magis ad confessionē, quā ad contritiōē: sed ad contritiōē habendā nō oportet peccata

137.
De iure hu
mano q̄
tenemur
confiteri.

138.
Obliuio-
sus an re-
neat scri-
bere pecca-
ta ad con-
fitendum.

cata scribere (sufficit in generali conteri de oblitis) ergo nec ad confessionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius, satis est quod quando confitetur, debet dare operam, ut recorderur peccatorum, & alia sunt fabulae. Ita dicit Syluest. (doctor non spernendus) verba. Confessio. i. §. 1. in fine. Et praeterea difficile est profecto quod aliquis habens curam animae suae, obliuiscatur alicuius peccati mortalis. Certè est difficile.

139.
Qua aetate
conteri te-
neamur.

QVÆRITVR, in qua aetate incipit obligare hoc praecipuum de confessione? Videtur, quod non statim post usum rationis. Quoniam nec statim tenetur sumere eucharistiam: cum tamen etiam sit in praecipuo. Respon. secundum omnes, quod statim post usum rationis tenetur confiteri peccatum mortale: sed cum confessio sit sacramentum, non debet ludicre fieri. Et si non sunt coniecture de usu rationis, non sunt pueri audiendi ea intentione, quasi sit sibi aliquod sacramentum: sed instruendi sunt, & docendi. Ad argumentum de eucharistia, respondeo primò quod aliquem habere, vel non habere usum rationis non potest certò sciri, nisi quibusdam coniecturis: ideo quando non est certum, sed habemus coniecturas, quod habeat usum rationis, tenetur confiteri: quia nullum est periculum, quod confiteatur peccata etiam ante usum rationis. Ad eucharistiam autem non dimittitur accedere

cedere quousq; certò sciamus, quòd habeât
vsum rationis, propter irreuerentiam. Secũ
dò dico, q̄ vsus rationis non simul venit de
omnib⁹ rebus, potest enim quis cognoscere
vnũ, & non aliud. Nã prius peruenit puer ad
tẽpus, quo possit iudicare de peccatis mor-
talibus, quã ad intelligendũ tantũ sacramen-
tum, & q̄ ibi sit Corpus Christi: quod tamẽ
debet discernere qui sumit eucharistiam.

QVÆRITVR, vtrum Papa possit di-
spensare in præcepto confessionis? Respõ. q̄
non. Quia inferior non potest reuocare, nec
relaxare præceptũ superioris, cum nec par in
parem habeat potestaté. Cum ergo Præcep-
tum confessionis sit de iure diuino, nemo
poterit dispensare nisi solus Deus. Sed cõtra
Papa potest dispensare in voto simplici, vt
est communis opinio: & tamẽ obligatio vo-
ti simplicis est de iure diuino, ergo. Itẽ secũ-
dum opinionẽ communem Canonistarum,
Papa potest dirimire matrimonium ratum
per verba de præsentibus (in quo etiã consentit
Caieta.) ergo Papa potest dispensare in iure
diuino politico, quod & concedunt Cano-
nistæ: sed non ita opinor profectò, mittunt
enim falcem in messem alienã. Ad argumen-
tũ igitur, potest dispensare in voto, cõcedo: &
in matrimonio rato transeat: ergo in iure di-
uino, distinguo consequẽs. Duplex est ius di-
uinũ, vnum quod non dependet ad actibus

140.

An Papa
possit di-
spensare in
præcepto
confessio-
nis.

nostris, & in hoc non potest Papa dispēfare. Alterum quod dependet ab actibus nostris, ita quod per se non est sufficiens ad obligandum sine noua nostra obligatione: sicut est votum, & in hoc ratione illius propriæ obligationis, quā ego superinduxi, Papa potest dispensare: imò & parentes dispensant in votis filiorum ante .14. annum. De matrimonio autem rato dico, quod est contractus quidā: vnde si ius diuinum obligare Petrum ad accipiendam Mariam in coniugem, Papa nihil posset, sed quia ex actu istius pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari, si Papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte, qua est ibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde nõ potest Papa in eo dispensare.

141.
Confessio
sacerdoti
faciendi.

QVÆRITVR, an sit necessarium confiteri sacerdoti? Resp. q̄ sic. Et ita firma fide tenēdū est. Sic enim est diffinitū in conc. Florent. sub Eng. 4. cuius verba sunt. Sacramēti pœnitentię minister est solus & omnis sacerdos. Habens autoritatē absoluendi, vel ordinariā, vel ex cōmissione superioris. Præterea illud idē diffinitur in conc. Trid. Sess. 14. c. 6. Itē Cano. 9. & Cano. 10. Itē probatur, quia solis Apostolis dictū est, Quorū remiseritis peccata, remittūtur eis, Et quodcūq; solue-

ritis

ritis super terram: & soli Petro, Pasce oves meas. Cōfirmatur ex vsu Ecclesię, nā solis sacerdotib⁹ quādo ordinatur dicuntur illa eadē verba quę Christus Apostolis dixit, scilicet. Accipite potestātē ligādi & absoluendi. Hęresis fuit Vualdensiū, vt refert Marfi. 4. q. 12. dicentium, quōd indifferenter poterat quilibet cōfiteri cui vellet. Dicit etiā, q̄ in aliquibus locis illi qui dānabātur ad mortē nō per mittebantur cōfiteri sacerdotibus, sed laicis: quod quidem est error intolerabilis. Sed de his in materia de clauibus dicemus.

Confessio
sacerdoti
facienda.

QVÆRITVR, vtrum venialia possint laicis cōfiteri? Resp. q̄ talis cōfessio non erit sacramētalis, sed pronociet sicut cū vnus laicus recitans cum alio horas canonicas, dicit cōfessionē generalē. Imō ipse sacerdos cum celebrat, absoluitur de venialibus à laico in cōfessione generali auctoritate Ecclesię quę habet potestātē supra venialia: sicut per tu sionem pectoris, vel aquam benedictā. Quia licet talis confessio non sit sacramentum, est tamen quoddam sacramentale.

142.

QVÆRITVR, vtrū confessio mortaliū possit fieri laico? Respon. Magister senten. 4. d. 17. & S. Tho. ibidē. q. 3. & in additionibus. q. 8. ar. 2. quōd in necessitate, vrgente periculo mortis, confessio etiā mortaliū est facienda laico. Magister in litera allegat Aug. dicentem. Tanta vis confessionis est, vt si

143.
Confessio
mortaliū
an possit
fieri laico.

deest sacerdos, cōfiteatur proximo. Et Be-
 da, sed & grauiora cōequalib⁹ pādenda sunt,
 cū deest sacerdos & vrget pericula. Hāc opi-
 nionē tenēt cōmuniter omnes doct. Durād.
 Palude, Ricard. Gabriel, Maiō. Marsili. Sed
 Scot. ibi dicit, q̄ in casu licite fit laico, scilicet,
 quādo ab eo spero consiliū, vel maior ē pec-
 catorū dolorem: sed ceteris paribus melius
 est non facere. Et in 4. d. 14. art. 2. in fine dicit
 etiam Scotus. Dubium est an talis confessio
 fit detrimētum salutis, quia talis diffamat se
 sine vtilitate, ergo non est opus sic confiteri.
 Ipse libenter negaret, nisi moueretur dictis
 sanctorū, sed plus sanctis credendum est,
 quā vni rationi leui. Et tenendū est omni-
 nō q̄ licet confiteri laico in tali necessitate,
 licet hoc multū abierit à consuetudine, quā
 credo antiquis tēporibus magis in vsu fuis-
 se. Nunc etiam fit aliquādo, vt in naufragio.
 Ad argumētum verò Scoti, nego, q̄ talis dif-
 famat se, nam etiam extra confessionē pos-
 sum dicere peccatū meum: vt detur auxiliū,
 vel consiliū. At dices hoc esse verum, quia
 sequitur inde aliqua vtilitas. Dico q̄ etiam,
 in confessione facta seculari est aliqua vtili-
 tas, scilicet subiectio ipsa, qua se subiecit ho-
 mini laico propter Deū, est pars satisfactio-
 nis. Et etiā propter verecundiam. Si autem
 timeretur infamia, aut reuelatio cōfessionis
 tūc nec sacerdoti esset faciēda. Sic verò hoc
 dici-

*Quod de la-
 iis confes-
 sionem fit.
 quando in
 si in aliqua
 necessitate
 alio modo
 ut neque
 potest ab
 soluere ne-
 volebit talis
 obsequium
 eius in p̄sentia
 absolueret in
 fut. in quibus
 no*

*etiam
 in confessione
 facta seculari
 est aliqua vtilitas
 scilicet subiectio
 ipsa, qua se
 subiecit homini
 laico propter
 Deum, est pars
 satisfactionis.*

dicimus licitū: vt nullo modo dicamus præceptum. Vnde malè summa Angelica, & alij summiſtæ imponunt Magiſtro, & S. Thom. q̄ dixerūt eſſe præceptū. Nā S. Tho. dicit, q̄ potest fieri, & in ſolutione ad primū dicit q̄ debet fieri, ſed tamen hoc verbum non dicit præceptū. Laicus autem qui ſic confeſſionē audierit: nullo modo debet abſoluere, quia nō habet poteſtatē, nec poſſūt ei cōmitti clauēs: Eccleſia enim nō habet poteſtatē ſupra peccata mortalia, niſi per ſacramēta, ideo talis nō debet abſoluere, ſed deprecari. Si autē de facto abſolueret, nihil faceret: ſed nō manet irregularis: quia cū irregularitas ſit pœna iuris poſitiui, & in iure nō ſit expreſſam, quōd talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in capi. is qui. de ſentenita exco. munica. li. 6. ponitur regula generalis, quod nullas incurrit irregularitate propter quodcunq; delictum, niſi ſit in iure expreſſam. Et ita tenet Sylueſt. verbo, Cōfeſſor. 1. & Palu. 4. d. 17. q. 1. Verumtamen omnia prædicta admitteri poſſunt, ſi ſermo ſit de confeſſione nō ſacramentali. Cæterum ſi de ſacramentali cōfeſſione ſermo fiat, firma fide tenendum & dicendum eſt confeſſionem ſacramentalem nunquam fieri poſſe laico, ſed duntaxat ſacerdoti, qui caractere ſacerdotali inſignitus ſit. Sic enim diffinitur in cōcil. Tri. ſeſ. 14. de pœnitentia Can. 10. cuius verba ſunt.

*nec talis
abſolutio
facta a lai
co valet
in foro*

Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictū. Quæcūq; ligaueritis super terram erunt ligata & in cælo, & quæcūq; solueritis super terrā erunt soluta & in cælo. Et quorum remiseritis peccata, remittantur eis, & quorum retinueritis retenta sunt, anathema sit.

144.

QVÆRITVR, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absoluendi pœnitentes in confessione sacramentali. Et proinde verā & realem absolutionem conferat cum actualiter absoluunt?

Respondetur affirmatiuæ, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur in can. 10. proximè allegato. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & soluendi non habere, anathema sit.

QVÆRITVR, vtrum cōfessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Res. q̄ solum proprio. Patet ex c. omnis vtriusq; sexus, vbi hoc præcipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet quod habeat iurisdictionē. Si enim iudex superior diceret alicui, yo te hago alcalde, nihil esset, nisi ei daret subditos: ergo etiā in confessione. Potestas enim iurisdictionis non potest esse sine subditis. Ideo oportet cōfiteri proprio sacerdoti. Sed quis est iste proprius sacerdos? Res. q̄

Papa,

*sualevit
ad ministro
tio summen
ti a sacerdote
et non in peccato
to mortali
Res. quod ja
ad hoc non
145.
Confiteri
debemus
proprio sa
cerdoti.*

Papæ, Episcopus, Curatus, & quicumq; ex officio suo habet curam animarum: siue hoc sit ex electione vt Priores, & Abbates in religione. Superior nõ est ordinari nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocant proprium sacerdotem omnem eum, qui potest confessionem audire, siue hoc faciat ex officio, siue ex sola commissione. Sed vt in absentia sacerdotis proprii, vel quando pœnitens ex rationabili causa non vult confiteri proprio sacerdoti (excludimus omnia privilegia, & loquimur stando solum in iure communi) liceat alteri confiteri? Verbi gratia, fugit proprius sacerdos tempore Paschatis, vel in ipsa confessione sollicitat fœminam ad stuprum: petit illa licentiam, vt possit alteri confiteri, & ille non vult cõcedere: & vrget necessitas sumendi Eucharistiã, quia est Pascha, & si nõ sumat excõmunicabitur: est dubium quid faciet? Resp. ad hoc multi summistæ, quod in tali casu manet libera ad subiiciendum se cuiuscumq; voluerit sacerdoti: quia in dicto cõmuni vtriusq; dicitur, quod petat licentiam à proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quod in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est secuta, quia non habetur in iure: & ideo doctores qui sanius sentiunt de hoc, dicunt qd mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere quod non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & super-

rior debet credere. Et quòd nò possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuiusq; indifferentem: ergo nec poterit in casu prædicto. Itè si proprius sacerdos excòmmunicaretur, nò posset alteri confiteri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si nò sit recursus ad superiorè, vel si ille neget licentiam? an licebit tunc confiteri cuiusq;? Palud. in. 4. d. 18. q. 3. art. 3. dicit, quòd in tali casu potest liberè còfiteri cui voluerit. Idè Syluest. in summa. Ratio Palud. est, quia ipse tenet, quòd stàdo in iure diuino quilibet sacerdos potest quèlibet absoluerè, & quòd modò non possit, est propter ius humanù: & cù Ecclesia nò possit hoc ius statuere, vt scilicet confiteatur cum scàdalo, sequitur, quòd tunc cessat ius humanù, & standum est iure diuino. Sed verè hæc sententia est mihi multùm dubia: & primò putò quòd sit contra S. Tho. 4. d. 17. q. 3. art. 2. quaest. 4. ad. 5. vbi ad literã proponit casum: & dicit, quòd si superior nolit còmittere facultatè, idem est iudiciù, ac si non habeat copiam confessoris. Quod etiã dicit in additionibus. q. 8. art. 4. 5. Hoc etiã Caiet. in summa. verb. Absolutio. Vnde propter nullũ casum (excepto mortis articulo) poterit absoluerè, qui ante illam necessitatè non poterat absoluerè: & meritò quidem. Nam aliàs qui-

libet fingeret sibi causas alteri confitēdi. Et consequenter dico de casibus referuatis, quod si superior non vult concedere (licet male taceat) inferior non poterit absoluere. Vt patet ex Concil. Trident. Sess. 14. de pœnitentia. ca. 7. & Cano. 11. cuius Canonis hæc sunt verba, si quis dixerit Episcopos non habere ius referuandi sibi casus, nisi quo ad exterrnam politiam, atq; ideo casuum referuatiōnem nō prohibere quō minus sacerdos a referuatis verē absoluat, anathema sit. Dicit tamen S. Tho. vbi supra ad sextum (& est notandū) quod male faciunt prælati qui in hoc reddut se difficiles, & iniiciunt laqueum animabus, nolentes dare licentiam absoluendi. De illo autem quod dicit Palade, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluere, dicimus, quod fortē hoc est falsum.

S E D quid faciet pœnitens cum non potest obtinere licentiam à superiori, & instat communico? Respondeo, quod communicet secure & tutē. Idem enim est iudicium tunc de eo, ac si careret confessore (y vaya sobre mi consciencia). Sed tamen aduertant tales, quod habeant rationabilem causam non contendi proprio sacerdoti: verecundia enim, aut timor quod ille male de me sentiet postea, non est causa sufficiens: quia aliàs ne mihi teneretur cōfiteri, quia semper accidit illa

146.
Cum non
expedit p-
prio sacer-
doti cōfi-
teri, quod
faciendum

illa cuiusq; confitearis. Si tamē nocuit iam mihi, vel indirectē me diffamauit, iam ista esset causa legitima non confitendi ei.

147.

Qui com-
municauit in Pas-
cha sine
præuia cō-
fessione,
an tenea-
tur illo an-
no cōfite-
ri.

S E D dubitatur, an post quā talis cōmuni-
cauit in Paschate, absoluaatur à præcepto cō-
fessionis. Videtur quidem quòd sit, quia nō
fletit per eum quin cōfiteretur, cum nō pec-
cauerit non confitendo, ergo. Item, quia cō-
fessio videtur instituta ppter Eucharistiā,
cum ergo iam cōmunicauerit, videtur quòd
illo anno non teneatur iterum cōfiteri. Sed
dico, quòd adhuc tenetur confiteri habita
opportunitate, quia adhuc potest implere
præceptum de confessione semel in anno.

148.

Quis cau-
sa nō cō-
municauit in Pas-
cha, an te-
neatur po-
stea cōmu-
nicare.

M A I V S dubiū est, an qui ex legitima cau-
sa non communicauit in Paschate, quia fuit
in mari, vel in via, postea teneatur ad cōmu-
nionem? Palud. videtur dicere, quòd sic, sed
certē nescio quare, cum sit determinatū cet-
tum tempus ad communionem & transierit
iam. Itē cōfirmatur, quia si ex malitia nō cō-
municauerit, postea non tenetur communi-
care: ergo multò minus si ex legitima causa
non communicauit. Consulendum esset ta-
libus vt communicarent: sed credo, quòd nō
tenentur iam pro illo anno.

149.

Ex comif-
sione pro-
prij sacer-
dotis pos-
sum' alte-
ri cōfiteri.

Q V Æ R I T V R, an ex cōmissione pro-
prij sacerdotis liceat cōfiteri alteri? Rōsp. q̄
sic, vt patet ex dicto c. omnis vtriusq;. Et sic
est consuetudo Ecclesiæ, & vtinam non esset

tanta

tāta: quia iam nullus curatus audit subditos suos. Hanc autē commissionem & licentiam potest dare curatus, Episcopus, & Papa. Sic habetur expresse, de officio ordinarij cap. in ter cætera. Et qui sic confitentur clerico seculari, vel fratribus expositis, non tenentur iterum cōfiteri proprio sacerdoti: vt determinatū est ab Alexandro. 4. & à Clemente. 4. & à Benedicto, & à Ioān. 22. & à Calixto.

QVÆRITVR, vtram qui habet auctoritatem eligendi confessorem per Bullas, vel alia ratione quacunq; possit eligere simplicem sacerdotem nondum expositum ad audiendas confessiones? Respondeo absolute (esto dubitent Canonistæ) quòd sine quocunq; scrupulo potest eligere quemcunq; sacerdotē, vt etiā dicit Caiet. in summa. verb. Absolutio. Ratio est, quia in hoc solo differt sacerdos habens iurisdictionē à non habēte, quòd ille habet materiam, hic autem non: & huic nihil aliud deficit ad hoc vt possit absoluerē, nisi materia circa quam exerceat potestatem quam accepit, dum fuit ordinatus. Cum ergo recipienti Bullas detur potestas subijciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiā & iurisdictionē circa illum: vnde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est. Sed quāuis prædicta doctrina fuerit ante Concil. Trident. inter doctores triuialis, multumq; recepta, iam tamen post prædicti

170.
An virtute indulgentiarū possimus eligere confessorem simplicem sacerdotem.

Concilij determinatione, Sess. 23. c. 15. reformationis nullus est idoneus ad confessiones audiendas reputandus, nisi beneficium parochiale habeat, aut ab Episcopis per examē (si illis videbitur necessarium) aut alias idoneus iudicetur, & approbatione ab eis obtineat.

151.

Sacerdos proprius, an extra suam diocesim possit audire suorum confessiones.

QVÆRITVR, ubi potest proprius sacerdos audire confessionem, vtrum curatus vnius Episcopatus possit audire sibi subditum in alio Episcopatu? Respon. omnino quod sic. Quia hic sine strepitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idem poterit frater presentatus, & extra diocesim, vt etiam determinauit Sixtus. 4. Et sic quando duo fratres de licentia prælati peregrinantur, possunt se mutuò absoluerē; etiā cum peruenerint ad alium Episcopatum.

152.

Copia eligendi confessoris quis possit dare.

S E D vtrum hanc cōmissionem eligendi confessorē, facere possit habens curā animarum antequam sit sacerdos, vel sacerdos excommunicatus? Respond. de primo quod sic: quia habet titulum: quauis aliqui dicāt quod illa est commissio iuris, sed nihil de hoc curo. De excommunicato autem dico, quod non potest, quia commissio illa est actus iurisdictionis, quem non potest excommunicatus habere. Sed vtrum commissio talis legitime facta, superueniente excommunicatione committentis spiret & sit nulla, vel an duret? Dubiam est. Palud. putat probabile, quod

quòd durat. Quia illum actum fecit legitime. Et credo, quòd ita est in usu, quòd talis commissio valeat.

QVÆRITVR, vtrum ratihabitio det facultatē absolvendī? Verbi gratia, ego non sum expositus ab Episcopo, credo tamen, q̄ si adirem eum & peterē potestatem audiēdi confessiones, daret mihi: est dubiū, an modò possim audire pœnitētem, & postea dicere Episcopo, vt ratū habeat quòd feci? Resp. secundum quosdam, quòd duplex est ratihabitio, vna de futuro, puta quia quādo Episcopus cognouerit sufficientiam meam, ratum habebit quòd feci, & hæc ratihabitio nō sufficit: & in hoc omnes cōueniant. Quia essentia sacramenti non pendet ex aliquo futuro, ac proinde ratihabitio non potest validare, aut inuvalidare sacramentum. Alia est ratihabitio de præsentī, puta quia Episcopus de præsentī vult vt audiam licet nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, & hæc ratihabitio dicunt aliqui quòd sufficit. Quia Episcopus cōmittit vicē suā per voluntatē. Ego nescio an hoc sit securū: nam quāuis iudex Ecclesiasticus liberē exerceat suā iurisdictionē, tamē quia hæc potestas est in foro Ecclesiastico, videtur q̄ nō possit exercere illā iurisdictionē, nisi actu exteriori: sicut nō posset Episcopus actu interiori excommunicare, vel absoluerē aliquem: vt tenet probabilior

175.

An ratihabitio, det facultatē absolvendī.

& verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur quòd per solam complacentiam Episcopus non potest còmunicare suam potestatem; cum hoc sit vti iurisdictionem. Sic igitur si per ratihabitionem de præsenti, intelligamus complacentiam virtualè, putà quia si nunc diceretur Episcopo placeret ei; dico certè quòd talis ratihabitione non sufficit. Si autem signis exterioribus Episcopus aliàs ostenderet; vt si dixerit, gauderem quòd talis audiret confessionè, dico quòd videtur mihi quòd talis ratihabitione sufficiat. Exemplum; clerici seculares habent hanc libertatè, quòd indifferenter còfitentur quibuscunq; non ex iure diuino, nec ex còmissione Pape, sed quia prælatus hoc videt & sciit & tacet, quod est quoddam exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico quòd sola ratihabitione de præsenti, ostensa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

S E D quæritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Resp. q̄ proprius sacerdos Pape est ille què ipse elegerit, qui habet potestatem absoluedi eum ab ipso met Pape. Et qui sunt de familia Pape, habent pro còfessore ipsum pœnitentiariu. Cardinales qui nò sunt Episcopi, nullu habent à iure, sed ex còsuetudine, nec sub iure curatis, nec Episcopis, sed Pape. Et eorū familia (etià de còsuetudine) non subest ordinarijs, sed illis quibus Cardi-

na-

174.
 Quis sit p̄
 prius sacer
 dos.

non potest sine
 iur. Episcopi
 vi sit iustitiam
 audire confessi
 onem

nalis voluerit. Cardinales verò Episcopi: & omnes Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarcha habent à iure potestatem eligendi quemcumque voluerint, & etiã familiã eorum. Sed quando sunt extra dioceses suas, dicunt summissa, quòd non possunt providere familijs suis, quòd confiteatur eum quibus voluerint: nescio de hoc. Sed iam sunt tot Bullæ quòd non est opus horum. Sed quid de curato? Dico, quòd quãdo in vna parochia sunt duo vel plures ordinarij, stãdo in iure diuino quilibet est eius sacerdos. Si verò fuerit vnus, habet pro ordinario solum Episcopum. De consuetudine autem semper curati confitentur cui volent. Sed contra, quia in capitu. si Episcopus, de pœnitentijs & remissionibus. libro. 6. dicitur expresse quòd nulla consuetudine introduci potest quòd quis eligat sibi confessorem sine superioris licentia. Cum igitur curati, à iure nõ habeant talem facultatem, ergo non possunt habere eam à consuetudine. Sed dico, quòd eorum confessio est rata: & valida. Quia habent facultatem à prelati videntibus, & tacetibus, ac per hoc confitentibus. Vnde si Episcopus eis hoc prohibere, non possent sine dubio facere. Vtrũ autem curatus possit eligere fratrem suum sacerdotem non confessorem? Respon. quòd sic sine dubio. Quia iam talis sacerdos secularis habet talem licentiam ab Episcopo, vt

confiteatur cuicumq; voluerit. Sed tamē de hac re post Concilium Tridentinum, dic sicut babes supra in fine quæst. 150.

155.

Itinerariū
& peregrinorum q̄
sit proprius
confessor.

DE secularibus nihil prorsus est in iure: sed de vagabūdis (mudauentos) qui semper ambulant, dico q̄ tales qui nullibi habitant, confiteantur culibet confessori: quia nō est maior ratio de vno quā de alio. De alijs qui quærunt sibi domicilium & nondum statuerunt vbi pedem figant, idem est iudiciū, sicut de vagabūdis. Nec quātū ad hoc oportet respicere vbi hospitetur: nō enim tenentur cōfiteri parochō illius parochiæ. De peregrinis verò qui veniūt ab alijs locis, vt viatores, & mercatores, &c. Dicendū, q̄ si habeāt expressā licentiā peregrinādi à suo proprio sacerdote (sicut aliquādo fuit consuetū) iam possunt eligere sibi quēcumq; confessorē ex licentiā interpretatiua p̄prij sacerdotis. Sed si non habeant licentiā, vt mercatores qui habent alicubi habitationē animo manendi, quinq; vel 6. mensibus, dico quod debent cōfiteri proprio sacerdoti, ad cuius parochiā pertinet domus quam inhabitāt. De viatoribus autē, & peregrinantibus sine licentiā suorum sacerdotū ordinariōrum, dico, quod debent cōfiteri in Ecclesia cathedrali. & nō possunt eligere confessorē ad libitum, si non habeant aliam auctoritatē, aut facultatē. Reliqua vide apud summistas.

QVÆRITVR, vtrum in articulo mortis quilibet possit absolui à qualibet sacerdote? Respon. quod si proprius sacerdos sit ibi vel possit facile haberi, non potest nisi ab eo absolui, capiendo large propriū sacerdotē. Sed si proprius sacerdos nō sit præsens, quilibet potest absoluerē. Hoc habetur expresse. c. eos. de sententia. ex cōmuni. lib. 6. Et extra de furtis. c. fures. Et de officio ordinarij. c. pastoralis. Et ita tenet omnes cōmuniter. Patet etiā ex vniuersali cōsuetudine Ecclesie. Quando enim Papa, vel Episcopus reseruat aliquē casum, semper dicūt, nisi in articulo mortis: vbi etiā possunt absolui, nō solum à peccatis, sed etiā à censuris. Vtrū autem sit de iure diuino, q̄ in tali casu possit quilibet quemlibet absoluerē, parū interest. Palu. 4. d. 20. q. 1. ar. 2. ad. 1. dicit q̄ est de iure diuino. Maio. quod de iure positiuo. Capre. d. 19. q. vnica, & Durādus, dicunt cū Palude, & quod Papa nō potest hoc impedire. Probabile est vtrumq; probabilius tamen puto, quod est de iure positiuo.

QVÆRITVR, an cōfessio informis (id est in qua propter aliquod impedimentum non confertur gratia) teneat, & sit valida: & per consequens non iterāda? Est questio ardua, & de qua plurimum nostra interest, tractaturq; à doctoribus. 4. d. 17. & ibi à S. Th. q. 3. & in additionib⁹. q. 9. ar. 1. Resp. quod de

256.
In articulo mortis: an quilibet sacerdotē absolui.

*confessio informis
absoluitur in articulo mortis
quod est de iure
positiuo*

257.
An cōfessio in formis sit valida.

hoc sunt duæ opiniones extreme, & vna media. Opimo prima est Maio. 4. dist. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, quod omnis confessio informis est iteranda, vel si nõ fuit integra, vel si habuit defectũ contritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Ganaco in impugnationib⁹ Gotfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbi ait, quod si confessio fuit integra & ex quocunq; defectu nõ detur gratia, nõ est iteranda, sed erit valida, & verum sacramentũ: etiam si placeat peccata præterita, & proponat amplius peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verisimilior, quam tenet Capre. d. 17. q. 2. & Caiet. in q. quam de hoc facit & in Summa. Oportet igitur hic vitare duos errores extremos. Primus, nulla confessio informis est iteranda est error intolerabilis. Secundus omnis confessio informis est iteranda. Nam si hoc esset verũ cum homo non possit esse certus, an confessio sit integra, oportet in infinitũ confiteri: & nulla est tranquillitas. Cum igitur aliqua confessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad querendũ que sit valida, & que no, nõ est attendendũ, an sit informis vel non: sed debemus respicere ad causas infirmitatis. Item notandũ, quod causæ infirmitatis tenent se ex parte pœnitentis, supposito, quod sacerdos sit legitimus. Duo autem sunt actus pœnitentis ante absolutionem, scilicet, contritio & confessio, & ex his

duobus debet provenire infirmitas. Si igitur sit infirmis quia ex intentione non est integra, confessio non est valida, sed est iteranda: & in hoc omnes conveniunt. Et ita firmande tenendum est. Sic enim definitur in concilio Flor. sub Euge. 4. ubi sic habetur. Oris confessio ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata sua quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur. Præterea in Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. idem dicitur, & item in Cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacramento penitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima decalogi præcepta, & circumstantias quæ peccati speciem mutant &c. anathema sit. Et iterum ibidem Cano. 8. confirmatur hoc ipsum. Si verò sit infirmis ex defectu contritionis, si quidem nullum dolorem habet nec advertit, dico quod talis confessio est nulla, proinde iteranda. Quia est invalida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum confessio sit pars sacramenti penitentiae, & penitentia dicat de detestatione, oportet quod ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitetur, sed simulat se confiteri, & novum peccatum incurrit. Si verò

habeat dolorem, sed tamē imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientē dolorem, vel non percipit. Si pœnitens non percipiat, dico quòd talis confessio est valida, ac proinde non iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autē percipiat imperfectionem doloris, vel aduertit esse peccatum confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si verò aduertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiā talis confessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se nō habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatum & fictionem, non confiteatur de illo, dico quòd talis confessio est inualida & iteranda: quia est dimidiata ex intentione.

158.

An dolens
imperfecte,
et sic ab-
soluend⁹.

S E D vtrum sacerdos debeat absoluerē eum qui imperfecte dolet, & confitetur illā insufficientiam doloris? Et videtur quòd sic, quia talis confessio est valida & non iteranda secundum S. Tho. & Caet. & omnes. Si autem non absoluat est iteranda, ergo. Respondeo quòd sacerdos nullo modo debet talem absoluerē: patet manifeste, quia esset fictio in absolutione, quia ibi non remittantur peccata; & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Itē talis sacerdos absoluit auctoritate Dei, sed De⁹ non absoluit; ergo

nec

nec ille debet absoluere. Itē qui scit imperfectionē doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionē, ergo multo magis sacerdos absoluens. Sed contrā, quia sic confitentur omnes, et non habēt dolorē sufficientem. Resp. quòd ita confitentur propter suspicionem, quam habent. Si autem scirem me imperfectē dolere, nec deberem petere absolutionē, nec sacerdos deberet absoluere. Confessio autem quæ secundum S. Tho. est valida & non iteranda, est quādo nō percipit imperfectionem doloris, & absoluitur, vel quando de facto absoluitur à sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

QVÆRITVR, vtrum oporteat quod confessio sit integra? Resp. ex sententia omnium, quod sic, aliās est inualida, sacrilegā, & iteranda. Probat S. Tho. quia sacramentum penitentiae est quædā medicina cōtra morbum: at medicus non potest cōueniēter ad mouere medicinā, nisi intelligat totū statū infirmi. Si enim habet dolorem splenis, & iecoris, & medicus intelligat primum solum, poterit applicare medicinas quæ nocent iecori. Et idem de medicina spiritali confessionis, &c. Itē probatur ex vsu Ecclesie, nūllū enim sacerdos audiret dimidia peccata. Itē quia sacerdos absoluit auctoritate Dei, Deus autem non absoluit ab vno, & non ab alio (impium enim est à Deo sperare dimidiam

189.
Confessio
an integra
esse debe-
at.

veniam) ergo. Item confessio dimidiata est contra formam absolutionis, qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis; ergo. Itē Augustinus dicit quod est hypocrita qui nō cōfiteatur omnia peccata ergo. Hęc cōclusio est inuolata, & quę ab omnibus tenetur.

160.
Confessio
ex negligē
tia dimi
diata an
sit reiterā
da.

160. **S**E D quid si cōfessio sit dimidiata ex negligentia quia non fecit sufficientem indagacionem? Respon. quod si ex industria fuerit negligens, vel si ita contemnat, vt quasi ex industria nolit examinari sicut qui per vnū annum integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidem quod omnia veniant ad eius memoriam: talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Si verō omiserit aliquod peccatum, putans se fecisse sufficientem indagacionem, etiā si illa ignorantia sit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & non iteranda.

161.
Examina
tio cōsciē
tię ad cō
fessionē.
quanta di
ligentia fa
cienda.

161. **Q**VÆRITVR, quę diligentia requiritur ad examinandā cōscientiā? Resp. q̄ raro cōtinget, q̄ velit quis examinare cōscientiā suam, & putet se fecisse sufficientē diligentiam quin fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, q̄ satis est quod teci: obliuio peccati non erit culpabilis, mortaliter saltē. Resp. q̄ præceptum de examinatione cōscientię est idem quod de cōfessione; & de integrē cōfiteo: & quia nemo integrē cōfiteatur si nō

examinaret se, tenetur examinare; & nō exami-
nans, peccat cōtra præceptū cōfessionis.
Et cum nō sit peculiarē præceptū de exami-
natione, videtur quōd nō tantum tenetur
ad illam, sicut si fuisset particulariter præcep-
ta: maior enim diligentia requiritur circa fir-
mē, quā circa mediū. Satis est ergo quōd sa-
ciam diligentiam morali, sicut nec tenetur scri-
bere peccata, ut recordet eorū. Si autē par-
ticulari præcepto tenetur recordari pecca-
torū, tenetur etiā scribere. Dico igitur, q̄
post quā quis voluit adhibere diligentiam, &
fecit aliquale examinationē, quā putauit suf-
ficiētem: credo q̄ raro talis committet negli-
gētiam. Dico præterea, q̄ quādo ego puto,
q̄ per paruam diligentiam vltiorem veniā in
cognitionē peccatorum præteritorū, si non
fecero illam, non erit sufficiēns examinatio.
Sufficit autē taliter examinare, quod etiā si
amplius examinassē per aliquod aliud tem-
pus, nō recordaret aliorum. Et hæc sufficit.
Credo q̄ viri qui habent animæ suæ curam,
nunquā deficiūt in examinatione cōscientiæ
suę. Ex hac conclusiōe qua diximus q̄ cō-
fessio nō integra ex negligētia examinatio-
nis, non est valida: sequitur q̄ confessor non
debet audire eū qui nō fecit examinationē,
maximē si sit de numero eorū qui nō cōfite-
tur nisi semel, aut bis in anno. Satis est tamē
q̄ adhibuerit aliquā diligentiam, nec eū qui di-

tit se aliquā fecisse debet cōfessor repellere.

162.
Reseruat
casus ha-
bens an di-
midiat
confessio-
nem.

QVÆRITVR, qui habet peccata re-
seruata, & etiā non reseruata, quomodo po-
terit confiteri maxime si superior nolit audi-
re, nisi reseruata? De hoc casu fuit multa cō-
tentio apud doctores, quorum opinionibus
dimissis, dico quo si iudex superior & infe-
rior sint præsentes, inferior nō potest absol-
vere à non reseruatis: nisi prius petatur fa-
cultas absoluēdi à reseruatis. Quia integri-
tas cōfessionis est de iure diuino. Cum ergo
ille pœnitens habeat copiā confessoris, cui
potest integrè confiteri, non potest inferior
diuidere absolutionem. Sed superior audiat
omnia peccata, vel det facultatē absoluēdi
à reseruatis. Hoc Adria. q. 4. de confessione.
Et Durād. 4. d. 17. q. 13. contra Caiet. Et si su-
perior solum absoluat à reseruatis, talis abso-
lutio non est sacramentalis, sed solum à censu-
ris, & datur facultas inferiori vt absoluat ab
omnib⁹ peccatis. Si autē superior absens sit,
& non pateat facilis aditus ad eum, & instet
tēpus celebrādi, inferior absoluat à nō reser-
uatis, & pro reliquis expectet absolutionem
superioris: nisi illis sit annexa aliqua excom-
municatio reseruata: vt in casibus Bullæ de
cœna Dñi tūc enim non debet absolui à non
reseruatis. Et hæc est cōtra Adria. & Durād.
Et in hoc casu intelligo. D. Th. loqui in addi-
tionibus. q. 9. art. 2. ad. 4. Sed quid faciēdum

quādo superior non vult committere facultatem absoluendi à reſeruatīs; & non expedit confiteri eidem? vtrū inferior poſſit tūc abſolvere à reſeruatīs? Reſp. vt iam ſuprà dictū eſt, quōd in quocunq; caſu potēſt quis licitè non cōfiteri ſuperiori, & licet accedere ad ſacramentum Eucharistiæ, ſi ſuperior nolit committere facultatem abſoluēdi: nihilominus inferior nō potēſt abſolvere à reſeruatīs. Pœnitens tamē poterit accedere ad Eucharistiā ita bene, ac ſi eſſet decies abſolutus. Quia in tali caſu eſt cenſendus non habere cōpiam confessoris. Tamen habita oportunitate tenetur confiteri de illo peccato. Videat tamē pœnitens, vt iam diximus, quōd habeat ſufficientem cauſam non confitendi proprio ſacerdoti.

Q V Æ R I T V R, vtrū per cōfeſſionem nō integrā, vel aliās informem ſatiſſiat præcepto cōfeſſionis? Dnr̄ ad. 4. d. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum, in quocunq; caſu cōfeſſio non eſt iteranda, adimpletur præceptum de cōfeſſione. Quia Eccleſia non obligat ad faciendum opera in gratia, ſed ad ſubſtantiā actus. Et de hoc nemo dubitat. Secundum, in quocunq; caſu cōfeſſio non ſit vālidā, non adimpletur præceptum de cōfeſſione. Patet in dicto capit. omnis vtriuſque ſexus, debet confiteri omnia peccata, & pœnitentiā impoſita &c. Clarum eſt, quōd ſi nou

163.

An impleatur præceptū Eccleſiæ de cōfeſſione per cōfeſſionem informem, aut non integrā.

impletur præceptum, confessor non debet imponere pœnitentiam, nec pœnitens tenetur acceptare, quia non est ibi sacramentum. Sed dubia est mihi hæc propositio; cum Ecclesia, vel non possit obligare, vel non obliget ad actum interiorum: & iste confiteatur omnia peccata sua, etiam si non habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum quod non habet dolorem, siue absoluat, siue nõ credo quod satisfacit præcepto Ecclesiæ: ergo certe non damnarem talem.

364.
Cõfessio
dimidiata
in necessi-
tate vali-
da.

— QVÆRITVR, an confessio dimidiata in necessitate sit valida? Verbi gratia. Percussus est aliquis lethaliter, & habet centum peccata, incipit confiteri, & postquam dixit decem, monitur, vel impeditur; an talis possit absolui? Certè dubitari posset, sed probabilius putò, & magis pium quod sit cõfessio totalis & valida. Si enim damus cõfessiones dimidiatas propter obliuionem, vel propter casum reseruatum: quare non dabimus etiam propter impotentiam istius? proderit ergo illa cõfessio & ex attritio faciet contritum.

365.
Pecata nõ
cõfessa, an
remittantur
in cõfessione.

— QVÆRITVR, utrũ virtute absolutio- nis remittantur peccata etiã nõ cõfessa in particulari? Resp. quod sic omninò eadẽ ratione, si ex opere operato habet absolutio remittere peccata, nõ est dubiũ, quin remittantur isti, quia confitetur modo quo potest; sicut de peccato dubio de quo cõfiteor cum du-

dubitatione, remittitur mihi, esto illud fecerim. Et confirmatur, quia alias frustra esset confessio in generali, accuso me de alijs quorum memoriam non habeo, cuius contrarium habet communis usus piorum hominum.

QVÆRITVR, utrum liceat in confessionibus generalibus de peccatis alijs confessis, dimidiare confessionem, & dimittere aliquod turpe, dicendo reliqua? Videtur quidem quod non, quia integritas confessionis est de iure diuino, ergo non licet celare aliquod peccatum. Resp. quod non licet celare aliquod peccatum mortale: & si celatur non est confessio, sed fictio circa materiam principalem sacramenti. Non est dubium quin si quis velit generaliter confiteri, & dicat sacerdoti quod vult generaliter confiteri de omnibus peccatis suis, si celaret aliquod, peccat mortaliter, quia est fictio manifesta circa principale materia sacramenti, & metitur perniciosè, & decipit confessionem. Dico tamen quod penitens potest ex peccatis iam confessis eligere aliqua, que confiteatur, aliquibus pretermisissis, si non decipiat confessor, dicens illa esse peccata totius vite sue. Nec ad confessionem generale requiritur tanta conscientie examinatio: & consequenter potest fieri per plures dies ut scilicet hodie confiteatur quinque peccata, cras sex &c.

QVÆRITVR, utrum ex defectu satisfactionis, puta quia non impleui penitentiam mihi

189
189
189
189

166.

An in confessionibus generalibus liceat dimidiare confessionem de peccatis confessis.

167.

167
167
167
167
167
167

167.

An qui non impleuit

167

pœnitentiã
teneat ire-
rare cõfes-
sionem.

mihî iniunctã a confessore, sit iteranda con-
fessio? Multi summistæ tenent quod est ite-
randa, inter quos Syluest. verbo, confessio
1. §. 3. Quia quomodo imponet pœnitentiã
oblitam, vel neglectã, qui non audierit de
novo peccatum. Syluest. allegat Ricard. pro
sã, quẽ nõ vidi nũc. Allegat etiã Palud. sed po-
tius videtur tenere oppositũ. Resp. igitur ad
questionẽ sine quocunq; dubio & scrupulo
absolutẽ, quod nulls cõfessio nõ est iterãda pro-
pter pœnitentiã oblita; vel ex malitia negle-
cta. Patet, quia cõfessio præcedens fuit iã va-
lida, & per cõsequens fuerit remissa pecca-
ta: ergo quicquid postea sequatur, non effi-
ciet eã invalidã, ac iterandã. Et ita tenet Ma-
ior. q. d. 17. q. 6. dubio ultimo. Dicemus tamen
aliquid de hoc in materia de satisfactione.

188.

An qui cõ-
fiteatur sa-
cerdoti ig-
norãti sa-
tisfaciat
pœcepto.

Q. V. E. R. I. T. V. R. vtrum si aliquis confiteatur sacerdoti ignorantì, quod sit peccatũ mortale (sunt enim aliqui in mũdo) teneatur iterare confessionem? Resp. primò, quod si pœnitens est doctus quantum ad hoc, quod scit quale sit mortale, & quale veniale; parũ refert qualis sit confessor doctus, scilicet, an indoctus, nec tenetur iterare cõfessionem. Verũ est tamẽ quod si cognosceret cõfessor rem nescire discernere inter peccatũ & peccatũ, debet illũ instruere, dicens, hoc non est mortale, hoc sic: aliã cõfessio non esset valida. Nam si ego dicerem, ego occidi hominẽ,
sed

sed bene feci, quia ille occiderat patrem meum non esset confessio. Sic quoque confessio non est quando confessor audiens non intelligit esse peccatum mortale. Si vero tam penitens, quam confessor ignorent, si ista ignorantia sit circa ea quae communiter ignoratur, talis non impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata scire de quolibet, an sit mortale, vel non. Si autem ignorantia sit tanta quod sit eorum quae a paucis ignoratur (ut quod iuramentum falsum, vel quod vindicare se de iniuria accepta non sint peccata) crederetur profecto quod teneretur iterare confessionem. Quia confessor non intelligit peccata illius, ergo ille non constitetur. Nam quomodo imponet penitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et haec est communis opinio. Non oportet tamen formare novos scrupulos, nam raro contingit talis sacerdos confessor. Satis est enim quod confessor sciat communia, scilicet homicidium, furtum, &c. esse peccata, & quod sciat dubitare.

S E D quaeritur, an si confessor alioquin sapiens, non advertat ad peccata penitentis, confessio sit valida? R. sp. quod sine dubio ex quacumque causa confessor non advertat peccata penitentis, confessio est iteranda. Sed tamen penitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamen constaret aliquo pacto, quod confessor, vel non audierit,

vel

107
108
109
110
111
112

269:
Confessione
non aduertat
ad peccata,
an iteranda sit
confessio.

vel non intellexit peccata, omnino tenetur iterare confessionem: quia prior fuit nulla.

170.
Peccata se
mel confes-
sa, an pos-
sum iterum
confiteri.

Q. V. A. R. I. I. V. R. an liceat confiteri peccata semel confessis, & si fiat, an confessio secunda sit sacramentum? R. ut p. quod de hoc sunt opiniones. Scotus, da 8. ad primum dicit, quod hoc est quod dicitur talis confessio est valida, & meritoria: sed tamen ibi non est sacramentum, aut aliqua virtus clauium, quia non potest eodem forma replicari super eandem materiam: impossibile est enim ut eadem forma intormet pluries eandem materiam. Item iudicium semel factum non potest infringi, ergo non debet iterari (como se puede pleycar y na sunt eia en grado de remissa confirmada). Contrarium tenet S. I. ho. Bonavent. Marfil. Gabr. Alex. & Mans. & omnes quos nulli contigit videre. Et probatur, peccata oblita sunt absoluti sacramentaliter, & tamen cum veniunt ad memoriam sunt necessario confitenda, & debet homo ab illis absolui: ergo non in eo ut nit quod quis absoluitur bis ab eodem peccato.

Nota igitur pro hac opinione, quod potestas clauium data est Ecclesie ad remissionem peccatorum, non solum ad remissionem culpae, sed etiam ad remissionem poenae. Cum ergo illa potestas maneat in Ecclesia post primam absolutionem: & remanet etiam reatus poenae in eo qui iam est confessus, sequitur quod secunda confessio valebit ad remissionem peccatorum

& pœnæ. Maximū argumentū pro hac parte est, consuetudo bonorū, qui sepe cōfiteantur eadē peccata. Et ad argumētum Scoti, nego q̄ eadē forma non possit replicari super eandem materiam: nam cum eadem aqua possunt baptizare centum. Item illo dato, peccata sunt materia remota, sed peccata cōfessa sunt materia proxima: unde si in eadē confessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omnino valeret. Sed in pluribus confessionibus, quare non erit valida?

Q V Æ R. I T V. R. an possit aliquis confiteri absentī sacerdoti per nūcium, puta quia est in carcere, & non datur aditus sacerdoti? Resp. q̄ nullus tenetur isto modo confiteri. Quia forū confessionis debet esse secretū, & nemini tenetur homo reuclare peccata, nisi sacerdoti. Secūdo dico (licet Palud. videatur dicere contrariū, 4. d. 17. q. 7.) q̄ non est licitū hoc modo confiteri, nec talis cōfessio, si fiat, potest esse sacramentalis, nec sacerdos potest tale absoluerē, nec est rationi cōforme. Quia cōfessio debet esse forū secretissimū: nam licet nō sit de essentia cōfessionis q̄ sit secreta, tamē quia sacramēta non sunt cōtra legē naturæ, secundū quā non licet publicare peccata, idcirco cōfessio fit secreta, & nō ratione clauū. Ratio igitur quare talis non potest absolui est, quia re vera non cōfiteatur: cōfiteatur quidē internuncio: internuncius tamē

n non

171a
Confiteri
per nūcium
an sit licitum.

non confitetur, sed est testis. In foro contē-
tioso sufficeret illud, quia non posset retra-
ctari, & si retractaret, non crederetur. In co-
fessione vero, sic quia semper manet libertas
ad confitendū: quando enim nuncius loqui-
tur sacerdoti, potest pœnitēs se retractasse,
ac proinde non potest absolui: nec confiteri
modo prædicto. Non dubito de hoc.

172.
Confessio
an si cui
possit per
interpretē
fieri.

QVÆRITVR, an per interpretē pos-
sit quis cōfiteri sacerdoti præsentī. Resp. pri-
mò sicut ad dubium præcedens, quòd homo
non tenetur sic confiteri. Quia non tenetur
prodere peccata sua, in tali autē casu mani-
festat ea interpreti, ergo nō tenetur. Secūdò
dico q̄ potest licitè eo modo confiteri. Sed
contra, quoniā talis non confitetur sacerdo-
tī: sicuti dicebamus de eo qui confitetur per
inter nunciū, ergo talis cōfessio non est vali-
da. Resp. quòd est differētia clara. Quia quā-
do inter nuncius refert peccata sacerdoti, pœ-
nitēs se habet merè negativè, & non est præ-
sens. Per interpretē autē signo & nutu actu-
liter ostendit pœnitēs, quòd ipse dicat sacer-
doti, quòd interpretes dicit: & sic est verū sa-
cramenti. Et interpretes omnino tenetur oc-
cultare peccata, quæ audiuit.

173.
Confiteri
per scriptu-
ram, an li-
ceat.

QVÆRITVR, an aliquis possit confi-
teri per scripturam, maxime quando non
potest voce? Palude. 4. distin. 17. quaest. 2. &
Maio. 4. dist. 27. quaest. 1. dicunt quòd si sacer-

dos

Ios sit p̄sens, qui non potest voce, tenetur
 scripto confiteri. Sed dico cum Caieta. Scot.
 & Ricard. quòd talis nō tenetur sic confite-
 ri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua
 extra confessionē, talis autem proderet pec-
 cata: quia ex natura rei scriptura manet trā-
 sata confessionē, ergo nō tenetur: p̄cepta
 enim Christi debent esse suauia. Sed vtrum
 possit confiteri scripto dubium videtur. Nā
 scriptura & nuncijs in hoc cōueniunt, quòd
 scriptura non est confessio, quanuis possit
 quid dat scriptum annuere, quòd confitetur
 illa peccata scripta, & iam videtur quòd esset
 idem iudiciū, sicut de confessione per inter-
 pretem, quæ est vera confessio. Et tandem
 ita credo & teneo q̄ licitè tunc fit scripto, si
 signis annuat q̄ cōfitetur illa. Sine necessita-
 te verò à potēte loqui non reciperetur talis
 confessio. Quia inter signa voces obtinerūt
 principatum, & magna irreuerentia esset cō-
 fiteri scripto. Muti autem, si possunt cōfiteri
 nutibus, non manifestādo alijs peccata, tenē-
 tur confiteri. Caieta. in summa, ponit modū
 quo tales possent confiteri, scilicet, vt pecca-
 ta scribātur in vna charta, & in alia numerus
 peccatorum, &c. Sed credo quòd non tene-
 tur illo modo confiteri meo iudicio.

QVÆRITVR, vtrum quis teneatur
 eo modo confiteri circūstātijs peccatorū,
 quo reuelentur cōloptes? Verbi gratia co-

non tenetur
per confessionem
illam, nec
per scripturam
confessione

174.
 Confite-
 re peccata
 possunt
 reuelare
 confessione.

nisi incestū cum matre, curat^r cognoscit me
& matrē meā, an teneat confiteri illam circu
stantiā, quę quidē non potest dici sine reuela
tione personę consortis in crimine? Resp. ex
sentētia omnium, q̄ talis teneatur quærere aliū
confessorē, qui non cognoscat matrem, quia
multum noceret maritalis cōfessio: ac pro
inde nimis cauere debēt p̄nitētes, ne in cō
fessionibus aliorū peccata detegāt. Si verō
hō inueniatur confessor ignorās talē perso
nām, dico (quanuis aliqui voluerūt dicere q̄
tunc non tenetur dicere illam circumstātiā
personę) ex sententia S. Tho. Bonauē. in 4.
d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. conclusione. 5. q̄
talis teneatur confiteri circumstātiā illam, &
omnes aliās circumstātiās necessarias, esto cō
fessor veniat in notitiā tertię personę. Quia
p̄ceptū de cōfessione est maius, quā p̄
ceptū de seruāda fama alterius, & ego vt or
diure meo: maximē quia nō diffamo confor
tem, cum sacerdos teneatur peccatū meū &
suū atque celare. Imō Bonau. dicit, q̄ si sacer
dos sit talis de quo estimatur q̄ non nocebit,
sed p̄herit, p̄nitens possit ei dicere perso
nā: etiā si alias nesciret, vt adhibere remediū.

Q. V. Æ. R. I. T. V. R., quę circumstantiæ sint
necessariō confitendæ. Resp. q̄ triplices sunt
circumstātię. Quędā minuent: & peccata, alię
quę grauāt peccata, alię verō quę nec gra
uant, nec minunt, quās quidē antiqui nō

499.
Circumstan
tię pecca
torum.

2011100

vocant circumstantias: vt si peccati noctu, vel in die, & propter ea ista dimittatur. P. in e circumstantia sit tales sunt, qd faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato, non peccatu, confitenda sunt necessario, alias esset mendacium. Verbi gratia, participare cu excommunicato est mortale, si quis autem cum negligentia veniali comunicet in diuinis: illa circumstantia ignorantie reddit peccatu veniale, & ideo est confitenda. Vel si rex excommunicatus metu mortis compelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur facere de peccato no peccatu, & ideo est necessario confitenda. At si huiusmodi circumstantia, que non tantum excussant, quod faciant mortale veniale, vel peccatum non peccatu: vt egestate furari, passione mechari, dicunt aliqui qd confiteri melius quod non conteretur: Sed dico qd si vere sint circumstantia, que multu excussant, debent confiteri. Quia vnu fuit tempus test esse in duplo peius quam aliud, & stuprum ex libidine multo peius est, quam ex timore mortis. Tales igitur circumstantia confitenda sunt, no ad excusanda peccata delictaues, sed ad confitendum ea pure, & nuda.

S E D tota difficultas est de circumstantiis aggrauantibus, que quide sunt in duplici differentia. Quaedam enim mutant speciem: sicut furari, vel occidere in Ecclesia: fornicari cum virgine, vel fornicari in Ecclesia: ita duobus an tales

*circumstantia
peius si que
sunt confiteri
si subieciato
non sunt
sunt confiteri*

126.
Que circu-
stantia co-
fiteanda.

sint necessario confitenda? Respondet S. Tho.
 4. dist. 17. & Bonaventura. Palude, Syluester,
 & est comunis sententia, quod illae circumstantiae,
 quae mutant speciem, sunt necessario confi-
 tendae. Quia peccatum habens illam circum-
 stantiam, & quia leter est duobus peccatis. Fur-
 tu enim per se est peccatum, & iniuria Ecclesie
 est etiam peccatum per se, & ideo furtum in
 Ecclesia & quia leter duobus peccatis, & ob id
 est necessario talis circumstantia confitenda.
 Item fornicatio est peccatum, & iniuria viri
 est peccatum, & ideo fornicatio cum vxorata
 & quia leter duobus peccatis, ac proinde talis
 circumstantia est necessario confitenda. & sic
 de similibus. Item probatur, per illa peccata
 franguntur duo precepta Ecclesie: furtum enim
 in Ecclesia est primo contra preceptum de no
 furando, & etiam contra preceptum cultus
 diuini, ergo circumstantia istae sunt necessario
 confitendae. Aliae vero sunt circumstantiae
 aggravantes quidem, sed non mutantes speciem
 & tales non sunt necessario confitendae: quia
 alias nunquam posset homo pure & integre
 confiteri. Marsil. 4. d. 12. & Gabriel. 4. dist. 17.
 & Maio. ibidem dicunt primo quod omnes
 circumstantiae mutantes speciem, sunt confiten-
 dae. Secundo dicunt, quod etiam sunt confitendae
 aliquae non variantes speciem, scilicet quae faciunt
 maiorem malitiam mortaliter: tales inquit
 circumstantiae necessario sunt confitendae. Quia

alias

Illa circum-
 stantia, quae
 magis gra-
 uant debet
 confiteri

aliàs aliquãdo cõtingeret, quod maior esset pars malitiæ, quæ celatur, quàm quæ manifestatur. Verbi gratia: ego semel consensum in homicidium, & continuaui consensum per diem integrum, si confiteor quòd contensum semel in homicidium, & taceo tempus continuationis, nonne celarem maiorem partem grauitatis? Item furari decem est mortale, furari verò mille est eiusdem speciei cum primo furto sed nunquid sufficeret dicere, accuso me quòd furatus sum non nominando quantitatem? Ad hanc igitur quæstionem, dico quod ego non auderem condemnare eum qui confitetur solas circumstantias mutantes speciem. Nam cum illud dicat S. Thom. & Bonauentura, vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorantia inuincibili. Secundo dico, quod nemiui consulerem, nec ego essem contentus illo modo confiteri, sed confiterer etiã illas circumstantias, quæ manifeste multiplicant malitiam mortalem. Sicut in exemplis positis de tempore continuationis, & de quantitate furti: quia aliàs confessor non intelligeret totã malitiã contentis. Placet etiam mihi quod Caiet. dicit scilicet quòd aliquæ circumstantiæ mutant speciem, non sunt necessario confitendæ / quando grauitas circumstantiæ est parua. Sicut diuinare per terrã est alteri speciei, quã diuinare per aquã, & tamen sufficit

*propheta
vel specier
circumstantiæ
sunt laudat
et confitendæ*

quòd dicat (accusò me que fuy superfticiofo) vſq; ad peccatu mortale. Credo igitur neceſſariam cõfiteri magnitudinem rei ſurate, & continuationem in peccato.

177.
Confefſor
an poſſit
abſolueret
cõtra pro-
prium opi-
nionem.

QVÆRITVR, vtrum confefſor poſſit pœnitentẽ abſolueret cõtra propriã opinionem? Verbi gratia, ſit caſus de quo ſunt duæ opinionẽs an ſit vſurarius, vel non qui vedit frumentũ ad certã diem, por que ſe lo pague como valiere en Mayo. Quidã dicunt: qd eſt illicitum, & ego ita credo. Alij tamẽ dicunt qd non eſt illicitum. Sunt pro vtrãq; parte probabilitates, ego tamẽ ſum opinans qd ſit illicitum: & pœnitens tenet qd non eſt illicitum, & ſic cõfitetur qd vendidit frumentu illo modo, & qd habet propoſitũ ita deinceps faciendi, quia audiuit viros doctos dicentes qd id licet. Eſt dubiũ quid faciet hic cõfeſſor qui tenet illud eſſe mortale, nunquid poterit abſolueret eũ contra propriã opinionẽ? Sit aliud exemplũ, ſi iudex ſequẽs opinionẽ S. Th. occidat hominẽ que ipſe certõ ſcit innocentẽ, probatũ tamen nocentẽ, & confefſor ſit opinionis Nicolay de Lyra, qui tenet id nõ licere: vtrũ poſſit abſolueret iudicẽ volentem ſemper in illa opinionẽ perſiſtere? Eſt magna quaſtio, & mouet eã Cõradus celeberrimus doctor, tractatu de contrariis, quaſtione vltima. Et ante omnia quaſtio hæc habet locũ, quãdo ambæ opinionẽs ſunt probabiles: nam ſi opinio

pœni-

pœnitentis non habeat probabilitatem, non debet eum absoluerè: quia eius ignorantia non est inuincibilis, sed vincibilis. Vt si ego teneo opinionem quod nemo potest possidere plura beneficia simul, si opposita opinio non sit probabilis, sicut forsitan nõ est, dabo est qd non debeo eum absoluerè: quia putò eum esse in peccato mortali, & nõ excusatur ignorantia inuincibili. Sed quid faciet quãdo ambæ opiniones sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Resp. quod siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eum absoluerè in tali casu. Ita tenet Palud. 4. d. 17. q. 2. art. 1. & Götfr. quodlibeto. 9. Probatuq; aperte, talis pœnitens est in gratia, & cõfessor habet probabilitatem quod sit in gratia: quia scit esse probabilem eius opinionem, ergo non debet ei negare absolutionem.

Q V Æ R I T V R, an numerus peccatorum sit necessario confitendus? Resp. ex omnium sententia, qd sic, licet multi cõfessores parum de hoc curent. Probatuq; quilibet tenetur cõfiteri omnia peccata sua: sed qui non cõfiteatur numerum, non confitetur omnia peccata sua, ergo tenetur eum cõfiteri: aliàs esset fictio. Sed vt in istè numerus sit determinatè dicendus, puta furatus sum decies, iuravi falsum milies &c. Caiet. respondet, quod numerus peccatorum idco manifestari debet, vt sciat cõfessor à quo debet absoluerè, & qualitatè

*quo contra iugum
numerum dicitur
absoluerè de iure
si se opinatur de
suo cõfessione
et non solum de
re & licta esse*

178.

Numerus
peccatorum
necessario
confitendus.

pœnitentis: & quia ad hoc parum præstat
 quod cōfessor sciat, an sint decem, vel vnde-
 cim, ideo non est exquisitè numerus perqui-
 rēdus. Dicendū ergo primò, quod quicumq;
 sciuerit determinatè certū numerum pecca-
 torū suorū: vt si certò sciat quod peccauit
 decies, tenetur dicere determinatè, se decies
 peccasse hoc peccato. Quia alias celaret ali-
 quod peccatum & esse fictio: vt si diceret se
 fecisse aliquod peccatum nonies, & scit cer-
 tò quod fecit decies. Secūdo dicit Caiet. nō
 esse necessariū magnā adhibere diligentiam
 ad cognoscendum distinctè certum numerū
 peccatorū. Cogitat aliquis, & scit se falsum
 iurasse multoties, semel in qualibet septima-
 na, parum plus, vel minus: & si amplius pen-
 saret & fatigaret se posset reperire certum
 numerum, dico quod illud nō est necessariū.
 Nam dūmodo parum plus, vel minus attingat
 numerū peccatorū, licet non determinatum,
 nihil impeditur eorū quę sunt in cōfessione
 faciēda. Non enim impeditur absolutio,
 quia sufficit illa notitia. Nec pœnitētia,
 quia non est imponēda ad æqualitatē, cum
 sit arbitraria. Nec consilium &c. ergo nihil
 impeditur. Satis est igitur, quod quis pertin-
 gat numerū crasso modo, parū plus, vel mi-
 nus. Præcepta enim Dei debent esse clara, is
 verò qui sæpè solet peccare, non posset scire
 numerū determinatū. Tertiò dicit q̄ etiā ab
 quan-

quādo non est necessē adhibere diligentiam ad sciendū numerum, etiā sic crasso modo. Verbi gratia: est meretrix quę fuit in lupanari decem annis, nunc cōuettitur & vult cōfiteri, satis est quod dicat peccata fornicationis, hoc modo, mansi in lupanari per decē annos admittēs cūctos; nec oportet quod cogitet quot in hebdomada, mense, aut anno. Patet, quia per hoc cōfessor habet tātam notitiam quantā illa potest ei dare. Quid enim refert, quod illa dicat se peccasse triginta mille vicibus? Et eidē de concubinario, qui habet feminā per annū qualibet nocte, non est opus quod numeret vices; nec expedit illud dicere. Idē de illis qui frequētissime blasphemāt. Satis est quod dicant hęc esse suā consuetudinē; ne faciamus eos nētiri. Et eodē modo de circumstantia magnitudinis rei furatę, non est opus quod sciatur punctualiter. Non dubito de hoc.

QVÆRITVR, si quis cōfiteretur se peccasse decies, vel duodecies, non recordatur tamen tunc, nisi decē, & postea recordatur distinctē alterius peccati, an teneatur illud cōfiteri in particulari? Respondeo quod nō, si includitur in numero prius dicto. Quia si tunc quando cōfessus fuit meminisset illius, sufficeret dixisse, iuravi falsum duodecies parum plus vel minus. Si autem dixit, iuravi falsum decies, & postea sit memor iuravi quatuordecim, teneatur cōfiteri ea quę nū-

me-

merum prius dictum excedunt.

180.

QVÆRITVR, an modus secretè cōfite
tendi soli sacerdoti, sit alienus ab institutio-
ne & mādato Christi? Resp. negativè, & ita
firma fide tenēdum est, sic enim difinitur in
Cōc. Tri. Sess. 14. de pœnitētia, Cano. 6. cui⁹
hæc sunt verba: Si quis dixerit modū secretè
cōfiteđi soli sacerdoti, quē ecclesia catholica
ab initio semper obseruauit & obseruat, alie-
num esse ab institutione & mādato Christi
& inuentum esse humanum, anathema sit.

181.

QVÆRITVR, an absolutio sacramē-
talis sacerdotis sit actus verè & realiter iudi-
cialis, hoc est, verè & realiter præstans & ef-
ficiens realē absolutionem, vel non, sed dan-
taxat declarat pœnitentem iam esse absolu-
tum? Resp. firma fide tenēdum esse quòd sit
actus verè & realiter iudicialis, hoc est, verè
& realiter præstans & efficiens absolutionē
quantū est ex se. Hoc patet, quia ita diffini-
tur in Cōc. Trid. vbi supra, Can. 9. cuius ver-
ba sūt. Si quis dixerit absolutionē sacramē-
talem sacerdotis non esse actum iudiciale,
sed nudum ministeriū pronutiandi & decla-
rādi remissa esse peccata confitenti modo rā-
tum credat se esse absolutum, aut sacerdos
non seriò, sed ioco absoluat, anathema sit.

QVÆRITVR, deinde, an sacerdos pos-
sit sacramentaliter absoluere pœnitentē, cui⁹
cōfessionē non audiuit? Resp. negativè.

Et

*Ulam. dicitur
sacerdotis esse
actum iudiciale
et realiter præstans
et efficiens
absolutionem
quantum est ex se
et non duntaxat
declarat pœnitentem
iam esse absolutum*

Et ita firma fide tenendum est, quoniam sic definitum est in Cano. 9. proximè allegato, his verbis. Si quis dixerit non requiri confessionem pœnitentis, vt sacerdos eum absolueret possit, anathema sit.

QVÆRITVR, vtrū sigillū confessionis sit necessariū? Resp. secundum oēs doctores. 4. d. 21. quod sacerdos tenetur ad sigillū confessionis, ad celāda peccata, quæ in confessione audiuit sub pœna peccati mortalis. Probat̃ur primò ratione naturali, quia faceret illi iniuriā. item, quia in cap. sacerdos, de pœnitentijs. d. 6. prohibetur omnibus sacerdotibus reuelare peccata, & apponitur pœna grauissima oppositū facientibus, scilicet, vt omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat. Et sunt verba Gregorij. Idem habetur cap. omnis vtriusq; sexus, de pœnitentijs & remissionib⁹, & dicitur quod qui nō celauerit, detradatur in arctissimum monasteriū, vbi perpētūā faciat pœnitentiā. Et quia si in hoc daretur aliqua exceptio, tolleretur confessio: nemo enim auderet confiteri peccata graua. Idcirco propter nullam bonū quodcunq; sit illud, licet sigillū confessionis frāgere: quia nullū potest esse æquale bonū, nec tam necessariū, vt est confessio.

SED quid faciet confessor cū interrogatur de peccato q̃ audiuit in confessione, an possit dicere se nescire? Resp. secundum omnes, q̃

183.
Confessio
ni- sigillū
necessariū

184.
Peccata in
confessione
nō audita

sic

possimus
iurare nos
nescire.

182
Cohibitio
Intelligi in
Intelligit

fic. Sed quid si cogatur iurare. Dico q̄ po-
test & debet iurare se nescire, quia intelligen-
tur se nescire extra confessionem, & sic ver-
ram iurat. Sed fac quòd iudex, vel p̄latus
ex malitia exigit à me iuramentum, an sciam
in confessione? Resp. quòd coactus iuret se
nescire in confessione, quia intelligitur se ne-
scire ad reuelandum, aut aliter quòd possit
dicere. Sed contra si iuret se scire in confes-
sione, iuraret verum, ergo cum iurat se ne-
scire in confessione iurat falsum: quia sunt
contradictoria? Resp. quòd non sunt cōtra-
dictoria. Quia in illa negatiua intelligitur cō-
dicio subintellecta, scilicet quòd nō scit tali
modo quòd possit illud dicere.

183.
Error i cō-
fessionefa-
ctus quo
modo re-
parandus
sine fra-
ctione si-
gilli.

Q V Æ R I T V R, si cōfessor ex ignorātia
absoluit aliquē, quē nō poterat à catu reser-
uato, vel ab excommunicatione, vel si oblitus
est eum absoluerē, quomodo reparabitur
defectus cōfessionis sine reuelatione? Nider
in suo cōfessionario dicit, quòd in Cōcil. Cō-
stant. vel Basil. fuit inter Patres hęc questio
tractata, & quòd tūc fuit varia sentētia. Ego
dico cum distinctione, quia vel cōfessor timet
probabiliter scandalū reuocando p̄nitē-
tē, & quod conqueretur de reuelatione cō-
fessionis: & in tali casu relinquēdus est: quia
si habuit contritionem erat in gratia. Si au-
tem nō timetur quòd p̄nitens dicet se nō
fecisse tale peccatū, & quòd non conquere-

184
Peccatū
conqueretur
de reuelatione

tur

tur de reuelatione confessionis, dico sine quo-
 cuiusque scrupulo quod possum illum reuocare
 ad confessionem & absolvere. Sed contra,
 quia obijcit peccatum extra confessionem.
 Resp. qd non facio ei iniuriam, si dicam, tu confes-
 sus es mihi alia die, redeamus ad confessionem,
 quia volo tibi dicere vnum verbum, quod ex-
 pediat tibi. Si nolit dimittatur. Si autem ac-
 quieuerit dicam ei, confitearis peccata in gene-
 rali, & si aliqua alia fecisti confitere ea, quia fe-
 ci talem defectum in alia confessione. Et pro-
 hibeo quod hoc liceat: quia vt infra dicemus,
 de poenitentis licentia, licet reuelare peccata
 ei alteri, ergo multo melius sibi ipsi, vel for-
 maliter, vel interpretatiue, si dederit licen-
 tiam: vt si beneuole audiat me dicentem sibi,
 scias quod in confessione praeterita fuit de-
 fectus quidam commissus, vis illum audire? Si di-
 xerit quod sic, sine quocumque scrupulo dica-
 tur ei, scias qd eras excommunicatus, & ego
 non potui te absolvere &c. Palud. in fine. d. 21.
 amplior est concedit licentiam, dicens quod non
 solum quando fuit commissus defectus in con-
 fessione, sed etiam ratione correctionis fra-
 ternae possunt secretum admonere illum de pecca-
 to semel confessio mihi. Sed credo certe, qd est
 falsum, omnino, & qd nullo modo licet.

QVÆRITVR, an quando peccatum,
 quod in confessione audiuit, est publicum, te-
 neat illud filere? Resp. Caiet. in summa quod
 de

188.
 Peccatum
 publicum

confessio-
ne auditū,
an possi-
mus reue-
lare.

de tali peccato possū loqui post confessionē
eodē modo sicut ante: debeo tamē pcedere
postea cautius, & nullo modo dicere q̄ suo
illud in confessione, quia redderē audientes
certiores. Sed quid si à cōfessore petat quis,
an ille fuerit confessus illud peccatum publi-
cū? Resp. confessor, confessus est omnia pec-
cata sua. Pōt est etiā dicere, absolui illū, quia
per hoc nihil reuelo. Admōnet tamen Cai. t.
bonū esse quōd quando peccata sunt publi-
ca, petat facultatem cōfessor a pœnitēte ad
loquēdum de eis ad bonum finē. Sed quid si
usurarius iactet se, q̄ absolui illū, cum non sit
verū. Nam si dico q̄ sic, mētiar. Si autē dico
q̄ nō absolui eum, reuelo cōfessionem. Di-
cat confessor quid ad vos? ego feci officium
meū. Sed quid faciet proprius sacerdos pe-
tētibus Eucharistiā cōcubina, vel usurario,
quos nō audiuit de cōfessione? Resp. q̄ non
det illis. Sed quid si dicant cōfessi sumus tali
fratri, & interrogat⁹ frater nō audet dicere
q̄ nō absoluit, ne eorum statum reuelat, nec
quōd absoluit, ne mētiatur? Resp. absolute,
quōd si sint peccatores publici, debet eis Eu-
charistiā negare. Quōd si fuerint confessi
cum proprio sacerdote & nō absolati, & ni-
hilominus petant Eucharistiā, dico etiam,
quōd debet eis negare, & si dixerint, iam tu
absoluisti nos, dicat, ego nescio de hoc.

108
187
Peccata in

Q V Æ R I T V R, utrum de licentia pœni-
ten-

tentis liceat confessionē reuelare? Alexan. & Scotus. 4. d. 21. q. 2. 1. & Durandus ibidem dicunt quod nō licet. Quia sigillū confessionis est de iure diuino, ergo pœnitens non potest dare licentiā. Itē quia esset scandalū. Sed respondeo absolutē quod pœnitens potest dare licentiā, cōfessor tamē nō potest accipere, aut reuelare confessionē in detrimentum pœnitentis, qui sibi talem facultatem dat.

QVÆRITVR, vtrū alia quę in confessione sciuntur præter peccata cadāt sub sigillo confessionis? Resp. quod sub sigillo arctissimo confessionis non cadunt nisi peccata pœnitentis, vel tertię personę: & solum huius sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secundo dico, quod sub sigillo confessionis cadunt omnia alia, quę expressē, vel interpretatiuē pœnitens tradit sub sigillo confessionis: vt si dicat accipiatis hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat, credo peccaret mortaliter propter detrimentum quod faceret sacramēto, redderet enim cōfessionē fraudalofam. Nō enim omnes intelligūt hanc differentiā sigilli maioris vel minoris. Ideo confessor sit cautus, vt taceat oīa illa quę sunt alicuius gratitatis. Alia verò quę non sunt de necessitate confessionis, nec refert pœnitēti quod reuelentur, non tenetur celare: sed tamē non dicat se in confessione audisse. Breuiter in hac parte, mas vale ser cortō que largo.

confessio
ne audita
reuelare
possimus
de pœnitē
tis licētia.

123.

Sigillū cō-
fessionis,
an se extē-
dat ad alia
quām ad
peccata.

al. 189. 11
 Peccata in
 cōfessione
 audita, an
 liceat in
 communi
 reuelare.

QVÆRITVR, an in communi liceat re-
 uelare peccata audita in confessione, taliter
 quòd nec directe, nec indirecte perueniant
 in notitiam pœnitentis: Verò gratia: si dicā
 quidam confessus est mihi semel hoc pecca-
 tum. Resp. quòd hoc non est reuelare con-
 fessionem. Quia re. vera multi viri sancti hoc
 fecerunt: maxime doctores qui ponunt ca-
 sus, quos in confessione audierunt. Secundo
 dico, q̄ melius est hoc ratò facere: Sequitur
 enim quandoq; scandala ex istis: ideo absti-
 neant sacerdotes ab his narrationibus.

287
 ad diligē-
 tiam
 288
 est 190. 12
 Secreta ex
 tra cōfes-
 sionē sub
 sigillo cō-
 mendata
 quomo-
 do obli-
 gent.

QVÆRITVR, de illis qui cōmittunt
 alijs secreta sub sigillo cōfessionis, an tale sit
 secretum confessionis? Resp. quòd qui rece-
 pit tenetur seruare illud secretum plusquā alia.
 Quia ex pacto additur nouum vinculum, &
 per consequēs dico nō esse conueniens quòd
 homines sepe recipiant talia secreta. Secundo
 dico, quòd illud non est sigillum confessionis,
 nec frangens illud incidit in pœnas canonis.
 Quia ibi nulla iniuria fit sacramento, cum
 nullū fuerit sacramentum: licet si agatur fides.
 Notandum est etiā q̄ ea quæ dicuntur de sigillo
 confessionis, intelliguntur de quacūq; con-
 fessione, siue perfecta, siue nō, siue incepta,
 siue nō: & de omnibus illis quæ ordinantur ad
 confessionem, vel facultatē, vt ab illo absolua-
 tur a reſeruatōis, nō potest ille plus reuelare,
 quam si iam accepisset in confessione.

QVÆRITVR, vtrum confessio vocalis, quæ est in vsu Ecclesiæ, sit instituta à Christo? Antiquitas quando erant tēpora meliora non tantum hæc quæstio iactabatur: quia tempore pacis arma non sunt in tanto pretio & vsu. Nunc verò quia iam sunt heretici, qui negent confessionem, propter peccata, nostra, oportet quòd simus ad hoc bellum armati. Idcirco quæritur, an cōfessio sit de iure diuino? Resp. ex sententia omnium doctorū quòd sic. Patet Ecclesiæ clauis sunt ad remittēda peccata, secundū illud Matt. 6. Tibi dabo clauis regni cælorū, & quodcunq; solueris super terram &c. Sacerdotes autē habent has clauis, & sunt iudices peccatorum, iudices verò non possunt iudicare nisi causam cognoscant; ergo alij tenentur subdere se huic iudicio, aliàs frustra esset illa potestas: hæc autem subiectio sit per confessionem, ergo de iure diuino tenētur confiteri. Item Iacob. 1. Confitemini alterutrum peccatā vestra. Quod Augusti. Beda, & alij sancti, & Hugo de sancto Victore. lib. 2. de sacramentis. per. 14. cap. intelligunt de præcepto confessionis. Item (& hic est tota vis secundum Adriani & veritatē) Ioa. 20. quorum retinueritis, retenta sunt: id est quorum peccata non absolueritis, non erunt absoluta ante Deum: ergo secundum euangelium debet confiteri & absolui in terra, alias non erunt absoluta in

Confessio
vocalis est
à Christo
instituta.

caelo. Hic est locus validissimus, & quod omnes sancti hoc dicant in cōperto est. Vide Thon. à Vualdēsem. lib. de sacramētis, & Rossensem colligētes dicta sanctorū omniū. De hac cōfessione necessario sacerdoti faciēda multa egregia apud vtrūq; inuenies. Et cognosces an expediat has Ecclesię colūnas sequi poti⁹ quā nouos istos grāmatistas. O pinor neminē vsq; adeò cęsū & insanū esse qui ob vnius Lutheri amētiā velit tāto discrimini seipsum exponere, quatenus ea peccata quę vel nouit, vel dubitat esse lethalia, sacerdoti nō aperiatur. Et maximē cū intelligat antiquissimos simul et aditissimos, ac sanctissimos patres tantā cōfessionis huius necessitatē esse dicētes, vt quicumq; mortaliter deliquerit, eum oporteat, vel publicē, vel priuatim sacerdoti sua peccata detegere. Nec facile crediderim patres ipsos hanc vsq; adeò durā prouinciā nobis imposuisse, priusquā exploratissimū haberent hāc cōfessionē, aut ab apostolis institutā, aut in sacris scripturis dilucidē traditam fuisse: ceu rē cunctis peccatoribus apprimē necessariā, & quā contēnere non possent abiq; dispēdio salutis animarū. Expendat igitur quisquis secū, an tutius fuerit horum patrū simul & scripturarū assertionem admittēre, suāq; animas à tāto periculo custodire: an Lutherū de cōfessione impiē oblatantē & sententiē, suo capiti dantaxat non

patrum, aut scripturarum testimonio innixam sequi: & cum eo funditus petire.

N O T A N D V M etiã de confessione q̄ beatus Renanus in annotationibus, quas fecit super Tertul. dicit se esse nãctũ libeũ quẽdam antiquissimũ cõtiliorũ, & inter ea dicit fuisse vnũ factũ ante quã esset institutam ab Ecclesia ieiuniũ quatuor dierũ ante Dominicam primã in Quadragesima, q̄ sic habebat. Presbyteri debent admonere plebe sibi subiectã, vt omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere suaciatur, feria quarta ante quadragesimã cum omni festinatione recurrat ad viuificatricẽ matrẽ Ecclesiã, vbi q̄ malẽ comisit, cũ omni humilitate & cordis cõtritione simpliciter confessus, suscipiat remedia pœnitẽtiã secundũ modũ canonicis auctoritatibus prefixũ non solũ autẽ ille, qui mortale aliquid comisit, sed etiam omnis homo quicunq; se cognoscit immaculatam Christi tunicã, quã in baptismo accepit, polluisse, ad propriũ sacerdotẽ festinet venire: eũ puritate mētis omnes trãsgressiones, omnia peccata quibus Dei offensam incurrisse meminit, humiliter cõfiteatur, & quicquid à sacerdote fuerit iniũctũ, ac si ab ipso omnipotẽtis ore fuisset prolatũ, ita diligentissimẽ attendat & sequatur, hæc ibi. Idẽ habetur in pœnitentiario Romano, q̄ creditur profectũ ab apostolis ipsis vbi dicitur. Hebdomada antẽ quadragesimã

192.

Confessio
olim fie-
bat in prin-
cipio. xl

Concilium Pa-
trũ in hac ad-
ditione habet
quod
quod dicitur
ante quod non
est in
in fine illius
et aliquid
facit
et melius
et melius
et melius

gerimã confiteãtur omnes: Iste erat conuenientissimus modus, & multò melior, quã qui nunc est, quòd cõfiteatur in fine quadragesimæ, sic ieiunium nõ multũ eis prodest. Optimũ esset si posse reuocari ista cõsuetudo nos tamẽ non possamus illam reuocare. Sed peculiare possent suos pœnitentes admonere quòd cõfiteantur ante quadragesimam.

193.
Confessor
an tenet
interroga-
re pœnitē-
tẽ.

Q V Æ R I T V R, an sit necessarium vt cõfessor interroget pœnitentẽ. Respõ. primò quòd est necessarium, vt confessor plerunq; aliquid interroget. Patet, nam vt supra diximus, si pœnitens non fecerit aliquam conscientie examinationẽ, confessio non solum erit inualida, sed etiã mortalis. Si hoc ex circumstantijs appareat, debet cõfessor interrogare, an examinauerit conscientia suam: & si dixerit q non, nõ audiat eum. Si non timeatur maiora mala, videlicet quòd pœnitens nunquã confitebitur, tunc enim interroget sacerdos. Oportet enim q confessores non mittant pœnitentes in desperationẽ. Omnes sancti, & S. Tho. ita cõsulunt. Quando ergo confessor videt has circumstantias, necessarium est quòd interroget. Et si est probabile confessori quòd pœnitens dimittit aliquod peccatũ, tenetur interrogare de eo: quia tenetur quãtum poterit non solum ad absoluedam, sed etiã vt pœnitens recipiat gratiam, quã quidẽ non reciperet, si ex magna negli-

gētia aliquod peccatu dimitteret. Dico prę-
 terea quod si est mihi probabile quod poeni-
 tens fecerit sufficientem examinationem, li-
 cet credat confessor q̄ habeat alia peccata
 præter ea quę dixit, si commode potest in-
 terroget: sed nõ tenetur tunc interrogare
 sunt enim aliqui (q̄ facan el alma a los penitē-
 tes.) Suffici q̄ sit mihi probabile quod cofes-
 fio sit sufficiens ad consecutionē gratiæ. Pro-
 batur, quia poenitens nõ tenetur facere ma-
 iorem diligentiam quā fecit, ergo nõ teneor
 eum interrogare: quare eum vexabo inter-
 rogationibus? confessor debet laborare vt
 sit beneholus. Ex his sequitur q̄ nõ oportet
 interrogare poenitētem de omnibus peccat-
 is mortalibus. Quidā a pueris quærunt, an
 sint simoniaci, &c. Isti faciunt confessiones
 odiosas & superstitiosas. Sed oportet inter-
 rogare poenitēs de peccatis quę probabili-
 ter putātur habere: nec id nimis anxie. Cō-
 fessor etiā sit nimis cautus interrogādo, nõ
 quęres noua peccata, quia poterit ea doce-
 re poenitente, & scandalizare: maximē circa
 peccata carnalia, quę nõ debet interrogare
 nisi ex cōfessione haberet aliquod indicium
 q̄ habeant illa tunc enim non debent omitti
 quę sunt de essentia confessionis, sed fiat sa-
 pienter. Verbi gratia: si cōfessor p̄babiliter
 credit poenitētem habere aliquod peccatū
 turpe & verendū, interroget, nõ aperte, sed

dicat, cogitasti aliquando de hoc? Si dicat sic, quærat ulterius, & cōsensisti? si dicat sic, peccat, dicēs & fecisti? q̄ dicēte sic, vel non nihil ampli⁹ interroget. Sed dimittat aliās fabulas.

194.
Circūstan-
tia loci
quādo cō-
fiteada.

QVÆRITVR, vtrū circūstantia loci sit necessariō cōfiteada? Resp. q̄ solū in tribus peccatis est necessariō cōfiteada, scilicet in furto, effusione sanguinis, & effusione seminis in Ecclesia. Credo quod nō sufficeret furari in Ecclesia ad hoc vt sit sacrilegiū: nisi esset de Ecclesia. Et effusio sanguinis debet esse notabilis, vt supra diximus. Et si quis habeat in Ecclesia volitionē perpetrandi prædicta tria, vel aliquod eorum extra Ecclesiā, non est sacrilegus. Si verō extra Ecclesiam consentiat in aliquod horū, faciendum intra Ecclesiam, teneretur confiteri de hac circūstantia, quia iam fit iniuria loco.

195.
Circūstan-
tia tēporis
an sit con-
fiteada.

SE D vtrū circūstantia tēporis necessariō sit cōfiteada, putā peccare in festo? Respon. absolute, quod non. Ita tenet Caieta. Syluester, Nider, & alij. Gravius est peccare in die festo, sed non est gravitas necessaria ad confitendū. Et confessores debent de hoc admonere pœnitentes.

196.
Cōfessores
duos ha-
bere. vnū
p̄ grauib⁹
aliū p̄ leui-
bus an li-
ceat.

QVÆRITVR, an qui ex industria habet duos confessores, vnū cui omnia confiteatur peccatā, alterum cui leuia dūtaxat ad æstimationē, benefaciat? Respō. sine dubio, hoc esse sacrilegiū, & videtur magna fictio, &

irridet confessorē, faciens credere eū q̄ ipse sit probus. Et certē videtur mortale, quādo propter hoc faciat. Nō damnarē tamē eum qui semel incidit in mortale, non solitus peccare si cōfiteatur alteri, ne perdat opinionē, quam habet erga primū cōfessorem suum.

QVÆRITVR, si quis propter magnā consuetudinē, quā habet peccandi, credit se iterū peccaturū: ipse tamē omnino vult cauere, & proponit nō peccare, an sit absolubndus? Resp. omnino q̄ sic. Quia si tūc nō esset absolubndus, nec etiā quādo dubitaret. Item iste potest fatere q̄ in se est, & tamen q̄ non possit tollere hāc formidinē à se. Cōsuetudo enim rālabēdi non impedit cū habeat bonū propositū: & nihilominus propter experientia nō poterit credere se deinceps nō peccaturū, ergo. Et hęc de cōfessione sufficiant.

QVÆRITVR DE SATISFACTIONE,

tertia pœnitentię parte.

QVÆRITVR in primis, utrū postquā homo habuit cōtritionē de peccatis suis, & cōfessus est ea, & est in grātia, maneat ei aliquis reatus pœnæ pro quo debeat satisfacere? Resp. q̄ sic. Et patet. 2. Reg. 12. de David, cui postquā dictū fuit, trāst alit dominus peccatū tuum à te: inimicā est pœna, vt mōrere-tur puer ex Berſabe natus: Et Lucę. 3. Facite

197.
Credēs se peccatorū proponēs tamen nō peccare. an sit absolubndus.

198.
Reat⁹ pœnæ an remaneat post cōtritionem.

fructus dignos poenitentia, & hoc fit per satisfactionem. Et Roma. 6. Sicut exhibuistis membra vestra &c. quia si in Tyro, & Sidone &c. Matthæi. 11. Item Ecclesia orat pro mortuis, Et habet an. etiam. 2. Macha. 12. Ut à peccatis soluantur: & non solum à venialibus, sed etià à mortalibus, cum dicat ab omni vinculo delictorum: ergo post remissionem culpam manet reatus poenae. Et hoc est certum & de fide.

QVÆRITVR, quid sit satisfactio? Resp. S. Tho. ex Anselmo, q. satisfactio est cõpensatio offensæ præteritæ ad æqualitatem iustitiæ.

QVÆRITVR ergo, utrũ aliquis possit satisfacere? Resp. quod satisfactio est pars iustitiæ, iustitiæ autem exigit æqualitatem. Et si loquamur proprie de æqualitate, ut satisfactio importat reddere æquale, dico quod nemo potest satisfacere. Qui nemo potest reddere Deo æquivalens, etiã si nõ peccassent. Nam dijs, parētibus, & magistris, nõ potest reddi æquivalens, ut ait Arist. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio quod possum, dico, quod hoc modo possumus satisfacere Deo: etiã proprie capiendõ satisfacere, vel si vultis ex benevolentia acceptatis. Ad questionem igitur cum dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico q. si consideretur homo secundum sua naturalia: sed a gratia, nullo modo potest satisfacere

cere

quod potest
fieri remota
reatus
de fide
sua

etiam
propter
propter
tamen
de
199.
Satisfactio
quod in &
quomodo
possimus
Deo satisfacere.

satis factio
et confidit
ordinanda
phat

cere pro peccato. Quia quicquid possumus dare Deo, sine gratia, est nullius momenti. Cum etiam omnes iustitiæ nostræ sint cotā Deo tanquā pannus menstruata, vt ait Propheta. Item quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. Paralip. cap. nu. 29. Tu a sunt Dñe omnia, & que de manu tua recepimus, reddimus tibi. Et sine gratia est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatē. Nec etiā sine gratia ex acceptatione Dei possunt satisfacere. Dicere enim quòd Deus acceptat opera nostra, est dicere quòd illa sunt accepta & gratā Deo: sed si homo non habet gratiam, non potuerunt eius opera esse grata Deo. Possunt quidem Deus remittere iua omnipotētia peccata propter actus existentis in peccato, sed hæc nō est satisfactio, sed condēnatio pura, & remissio. Secundò potest homo cōsiderari in gratia. Et secundum hanc cōsiderationem, si nō habeamus respectu ad passionē Christi, adhuc nō potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ passionē huius temporis ad futuram gloriam. Item quia illa opera sunt nostra, & si habent fructu, est ex parte Dei. Potest tamē talis satisfacere ex liberalitate acceptantis. Si verò cōsideretur homo in gratia, prout gratia est effectus passionis Christi, sic propriissime & ad æqualitatē satisfacit Deo. Inquam? merita nostra meritis Christi.

Christi.

*consequens
sunt
non
potest
satisfacere
i. christi
sunt
diuina
gratia
sunt
in
hoc modo
potest
satisfacere
sunt
quod potest
de gratia*

120
201
201
201
201

Christi, qui etiam in quantum homo satisfacit ad æqualitatem iustitiæ & quantitatis.

200.
Satisfacere potest vnus pro altero.

QVÆRITVR, vtrū vnus homo possit pro alterius hominis pœna satisfacere? Verbi gratia: Petrus post confessionem manet reus ad pœnam vt decet: est dubium, an ego possim satisfacere pro illo? Resp. ex omnium sententia quod sic. Ita habet vñs Ecclesiæ. Nihil enim tam naturale est homini, quam vt quilibet vtatur re sua vt vult: quare ergo non potero vti hoc ieiunio meo vt voluerō? vbi hoc prohibuit Deus possum dare tempo-ralia mea, quare non spiritualia? Item sufficientissime probatur ex consuetudine Ecclesiæ, in qua vnus pro alio satisfacit. Item Collossen. i. dicit. Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis: & adimpleo quæ defunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia. item oratio mea valet alteri ad gloriam, iuxta illud, orate pro inuicem, vt saluemini, Iaco. i. Ergo etiã ad remittendã pœnã. Et si oratio, ergo etiam alia opera bona. Itẽ omnes sumus inuicem mēbra: vt dicitur Rom. 12. & Ephe. 8. Sed membra vnus corporis influunt inuicem, ergo.

202.
Satisfacere pro vno peccato & nõ p alio.

QVÆRITVR, vtrū homo possit satisfacere pro vno peccato, nõ satisfaciendo pro alio? vtrum homo existens in mortali, possit satisfacere pro pœna peccati mortalis iã remissi? Resp. ex sententiã omnium, impossibile est

est

est q̄ quis satisfaciat prius pro pœna, quàm pro culpa. Et hoc est notum & a nemine dubitatū. Si verò sit in peccato, an possit satisfacere pro pœna peccati iam dimissi? Resp. q̄ vel ista opero satisfactoria sunt iniuncta à cōfessore, vel nō, sed voluntariè assumpta. Si secundū cōmunis sententia omniū est quòd nihil profunt. 1. Cor. 13. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatē autē non habaero, nihil sum, nihil mihi prodest. Itē opera illa ex se nō sunt æqualia satisfactioni quā debet, nec etiam ex liberalitate acceptatis, quia non acceptātur cum procedant ab inimico Dei, ergo nō sunt satisfactoria. Si autē sint iniuncta à cōfessore, licet Scot. videatur dicere quòd valent, tamen S. Tho. 4. d. 15. & Enric. quotlibeto. 8. q. 18. & Adria. q. quā de hoc facit. 4. & Palu. 4. d. 15. & 22. dicunt, quòd nullo modo valet. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia: remissio enim peccati, est maxima amicitia Dei, qua non vitur nisi erga amicos, ergo. Verum est quòd alia opera iniuncta à cōfessore, & facta in peccato mortali, adueniente charitate, siue reliquāt post se effectum, siue non (hæc enim distinctio friuola est, & nunquam placuit viris doctis) viuificātur, & acceptantur à Deo: vt bene dicit Caiet. quia satisfactio est pars sacramenti. Vnde si virtus confessionis redit, quare non & satisfactio-

an possit
peccator,
vel p̄ pec-
cato iam
remisso.

2104
2012
2011
2010
2009

nis? hoc p̄m̄ est, sed t̄tius est implere in gra-
tia p̄nitentiam iniunctam. Verum est quòd
illa opera satisfactoria iniuncta à cōfessore,
& facta in mortalibus, quauis nō valeant ad re-
missionem culpæ, tamen per illa implatur præ-
ceptum cōfessoris, & nō tenetur p̄nitens
iterum implere p̄nitentiam iniunctam.

202.
Satisfactio
fit per opera
pœnalia.

QVÆRITVR, vtru satisfactio debeat
fieri per opera pœnalia? Pro huius intelligē-
tia oportet prius intelligere, quid sit opus
pœnale. Opus pœnale idem est quòd malum
pœnæ, & malum nihil aliud est quam priuatio
boni. Triplex verò est bonum, honestum, vtile,
& delectabile. Pœna proprie loquendo non
est priuatio boni honesti, quia hoc est pecca-
tum: sed est priuatio boni, vtilis, vel delecta-
bilis, sicut dare elemosinam, ieiunare, ora-
re &c. Nunc dico quòd satisfactio debet fieri
per opera pœnalia. Ita est cōmunis doctorum
sententia. Probat, quia satisfactio est opus
iustitiæ, offensa autem consistit in hoc quòd
subtrahimus Deo obedientiam, & accipimus
facultatem peccandi, quam iure non habeba-
mus. Cum ergo iustitia tendat ad æqualitatē,
dignum est, quòd satisfaciamus per hoc quòd
subtrahimus à nobis quòd iustum est, & no-
strum est, scilicet, pecuniā, vel coenā: sicut in
lege fiebat satisfactio per cōtrāpassum, oculo
pro oculo &c. Confirmatur exemplo
Christi qui potens per solā dilectionem Dei

satisfacere, satisfecit per opera poenalia. Et
 quāto opus fuerit magis poenale, tantō erit
 magis satisfactoriū ceteris paribus. Secūdo
 dico (& credo esse probabile, ac verū) quōd
 per omne opus bonum possumus satisfacere:
 etiā per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus.
 Et patet, quia etiā inter homines fit satisfactio,
 non solum per opera poenalia, sed etiā per
 omnia opera illa quę sēcō complacent. Item
 probatur, quia nullū est opus bonum, quod nō
 sit poenale, ergo omne opus bonum est satisfactorium,
 quia lassat & defatigat hominem, vt contemplatio,
 & dilectio, quę licet sint opera animę, sed sunt
 animę coniunctę corpori: & habebimus magnum
 laborem si vellemus Deum diligere, vel proximum
 per vnā horam. Item per dilectionem Dei
 satisfacimus pro poena peccati venialis: nam per
 illam remittitur veniale, vt diximus: ergo dilectio
 Dei est opus satisfactorium. Item quia dicere
 quōd per dilectionem Dei, & contemplationem,
 & alia id genus opera non satisfacimus, esset
 motiuum magnum ad deterendum h omnes a
 melioribus bonis.

QVÆRITVR, vtum sit necessarium qd opera per quę homo debet satisfacere sint libera, vel an possim satisfacere per opera alijs debita: vt per ieiunij quadragesimę, vel orationem canonicarū horarū. Pallid. 4.

203.
 Satisfacere an possim per opera alijs debita.

d. 15. q. 1. art. 2. dicit absolute, quod nemo satisfacit per opera aliâs debita, & præcepta. Vnde qui dat pauperi existenti in extrema necessitate omnia bona sua, non satisfacit. Idem dicit Maio. 4. d. 15. q. 2. & Almain. q. 5. & Syluester. Et probat, quia unico pretio non potest satisfieri duobus debitis, ergo eodem ieiunio non potest satisfacere quis pro peccatis, & Ecclesia. Item quia sequeretur quod confessor posset iniungere clerico, quod diceret horas Canonicas in penitentiam, aut quod solueret decem aureos, quos debet, quod quidem esset irrisio. Sed his non obstantibus, ego non dubito quin possimus satisfacere per opera aliâs debita, & putò erroneum dicere contrarium. Ita tenet Adria. q. quâ de hoc fecit. Et probatur Ecclesia instituit ieiunium quadragesimale, & alia, ut pro peccatis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio, & sapientissime orat in quadragesima, ut acceptet Deus nostra ieiunia in remissione peccatorum: ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicitur dum est omnino, & utinam vel sola ieiunia ab Ecclesia instituta ieiunarem. Ad argumentum igitur, confessor posset imponere clerico quod diceret horas Canonicas in penitentiam. Resp. primo, quod non debet hoc facere, quia debet iuuare eum ad satisfaciendum, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secundo dico, quod si faciat, factum erit, & aliquando expediet: ut si nobiles

nunquā ieiunent quadragesimā, bene faciet
 cōfessor precipiens illis, ieiunetis hos quindecim
 dies, qui remanēt de quadragesima. Alia
 argumēta facile solvuntur. Nam etiam ieiuniū
 quadragesimę sit satisfactoriū, ergo pro
 aliquibus est satisfactoriū ergo pro me. Mi-
 rabile enim est, quod sit satisfactoriū pro alijs,
 & non pro me. Perdere ergo premiū satisfa-
 ctionis ieiunando quadragesimā propter Ec-
 clesiaz præceptum? Certe non credo.

QVÆRITVR, an qui implet peni-
 tentiā cōfessoris, eum audiat Missam de præ-
 cepto, satisfaciat? V. g. iniungit cōfessor
 septē psalmos, recito eos inter audieñdū mis-
 sam die Dominica, an satisfaciā præcepto cō-
 fessoris? Aliqui iudicant & dicunt, quod non
 implet, sed peccat. Adrianus tamen in. 4. in
 materia de satisfactione, oppositū dicit, ieiun-
 cer, quod non peccat, sed præceptum implet
 confessoris. Et ita tenendum est.

S E D quid si alicui sit iniunctum quod iei-
 unet tribus diebus, & ille ieiunauerit tribus
 diebus quatuor temporibus, vel quadragesima: an sa-
 tisfaciat præcepto cōfessoris. Res. q. nō quia
 oportet stare ad intentionē confessoris, qui
 si nō explicet contrarium, intelligitur, de die-
 bus alijs non debitis. Secus esset de elemo-
 syna, nā nō dubito quin si cōfessor iniungat
 poenitenti quod det aureum pauperi, melius
 faceret & magis ad intentionē confessoris, si

206.
 Peniten-
 tiā impo-
 sitā an pos-
 simus im-
 plete in
 missa de
 præcepto:

207.
 Peniten-
 tia posita
 in diebus
 alijs non
 debitis.

det illum pauperi existenti in extrema necessitate. Posset tamen confessor iniungere & poenitentiam pro satisfactione, ut ieiunet diebus residuis quadragesimæ, vel ut audiat missam die Dominico, aut ut restituat pecuniã, quã debet, ut bene dicit Adrianus ubi supra. Quoniã opera aliã debita, sunt meritoria, & poenalia, & percõsequens satisfactoria, & sic ieiunium iniunctum, licet aliã de precepto, erit vera satisfactio sacramentalis.

206.

Homo per seipsum satisfaciatur.

207.

208.

209.

210.

207.

Flagella in fista à Deo sunt satisfactoria.

DUBITATVR, an oporteat quod homo satisfaciatur per seipsum? Resp. quod quilibet per se debet implere poenitentiam sibi iniunctã. Patet quia id est preceptum, ut tenebimus pronunc. Item quia poenitentia est ut medicina, modo medicina, quæ est mihi necessaria, non confertur alteri: nisi confessor imponat sic poenitentiam, ieiuna tribus diebus, vel fac quod alius ieiunet pro te. Si autem ego non possum, bonum est quod alteri committam ut ieiunet pro me.

QVÆRITVR, utrum flagella inflicta à Deo in hoc mundo, sint satisfactoria pro peccatis? Ut Nabuchodonosor ambulans in solitudine sicut fera, & Dauid quando occisus fuit à Deo puer eius? Videtur quod non, quia talia opera non sunt voluntaria, actus vero debet esse meritorius ad hoc quod sit satisfactorius, sed non potest esse meritorius, nisi sit voluntarius, ergo. In oppositum est, quia Nahũ. i. dicitur, non insurget bis tribulatio. Quod septua-

tuaginta interpretes verterunt, non iudicabit
 Deus bis in idipsum: ergo si pro his tribula-
 tiones, quas patimur in hoc mundo, non satisfacimus,
 bis de eodem iudicamur. Ad hanc
 questionem respondet S. Tho. 4. d. 15. & in ad-
 ditionibus. q. 15. ar. 2. quod poena pro peccato
 potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo
 cui non debetur satisfactio, sicut si occidi homi-
 nem, de eo satisfactio non debetur Deo. Si autem alius
 homo verberaret me, propter hoc haec poena
 non habet rationem satisfactionis, sed vindictae:
 sicut si deo tibi viginti, & alii accipit a me,
 propter hoc ego non satisfactio tibi. Secundum mo-
 dum potest exigi, seu infligi poena ab eo, cui de-
 betur satisfactio: & talis poena vocatur pro-
 prie satisfactio, sicut illi qui puniuntur a com-
 munitate & iudiciis. Hoc supposito dico, quod
 poena a Deo infligita potest esse satisfactoria.
 Probat S. Tho. quia poena illa potest esse
 opus peccatoris, per hoc quod voluntarie acce-
 ptat, & patienter sustinet, sicut Iob qui dice-
 bat, sicut domino placuit ita factum est, sic nomen
 domini benedictum. Illud erat satisfactorium, quia
 iam erat proprium illius. Et ita de fide tenen-
 da est, quia sic definitur in Cód. T. c. d. Scilicet
 de poenitentia. Cano. 13. cuius verba sunt. Si
 quis dixerit pro peccatis ad poenam temporalem,
 minime Deo per Christi merita satisfieri, poe-
 nis ab eo infligitis & patienter toleratis, anathe-
 ma sit. Si autem quis cepit, aut tali poena non

Quod per
 aut huiusmodi
 in parte a
 Deo infligat
 factio qui
 a se ipse
 infligat. Et
 non est nisi
 sum pro
 modo

est satisfactoria: si talis resistentia sit vsq; ad peccatum mortale. Vnde in scriptis qui vellet sanari si possit, sed qui non potest, fieri bono animo, si nomine domini satisfacit, non solum per patientiam quam habet, sed quia ipse poenae a Deo infligendae sunt satisfactoriae de se: sicut etiam poenae purgatorij & multo melius. Dico praeterea (& hoc est multum probabile, & verisimile) quod quicumque in gratia puniatur a Deo in isto mundo, sufficienter puniatur, & non punietur in alio seculo: & maxime si morte aempniat, tunc enim non dubito quin mors infligenda a Christo (non loquor de morte naturali) omnem poenam deleat. Probat quia nulla est ratio iainq; Deus punit aliquem in vita, cur puniat parte & non totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbum mirabile dicit super illud Nahum. Non consurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

228.

QVÆRITVR, quae sint opera satisfactoria

Pœnalia
operatilis
factoria
præcipua
tria, ieiunium, elemosyna, & oratio.

ponuntur a doctoribus & a Magistro sententia. dicitur, scilicet ieiunium, elemosyna, & oratio. Respondeo quod sic. Probat S. Tho. quia ut supra diximus in satisfactione oportet quod sicut peccator usurpauit sibi quod non debet, ita auferat sibi aliquid quod ei competebar, puta bona naturalia per ieiunium bona temporalia per elemosynam. Bene autem spiritualia non debent

aufer-

*tribuna
satisfactoria
sicut ieiunium
elemosyna
oratio.*

auferri, sed satis facimus operibus spiritualibus cognoscendo, quod sunt Dei, & petendo auxilium, quod fit per orationem. Et in his includantur omnia opera poenalia. In ieiunio opera afflictiva ex natura sua, puta peregrinatio, silentium, &c. Prædicare, verò, legere, & similia intelliguntur sub elemosyna, quia sunt bona proximis exhibita.

QVIÆ R. I. V. R. an confessor audiens confessionem possit obligare poenitentem ad aliquam satisfactionem? puta ad hoc, vt ieiunet, & eludet elemosynam? Scot. 4. d. 18. & 19. tenet qd confessor nō potest obligare poenitentē, si ipse noluerit acceptare. Si autem semel acceptauerit, tenetur implere poenitentiam sub poena peccati mortalis. Idē tenet Gabriel d. 16. q. 2. d. 10. 1. & 13. quia potest satisfacere in alia vita. Idem tenet Syluest. verb. confessio. 2. parapho. 25. & 26. licet cum aliquibus limitationib⁹. Caie. etiā q. 2. de satisfactione tenet, qd poenitēs nō tenetur acceptare poenitentiam, salutē sub poena peccati mortalis, & si accēperet, nō tenetur eam implere sub poena peccati mortalis. Sed quicquid sit, de his opinionibus, putō esse probabilis qd poenitens sub poena peccati mortalis tenetur acceptare poenitentiam sibi iniunctā. Ita tenet Magist. 4. d. 18. & 5. I. hōibidem, & in additionibus. q. 1. artic. 3. & d. 16. in expositione textus. & Palu. 4. d. 20. q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alu. 2.

109.
Confessor
pot obligare
poenitē
ad aliquam
satisfactionem.

quod potest
confessor po
te A complere
se in poenitentia
sibi acceptam
& poenitentem

dicitur. Et videtur tenentia omnium tenentorū
 antiquorū, qui si peccatori graviniingerēt
 poenitentia, & ille nollet acceptare, no repa-
 rarent eum (vt credo) esse in statu salutis. Et
 probō q̄ teneatur acceptare, quia in c. om-
 nis dicitur, & iniunctā sibi poenitentia pro
 viribus studeat adimplere. In p̄dicto. c. est
 præceptū obligās ad cōfitendū semel in an-
 no: sed sub h̄isdē verbis dicitur q̄ impleat po-
 nitentia iniunctam, & cōfiteatur: ergo etiā
 illud est præceptū. Itē. c. statutus. de male-
 dictis: dicitur, si poenitentiam renuerit pecca-
 tor sibi iniunctā a sacer dote, interdicitur ei
 ingressus Ecclesie, id est, excoṁmunicetur, &
 ecclesiastica careat sepultura. Et licet hoc in-
 telligatur de poenitentia publica, tamē eadē
 ratione intelligendū est de secreta: quia quā-
 tum ad claves nihil refert vtrū confessio fiat
 publice, vel secreta. Et credo quōd qui anti-
 quitus publice cōfitebantur, nō iterū cōfite-
 bantur secreta. Probat̄ur etiā, sacerdos ha-
 bet potestātē remittendi & soluendi culpā
 & poenam: ergo & ligandi quō ad culpā &
 poenam. Item quilibet iudex in foro cōten-
 tioso habet potestātē imponendi poenam
 pro crimine, & alius tenetur acceptare, quā-
 re ergo iudex ecclesiasticus nō habebit hanc
 potestātē in suo foro? Sed iā de fide tenen-
 dū est, quōd cōfessor potest obligare poeni-
 tentē ad aliquā satisfactionē quia sic defini-
 tur

omnia sunt
 omnia sunt
 Chalcy venum
 dicitur q̄
 potest obligare
 ad poenitentiam
 aliquid est
 metus est
 dicitur ab
 my...

tur in Cōc. Trid. Sef. 14. de pœnitentiâ. Can. 24. cuius verba sunt. Si quis dixerit claves Ecclēsiæ dadas tantū ad solvendum, nō enim etiā ad liganda, & ppter ea sacerdotes dū imponunt pœnā cōfiteentibus agere cōtra finem dānūm, & cōtra institutionem Christi, & cōtionem esse, quōd virtute clavis, pōta pœna æterna, pœna temporalis placuēd; exolvenda remaneat, anathema sibi.

QVÆRITVR, vtrum sacerdos habeat potestatem imponendi quancunq; pœnitentiam voluerit pro suo arbitrio? Responsum oportet quōd per pœnitentiā iniunctā a cōfessore pœnitens satisfaciat pro tota pœna omniū peccatorū suorum. Nā aliās frustra esset purgatoriū. Secundo dico quōd sacerdos nō potest imponere quāntuncunq; pœnā gravē, & quādo esset intollerabilis pœnitēs nō tenetur obedire. Vtrū autē debeat sacerdos ponere aliquā pœnitentiā sub cōsilio, fac hoc, & si volueris fac etiam istud. Palude cōsultat ita facere, & Sylvester, & alij. Hoc etiā laudat S. Tho. Propter quōd dico, quōd talis pœnitentiā propter cōsiliū sacerdotis est magis meritoria, quā si eam faceret ex arbitrio proprio solummodo.

QVÆRITVR, vtrū secundus cōfessor possit cōmutare, vel tollere pœnitentiā nō positā a primo cōfessore? de hoc sunt opiniones. Sylvester, & isti dicunt quōd nō potest.

110.
Confessor
nō pot
imponere
quancunq;
voluerit
pœnitentiā

*Quod non
potest confes
sor imponere
quancunq;
voluerit
pœnitentiā.*

111.
Confessor
pot. muta
re vel tol
lere pœnitentiā ab
alio confes
sore iniun
ctam.

nisi confiteatur. Sed puto probabilius q̄ po-
 test, quia secundus confessor est iudex, & habet
 potestatem super istu, & ideo satis est, q̄ poeni-
 tens confiteatur peccatum illud, q̄ nō fecerit
 poenitentia sibi iniuncta ab alio; & potest cō-
 fessor, vel tollere totā, vel minuire, vel etiam
 cōmutare. (Yrrum) autem confessor teneatur
 semper aliqua iniungere poenitentia poeni-
 tenti, possat dubitari. Sed dico, q̄ sic, quia est
 iudex, & grauitur peccat et si nullā impone-
 ret: nisi esset ex magna & rationabili causa,
 vt in articulo mortis, vel si videret q̄ poeni-
 tens nullam acceptaret poenitentiam (si ta-
 men hoc contingere possit ynquam.) Hæc
 de satisfactione dicta sufficiunt.

DE SACRAMENTIS EXTREMÆ VNCTIONIS.

De quo sicut sit sacramentum exentium (p̄sus tra-
 ctatur quā de Matrimonio, & de Ordine: quia prius
 agendū est de Sacramentis, quæ pertinent ad omnes
 Christianos, quā de istis quæ spectant solū ad certum
 genus personarum. Et de hac materia tractatur à Do-
 ctoricis 4. d. 23.

De quo sicut sit sacramentum exentium (p̄sus tra-
 ctatur quā de Matrimonio, & de Ordine: quia prius
 agendū est de Sacramentis, quæ pertinent ad omnes
 Christianos, quā de istis quæ spectant solū ad certum
 genus personarum. Et de hac materia tractatur à Do-
 ctoricis 4. d. 23.

PRIMO queritur, an extrema
 vnctio sit sacramentum? Resp. se-
 cundum omnes catholicos, quod
 sic. Quia est inuisibilis gratia visi-
 bilis forma, nam significat gratiā interiorē,

nisi confiteatur. Sed puto probabilius q̄ po-
 test, quia secundus cōfessor est iudex, & habet
 potestatem super istu, & ideo satis est, q̄ poeni-
 tens cōfiteatur peccatum illud, q̄ nō fecerit
 poenitentia sibi iniuncta ab alio; & potest cō-
 fessor, vel tollere totā, vel minuire, vel etiam
 cōmutare. (Yrrum) autem cōfessor teneatur
 semper aliqua iniungere poenitentia poeni-
 tenti, possat dubitari. Sed dico, q̄ sic, quia est
 iudex, & grauitur peccat et si nullā impone-
 ret: nisi esset ex magna & rationabili causa,
 vt in articulo mortis, vel si videret q̄ poeni-
 tens nullam acceptaret poenitentiam (si ta-
 men hoc contingere possit ynquam.) Hæc
 de satisfactione dicta sufficiunt.

DE SACRAMENTIS EXTREMÆ VNCTIONIS.

De quo sicut sit sacramentum exentium (p̄sus tra-
 ctatur quā de Matrimonio, & de Ordine: quia prius
 agendū est de Sacramentis, quæ pertinent ad omnes
 Christianos, quā de istis quæ spectant solū ad certum
 genus personarum. Et de hac materia tractatur à Do-
 ctoricis 4. d. 23.

De quo sicut sit sacramentum exentium (p̄sus tra-
 ctatur quā de Matrimonio, & de Ordine: quia prius
 agendū est de Sacramentis, quæ pertinent ad omnes
 Christianos, quā de istis quæ spectant solū ad certum
 genus personarum. Et de hac materia tractatur à Do-
 ctoricis 4. d. 23.

PRIMO queritur, an extrema
 vnctio sit sacramentum? Resp. se-
 cundum omnes catholicos, quod
 sic. Quia est inuisibilis gratia visi-
 bilis forma, nam significat gratiā interiorē,

cura

cum eius effectus sit remouere reliquias peccatorum. Et confert gratiã in x̄a illud Iaco. 5. & si in peccatis fuerit, dimittetur ei. Et quoparet q̄ si peccator, cū sola attritione recipiat hoc sacramentũ, recipiet gratiã virtutis illius, & remissione peccatorum mortaliũ. Itẽ probatur quod sit sacramentum, quia in eadabolendã, de hereticis, excomunicantur qui aliter sentiunt de sacramẽtis, quã sentit Romana Ecclesia: sed Ecclesia Romana in Concilio Florẽ. sub Eug. 4. determinauit quod extrema vñctio est vñum de septem sacramentis Ecclesiẽ. Et in x̄, illud superfluum. 95. dist. idẽ determinatur, ergo ita tenendum est fide, & oppositum est hereticum.

Q̄ V. Q̄ R. L. T. V. R. a quo sit hoc sacramentum institutum, an à Christo? Magister. 4. d. 13. ex verbis Hugonis ait quod ab Apostolis Iaco. 5. Sed eum sacramẽta noue legis conferat gratiã, quã solus Christus cofert, tenendum est omninõ q̄ Christus instituit hoc sacramentum. Nam instituere sacramẽta pertinet ad potestatem excellentiã, quam solus Christus habuit. Quod autẽ dicit Magister, quod fuit ab Apostolis institutum, intelligendum est secundum S. Tho. q̄ est ab Apostolis promulgatũ. Sed vbi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Tho. & omnes alij dicunt, quod non est expressus locus vbi fuerit institutum. Habemus tamẽ quod sit

113.

extrema vñctio

est vñum de septem sacramentis Ecclesiẽ

113.

113.

Extrema

vñctio an

sit à Chri-

sto insti-

tuta.

sacramentum ex traditione Ecclesie, quæ in his quæ sunt fidei errare non potest: & hoc sufficit nobis. Euangelistæ non curauerunt tradere, nisi necessaria ad salutem, vt de Baptismo, Pœnitentia, Eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De Confirmatione vero, & Extrema vñctione propterea siluerunt, quia non sunt necessaria ad salutem: quâuis Marc. 6. videatur fieri de hoc sacramento mentio, cum duodecim vngtbat infirmos oleo.

1314.

Vñctionis
extremæ ef-
fectus.

QVÆRITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Respondo, quod hoc sacramentum nõ imprimat characterem, & ideo est iterabile.

Pater, quia in Concil. Florenti. dicitur quod solum tria sacramenta imprimant characterem, Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Secundo dico, quod effectus huius sacramenti sunt tres, scilicet, gratiæ collatio, peccatorum remissio, infirmantium alleviatio. Ita enim iuxta fidem asserendum est. Nam in Conc. Trid. Sess. 14. de sacramento Extremæ vñctionis, Cano. 2. ita definitur, Si quis dixerit sacramentum infirmorum vñctionem, non esse gratiæ, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, sed iam cessasse, quâsi vñctum tantum fuerit gratia curationum, anathema sit. Tertio dico, quod effectus principalis huius sacramenti, est remissio peccatorum per gratiæ collationem, minus principalis est sanitas corporis dicente Iacobo, & alleviabit eum dominus, &

huius effectus huius
vñctionis
est gratiæ collatio
peccatorum remissio
infirmantium
alleviatio.

si in peccatis fuerit dimittentur ei. Sed tota difficultas est, ad remissionem quorum peccatorum ordinatur. Ricardus, Bonus Scotus, Durandus & Maior dicunt, quod ordinatur ad remissionem venialium. Sed contra, quia contra venialia sunt multa remedia, & facilia, ut aqua benedicta, oratio dominica, et in hoc peccatoris &c. & in caeremonijs huius sacramenti, vna est confessio generalis, in qua remittuntur venialia: ergo non ordinatur ad remissionem venialium. Itaque si ordinaretur ad remissionem venialium, deberet conferri sanis. Dico igitur cum S. Tho. quod ordinatur ad reliquias peccatorum, quae sunt, debilitas potentiarum, tristitia, & alia quae impediunt animam cogitare de Deo. Et propterea confertur hoc sacramentum infirmis, ut possint facilius resistere temptationibus demonum, quae tunc maxime insurgunt: & remotio illa est exultatio cordis, ut habetur in c. unico, de sacra vultione. Idem dicit etiam Paludanus. Non negamus tamen quin remittat venialia, imò, & aliquando remittit mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula, poena, & reliquia. Ad tollendam maculam, in ingressu novae vitae ordinatur Baptismus. Post perditam vero vitam spiritualem ordinatur poenitentia ad tollendam poenam. Ad poenam vero non est aliquid de peccato ordinatum. Manet ergo ad reliquias peccatorum extrema vultio. Et reliquiae istae sunt quaedam qualitates

tates infectiue anime; & naturalis impotē-
tia, & ineptitudo quæ remanet post peccatū
ad exercenda bona opera, & ligamē quod
dat anime ad opera virtutis, quod prouenit
à peccato. De secunda effectū, qui est san-
ctitas corporalis, dicitur in Concilio Florentino
quod non semper sequitur, sed quando ex-
pedit infirmis bene valere. *ni s. 232. 216. 23*

217.

Extrema
vinctio est
vinctio sa-
cramentū.

Q V A E R I T V R, cū plura sint multa vinctio-
nes, & multæ formæ, an vinctio sit vnicū
sacramentum, vel plura? *Resp.* secundū our-
nos, q̄ est vnum sacramentū, sicut vnum arti-
ficiale, ut vna domus, & vna curatio; quæ sit
in radicibus peccatorū, hoc est in quinque sen-
sibus. Sed quæres, in qua illarum vinctio aum-
ditur gratia? *Resp.* S. Th. quod in vltima.

218.

Oleū oli-
uarum est
vinctio sa-
cramenti
vinctiois.

Q V A E R I T V R, quæ sit materia huius
sacramenti? *Resp.* quod omnes conueniant,
quod est oleū. Et habetur ex verbis. Iago. 5.
Orate super eum, & ungentes eum oleo. Et in
canonico de sacra vinctioe. Et in Concilio Florentino.
Et ratio conuenientia est, quia hæc curatio
est vltima, & debet esse perfecta, & debet si-
gnificare spem, quæ tunc infirmus maxime
indiget, quæ quidem spes significat ut per le-
uitatem olei. Oleū enim est optimū ad cu-
randū, quia maxime penetratiuum est. No-
mine autē olei intelligitur oleū oliuarū:
sicut nomine panis intelligitur triticus, &
nomine vini, vitis. Sufficeret autē oleum ro-

secum, nisi sit oleum corruptum. Et in. c. vni-
 co, de sacra unctio, precipitur, quod non
 mittatur balsamum. Idem habetur in. Cōcil.
 Flor. Hoc autem oleum de necessitate præ-
 cepti debet esse benedictum ab Episcopo: ut
 patet in dicto cap. v. nico. Ratio quare debet
 esse benedictum est, quia materia omnium sa-
 cramentorum habentium materiam, patet
 actus recipiētis, dicitur esse cōsecrata, seu san-
 ctificata: quia ubi in substantiam ad conferendā
 sanctitatem. Materia autē sacramentorum, quibus
 Christus usus est, non indiget alia sanctifica-
 tione: quia per contactum sui sacratissimi cor-
 poris eā sanctificavit, ut aqua in Baptismo,
 panis in Eucharistia. Materia verō extreme
 unctio, & materia cōfirmationis indiget
 benedictione: quia his sacramentis non est
 usus Christus. Posset autē simplex sacerdos
 ex cōmissione Papæ oleum cōsecrare, ut te-
 net Palud. Scot. & Caiet. 3. p. q. 7. art. 3. in 2. o.

Q. V. R. L. T. M. R. an esset verum sacramen-
 tum si quis ungeret oleo non consecrato?
 Palud. & Dur. dicunt quod Papa non posset
 ungeri oleo non consecrato, Caiet. dubitat,
 an consecratio olei sit de necessitate sacra-
 menti. Et ideo probabiliter credo, quod nō
 est de necessitate sacramenti, licet sit de ne-
 cessitate præcepti. Patet, quia Iaco. 5. est ex-
 pressa materia huius sacramenti, & forma &
 minister: & tamē nulla sit metio de cōsecra-

237
 -237-
 ite unctio
 unctio

237.
 Oleum un-
 ctiois o-
 portet esse
 consecra-
 tum.

mancolei, ergo. Item in ca. Pastoralis, de sa-
 cramentis moniterandis. Innocentius, 3. re-
 quisius, an ille qui erat confirmatus oleo nō
 benedicto, esset iterū cōfirmandus. Resp. ni-
 hil est iterādum, sed caute supplēdum, quod
 incaute fuit omisissū: ergo non erat repetēda
 forma, ac proinde fuit verum sacramentū.
 Et eadem ratio erit de extrema vnctione.

218.
 Forma sa-
 cramenti
 vnctionis.

QUAE RIT VR, quæ sit forma huius sa-
 cramenti? Respō: qu forma est deprecatia,
 quā nūc tenet Ecclesia. Quia ex Iacobo pat-
 tet sic debere esse, tū dicat, orēt pro eo: ora-
 tio autem idem est quod deprecatio. Ratio
 verō quare forma huius sacramēti nō est in-
 dicatina, sed deprecatia, est quia iam infir-
 mus est à se destitutus, & eget aliorū preca-
 tione. Itē, quia iam trāsit ad aliud forum, &
 cōmendatur alteri foro per hoc sacramen-
 tū. Forma ergo quanunc vtitur Ecclesia, est
 de necessitate precepti: vt patet in Cōc. Flo-
 rēt. Secundo dico, si aliqua Ecclesia vtantur
 forma indicatina, videtur piū, quod susti-
 ciāt. Et hoc etiā ponit Ricard. & Durā. quia
 alias Ecclesia non permittet tantum erro-
 rem. Quāuis Capre. nō putet esse probabi-
 le, quod aliqua Ecclesia vtantur forma indi-
 catia tantum. Tertiō dico, quod Ecclesia
 possit mutare formā, dummodo esset depre-
 catia: quia Iacobus nō dicit nisi, orent. Est
 ergo forma: Per istam vnctionē & suā piū sit

nam misericordiā indulgeat tibi Deus quic-
quid deliquisti per visum, auditum &c.

QVÆRITVR, vtrū hoc sacramētum
sit de necessitate salutis? Resp. secundū om-
nes, quod non, sed sola tria, Baptismus, Eu-
charistia, Poenitentia, quæ ordinātur ad gra-
tiā & remissionē peccatorū. Duo alia sunt,
quibus nolle vti esset peccatū mortale, vt cō-
firmatio, & Extrema vñctio. Aliā duo sunt,
quibus licet nolle vti, vt Matrimoniu, & Or-
do. Vnde si quis etiā ex negligētia non reci-
peret Extremā vñctionē, nō peccaret morta-
liter: vt si quis supposita fide huius sacramēti,
noilet vti illo: tra tenent omnes, & Cuiet.

DE ministro verō huius sacramenti, dico,
quod est solus sacerdos: vt patet ex verbis
Iacobi. Nōmine autem sacerdotis intelligen-
mus solum illum, qui ab Episcopo ordinatus
est sacerdos, & characterē sacerdotale recep-
pit. Et ita iuxta fidem catholicā firmiter te-
nendū est. Sic enim diffinitur in Cōcil. Trid.
Sess. 14. de sacramento Extremæ vñctionis,
Cano. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit
presbyteros Ecclesie, quos beatus Iacobus
adducendos esse ad infirmū inungendū hor-
tatur, nō esse sacerdotes ab Episcopo ordi-
natos, sed rate seniores in quavis comuni-
tate, ob idq; propriū Extremæ vñctionis mi-
nistru nō esse solum sacerdotem, anathema
sit.

fit. Et quia hoc ordinatur ad remissionem peccatorum, & omnis sacerdos potest peccata remittere, ac proinde quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare, non ex commissione prelatorum, sed ex officio; quia hoc non pertinet ad iurisdictionem. De iure vero, & non de necessitate sacriætiæ requiritur, quod sit proprius sacerdos. Sed proprio sacriætiæ deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicare infirmum, & ungerere.

QVÆRITVR an ianis debeat hoc sacramentum conferri? Resp. secundum S. Tho. & alios, quod non. Patet ex verbis Jaco. 5. Infirmatur quis in vobis. Item quia hoc sacramentum est curatio, & exterius debet significare quod interius facit; curatio autem iolis infirmis convenit, ergo soli illi debent iniungi. Si autem quando ungentur moriantur, non procedatur ulterius. Si vero sit dubium ungetur sub dubio dicens: si es mortuus, non te ungo; si vero non es mortuus, per istam unctionem, & suam piissimam &c. b. 2. 11. 2.

QVÆRITVR, utrum omnes infirmi sint ungenti? Resp. quod communis sententia est, quod solus infirmus, qui est in periculo mortis probabilis, est capax huius sacramenti. Probat S. Tho. quia hoc sacramentum est ultima medicina, ut etiam sonat ipsum nomen extrema unctio, ergo est adhibenda quando

117.
Unctionis
sacramen-
tum infir-
mis dan-
dum.

118.
Infirmi in
periculo mor-
tis sunt
ungendi,
sed non
omnes.

non est aliud remedium, nec spes. Nec tan-
 infirmi omnes qui sunt in tali periculo, sunt
 vngēdi. Nam primò excipiuntur pueri: quia
 in ipsa forma dicitur, indulgeat tibi Deus
 quicquid deliquisti. Et eadem ratione exci-
 piuntur perpetuò dementes, quia nunquam
 peccauerunt actualiter. Nec beatissima Vir-
 go esset vngēda quia caruit omni peccato. Is
 autē qui adultus baptizatur, si illico infirme-
 tur ad mortē, est vngēdus, vt tenet Palud. &
 Holt. quia instāt ei magna certamina. Exci-
 piatur etiā dānāti ad mortē, quia nō sōnt tā
 capaces salutis corporalis, qui est vn^o effect^o
 huius sacramēti. Excipiuntur etiam furiosi &
 amentes, qui habent dilucida interualla, nisi
 fuerint bonæ vitæ, & formaliter illud petie-
 rint. Hoc est propter defectū venerationis.

QVÆRITVR, in quibus partibus est
 vngendus infirmus? Videtur q̄ in omnibus,
 quia significat hoc sacramentu perfectā ani-
 mę curationē, ergo debet vngi in toto cor-
 pore: quia anima est in qualibet parte corpo-
 ris. Reip. q̄ in medicationibus corporalibus
 applicatur medicinæ, nō omnibus partibus
 quæ dolent, sed vbi est radix morbi. Et quia
 tres sunt radices morbi spiritualis, videlicet,
 ratio dirigēs, appetit^o mouens, & p̄sequēs.
 Principia rationis per quę intelligit, sunt sen-
 sus (nihil enim est in intellectu, quin pri^o fue-
 rit in sensu) ideo vngantur oēs sensus. Prin-

225

Infirmi sō
 quib^o cor-
 poris par-
 tibus vñ-
 gendi.

232. De Extrema vnctione.
cipium verò moues appetitum, est dilectio:
vnde vnguntur renes, vbi viget dilectio. For-
minę verò propter honestatem, nec in reni-
bus, nec in ventre sunt vngendæ. Pedes verò
vnguntur, quia sunt proscutiuus, & executiuè
se habent. Vnctio quidē in sensibus est de ef-
ficientia, nō autē vnctio in renibus. Quia prin-
cipium dirigens, est principium omniū alio-
rum. Et ideo in aliquibus partibus nō vngū-
tur: & melius esset q̄ non esset in vsu. At mu-
tilati vnguntur in partibus proximis. Et etiā
cæci à natiuitate sunt in oculis vngēdi. Quia
tales possent per aliquas sensationes, deside-
rare videre mulieres. Est autem in presentia
rum summopere notādum, & firma fide te-
nendum, quod ritus, & vsus, quē sancta Ro-
mana Ecclesia in administratione huius sa-
cramenti obseruat, non repugnat sententię
apostoli Iacobi, nec est contemnendus, nec
mutandus. Sic enim diffinitur in Conc. Tri-
dent. Sess. 14. de sacramento extremę vnctio-
nis, Can. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit
extremę vnctionis ritum & vsum, quē ob-
seruat sancta Romana Ecclesia repugnare
sententię Iacobi apostoli, ideoq; eum mu-
tandum, posseq; a christianis abiq; peccato
contemni, anathema sit.

234.
Vnctionis
sacramen-
tum itera-
bile.

QVÆRITVR, vtrum hoc sacramen-
tū sit iterabile? Resp. q̄. sic in diuersis infirmi-
tatibus. Quia non habet effectū perpetuum,

& per iterationem non fit iniuria sacramen-
to, quasi insufficientis sit. In eadē infirmitate
pōtēst iterari: quia habet pro materia infir-
mitatē periculofam; & fic quotiescunq; fit in
periculo mortis, putā si cōualefceret, & ite-
rū perueniret ad periculū mortis, eſſet vn-
gēdus. Et hęc de extrema vnctione ſufficiāt.

TSE QUITUR SACRAMEN-
tum ordinis, de quo Magiſt. & docto. tra-
ctant in 4. d. 24. & deinceps.

PRimo igitur queritur an omnes
ſeptem ordines ſint ex institu-
tione diuina? Poſtquam Magi-
ſter egit de ſacramentis, quę ſpe-
ctant ad priuatum remedium ſingulorum fi-
delium, hic incipit tractare de ſacramentis,
quę dantur in officium, & bonum comune:
vt Ordo, & Matrimonium. Reſpond. igitur
primò, qđ de ſacerdotio, & diaconatu nemo
eſt qui ambigat, quin ſint à Chriſto inſtituti,
nec heretici hoc negant. Sed de alijs eſt du-
bium. Et Magiſter quidem dicit, quòd Chri-
ſtus reliquit omnes illos ordines ſeruandos
in Eccleſia. Et Palade. 4. diſt. 24. quaſtio. 1.
tenet quòd omnes ſeptem ordines ſunt ex
inſtitutione diuina. Ita etiam ſanctus Thom.
videtur ſentire, quia hic dicit, quòd omnes
ſeptem ordines conferunt gratiā ex opere
operato, quòd non poſſet eſſe, ſi ab Eccleſia

225.
Ordines
oēs ſeptē
an ſint à
Chriſto in-
ſtituti.

& per iterationem non fit iniuria sacramen-
to, quasi insufficientis sit. In eadē infirmitate
pōtēst iterari: quia habet pro materia infir-
mitatē periculofam; & fic quotiescunq; fit in
periculo mortis, putā si cōualefceret, & ite-
rū perueniret ad periculū mortis, eſſet vn-
gēdus. Et hęc de extrema vnctione ſufficiāt.

TSE QUITUR SACRAMEN-
tum ordinis, de quo Magiſt. & docto. tra-
ctant in 4. d. 24. & deinceps.

PRimo igitur queritur an omnes
ſeptem ordines ſint ex institu-
tione diuina? Poſtquam Magi-
ſter egit de ſacramentis, quę ſpe-
ctant ad priuatum remedium ſingulorum fi-
delium, hic incipit tractare de ſacramentis,
quę dantur in officium, & bonum comune:
vt Ordo, & Matrimonium. Reſpond. igitur
primò, qđ de ſacerdotio, & diaconatu nemo
eſt qui ambigat, quin ſint à Chriſto inſtituti,
nec heretici hoc negant. Sed de alijs eſt du-
bium. Et Magiſter quidem dicit, quòd Chri-
ſtus reliquit omnes illos ordines ſeruandos
in Eccleſia. Et Palade. 4. diſt. 24. quaſtio. 1.
tenet quòd omnes ſeptem ordines ſunt ex
inſtutione diuina. Ita etiam ſanctus Thom.
videtur ſentire, quia hic dicit, quòd omnes
ſeptem ordines conferunt gratiā ex opere
operato, quod non poſſet eſſe, ſi ab Eccleſia

225.
Ordines
oēs ſeptē
an ſint à
Chriſto in-
ſtituti.

essent instituti. Res. in primis, q̄ isti septē ordines nō sunt nouum inuentu, vt putant heretici, sed est antiquissimū institutu, quo nullum est antiquius. Quod probatur testimonijs sanctoru. Anacletus qui successit Clemēti in c. 2. sui decreti dicit Episcopus Deo sacrificās, testes secum habeat, & plures quā alij sacerdotes: in solēnioribus dieb habeat tres, aut quinq; Diaconos, & Subdiaconos, atq; reliquos ministros, qui sacris induti &c. Ecce meminit Diaconorū, & Subdiaconorum, & aliorū. Et Ambrosius etiā super illud Ephe. 4. ipse dedit quosdā quidē Apostolos, alios Euangelistas, fundat oēs ordines in sacra scriptura. Et Eusebius lib. 6. Ecclesiasticę historię, ca. 33. recitat epistolā Cornelij ad Fabianum Antiochenū, in quā numerat omnes ordines Ecclesię, qui quidē præcessit nos mille annis & supra. Et Hierony. in argumento quod præponitur epist. 1. Thessal. dicit, Hos Thessalonicēses collaudat Apostolus, scribēs eis per Titū Diaconum, & Onesimū acolythum. In sacra verò scriptura nō est de omnibus metio. Possumus igitur dicere, q̄ omnes hi ordines fuerūt instituti à Christo in partem lari ipso viuēte, vel saltē generaliter. Quia Christus dedit potestātē Ecclesię cōstituēdi ministros, & consecrādi eos ad sacrificiū eucharistię. Et ad hunc sensum omnes hi ordines iunt instituti à Christo, per hoc q̄ dedit

potestatem Ecclesie consecrandi, & ordinandi ministros quotquot viderit expedire.

QVÆRITVR, vtrum ordo sit sacramentū. Resp. & est cōclusio catholica, ordo est sacramentum. Patet, quia in Cōc. Flor. numeratur inter septē sacramēta. Itē patet ex eis quę superius adduximus cū de sacramētis in genere ageremus. q. 5. Et item quia in Cōc. Trid. Sess. 23. de sacramēto ordinis. Cano. 3. sic dicitur. Si quis dixerit ordinē, siue sacra ordinationē nō esse verē & ppriē sacramentū à Christo dōo institutū, vel esse figurētum quoddā humanū, excogitatū à viris rerum ecclesiasticarū imperitis, aut esse tantū ritū quendā eligendi ministros verbi Dei & sacramētorum, anathema sit Sed est dubium: vtrū oēs ordines sunt sacramenta? Dui ad dicit, q̄ solum sacerdotium per quod datur potestas spiritualis est sacramentū. Alij autē ordines sunt quędam sacramēta. Adducit ad hoc multas rationes in. 4. d. 24. q. 2. quas ibi poteris videre. Cōtrarium tenent omnes doctores, videlicet, q̄ omnes ordines sunt verum sacramentum. Hoc assertit. S. Tho. Albertus Mag. Bonauē. Almain, Maio, Pal. & c. Et patet, quia quilibet ordo est sacre rei signum, & in eo datur aliquid spirituale; quia si alij ordines essent sacramentalia, darentur simul cu sacerdotio. Sed ritus Ecclesie est in cōtrariū, imō multi recipiūt minores ordi-

226.

Ordines
omnes. an
sunt sacra-
mentum.

nes nolentes videri progredi, ergo. Ego, nisi
 esset opinio tatorum doctorum in contrarium, mal-
 le tenere cum Dura. nescio enim quid cogat
 ponere quatuor ordines minores esse sacra-
 mentum. Nam quæ potestas est illa spiritualis in
 acolytho, deferre cereos, & offerre materiã
 Subdiacono? Itẽ prima tonsura nec est sacra-
 mentum, nec proprie ordo: & in ostiario qui ha-
 bet aperire fores Ecclesię, &c. Sed tamen quia
 oes oppositum tenent, nõ audent hoc tenere
 Caiet. in. q. quã fecit de ritu ordinis, tenet cum
 Durã. quod solum sacerdotium est ordo, & sacramen-
 tum à christo institutum, omnia verò alia sunt sa-
 cramentalia. Idem videtur dicere. 3. p. q. 6. 4.
 ar. 3. 1. Dico igitur ad hanc questionem, quod tenen-
 da est communis opinio. Secundò dico, quod opi-
 nio Durã. & Caiet. est probabilissima, scilicet
 quod solum sacerdotium est sacramentum, vel saltem
 quod quatuor minores ordines nõ sunt sacra-
 mentum. Hoc probatur, quia sacramentum est
 de iure diuino, sed non omnes ordines sunt
 de iure diuino, ergo. Probatur minor, nam. c.
 à multis. de ætate & qualitate ordinandorum.
 Innocentius vir doctissimus allegans Urbanum
 Papam dicit, Urbanus ait quod solum presbyte-
 ratus & diaconatus sunt sacri ordines, & quod
 illi solum leguntur fuisse in primitiua Ecclesia.
 Et illa sententia Urbani habetur. cap. nullus
 dist. 60. & in dicto. c. à multis. dicit Innocen-
 tius tertius, subdiaconatus hodie inter sa-

eros ordines computatur, ergo non antea.
 Item. 1. Timoth. 3. & ad Titum. 1. Paulus describit mores Episcoporum & Diaconorum: & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mentio de minoribus ordinibus apud Dionysium cap. 3. Ecclesiastica Hierarchia, ubi etiam meminit de ostiarijs. Et beat⁹ Ignati⁹ martyr epist. 8. ad Antiochenos cum duceretur ad martyrium. Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto Diaconos, subdiaconos, acolythos, exorcistas, &c. Et est determinatio concilij Laodicaei. 23. & Calced. c. 14. & Carthaginensis tertij, cap. 16. & Carthaginensis quarti, cap. 6. & Tolentani primi, cap. 28. in omnibus his approbantur minores ordines. Et in Epistola secula beati Clementis, decretum Innocentij, & decretum Zozimi, cap. 3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in Ecclesia. Et sic est probabile quod sunt de iure diuino, & consequens sacramentum.

Q V Æ R I T V R, an in nouo testamento sit sacerdotia visibile, & externum. Sitq; aliqua realis & vera potestas consecrandi verum corpus & sanguinem dñi nostri Iesu Christi, & peccata remittendi, & retinendi? Respondetur conc^lusione affirmatiua firma fide tenenda, vt diffinitur in Concilio Trid^ocano, Sessio. 23. de sacramento ordinis, Can. 1. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse in nouo

estamento sacerdotiū visibile & externum, v. Inō esse potestatem aliquādo cōsecrandi & offerēdi verū corpus & sanguine domini, & peccata remittendi & retinēdi, sed officiū tantum & nudum ministerium prædicādi euāgelium, ve eos qui nō prædicat profusus nō esse sacerdotes, anathema sit. Est etiā firma fide tenendum, quod præter sacerdotium iā dictum sunt in Ecclesia catholica alij ordines, & maiores & minores. Ita enim diffinitur vbi nunc supra Cano. 2. his verbis. Si quis dixerit præter sacerdotiū nō esse in Ecclesia catholica alios ordines & maiores & minores, per quos velut per gradus quoldā in sacerdotium tendatur, anathema sit.

248.

QVÆRITVR, an per sacram ordinatione detur Spiritus sanctus & imprimatur character indelebilis: ita vt nullo pacto possit fieri laicus, qui semel prius fuit sacerdos? Resp. affirmatiuē, & ita est firma fide tenenda. Sic enim diffinitur in Conc. Trid. vbi supra Can. 4. vbi sic dicitur. Siquis dixerit per sacrā ordinationem nō dari spiritū sanctū, ac proinde frustra Episcopos dicere, accipe Spiritū sanctū, aut per eam nō imprimi characterem, vel eum qui sacerdos semel fuit laicum rursus fieri posse, anathema sit.

249.
In sacra-
mento or-
dinis re-

QVÆRITVR, vtru in hoc sacramento requiratur aliqua materia? Resp. q̄ sic. Quia omnia sacramenta constant ex rebus & ver-
bis,

bis, vt ait Augu. & Magist. Hæc est omnium quiritur
 sententia: Hoc patet ex definitis superius in materia.
 materia de sacramētis in genere. Est autem
 in sacramēto hoc materia illud, per cuius tra-
 ditionem confertur ordo. Sicut presbytera-
 tus traditur per calicis cum vino & patenæ
 cum pane porrectionem. Diaconatus verò
 per libri euāgeliorum traditionē. Subdia-
 conatus per traditionem calicis vacui cum pa-
 tena vacua superposita &c. Vide Cōcilium
 Florent. cuius sunt verba præcedentia. Sed
 S. Tho. ponit differentiam inter materiam
 aliorum sacramētorum & materiam huius.
 Quia in alijs sacramētis tota efficacia est ab
 ipso Deo & sacramento, sed in hoc efficacia
 est partim à ministro: Episcopus enim dat
 potestatem. Idcirco in alijs sacramētis ma-
 teria concurrit, vt det perfectionē sacramē-
 to: quia minister nihil facit: in hoc autē sacra-
 mēto materia se habet solum materialiter.
 Et licet in hoc cōueniant omnes, non est ta-
 men mihi certum, quòd sit necessarium ex
 iure diuino, quòd tradatur calix presbyte-
 ro. Quia in scriptura non habetur, quòd fie-
 bat nisi per manuum impositionem. i. ad Ti-
 moth. 4. & 5. Nec etiā requiritur manuum
 impositio: vt patet in ca. presbyter. de sacra-
 mētis non iterandis. Ideo forsitan solis verbis
 coniecrat Episcopus sacerdotes & alios mi-
 nistros. Nolo tamen aliquod nouū asserere.

358.

In sacra-
mento ordi-
nis an re-
quiritur
contactus
materiam.

QVÆRITVR, supposito q̄ requira-
tur materia, an sit nec. flarius cōtactus mate-
rię, puta calicis, vel librę? Caię. quodli. 1. q. 16.
dicit q̄ sine dubio requiritur realis cōtact⁹:
nec hoc debet haberi pro opinione. Quia in
omnibus alijs sacramentis vbi est materia re-
quiritur cōtactus realis, vt in Baptismo, Cō-
firmatione, & Extrema vñctiōe, ergo etiā
hic. Et hoc etiā significatur in forma, quia
dicitur: accipe calicē, vel librū. S. Tho. in ad-
ditionibus. q. 34. art. 5. 3. relinquit hoc sub du-
bio. Et credo q̄ posset sustineri, q̄ nō est ne-
cessarius iste cōtactus. Nec ego dānarē eum
qui negligentia, vel alia ex causa non tāgeret
calicē, & haberem eum pro sacerdote. Quia
tempore Apostolorū non erat necessarium
nisi imponere manus. De alijs minoribus or-
dinibus non est dubiū nisi q̄ non requiritur.
Verū est, q̄ si deficeret illud per quod Eccle-
sia intendit tradere officiū, q̄ nō haberet il-
lud. Durānd. dicit, q̄ in suo Episcopatu non
tradebatur liber Diaconis. Sed sequenda est
cōmunis opinio. Iste autē cōtact⁹ debet esse
simul cū verbis, vt verificetur forma quę de
præsenti dicit, accipe. Sed satis est, q̄ sit ibi si
multas morālis: sufficit enim quōd post ver-
ba sine mūlta mora succedat cōtactus.

358.
Ordo im-
primē cha-
racterem.

QVÆRITVR, an ordo imprimat cha-
racterē? Resp. q̄ sic, quia character est po-
testas ad aliquid spirituale: & hic datur po-
te-

restas circa sacramentum Eucharistię. Et ita etiã habetur in Cõci. Flor. Et de sacerdotio nõ est dubitadũ. De alijs si nõ sunt sacramenta nõ est opus dicere, q̄ imprimãt characterẽ.

QVÆRITVR, an sit ordo in his sacramentis? An possit fieri Diaconus qui non est Subdiaconus? Resp. quòd est præceptum q̄ seruetur ordo, & qui illũ nõ seruaret, peccaret mortaliter. Secũdò dico, quòd iste ordo non est de necessitate sacramenti. Patet in ca. vnico, de clerico ordinato per saltũ. Et qui sic est ordinatus, debet suscipere ordines quos omisit duntaxat, à quocũq; ordine incipiatur. Si autem non sit baptizatus, & susceperit ordinem, nõ est ordinatus: vt patet in c. veniens, de presbytero iam ordinato & nõ baptizato, vbi præcipitur, quòd baptizetur, & iterum ordinetur. Si autẽ ordinetur antequã sit confirmatus, ordo tenet. Et putò quòd qui ex negligentia hoc præteriret, non peccaret mortaliter, licet malè faceret. Quia non inuenio præceptũ aliquod.

QVÆRITVR, an qui suscipit ordines in peccato mortali peccet mortaliter? Resp. quòd si suscipiat sacerdotiũ, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idẽ est de alijs ordinib; si sint sacramenta. Si autẽ non sint sacramenta, videtur q̄ nõ sit mortale, licet sit graue peccatũ: maxime si suscipiat Diaconatum, quia ordinatur proximè ad Eucharistiã, sed vtrũ

272.

Ordo i or
dinib; re-
cipiendus.

ca. 1.
ca. 2.
ca. 3.
ca. 4.

273.

Ordines
recipiẽs in
peccato
mortali,
an peccet
mortaliter.

pec-

peccet mortaliter qui exercet officia sua in peccato mortali? De sacerdotio clarum est. De alijs ordinibus si sunt sacramenta est mortale. Et quia hoc communiter non tenetur quòd tales peccent mortaliter, ideo verifimilius est quòd hæc nō sint sacramenta. Nihilominus (citra mortale) grauitèr peccat talis.

QVÆRITVR, quis sit collator huius sacramētis? S. Tho. cū alijs dicit, quòd solus Episcopus est minister ex officio suo. Patet quia solus Episcopus potest cōsecrare templa, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicitur diuino cultui per susceptionē ordinis, quàm illa, ergo. Itē patet ex c. quāto, extra de cōsuetudine. Sed vtrum cōferre ordines possit cōmitti nō Episcopo? Resp. de minoribus ordinibus iam in iure est collata potestas aliquibus non Episcopis. Possunt enim minores ordines cōferre presbyteri Cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur. 21. d. c. 1. & 2. Et. d. 69. ca. quoniā. Et de etate & qualitate. c. cum cotingat. & c. abbatibus, de privilegijs, lib. 6. & in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. & 4. d. 7. q. 3. art. 1. q. 3. ait, quòd solus Episcopus habet ex officio suo cōferre ordines, & quòd Episcopus nō potest cōmittere non Episcopo potestatem conferendi ordines, etiā minores: & si cōmitteret, nihil esset factū. Papa verò potest

214.
Ordinum
collator
quis sit.

rest cōmittere sacerdoti collationē minorū ordinem: & re vera iam cōmisit. Quartò dicit S. Tho. quòd collatio ordinum etiam minorū non potest cōmitti non sacerdoti, nec collatio maiorū ordinū potest committi nisi Episcopo dūtaxat. Idem tenet Palud. 4. d. 7. q. 4. cōclusionē. 3. Nā Episcopus & Papa nō habent maiore potestāte circa corpus Christi verum quam sacerdos: licet circa corpus Christi mysticū, quòd est Ecclesia, Papa habeat plenissimā potestatem: ac proinde illa quæ spectat ad corpus Christi mysticū, subest potestati Papæ. Et quia potestas cōferendi ordines est solum potestas circa corpus Christi mysticū ideo Papa potest cōmittere alteri talem potestatem. Quia verò potestas supra corpus Christi mylticum, præsupponit potestatem supra corpus Christi verum, ideo Papa non potest cōmittere potestatem conferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestāte supra corpus Christi verū.

QVÆRITVR, vtrū Papa possit cōmittere potestatem conferendi maiores ordines sacerdoti non Episcopo? S. Tho. & Palud. & omnes dicunt, quòd non nihilominus (vt fertur) Papa de facto cōmisit quibusdam abbatibus S. Benedicti. Saltem de subdiaconatu vidi ego Bullā Papæ quibusdam abbatibus ordinis Cisterciētiū cōcedentis quòd possent conferre subdiaconatum. Et alij dicunt

277.

Papa an possit cōmittere sacerdoti potestāte cōferendi maiores ordines.

cū quòd Diaconatum etiam. Si hoc ita est, ego dico, quòd factum tenet, excepto sacerdotio; aliàs esset intolerabilis error. Quàuis de hoc dubitet Maior, dicens quòd Papa extendit potestatem suam, & quòd securius esset ab alio sumere. Sed putò illud securum & sine iurupulo.

255.

- S E D quæritur, utrū Episcopi hæretici, schismatici, aut excommunicati, possint ordines conferre. Resp. quòd peccant tam recipientes, quàm ipsi conferentes: nihilominus tamen veros ordines, & verū sacramentum conferunt: non est dubium.

257.

Fœminæ
ordinari
nō possūt.

2 Q V Æ R I T V R, de impedimētis ordinandoru, utrū fœmina possit ordinari. Resp. secundum omnes quòd non. Probat S. Thom. quia ordinati in Ecclesia præficiuntur alijs, fœminæ verò officium est subesse. Et prohibitum est eis in Ecclesia loqui, quòd est officium sacerdotum. Item secundum Paulum. 1. Corinth. 14: Mulieres non debent toderi, sed in irium ordinis est tonsura.

- D E pueris verò nō habētibus vsum rationis dicit S. Tho. quòd esset contra præceptū eos ordinare saltē maioribus ordinib⁹, quia minoribus permittitur in septēnio. Secundo dicit, quòd si puer in cunis ordinaretur in sacerdotem, esset verè ordinatus. Quia hoc sacramentū non requirit actu ex parte suscipientis sicuti & Baptismus & Confirmatio.

Quæ-

QUÆRITUR, de ordinâdis quæ ætas, & qualitates, & merita requirantur, vt licitè, atq; legitimè ordinentur. Resp. quia hæc de re ad longum abûde atq; apertissimo sermone disseruit, atq; diffiniuit Conciliû Tridentinum, Sessio. 23. de sacramento ordinis, agens de reformatione à cap. 4. & deinceps per quam plura, alia, vide, & consule locum præallegatum.

Homicida ante baptismô non potest ordinari ex traditione Ecclesiæ. Si autè de facto ordinetur, tenebit. Per homicidâ verò intelligitur in proposito omnis voluntariè occidens, aut mutilans aliû, vel seipsum post baptismum: siue id fiat licitè, siue illicitè: omnis talis est irregularis, vt iudex, lictor, & etiam mādans, præcipiens, consulens, vt aduocatus. Et extēditur hæc irregularitas ad eos qui committantur malefactorè seruâtes, ne rapiâtur illi qui sunt morte plectēdi, quia quodâmodo cooperâtur homicidio. Nescio tamen an hoc sit expressum in iure: si non est, nollè eos cōdemnare: nisi propterea quòd qui cōmittantur, sic sunt causa mortis, quòd nō sequeretur mors, si ipsi nō custodirent reum. Qui autè pugno extrahit dērem non dicitur mutilator, ac pinde nec est irregularis: quia pœnæ iuris sunt restringendæ, nō ampliandæ. De illis qui sunt causa quòd alij citius moriantur, vt assistentes infirmis, & vertentes illos;

239

Homicida & mutilator nō potest ordinari nisi occidat in sui defensionem inculpabilè

illos: dico, quòd si hoc faciant hoc prætenu
 vt citius moriantur, forte manent irregula-
 res. Si verò bona fide id faciant no putò eos
 incurrere irregularitatē, quę est grauisima
 Ecclesię pœna. Si autem quipiam se defen-
 dedò alium occidat, antiquitus & tempore.
 S. Tho. erat irregularis, vt ipso ait. 3. p. q. 39.
 art. 4. Sed hoc reuocatū est per noua. Clēmē-
 tinā, si se defendat cū modici amine inculpa-
 tæ tutelæ. Et talis nō erit irregularis, sed po-
 terit illotis manibus celebrare. Ecclesiastici
 quoq; ponētes iudices, & exortantes vt ser-
 uent iustitiā. nō sunt irregulares. Nō d. fen-
 dens autē aliū qui occiditur, si ex officio te-
 n. batur defendere, est irregularis. Si verò nō
 tenebatur ex officio, non erit irregularis.

QVÆRITVR, de annexis ordini. Pri-
 mò de tonsura, an sit cōueniens quòd eccle-
 siastici tōdeantur? S. Tho. & omnes dicunt
 esse conueniens. Primò ratione figuræ, nam
 significatur ecclesiasticos esse reges: iuxta il-
 lud Petri, vos autē gens electum, regale sa-
 cerdotium. Et figura circularis est perfecta,
 significat perfectionem, quam habere debet
 supra omnes alios, qui debet regere in spiri-
 tualibus. Tōdentur autē in superiori parte,
 ne mens eorū tēpotalibus impediatur à diui-
 nis cōtēplandis. Vel vt ait Beda, & Rabanus
 gestamus coronā, nō quia apostolus Petrus
 sic attōsus est, sed ppter passionē Christi in
 qua

340.
 Clericis tō
 sura cōue-
 nienter da-
 tur.

qua ipse coronam spinicam portauit. In Cōci-
 Toletana. 4. sub Isidoro. c. 41. reprehendantur
 omnes clerici qui in summitate capitis modi-
 cum circulum tondebant, & dicitur, quod iste est
 modus hereticorum, & mandatur quod de cōsue-
 tudinibus toto capite, inferius solum circulum to-
 nonę relinquāt. Hęc in Hispania seruebantur,
 iā omnia lapsa sunt in deterius. Tōtura autē
 ista nō est ordo secundū S. Th. Nā ordines
 non dantur sine celebratione missę, tonsura
 autem datur extra celebratione. Item quia
 per tonsurā nulla potestas particularis spiri-
 tualis datur, nec tōtura ordinatur ad eucha-
 ristiam, ad quā omnes ordines diriguntur: &
 sic proprie loquendo nō est ordo, quanuis in
 c. cum contingat. de ætate & qualitate ordi-
 nandorū, clericatus vocetur: sed capitur ibi
 ordo large. Est autē Hispaniæ magnus abu-
 sus, quod tōnturatur sine quacūq; intencio-
 ne veniedi ad chorū. Et ego nō dubito quin
 peccent plusquā venialiter Episcopi qui hoc
 sciunt. Et tamen de hoc nō pœnitent. De dig-
 nitate Episcoporum, Cardinalium, quā an-
 tiqua sit, & utrū dignitas Episcopoi u sit iu-
 re diuino maior, quā cæterorum sacerdotū,
 quia rarō hac sciencia fideles indigent, nō ni-
 hil in p̄sentiariū ponendum iudicauit.

In primis firma fide tenendū est in Ecclesia
 catholica esse hierarchiā diuina ordinatione
 institutā, quæ cōstat ex Episcopis, presbyte

is, & ministris, ita enim d. finitū est in Cōc.
 Trid. Sess. 23. Canō. 6. his verbis. Si quis di-
 xerit in Ecclesia catholica nō esse hierarchiā
 diuina ordinatiōne institutam, quæ constat
 ex Episcopis, presbyteris, & ministris, ana-
 thema sit. Deinde etiam firmiter tāquam de
 fide est tenendum, Episcopos presbyteris esse
 superiores, habereq; potestatem cōfirmādi
 & ordinādi, nec huiusmodi potestas est Epi-
 scopis cū presbyteris communis. Tandem fir-
 ma est fide tenendum ordines ab ipsis Episco-
 pis collatos, esse validos & firmos, veros &
 reales, sine vllō populi vel potestatis secula-
 ris cōsensu, aut vocatione. Postremō fide itē
 firma est tenendum non esse legitimos verbi
 & sacramentorū ministros, qui nec ab eccle-
 siastica & canonica potestate sunt ritē ordi-
 nati, nec missi. Ista enim omnia definita sunt
 in Concil. Tridē. vbi nunc supra Canō. 7. cu-
 ius verba sunt. Si quis dixerit Episcopos
 non esse presbyteris superiores, vel non ha-
 bere potestatem cōfirmādi & ordinādi,
 vel eam quam habent illis esse cum presbyte-
 ris cōmunem, vel ordines ab Episcopis col-
 latos sine populi vel potestatis secularis con-
 sensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui
 nec ab ecclesiastica & canonica potestate ritē
 ordinati nec missi sunt, sed aliunde ve-
 niunt, legitimos esse verbi & sacramento-
 rum ministros, anathema sit.

Ex quibus constat hæresim esse, si dicas nõ esse legitimos ac vere Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra Cano. 8. Similiter hæresis est, si dixeris sacramentum, qua Ecclesia in sancta ordinatione utimur, aliasq; sacramenti ordinis ceremonias non esse requisitas, sed contenendas, & perniciosas, vt definitum est ibidẽ. Cano. 5. Et hæc de ordine ducta sufficiant.

SEQUITUR DE SACRAMENTO MATRIMONIJ.

DE Sacramento matrimonij tractat Magist. 4. d. 26. & reijcit illud in vltimum locum, quia minus spiritualitatis habet. Vel quia priustra tractauerat de sacramentis quæ ordinantur ad propagationem spirituale & postremò de matrimonio quòd quidẽ ordinatur ad propagationem corporalem, seu temporalem.

QUÆRITVR, in primis, vtrũ matrimonium sit sacramentum? Resp. quòd sic & nõ est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur, sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Et ita etiã determinatur in Concil. florẽ. sub Euge. 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere, quæst. 5. Item in eodem Concil. Tridenti, Sess. 24. de sacramento matrimonij

248.
Matrimonium est sacramentum,

Ex quibus constat hæresim esse, si dicas nõ esse legitimos ac vere Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra Cano. 8. Similiter hæresis est, si dixeris sacramentum, qua Ecclesia in sancta ordinatione utimur, aliasq; sacramenti ordinis ceremonias non esse requisitas, sed contenendas, & perniciosas, vt definitum est ibidẽ. Cano. 5. Et hæc de ordine ducta sufficiant.

SEQUITUR DE SACRAMENTO MATRIMONIJ.

DE Sacramento matrimonij tractat Magist. 4. d. 26. & reijcit illud in vltimum locum, quia minus spiritualitatis habet. Vel quia prius tractãdum erat de sacramentis quæ ordinantur ad propagationem spirituale & postremò de matrimonio quòd quidẽ ordinatur ad propagationem corporalem, seu temporalem.

QUÆRITVR, in primis, vtrũ matrimonium sit sacramentum? Resp. quòd sic & nõ est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur, sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Et ita etiã determinatur in Concil. florẽ. sub Euge. 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere, quæst. 5. Item in eodem Concil. Tridenti, Sess. 24. de sacramento matrimonij

248.
Matrimo-
niũ est sa-
cramentũ,

eadē sententiā diffinitur in Can. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium non esse vere & proprie vñū ex semptē legis Euāgelicæ sacramentis à Christo dño institutū, sed ab hominibus in Ecclesiā inuectū, anathema sit. Vtrum autē cōferat gratiā. Res. q̄ ex eo quod est sacramentū, cōfert gratiā non pōnētibus obicē, & ritē suscipiētibus, vt d. ter minatur in Conc. Trid. Sess. 7. c. 6. 7. & 8. Instituit autē Christus hoc sacramentū Matt. 19. quando illud cōmendauit, & præcepit inseparabilitatem dicēs, Quos Deus cōiunxit, &c. ex quo, & ex traditione Apostolorum & magis ex traditione Ecclesiæ, habemas quod matrimonium sit sacramentū.

142.

QVÆRITVR, an liceat fidelibus plures simul habere vxores. Respō. negatiuē & ita de fide tenendam est. Vt diffinitur in Concilio Triden. vbi supra Canone. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, anathema sit.

143.

QVÆRITVR, vtrum status cōiugalis sit antepōnendus statui virginitatis vel cōlibatus. Resp. negatiuē quod nec præferendus, nec equādus est illis. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur vbi supra Can. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit statum cōiugalem antepōnendum esse statui virginitatis vel cōlibatus, & non esse melius ac

bea-

beatius manere in virginitate aut cœlibatu
quàm iungi matrimonio, anathema sit.

QVÆRITVR, vtru matrimoniu con-
tractu per procuratores sit sacramentu Ref.
Caie. quòd nò. Quia nullam sacramentù po-
t. est contracti per procuratores. Item quia re-
ceptio gratiæ est actus personalis, & nò po-
t. est dari vni pro altero: sed in quolibet sacra-
mento nouæ legis confertur gratia, ergo. Di-
cimus tamen quòd licet talis còtractus non
sit sacramentum, est tamen verum matrimo-
niù. Et ita factù fuit Genesis. 24. per Eliezer
seruù Abrahã & patrem Rebecca. Dicit Ca-
ie. quòd facilius posset Papa dispēsare in hoc
matrimonio, quàm in eo quod est sacramen-
tum contractum, scilicet inter præsentes, &
per verba de præsenti.

S E D cum omni sacramento inueniatur
materia & forma, quæritur quæ sit materia:
& quæ forma huius sacramenti Palu. 4. d. 29.
ait qd coniuges se habent vt materia, & verba
vt forma. Capre. d. vigesima sexta, dicit hoc ei
se probabile. Melius tamen dicitur cù S. Tho.
quòd verba vnius coniugis sunt materia, &
verba alterius sunt forma: puta verba quæ
primò proferuntur sunt materia, & quæ pro-
feruntur vltimò sunt forma, quia perficiunt
sacramentum. Ita ait S. Tho. 4. d. 26. q. 2. art.
1. 2. & 4. d. 1. q. 1. arti. 1. quæstiuncula. 5. 2. Et
ita tenendam est sine dubio.

244
Matrimo-
nium per
procurato-
res contra-
ctù nò est
sacramen-
tum.

245
Matrimo-
nii mate-
ria, & for-
ma.

248.
Matrimo-
nium est
obligatio
mutua in-
ter virū &
uxorem.

QVÆRITVR, cum in matrimonio in-
ueniantur quatuor, scilicet, cōsensu, cōtra-
ctus mutua obligatio seu vinculū, & copula
carnalis, quod horum sit matrimoniu? Resp.
primò quòd non est copula carnalis: nam in-
ter Mariam & Ioseph fuit verum matrimo-
nium sine tali copula. Secundo dico, quòd
nec cōsensu est matrimonium. Patet quia
matrimonium semper durat, cōsensu verò
non semper durat. Et si dicas quòd durat vir-
tualiter, dico quòd hoc nihil est, quia aliquā-
do pœnitent ambo, & dolet de matrimonio.
Tertiò dico, q̄ nec ipse contractus est matri-
moniu. Quia contractus non est nisi expres-
sio cōsensu, sed cōsensu non est matri-
monium, ergo nec expressio illius. Itē quia
matrimonium semper durat, estq; insepara-
bile, cōtractus verè finitur. Restat igitur, q̄
matrimonium est vinculum & obligatio illa
mutua inter virum & fœminam. Patet quia
matrimonium nihil aliud sonat quā organū
quoddam & instrumētum ordinatū ad pro-
creandos liberos: sed vinculum istud, quòd
ponitur ad copulam carnalem inter virum
& uxorem, requiritur & est necessarium, &
sufficiens ad procreationē liberorū, ac eorū
dem instructionem: ergo illud est matrimo-
niū. Istam mutuā obligationē ponit Paulus.
i. Corint. 7. Mulier potestatem sui corporis
non habet, sed vir: similiter & vir potestatem
sui

huius corporis non habet, sed mulier. &c.

QVÆRITVR, de causa huius vinculi
vtrum ad hoc vinculum caufandum requira-
tur & fufficiat confenfus? Refp. quòd con-
fenfus requiritur, & eft omnino neceffarius
& fufficiens caufa matrimonij: & in hoc
omnes doctores conueniunt. Sed dices, ne-
mo erit certus de matrimonio, quia nemo
potelt effe certus de confenfu alterius coniu-
gis. Refp. quòd non requiritur quòd habe-
mus certitudinẽ euidentiã, aut fidei de con-
fenfu alterius, fed fufficit certitudo moralis
ad fecuritatem confcientiarum.

S E D quid fi vnus coniugũ habeat certã
coniecturas quòd alter coniux nõ confenfit,
vt quando quis contraxit cum puella, quæ
omnino refpuebat tale coniugiu, tamẽ victa
fuit à parentibus, an talis poffit exigere &
reddere debitum? Scotus. 3. d. 4. & alij dicunt
dicunt, quòd quando non cõftat quòd fuit timor
cadens in iram cõftantem, & quòd ex tali
metu confenfit, fi illa dixit quòd accipiebat
eam in virum, feponenda effe cõfciẽtia, &
licitum effe reddere & exigere debitum: &
non effe tabiũ de hoc. Si autẽ non poffit cõf-
ciẽtia depõnere, quia vidit maximã timorẽ
triam puellæ, & modo dicit fe non cõfufiffi-
dico quòd hac cõfciẽtia, durante nec poffit
petere, nec reddere. Imò dico quòd in tali
cafu effe illa petere, non poffit vir reddere

247.
Confenfus
in matri-
monio ne-
cellarius.

248.
Dubitans
de conca-
tu coniu-
gis
quid legat
debet
conferre
et tunc an
poffit reddere

debitum, nec peccat per hoc, sed debet illi dicere quòd consentiat modò. Et si conientit, bene quidem. Si autem dicat quòd nec tunc vult consentire, nò potest exigere, nec reddere: nò est dubiu. Si autè sit dubiu pro vtraque parte, deponat conscientia, & petat & reddat. Quòd si nò potuerit conscientia deponere, nò poterit petere, nec reddat debitum. Si verò habuerit formidinè quòd illa nò consentit, dico quòd sufficiet probabilitas pro altera parte, & agat totè illam formidinè. Et si in tali casu dicat quòd nò còsensit, non credat ei: nam si crediderit, non poterit ad eam accedere. Et si illa petierit debitum, faciat eam prius consentire, & postea reddat.

349.
 Coniugū
 altero dicere se nò
 còsensisse,
 an alter liber
 maneat.
 ac.

QVÆRITVR, quid faciendum quando aliquis contraxit cum aliqua secreta, & postea ille negat matrimonium, & contrahit publice cum alia, an illa prius relicta possit contrahere cum alio? Respò. quòd si illa habeat apparentias quòd ille nò còsensit secum in matrimonio; vt putà quia erat magna inæqualitas inter illos, quia ille erat nobilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iurat se non còsensisse cum ea, tunc apparentia sufficiens est quòd non còsensit; & sic illa poterit trāsire ad matrimonium aliud. Si tamen illa non potest omnino credere nisi quòd còsensit, dico quòd cum illa conscientia non potest accedere ad aliud matrimonium.

QVÆ-

QVÆRITVR, an requiratur quòd cò
 sensus interior exprimatúr exterior, ad hoc
 ut fiat matrimoniu. Resp. secundum omnes
 quòd sic. Patet apud S. i ho. 4. d. 27. q. 2. Et
 Palud. ibi. q. 2. art. 2. & Durand. ibi. q. 1. & Scotus.
 q. vni. 4. Et glossa cap. tuæ fraternitatis,
 extra de spòsalibus. Matrimoniu enim est
 sacramentu, at in sacramento oportet quòd
 interueniat aliquod signum iustitiale. Et in
 cap. cum apud, de spòsalibus, dicitur, quòd
 requiritur ex p. eis. cò exterior, non solum ad
 hoc quòd cognoscatur, sed etiam ad hoc ut
 sit matrimoniu. Itè probatur, quia nùquam
 homines se contraxisse putant donec profes-
 ratur verba, quàtuncunq; cognoscatur inuicè
 còsensus interiores. Sufficiunt autem signa
 exprimentia hunc consensum, & illa vocan-
 tur in proposito verba. Et etià si patet loco
 puellæ dicat, quòd sic, illa p. verecundia ta-
 cente: hoc sufficit, non est dubium. Si verò
 alius à patre exprimeret consensum puellæ,
 ipsa tacente & còsentiente, sufficere in foro
 conscientie. Sed fortè in foro contentioso
 damnaretur, & non admitteretur.

S E D utrum ad matrimoniu sufficiat cò-
 sensus & verba de futuro? Resp. quòd non:
 sed requiritur quòd consensus & verba sint
 de p.æsentí. Ut expresse habetur in cap. tuæ
 fraternitati, de spòsalibus. Accipite in n. a.
 in crastinu, & doin. eps, non est matrimoniu.

280.
 Còsensus
 interior
 matrimo-
 nij debet
 exterioris
 exprimiti

281.
 Còsensus
 & verba
 de futuro
 non suffi-
 ciunt ad
 matrimo-
 niu.

Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quae possunt habere duplicem sensum standum est in foro conscientiae intentioni cum qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

212.

Verba proferens cōsensus sine consensu interiori, verè contrahit.

QVÆRITVR, de illo qui contrahit cū aliqua proferens exterius verba, & interior non habens cōsensum, an sit matrimonium? Respon. quod non. Quia deficit cōsensus interior. Ideo caueat sibi fatue puelle. Sed utrū saltē talis teneatur eam ducere in vxorem? Scot. 4. d. 30. q. 1. dicit omninō quod sic: quia fecit illi iniuriā in illo cōtractu exteriori nō cōsentiendo. Idē dicit Adria. & Palud. Ideo ne pūtent isti nequā homines impune se hec scelera patrare. S. Tho. d. 27. q. 3. art. 2. q. 4. dicit, quod in foro conscientiae non impune agit, qui se deludit puellam: non tamen dicit quod tenetur eam ducere. Nec qui dicit quod tenetur eam ducere, sufficiens probant. Timeo tamen quod est sicut illi dicunt, & est verissime, & velle esse verum.

213.

Matrimōnium cōtrahens de presenti ante copulam potest religionē tegredi.

QVÆRITVR, verum qui cōtrahit matrimonium, possit ad religionem transire? Respon. quod nō siquam matrimonium est consummatū, non potest. Et ita tenent omnes doctores. Et est determinatio Ecclesiae. Probat S. Tho. quia nullus potest dare aliam, sed consummatō matrimonio, neuter

cōiugum est sui iuris, iuxta illud Pauli: vir sui corporis potestatem nō habet, sed vxor, ergo. Et de hoc sunt multa iura in titulo de cōuersione coniugatorū. Sed ab hac regulā generalī sunt exceptiones. Prima quando vnus cōiugum commisit adulterium, alter potest transire ad religionem libere: vt habetur expresse cap. Agathosa. 27. q. 2. Secunda exceptio est, si vterq; cōiugum voluerit profiteri religionem, tunc licēbit ambobas ingredi eam. Est tamen notandum quōd de licentia vnus coniugis, alter potest transire ad religionem; dummodo ille qui dat licentiam ingredatur etiam religionem, vel sit in ætate senili, in qua non sit ei periculū continentiz. Nam si tale periculum ei immineret, illa licētia nihil valeret, & professio alterius nulla esset. Si autē sit in ætate tam senili, quōd iudicio prælatorum non sit ei periculum de castitate, tūc potest dare licentiam, etiam si alter coniux maneat in seculo. De istis sunt multa loca in iure, videatis vos illa. Dicit etiā Paulus 4. d. 27. q. 3. quōd quotiescunq; licet viro transire ad religionem, licet etiam ei transire ad sacros ordines in seculo. In nullo doctore hoc inueni, & credo, quōd dicit verum, quia tunc nullū est impedimentū. Vnde si vxor cōmiserit adulteriū, maritus potest promoueri ad sacros ordines, etiā si nō intret in religionē. Et idē dicēdum est si vxor sit extra periculum

Post matrimonium
colūmna
tuni quia
possi religione
gredi.

culū in cōtinentiā, & dederit viro licentiā.

374.
 Post ma-
 trimoniū
 ratū & nō
 cōsumma-
 tū alterū
 altero reli-
 gionē pro-
 fiteēte alter
 potest trā-
 siri. ad se-
 cūdas nu-
 ptias.

QVÆRITVR, vtrū post matrimoniū ratū non consummatū liceat intrare religionem? Resp. ex sentētia omnium, & ex cōlucta dine & determinatione Ecclesiæ, quod licet etiā altero coniuge reclamāte. Hoc habetur in. c. verū, & in. c. ex publico, de cōuersione coniugatorū. Et facta professione alter cōiux qui remanet in seculo, potest transire ad secundas nuptias. Hierony. dicit (& habetur in. c. scribit. 27. q. 2.) de Macario quod post apparatus nuptiarum trāsijt ad eremū. Et in prologo Euāgelij Ioānis, dicit quod Christus assumpsit Ioannem a nuptijs. Idem dicitur de beato Alexio filio Euphemiani.

375.
 Sponsio vi-
 matrimo-
 nium cō-
 summate,
 an sponsa
 possit in-
 gredi reli-
 gionem.

QVÆRITVR, si sponsus vi consum-
 mauit matrimoniū, an possit illa transire ad
 religionē eo inuito? Videtur quod nō, quia
 iam matrimoniū est consummatū. In cōtra-
 rium est, quia ille fecit iniuriā, ergo viderur
 quod talis iniuria debeat reparari: & cū ipsa
 ante iniuriā possit ingredi, poterit etiā post
 acceptā cōtūneliam. De hoc nihil vidi in iu-
 re determinatū. Ideo probabilis est vtraq;
 pars. Et ita putat Durād. licet ei magis pro-
 babile videatur, quod nō potest ingredi reli-
 gionē, quia iam est ibi vinculu carnale, & nō
 tamē spirituale. Et licet vir malē fecerit: nō
 tamen debet hac poena puniri. Caueret ipsa
 sibi, vel intraret antea religionē. Palude re-
 pu-

putat magis probabile quòd possit trāsfire. Vtraq; opinio videtur mihi probabilis. Tamen hoc est vnum certū, quòd liceat illa intret religionē, matrimonium nō dirimetur, nec ille poterit trāsfire ad secundas nuptias ipsa viuente: quicquid dicat Durandus.

QUOD diximus supra, scilicet q̄ ante consummationem matrimonij licet ingredi religionem, intelligēdum est de religione, in qua fit votum solēne. Vnde a las beatas, quæ vocantur terceras, quas putō solum facere votum simplex, non poterit trāsfire. Quia ob tale votum non posse dirimi matrimonium, ac proinde ni casarse el que quedaua en el siglo. Imò si illæ beatæ haberent, licet peccarent, teneret matrimonium.

216.
Ante consummatione matrimonij, licet intrare religionē, in qua sit votum solēne.

DE SPONSALIBVS.

SPONSALIA sunt promissio futurarum nuptiarum, quæ iam in Hispania fere non fiunt, sine deipolorios de presentē. Sūt igitur sponsalia, mutua promissio futurarum nuptiarum. Nec sufficeret dicere, Ego propono te habere in vxorē, nolo tamen me obligare. Talia non sunt sponsalia: vt malè putat Palu. 4. d. 27. sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiunt autem dupliciter, vt ait S. Tho. 4. d. 27. q. 2. art. 1. Vno modo sine conditione quacumq;, & talia statim sunt sponsalia. Alio modo

217.
Sponsalia qua dicantur.

modo sunt cum cōditione: vt si dicam: Dūcam te, si dederis mihi mille aureos, vel si pater tuus consenserit. Nos simul tractabimus de conditionibus appositis sponsalibus, & de appositis matrimonio.

178.
Sponsalia &
matrimoniu
cū cō
ditione,
adueniēte
cōditione
nō sūt per
hoc sponsa
lia, aut ma
trimoniū.

QVÆRITVR, vtrū si sponsalia cōtrahantur inter personas illegitimas, an impōtrahendi sub hac cōditione, si Papa dispētauerit: an adueniēte conditione sint vera sponsalia? & si fuerūt verba de præsenti, an sit matrimoniu cōditione adueniēte? Et augeatur dubium, ponamus quod isti postquam venit dispensatio, habeant eam ratam. In Flandria fuit mihi magna cōtrouersia, cum aliquibus Iuristis super isto casu. Sed respōdeo, quod non est matrimoniu, & oppositum est error intolerabilis. Ratio est, quia ante dispētationem licet nō erat vxor illius, igitur nec post. Quia Papanō potest dare vxorē, sed solum dat facultatē ducendi illā. Et si talis trāsiret ad secundas nuptias, nō cōpelleretur sumere primā consanguineā. Allegabant mihi multa capita iuris, sed nihil omnino faciebant. Secundo dico, q̄ talis cōtractus, nō solū nō est matrimoniu, sed nec est sponsalia vllō modo, etiā adueniente dispensatione: sed quicquid factū est, totū est irritū, & cōtractus est nullus. Et lex. inter stipulatē. ff. de verb. oblig. §. sacra rem. vbi est casus, quod si fiat stipulatio de sacra re, vel de re de qua non est cōmmer-

merciū, de qua nō poterat fieri sine cōsensu principis, stipulatio est nulla, & non reddit obligatio adueniēte cōsensu principis. Ad eō est reprobatus ille cōtractus, vt sit super eo excommunicatio. Sic igitur dico in proposito, quod p̄dictus contractus est nullus, etiā si iurare: & peccarem iurando, quia est contra bonos mores. Sed quid sit per ionē legitimā contrahant sub conditione honesta: vt si pater tuus cōsenserit, vtrū adueniēte conditione sit matrimonium? Panormit. & Canonistæ dicunt, q̄ sic, & Palu. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & communis sententia Doctorū dicunt q̄ non, sed solum sunt sponsalia. S. Tho. 4. d. 27. dicit quod si conditio sit de futuro, etiam si verba sint de presenti, idē est iudicium, sicut de cōsensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac proinde adueniēte conditione manent sponsalia. Et dato quod errore putans talē contractum esse matrimonium, consummet illud, non est adhuc matrimonium, quia ex errore processit. Itaq; regula generalis est, si in isto instanti non est matrimonium, quicquid postea superueniat, non erit matrimonium: nisi de nouo, & de presenti iterum fiat.

Q V Æ R I T V. R. an si quis apponat conditionē impossibilem, scilicet cōtrahat tecū, si digito tetigeris cælum, aut si dederis mihi regnum, an sit matrimonium? Respōd. quod est

si non sit
si non sit
si non sit
si non sit

est
est
est
est
est

171
Conditio
impossibi
lis, vel tur
pis in ma-

est

erimonia
habetur
pro non
ad.ecta.

est determinatio in. c. finali, de cōditionibus
appositis, vbi Papa in fauorē matrimonij di-
xit, quōd si apponatur in eo conditio turpis
vel impossibilis, habeatur pro non ad.ecta.
Et si absq; illa cōditione erat matrimonium,
etiā erit matrimonium ea appōsitā. Adria-
nus dicit, quōd vel illa cōditio apponitur le-
tō vel ioco. Si primum dicit quōd ibi est ve-
rus consensus, ac proinde matrimonium. Si
secundum dicit quōd non est matrimonium,
quia non habuit consensus. Si deniq; no ha-
buit cōsensum interiorem, quicquid appō-
natum no erit matrimonium. Si vero habuit
cōsensus, erit matrimonium, et si appōnit
conditionem impossibilem. De hac cōditio-
ne impossibili S. Tho. nihil dicit.

140.
Conditio
res a ma-
trimonio
apposita
varie.

De alijs conditionibus dicit S. Tho. quōd
vel conditio est de p̄senti, vel de futuro. Si
primum, vel est cōtraria bonis matrimonij
vt contraho tecū si fueris sterilis, & tunc no
tenet matrimonium, siue sit turpis cōditio, si-
ue non. Vel no est cōtraria bonis matrimo-
nij, & sic siue sit honesta, siue no tenet matti-
monium siate cōditione. Videtur loqui S. Th.
cōtra ill. d. c. sed loquitur in foro cōsciet. q.
Vel conditio est de futuro, & tunc si sit ne-
cessaria, vt cōtraho tecū, si laboriatur eras,
est matrimonium. Quia iam habetur talis cōdi-
ditio pro appōsitā, vltē in iuris causis, & sic
p̄sumitur de p̄senti. Sed hoc no obstat,

si in

si intētio contrahēdi est pro crastina die, solū sunt sponsalia de futuro. In foro tamē cōtentioso præsūmitur de præsenti. Si autē sit conditio contingens, secundū S. Tho. posita conditione est matrimoniū, & non apposita non erit matrimoniū: & hoc siue conditio sit honesta, siue non. Ad secundū iura, si sit cōditio turpis, habetur pro nō adiecta: vt si dicat cōtraho tecū, si occideris inimicū meum, & est matrimonium verum. Et hæc de his.

DE BIGAMIS.

BIGAMVS dicitur qui bis duxit vxorē de quo queritur an sit irregularis ad sacros ordines suscipiēdos? Resp. q̄ duplex est bigamia. Quēdā ppriē dicta, de eo qui bis duxit vxorem & de hac loquimur. Paulus ad Titum. 1. Oportet Episcopū sine crimine esse, vnus vxoris virū. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quæ habet idē impedimētū ac prima: vt si quis duxit viduā. Nam vna ratio quare bigamus expellitur ab ordinibus, est ppter significationē, quia tale matrimoniū non significat coniūctionē Christi & Ecclesie. Quia Christus non habuit nisi vnicā vxorem, vnicā Ecclesiā, eanq; virginē & incōtaminatā. Alia est etiā bigamia similitudinaria, quādo quis habens vnam vxorē viuā, contrahit cum alia. Itē est bigamus, qui post vōtum

267.
Bigamos
quis dicat
& oninis
bigam^{us} est
irregula-
ria.

f sim-

274.
 simplex castitatis, duxit uxorem. Et qui post
 susceptos Ordines contraxit. Omnes isti
 sunt irregulares, & repelluntur ab Ordinibus
 suscipiendis. Omnes tamen istæ irregulari-
 tates sunt de iure positivo.

262.
 Irregulari-
 tas biga-
 miæ non
 tollitur p
 baptisimū.

QVÆRITVR, vtrum irregularitas biga-
 miæ tollatur per baptismum? Fuit questio
 inter Hieronymum & Augustinum: Hiero-
 nymo dicente quod tollebat, quia manet
 noua creatura: Augustino verò dicente quod
 non, quia baptismus solum tollit peccata, nō
 alia vincula, sicut nec tollit matrimonium.

Hæc autem opinio Augustini allegatur à
 Gratiano ca. acutius. 26. d. & omnes Cano-
 nistæ tenent cum eo: & S. Tho. Maior. verò
 tenet cum Hierony. sed tenendum est cum Au-
 gustino. Quia signum est, quod postquā quis
 bis contraxit, quod non continebit. Et etiā
 quia esset in illo matrimonio imperfecta si-
 gnificatio coniunctionis Christi & Ecclesie.
 At vtrum possit Ecclesia dispensare cum biga-
 mo? Dico quod sic, sed nō sine magna cau-
 sa propter verba Apostoli.

263.
 Copula
 carnalis su-
 perueniens
 sponsalibus
 an efficiat
 matrimo-
 nium.

QVÆRITVR, vtrū copula carnalis su-
 perueniens sponsalibus de futuro, efficiat
 matrimonium? S. Tho. distinguit. In foro con-
 sciencie, si nō est cōsensus, nō est matrimonium.
 In foro autē cōtentioso, quia nō est aliquod
 signū q magis exprimat consensum, quā
 copula, iudicabitur matrimonium: vt habetur

in

in c. is qui. Et in c. vlti. de spōsalibus. Sed quid si per ignorantia credebat quod per spōsalia erantia vxor sua, & isto animo accessit ad illā, & cōsumauit matrimoniū, aliās nō consummaturus, an sit matrimoniū. Dico q̄ non. Et est expressa sententia S. Tho. nihil enim con sensui tā contrarium, ac error. Itē ante hoc non erat matrimoniū, & non sunt appōsita requisita ad matrimonium: ergo.

QVÆRITVR, si iste talis accesserit ad spōsam post spōsalia de futuro, nō consummandi matrimoniū gratia, sed animo libidinoso: si postea contrahat cum alia, an hoc secundum sit verum matrimonium. Respō. quod sic. Quia primum non fuit matrimonium, quanuis Papa illegitimauerit secundum in. c. is qui de sponsa. sed hoc fecit Papa, quia pręsumpsit q̄ primum fuit verum matrimonium. Sed quid ille faciet, quia compelletur ab Ecclesia manere cū prima? Et generaliter dubitatur quid faciet ille qui cōtrahit primò cum aliqua secreta, & consummauit matrimonium nemine sciente, & postea secundo contrahit cum alia publice, si compellatur ab Ecclesia excommunicationibus ad manendum cum secunda, quid faciet, cum illa non sit verè vxor? Resp. quod si ille potest cōtrahere matrimonium cum illa, cum qua cogitur manere, debet cōtrahere. Si verò non potest vt in casu præsentis, malum remedium habet. Non

264.
Post accessum libidinosum ad spōsam de futuro, cū alia cōtrahēs de presenti verè cōtrahit.

enim habet aliud remediū nisi q̄ ferat patie-
ter, nec apud Deū erit excōmunicatus. De-
bet tamen vitare scandalū, & abire in aliā re-
glionem, vbi poterit audire missam, & cōmu-
nicare manendō cum prima vxore.

Sed mouet S. Tho. dubiū in 4. d. 28. art. 2.

265.
Post spon-
salia de fu-
turo libi-
dinosē cor-
rūpēs spō-
sam tene-
tur eā du-
cere Virgi-
nē vltro-
neā corrū-
pēs nō te-
netur eam
dotare.

4. de eo qui post sponsalia de futuro accessit
ad virginē animo libidinoso, an talis teneat-
tur eā ducere, quia stuprauit virginē? Et do-
ctor sanctus concedit q̄ tenetur eam ducere
postquā promisit, & si non potest eā ducere,
debet eā dotare. Et addit q̄ hoc est verū quā-
do decipit eā, q̄ quidē est maximē notandū.
Nam qui vltro neā virginē corrumpit, non
tenetur eā dotare: quāuis enim promiserit
ei se ducturū eā in vxorē aliquādo, ipsa tamē
bene intelligit q̄ non debebat facere, quia
erat magna in æqualitas inter eos, &c.

SEQUITUR DE MATRI- monio clandestino.

266.

Q̄ VERITVR, an matrimoniu
clandestinū sit verū matrimoniū?
Respon. q̄ talia matrimonia rata
erāt & vera, quamdiu Ecclesia ea
irrita non fecerat. Verū cū sancta Synodus
Tridētina animaduertit prohibitiones de
non sic contrahendo (propter omniū inobe-
dientiam) iam nō prodesse, & grauiā peccata
perpēderet, quę ex eisdē clādestinis cōiugijs
ortum

ortū habebāt, præsertim verò eorum qui in statu dānationis permanerēt, dū priore vxore, cum qua clā cōtraxerant, relicta, cum alia palā contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio viuunt. Cui malo cū ab Ecclesia (quæ de occultis non iudicat) succurri nō possit, nisi efficacius aliud remediū adhibeatur. Idcirco sacri Lateranensis concilij sub Innocentio. 3. celebrati vestigijs in hærendo præcipit vt in posterū, antequā matrimoniū contrahatur, ter à proprio cōtrahētii parrocho, tribus cōtinuis dieb⁹ festiuis, in Ecclesia, inter missarū solēnia publicè denūtiatur inter quos matrimoniū, sit cōtrahendū. Quibus denūtiationibus factis, si nullum legitimū opponatur impedimētum, ad celebrationē matrimonij in facie Ecclesiæ procedatur, vbi paroch⁹ viro & muliere interrogatis, & eorū muto cōsensu intellecto, vel dicat. Ego vos in matrimonio coniungo, in nomine patris & filij & spiritus sancti, vel alijs vtatur verbis iuxta receptum vniuscuiusq; prouinciæ ritam. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonium maliciose impediri posse, si tot præcesserint denūtiationes, tunc vel vna tamē denūtiatio fiat, vel saltē parochō & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimoniū celebretur. Deinde ante illius consummationem denūtiationes in Ecclesia fiat, vt si aliqua subsunt impedimēta, facilius deregātur,

non ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt predictæ denūtiationes remittantur. Quod illius prudentiæ & iudicio, sancta Synodus relinquit. Qui aliter quàm præfente parochio, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentiâ, & duobus, vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendam inhabiles reddit. Et huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit prout eos præfentis decreto irritos facit, & annullat. Insuper parochum, vel alium sacerdotem qui cum minori testium numero, & testes qui sine parochio, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes, grauius arbitrio Ordinarij puniri præcipit, &c. Hæc omnia ferè ad verbum sumptius ex predicto Conc. Trid. Sess. 24. in decreto de reformatione matrimonij. c. 1. Vbi circa finem ordinat vt parochus habeat librum, in quo coniugum & testium nomina, diemq; & locum contracti matrimonij describat, quæ diligenter apud se custodiat.

QVÆRITVR, an sit peccatum mortale post matrimonium publicum de presenti, accedere ad sponsam ante solennitatem nuptiarum, quod etiã vocatur matrimonium. Videtur quod sic, quia in cap. nostrates. 30. q. 5. est prohibitum. Et etiã quia videtur quod sit quidã contemptus Ecclesiæ. In cō-

267.

Accedens
ad sponsam
ante benedictionem
Ecclesiæ
nō peccat
mortaliter

trariū est, quia talis vititur re sua. Caie. facit
 de hoc questione, & dicit quod non est pec-
 catum. Patet, quia in lege naturæ non erat
 peccatum & in iure non est prohibitum tan-
 quam mortale. Nam in illo capit. nostrates.
 dicitur, q̄ non seruare illas conditiones, non
 esset mortale: & est iam vltus in multis parti-
 bus, ergo non est peccatum. Idē tenet Sylue-
 ster verbo: debitum coniugale. §. 9. & allegat
 Innocent. Antonium, & Hostiens. in c. 1. de
 sponsalibus. Imò addit, q̄ si timetur aliquod
 periculum, vel si differuntur velationes, con-
 sulendum esset eis consummare matrimoniū.
 Et quod hoc sit etiā de mente S. Tho. patet,
 quia. 4. d. 28. ar. 23. dicit, q̄ si sponsus per ver-
 ba de futuro petat debitum à sponsa, si illa
 credit, q̄ ipse accedat cū affectu maritali, nō
 peccat reddens debitum: ergo multo minus
 si spōsus per verba de presenti petat. Sic igitur
 dicendum est, q̄ non est peccatum mortale,
 imò aliquādo non erit nec veniale. Notā-
 da sunt tamē verba Cōc. Trid. Sess. 24. de re
 formatione matrimonij, ca. 1. vbi sic dicitur.
 Præterea eadē sancta Synodus hortatur, vt
 coniuges ante benedictionem sacerdotalem
 in templo suscipiendam, in eadem domo non
 cohabiteant, statuitq; benedictionem à pro-
 prio parrocho fieri: neq; à quoquam nisi ab
 ipso parrocho, vel ab Ordinario licentiam
 ad prædictam benedictionem faciendam alij

268.
Cōsensus
coact⁹ an
sufficiat
ad matri-
monium.

QVÆRITVR, utrū cōsensus coactus
sufficiat ad matrimoniū? V. g. deprehēsus est
iuuenis cū puella, & cogitur à parētibus puel-
læ cōtrahere cum ea, vel mortē subire, & ille
ex metu cōsentit interius (nā si nō cōsenti-
ret interius, nō est dubiū quin nō sit matri-
moniū, etiā si sine metu profertat verba) an sit
matrimonium? S, Tho. 4. d. 29. ar. 2. & omnes
Docto. ponunt. d. de duplici metu. Quidā est
metus cadens in virū cōstantē, alius cadēs in
incōstantē. Cōstans autē vir ab incōstāti hoc
distat, q̄ cōstans nunquam inducitur aliquo
timore ad perdendum famā, vt saluet omnes
res suas: quia plus valet fama quā res. At in-
cōstans potius vult perdere famā, quā di-
uitias, & vult incurrere maius malum vt eui-
tet minus malum. Itē vir cōstans non moue-
tur à paruo timore, sed à magno: vt à timore
mortis, captiuitatis, seruitutis & nō à timore
perdēdi cētum aureos. Incōstans verò vir
opposito modo mouetur à paruo timore.
Hoc supposito, est conclusio, Cōsensus co-
act⁹ timore cadente in virum constantē, im-
pedit matrimonium: cōsensus verò coact⁹
ex timore nō cadente in virum, cōstantē: nō
impedit matrimonium. Patet c. cum locū. Et
cap. veniens. Et c. consultationi. de spōsa. Et
expresse in lege. metu. ff. qui metus causa.
Et cap. significauit. de eo qui duxit in matri-
mo-

moniū quā polluerat per adulteriū. Scot. & etiā S. Tho. videtur dicere quōd hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramēto requiritur maxima libertas, & metus in emptione & vēditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo, & etiā hunc. Et Genes. 2. propter hanc relinquet homo patrē & matrē, & adherēbit vxori suae: ipse adherēbit sua voluntate motus, & non ab alio. Idē tenet Gabri. Palu. dicit quod hoc est ex institutione Ecclesiae solum quae potest dirimere matrimonia in quantum sunt contractus quidā quae tamē seclula institutione Ecclesiae, essēt vera matrimonia. Hoc dicit. 4. d. 28. q. 1. ar. 3. Idē tenet Maio. 4. d. 20. q. 2. Vtrunq; est probabile. Vocatur autem metus cadens in virū constantē, metus mortis, cruciat⁹: vt dicitur in. c. cū dilectus, de his quae vi, metus uē causa fiunt. Metus stupri in muliere: si quis veller eam opprimere vt contraheret, & ipsa hoc timens contrahit, nullum est matrimonium, Metus vinculorū, & seruitutis. De seruitute habetur in lege, isti quidem. ff. qui metus causa. Et instit. tit. eo. §. 1. 2. & 3. De vinculis habetur in. l. nec timorē. ff. eodem titu. Et etiā metus eorum malorum quae istis equiparāt. Sed quaeritur, si quis contraxit metu cadente in virum constantem, & postea cōsummauit copulam an sit matrimonium? Dico, quōd si consentit voluntarie, est matrimonium. Si

verò non consentit, non est matrimonium.

269
Parentes
nō possūt
licogere fi-
lios ad ma-
rimoniu.

QVÆRITVR, an parētes possint cogere filios suos ad matrimoniu, nō expectato eorū cōsensu? Resp. quòd non. Quia matrimonium est actio personalis, & requirit proprium cōsensum. Possunt tamē parentes ante legitimam ætatē filiorū pacisci pro eis: & si illi quando venerunt ad legitimā ætatē, non contradixerint: sponsalia reputantur: quia patres sunt procuratores eorum. Sed vtrum filij teneantur obedire parentibus in matrimonio, accipiendo quas parentes mādant, vel an peccent mortaliter contrahētes sine cōsensu parētrum? Resp. quòd liberi contrahentes sine consensu parentum (imò etiā ipsis inuitis) non peccant mortaliter, secluso scandalo. Quia licet teneantur eis obedire, non tamen in matrimonio, in quo vno sunt domini sui. Et si aliquæ leges dicant cōtrarium, Como la ley de Toro, que manda, quod tales exha redētur. Dico, q̄ leges civiles nō habent vim circa matrimoniā, nisi sint acceptatæ in iure Canonico, hæc autem non est acceptata: imò nec in foro cōtentioso iudicatur secundū eam: non est dubiū. Vide de hoc Couarru. 2. par. de sponsa. cap. 3. §. 8.

170.
Error per-
sonæ quā-
do impedi-
at matri-
monium.

QVÆRITVR, vtrū error personæ impediāt matrimoniu? Resp. Magist. 4. d. 30. & omnes dicunt q̄ sic. Error personæ, vt in Iacob. Error conditionis personæ, vt si putō
me

non contrahere cum libera, & contrahit cum ancilla, non tenet matrimonium. Error personae impedit de iure naturali, quia tollit consensum. Iacob enim non est sensor et in Liā. Error conditionis impedit iure positivo, ut patet in c. proposuit, de coniugio seruorum. Factum est autem hoc ab Ecclesia rationabiliter. Quia contrahens cum serua, manet quodammodo seruus & filij manent serui non est autem æquum, quod quispiam sine culpa sua puniatur tan graui pœna. Alij errores qualitatis & fortunæ non impediunt matrimonium: ut si putet eam pulchrā, & est deformis, diuitē, & est pauper, ianā, & est ægra, bonā & est mala &c. Si uero seruus putet se contrahere cum libera, & si illa sit ancilla, tenet matrimonium: ut dicit S. Th. in additionibus. q. 92. ar. 1. ad primū.

QVÆRITVR, an vsus matrimonij propter solā delectationē, sit peccatū? Resp. secundum omnes, quod sic. Quia omnis actus qui non habet bonū obiectum, est malus: sed talis actus non habet bonum obiectum (nam delectatio, cum sit quoddam naturale, nullū obiectum bonum dicit) ergo ille actus non est bonus: & sic saltem, erit otiosus, & per consequens uenialis: cum secundum S. Tho. non detur actus indifferens in indiuiduo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est peccatum. Antecedens patet, quia matrimonium non fuit institutū ad illud, sed ad gene-

ran-

274.
Matrimo-
nij vsus.
ppter de-
lectationē
est pecca-
tū ueniale.

randam prolem. Idem est de eo qui comedit propter solam delectationē: quia comestio- nis finis non est ille, sed sustentatio.

272.

Vsus ma-
rimonij
ad vitan-
dā tētatio-
nē, an sit
peccatū?

QVÆRITVR, vtrū vsus matrimonij propter vitādam tētationē carnis in seipso, sit peccatū? S. Tho. 4. d. 31. q. 2. ar. 2. dicit q̄ est veniale. Quia nō fuit ad hoc institutū, sed ad bonū fidei, putā ad reddendū debitū, vel ob prolem generādam. Et hæc est opinio ferē omnīū sanctorū super illud. 1. Corint. 7. Hoc autē secundū indulgētiam dico: quia indulgētia est de peccato veniali. Sed fortē intelligendus est. S. Tho. vt ait Palude, quādo habet alia remedia ad sedādam passionē: putā orationem, vel ieiunium &c. Si verō non sit aliud remediū, licitū erit accedere, propter illud finem. Idem dicendum est de illo qui accedit propter abundantiam seminis, quæ impedit sanitatem de quo S. Tho. vbi supra, ad vltimum dicit quōd est veniale. Albertus autem dicit, quōd est licitum sic accedere.

273.

Abusus
vxoris
peccatū
est.

QVÆRITVR, an abusus vxoris sit peccatum mortale? Resp. S. Tho. q̄ si sit extra vas fœmineū, est mortale: & nō est dubiū de hoc. Si autē sit intra vas, dubitant doctores, an si fœmina supergrediatur viro, sit mortale? Caiet. ait, q̄ si ex hoc impeditur generatio est mortale. Et ita dicunt omnes doctores. Albertus magnus dicit, q̄ potest isto modo sequi generatio. Quia matrix non solum est

est receptiua, sed & attractiua: & ideo credo, & non est mortale. Et idē putat Syluest. verbo, debitum coniugale. §. 4. Dicit tamen quòd tales sunt grauitè reprehendendi.

QVÆRITVR, an oscula, amplexus, & tactus inter virum & vxorē, sint peccatum. Resp. secundum Caiet. & Syluest. & omnes alios bene sentientes, quòd omnes prædicti actus quantuncunq; videantur impudici, si vltimatè ordinantur ad copulā, nō sunt peccata. Et etiā si nō ordinentur ad cōgressum ipsum, non erūt mortale, dūmodo fiant sine periculo pollucionis extra vas. Si enim sunt cum tali periculo, erūt mortale. Sine illo autē, vel erūt veniale, vel nullū peccatū. Aduertāt in hoc cōfessores, ne sint nimis solliciti in interrogatione horū, quę inter cōiuges fiūt. Nec curēt, q̄ cōfiteantur de his venialibus: melius est enim q̄ ea fileant. Et admonendi sunt coniuges, q̄ non tenentur illa confiteri nisi quādo sunt mortalia. Et instruātur quādo committunt mortale, & quando non.

QVÆRITVR, vtrū cōiuges teneātur reddere debitū, sub pœna peccati mortalis? Resp. secundum oēs, q̄ sic. Quia corpus vxoris est viri, & ecōtra: & ob id iniuriā facit qui negat alteri q̄ suum est. Et si quidē vir periclitetur de incōtinentia, debet vxor reddere statim debitū: quia esset periculū in mora. Si autē nō sit hoc periculum, nō est mortale, si

274.
Oscula, &
tactus cō-
iugatorū
nō sūt pec-
cata mor-
talia.

275.
Coniuges
tenentur
reddere de-
bitum sub
pœna pec-
cati mor-
talis.

per

per aliquod breue tēpus differat. Neuter ta-
men coniugum tenetur reddere debitū cum
detrimento salutis, vel pprie personę. Vnde
si sit maritus leprofus, o con mal de bubas, si
est periculū, iudicio medicorū, non tenetur
reddere. Quia licet cap. 2. de cōiugio leproso
dicatur quod nō potest mulier sana relinque-
re maritū leprofum, & quod tenetur redde-
re debitum: tamen intelligēdum est, quando
hoc potest fieri sine infectione ipsius vxoris.

376.

Vir acce-
dēs ad v-
xorē men-
struatam,
an peccet
tor tali-
er?

QVÆRITVR, vtrum quando mulier
patitur mēstruum, & sanguinis fluxū possit
vir petere debitū, & illa teneatur reddere?
Videtur quod non. Quia in lege veteri erat
prohibitū: & Hiero. dicit super Esai. 44. q̄ si
cōceptio fiat tēpore menstrui, proles naici-
tur leprosa, maculosa, & debilis, q̄ & appro-
bāt naturales: ergo S. Tho. 4. d. 32. q. 2. arti. 2.
dicit duo. Primò, q̄ in lege veteri erat morta-
le: nā erat præceptū in cōtrarium, Leuit. 18.
Secundò dicit, quod præceptum illud par-
tim erat ceremoniale, & partim morale: &
ideo etiam nunc obligat ex ea parte qua est
morale, & ex dāno quod sequitur in prole.
Pro huius igitur declaratione ponit S. Tho.
distinctionē. Duplex est sanguinis fluxus in
mulierib⁹. Quidā in naturalis & perpetuus,
sicut erat ille quē patiebatur mulier quæ te-
rigit simbriam Christi. Et si vxor talem flu-
xum patiat, licitum est quod reddat, & pe-
tat

tat debitum. Quia melius est quod sequatur fetus defectuarius, quam quod nullus sequatur. Alius est fluxus naturalis, qui provenit in quolibet mēse. Et tūc non debet exigere, quia postea manet tempus. Si autem vir nesciens illud, petat debitum, respondeat ipsa quod non bene habet. Non tamē debet dicere se mēstruatā esse (vt ait S. Tho.) quia viri faciliter agrē ferunt illud, & cōcipiunt horrore de mulieribus: & nē hoc sequatur, debeat potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debet dari opera, vt inter eos, amor creicat. Tamen si maritus instet, illa nō multū repugnet, sed reddat debitū propter periculum corruptionis in viro: Et quoniam non est certum, quod ex tali cōcubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit raro: ideo maritus accedens ad vxorem mēstruatā, vel illa petens ab eo debitū non peccat mortaliter, quicquid dicat Sylu. sed erit peccatum veniale, vt dicit Casēt. in Summa, & Palud. Et ita tenendum est.

QVÆRITVR, an sponsa ante benedictionem Ecclesiæ, teneatur reddere debitū marito petēti? Resp. quod infra duos mēses ante benedictionem Ecclesiæ post matrimonium de præsentī non tenetur reddere debitum. Quia dantur illa ad hoc, quod si voluerit Religionē ingredi, intret. Nec etiā post illos duos mēses tenetur reddere ante benedi-

277.

Spōsā

te Ecclesiæ
bñdicti o-
nis non te-
netur red-
dere debi-
tum spōso
petenti.

ditionē Ecclesiæ: sicut nec tenetur marito petēti in Ecclesia. Quia utrūq; est phibitū.

278.
Accedere
ad vxorē
ī festo an
liceat.

In magnis festiuitatibus dicūt sancti, quōd nō debent cōuenire inuicē: quia oportet vaeare diuinis. Si tamen de factō cōueniant, licet sit aliqua irreuerētia, non tamē est mortale, & sancti cōsulant, quōd melius est. Vir autē qui habuit rem cū propria vxore nocte præcedēte cōmunionē melius faciet non cōmunicando illo die, sed differat in aliū diem, & idē de vxore. Si autē cōmunicent, nō erit mortale, sed veniale, propter irreuerētiam.

279.
Accedere
ad suā v.
xorē i Ec-
clesia tēpo-
re belli, an
liceat.

In loco autem sacro, non licet accedere ad propriā, quia pollueretur Ecclesia. Tēpore tamen belli, quādo morantur in Ecclesia per multū tēpus, dicit Caiet. opusc. 16. q. 14. dubio. 4. & Palud. 2. d. 12. quōd non licet vllō modo accedere ad suā etiā vxorē. Maio. ait, quōd illo tunc licet. Et Syluester dicit, quōd si timeatur corruptela in viro, liceret vxori reddere ei debitū. Hoc est probabile, & fortē verum: sed opinio Caietani est securior.

280.
Coniuges
an possint
cōnectū
vouere.

QVÆRITVR, utrū coniuges possint vouere continentia? Resp. Primō quōd hoc nō expedit, si sint in iuuentute, propter periculi. Secūdo dico, quōd si ex mutuo cōsensu hoc fecerint, licitū est, & votū tenet. Sed utrū alter solus possit vouere? Dico quōd male faciet: quia est in iniuriam alterius. Sed queritur, an si fecerit votū vir, possit nihilominus

minùs reddere debitù? S. Th. in additionib⁹
ad. 3. par. q. 53. ar. 1. ad. 4. dicit q̄ tunc tenetur
reddere, & licitù est ei exigere: cū Paulus di-
cat: Nolite fraudare inuicē. Et non debet vir
ponere se in tali statu, q̄ non sit potens rele-
uare vxorē ab onere petēdi debitù. Caic. lib.
16. quæstionū. q. 16. dicit q̄ tale vōtum tenet.
Et vir non potest petere, licet tamē, & tene-
tur reddere. Idem dicit Palu. Sed mihi magis
placet opinio S. Tho. Et ita tenendum est.

QVÆRITVR, vtrū Papa possit dispē-
sare in matrimonio rato nō cōsummato? Cō-
munis opinio Canonistarū est, q̄ potest & q̄
sic dispēlati possunt trāsire ad secundas nu-
ptias, ex iuxta & rationabili causa, ad petitiō-
nem amborū cōiugū. Hoc. Ioānes Andreas
super cap. ex publico. in suis nouellis. Et Ar-
chidiaco. in c. qua propter. 27. q. 2. Et Bene-
dictus in ca. ex publico. Syluester allegat pro
hac opinione. Summam Angelicam, S. Anto-
nius. 3. p. tit. 1. ca. 22. videtur esse cum Canoni-
stis: & dicit se legisse Bullas Martini 5. & Eu-
genij. 4. in quibus dispensatum est circa hoc.
Et Caic. quodlibet. 1. q. 13. tenet q̄ Papa po-
test dispensare. Hæc opinio videtur proba-
bilis, sed malo tenere cum opinione cōmuni
q̄ Papa non potest dispensare. Nam Paulus
dicit. 1. Corint. 7. His autē, qui matrimonio
cōiuncti sunt, præcipio, nō ego, sed dñs, vxo-
rem à viro non recedere. Et Matth. 19. Quos

282.

In matrimo-
nio ra-
to nō cō-
summato,
an possit
Papa di-
pensare?

Deus cōiūxit, homo non separet. Et cum Christus dixerit ibidem, quòd non licet vxore dimittere, nisi propter fornicationē, iam inueniretur alia exceptio, scilicet dispensatio Papæ. Teneamus igitur eam tota caterua Theologorū, quod Papæ non potest dispensare in matrimonio rato. Vide Syluestrum verb. Diuortium. §. 1. & 4.

282.
Impedimēta mōri-
monij du-
plicia: quæ
dū dirimē-
tia, alia im-
pedientia.

QVÆRITVR, de impedimētis matrimōnij. Sunt quidem aliqua quæ impediunt matrimonium: tamen si fiat, factum tenet, vt est tempus in quo matrimonium fieri prohibetur: & tamē si fiat in diebus prohibitis, factum tenet. Alia sunt impedimenta quæ impediunt matrimonium faciendum, & dirimunt factum: & hæc sunt sexdecim in his verbis cōtēta. Error, cōditio, yotum, cognatio, crimē: Cultus disparitas, vis, ordo, ligamē, honestas: Si sis affinis, si fortē coire nequibus? Hæc faciēda vetant connubia, facta retractant. Agamus igitur de his omnibus.

283.
Impotētia
perpetua
dirimit ma-
trimoniū.

QVÆRITVR, an si fuerit aliquis impotens ad cōcubitum, teneat matrimoniū cum illo? Resp. quod duplex est impotentia. Quædam perpetua: & hæc tā in viro, quā in femina irritat matrimoniū: vt si spado cōtrahat matrimonium, nō tenet, vt in. c. 1. de frigidis, & malificiatis. Si autē post matrimoniū superueniat impedimētum, non irritat matrimoniū. Nā quod semel fuit matrimoniū, semper erit

erit firmū. Et hoc impedimētū iure naturali irritat matrimoniū: sicut iure naturali prohibetur duæ fœminæ contrahere inuicē. Sed quomodo cognoscetur, an talis impotentia sit perpetua? Res. q̄ debēt esse per trienium iuncti, & dare operā rei vxoricę, & si post trienium cōstat de impotētia alicuius, debēt separari: ut habetur in ca. laudabile, in illo titulo. Sed si statim possit agnosci q̄ sit impotētia perpetua, statim debēt separari. Vide Syluest. verbo matrimonium. 8. §. vlti.

QVÆRITVR, de pueris habentibus quidē vsum rationis, an possint contrahere ante decimum quartum annum? Resp. q̄ nō. Quia est determinatio Ecclesię, q̄ pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimum non possint contrahere: ut patet in c. puberes. & c. cōtinebatur. de desponsa. impube: quod fuit determinatum ppter rationē Arist. dicentis, quōd ante illam ætatem non sunt habiles ad generādum. Si tamē ante prædictam ætatem contrahant quauis nō sit matrimoniū, sunt sponsalia, ex iuris dispensatione, & tenentur postea contrahere, ut patet in cap. vnico de despons. impuber. lib. 6. Si autē parū ante legitimam ætatem contrahāt, & consummēt matrimoniū, ut putā vir in anno. 13. & fœmina. in 11. erit verū matrimoniū: ut habetur in c. de illis. & de desponsatione impube. Et etiā citra iuris debet

284.
Pueri ante
te. 14. an-
nū nō pos-
sunt cōtra-
here.

minatione, patet q̄ sit ibi verū matrimoniu,
quia illa erant sponsalia, & copula superue-
niens facit matrimonium, ergo. Et si sint iā
habiles ad generādum, etiam si non consum-
mauerint, erit matrimonium, malitia etate
supplente, vt etiam ait textus. Sponsalia verō
ex iuris dispositione possunt celebrari in se-
ptennio, & etiam si sint propē septenniū: vt
tenet S. Tho. 4. d. 27. & est cōmunis opinio, li-
cet Panor. teneat contrarium.

Sponsalia
circa septē
nium cele-
brari pos-
sunt.

185.
Maleficiū
& ligamē
impedit
in primo
nium.

Sequitur aliud impedimētum, scilicet male-
ficiam, q̄ aliquādo arte demonis (de quo ait
Iob, q̄ non est potestas super terrā que com-
paretur ei) inuenitur inter coniuges. Potest
enim maritum reddere fregidū & facere ne
possit membrum arrigere, & impedire deci-
sionē seminis, applicādo aēctiua p̄suis. Quā-
uis posset esse tantus amor inter coniuges,
quōd eorū calor p̄ualeat, & superet ea que
de non apponit, vt infrigidet. Vnde dicit Al-
bertus Magnus, quōd ista maleficia maximē
contingunt circa rusticos.

236.

QVÆRITVR, ergo an hoc ligamē im-
pediat matrimoniu? Resp. q̄ si hoc contin-
gat post matrimoniu, factum nō impedit. Si
verō ante matrimoniu, tunc si est perpetuū,
impedit: si autē sit tēporale, non impedit. Sic
habetur in cap. ultimo de frigidis. Cognosce-
tur autē hoc maleficiū, si possit cū aliena, &
non cū propria. Et debet simul habitare per-

triennium, & si non possint conuenire, tunc reputabitur maleficio perpetuum.

QVÆRITVR, an amētia, seu furor impediatur matrimonium? Resp. q̄ amentes non possunt cōtrahere: & si cōtrahant, matrimonium non tenet. Quia ad matrimonium requiritur consensus, & vsus rationis, quo illi carēt. Itē, nemo se potest ad aliquid obligare, nisi volūtariē & liberē, isti autē nō habet libertatem arbitrij, ergo. Ad irritandum verō matrimonium non sufficit, q̄ amētia præcesserit, vel sequatur ipsum matrimonium: sed requiritur q̄ sit amens, tēpore quo contrahit. Si autem post matrimonium contractū vir inciderit in amentiam, non dirimitur matrimonium: & patō probabilissimum, quōd tunc non teneatur vxor reddere debitum marito petenti: quia nō liberē petit, nisi timeat corruptelas alias in viro, & quōd querat alienas.

QVÆRITVR, de impedimento criminis quod est incestus: an si quis cognouit aliquā, & postea cōtrahit cū sorore eius, tenet matrimonium? Resp. q̄ crimē incestus dupliciter impedit matrimonium. Vno modo propter affinitatē: quia est affinis illius, et in qua contrahit, intra quartum gradum: & de hoc dicemus infra. Alio modo habet impedire matrimonium, ex hoc, q̄ cognouit coniugineā eius, cū qua cōtrahit: & de hoc quaerimus, utrū tale crimē incestus impediatur matri-

287.

Amentia,
& furia, an
impediatur
matrimonium.

288.

Crimen
incestus
impediatur
matrimonium.

monium. Resp. S. Tho. in additio. q. 8. ar. 4. q. si quispiã cognouit cõsanguineã vxoris ante matrimoniu contractũ, & etiã post ipõalia, debet matrimoniu separari, propter affinitatẽ quã contraxit cum sua sponfa, cognoscendo cõsanguineam eius. At si talis incestus sequatur post matrimonium iã contractum, & consummatum, nõ dirimit illud: sed in penã peccati, nõ potest vir petere debitum à propria vxore, & si petat, peccat mortaliter: nec vxor tenetur ei reddere debitum. Si tamen vxor petat, ille tenetur reddere: quia vxor non debet puniri pro peccato viri. Habetur de hoc plura capitula, in titulo: Si quis cognouerit cõsanguineã vxoris suã, Et. 32. q. 7. c. si quis viduã. & c. qui dormierit. & ca. concubuiti. Verum est, quòd si quis ignorans esse cõsanguineã vxoris suã, accederet ad eã, quòd poterit petere dubiu ab vxore, quia illud nõ fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt Docto. & Palu. 4. d. 34. q. 1. ar. 2. Idem etiam dicendum est, si mulier concubuit cum cõsanguineo mariti: intra quartum gradum: eadẽ enim pena punietur, qua maritus: scilicet quòd non poterit exigere, & tenebitur reddere debitum.

Q. V. Æ. R. I. T. V. R., an cãsa fornicationis possit vir vxorem dimittere? Resp. q. sic. Est enim expressum in Euangelio: Math. 19. & est secundũ ius naturale, quia oportet q. mar-

ritus

129.

Fornicatẽ
vxorẽ po-
test dimit-
tere ma-

ritus sit certus de prole sua, q̄ nō potest cer-
to sciri si sit adulter & vxor. Atē quia matrimo-
niū est cōtractus, & dāt sibi inuicē fidē con-
iuges, ergo altero frāgēte, aliū remanebit
liber. Excipiuntur aliqui casus ab hac regula.
Prim⁹ si ambo cōmiserint adulteriū, quā iā
est ibi recōpensatio. Hic casus & alij sequen-
tes sunt expressi in l. c. 32. q. 6. per totū. & c.
cūdus, si maritus propriam vxorē profanue-
rit pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in ca-
discernendi. de eo qui cognouit consanguineā
vxoris suae. Addit Palud. q̄ idem est iudi-
ciū, si ipse maritus viderit, & non prohibue-
rit. Tertius, vbi vxor putans se cum viro cō-
gredi, decepta est ignorāter, aut cōtraxit,
putans esse mortuū. Hoc habetur in. c. cū
per bellicā. 34. q. 1. & 2. & ibidem. ca. in lecto.
Quartus, si fuerit vi oppressa, vt habetur in
c. proposito. 32. q. 3. Quintus, si vir postquā
reconciliatus est vxori, cognouerit eam: tūc
non poterit eam relinquere: vt dicitur. 31. q.
1. c. 1. & 2. & in l. crimen. C. de adulterijs. Sex-
tus, si vxor infidelis ab eo repudiata contra-
xerit cum aliquo, & postea veniant ambo ad
fidem, debent iterum conuenire, extra de di-
uortijs. ca. gaudemus. §. vltimo.

QVÆRITVR, an vir teneatur dimit-
tere vxorē adulterā? Resp. q̄ nō, sed potest
cum ea manere: nisi vxor sit adeo incorrigi-
bilis, q̄ ratione scādali, ne marit⁹ in peccatis

ritus, nisi
si in quib⁹
calibus.

...
...
...
...
...

196.

Vir quādo
tenet
vxorē ad-
ulterā di-
mitte.

eius videatur consentire: tunc enim tenetur ab ea separari. Hęc verò separatio ab vxore adultera, quoad totũ quidẽ potest fieri sine iudicio Ecclesię, quoad habitationẽ verò nõ. Ita tenent omnes Doctõ. Limitat tamẽ Syluest. verbo diuor. 8. quòd illud est veru, quãdo adulteriũ est occultum, si enim sit notum quòd adultera illa cũ Mœcho plures dies habitauerit, tunc sine licetia ecclesię potest ab ea separari quoad habitationẽ. Patet ex cap. significasti. de diuortijs, vbi est casus expressus. Idẽ tenet Ioan. Andre. in cap. plerunq; de donationibus inter virum, & vxorem.

297.
Ordo im-
pedit ma-
trimoniũ.

QVÆRITVR, an Ordo impediat matrimoniũ? Resp. q̄ sic, sed solũ de iure positivo. Vnde etiã dicit S. Th. q̄ Papa ex rationali causa potest dispẽsare. Nec Græci sacerdotes vtẽtes vxoribus, faciũt cõtra ius diuinũ. Dico igitur q̄ sacerdos, Diacon, & Subdiaconus, nõ possunt cõtrahere, quia est prohibitũ ab Ecclesia. Si autẽ cõtrahant, matrimoniũ est ipso factõ nullum. Si verò post matrimoniũ ratũ quispiã, ordinetur, nõ dirimitur matrimoniũ, sed tenetur manere cũ vxore: vt patet in extruagãte antiqua, Ioã. 22.

298.
Occident
vxore, vt
contrahat
cũ concu-
bina, non

QVÆRITVR, an si quis occiderit propriam vxore, vt cõtrahat cum cõcubina, matrimoniũ sit validum? Resp. q̄ tale matrimoniũ est irritũ, & nullũ ex determinatione Ecclesię, in. c. super hoc, de eo qui duxit in ma-

rimonium quā polluerat per adulteriū. Sed si e contrario vxor virū occiderit, vt cōtrahat cum adultero, matrimoniū tenebit: quia in iure de hoc nihil est cautū. Si verò aliquis dederit fidem cōcubinæ, quòd vxore mortua, cōtrahet cū illa, non potest cōtrahere cū ea. Vide iura in illo titulo, de eo qui duxit &c. At si quispiā occiderit vxorē deprehēsam in adulterio, peccat mortaliter, secundū S. Th. quanuis iura hoc non puniant. Si verò talis adultera sit iam à iudice dāmnata ad mortē, poterit maritus eam occidere sicut licetor: quicquid dicam Canonistæ. Non potest tamen maritus ad hoc cogi, sicut licetor.

potest cū ea cōtrahere.

Occidens vxorē in adulterio deprehensam, peccat.

QVÆRITVR, vtrūm votū impediatur matrimoniū? Resp. q̄ duplex est votū. Quod dā est solenne, alterum verò simplex. Votū solēne impedit cōtrahendum, & dirimit cōtractum. Votum autem simplex impedit cōtrahendum, sed non dirimit cōtractum. Sūt de hoc multa iure expressa in titulo de voto.

Votū simplex, & solēne, impedit matrimonium, sed diuersi modō.

Et qui post votū simplex castitatis cōtraxit, peccat quotiescunq; exigit debitum? potest tamen reddere, non solum quādo vxor petierit, sed etiam quādo cunq; sibi videbitur honestum accedere ad eam, aut quādo senserit, quòd ipsa vult, aut quòd eget, aut quòd est periculum incōtinentiæ: vt dicit S. Th. in additionibus. q. 83. art. 1. ad quartum.

QVÆRITVR, an cultus disparitas

t § (hoc

Fideli cū
infideli cō
traherent
potest,

(hoc est infidelitas) impediatur matrimonium.
Resp. quod inter infideles sunt vera matrimo-
nia. Et ita tenent omnes, & est determi-
natio Ecclesie in ca. gaudemus, de diuortijs.
Secundò dicit S. Tho. quod inter infideles
non est tam perpetuum, & tam indissolubile
matrimonium sicut inter fideles: quia nō est
sacramentum, ac proinde, nec confert gra-
tiam, sed est quidam cōtractus humanus. Si
autem contrahat fidelis cum infideli, matri-
monium nullum est de iure positiuo, quia est
prohibitum ab Ecclesia: vt patet in Concil.
Tolet. 4. ca. 62. & in Cōcil. Agathēsi. ca. 64.

299.
Cognatio
carnalis, i
quib' gra-
dibus im-
pediat ma-
trimoniū.

QVÆRITVR, an cognatio carnalis im-
pediat matrimoniū? Resp. primò, quod iure
naturali prohibiti sunt parentes contrahere
cum liberis. Nam omnes homines, etiā Gē-
tiles, damnant taliā cōnubia: nec de hoc qui-
spiam dubitat. Et sunt egregiæ rationes as-
signatæ in sacra scriptura. Vide S. Thom. &
etiam cum alijs descendētib' &c. Item in
primo gradu transuersali inter fratres, & so-
rores, probabile est, quod est contra ius na-
turale. Prohibiti vero sunt ab Ecclesia qua-
tuor gradus, qui irritant matrimonium: vt
patet in cap. non debet, de consanguinitate,
& affinitate. Fuerūt antiquitus prohibiti se-
ptem gradus: vt patet. 35. q. 6. Papa tamē po-
test dispensare in gradibus, qui nō sunt pro-
hibiti iure naturali: vt sic pax inter familias,
vel

vel ob confederatione regnorū, vel ob aliā rationabile causam. In. 4. autē gradu causā rationabilis est quòd ipsi cōtrahentes pētāt. Dupletatio tamen in gradibus iure humano prohibitis, fieri solita, successit causa quęstus nihilominus tenet. De computatione cognationis: vide Syluestrum, & alios: lib. 1. c. 1.

Impedit etiā matrimoniū affinitas; vsq; ad quartū gradū: vt patet in ca. nō debet, de cōsanguini. & affinit. Et nō solum affinitas inter cōsanguineos vxoris, sed etiā inter cōsanguineos scortis, & concubine mex. Quamuis (vobis credo) hæc vltima affinitas cōtrahatur propter ius humanū: & nō ex natura rei, vt p̄tina. Est autē regula ad computādū affinitatē, quòd in eodē gradu sum affinis Petro; in quo vxor eius est mihi cōsanguinea. c. 1. de cōsanguini. & affinit.

De impedimento publicæ honestatis causa ex sponsalibus de futuro, dico, quòd est vinculum inuentum ab Ecclesia, quæ decreuit, quòd per hoc, quòd aliquis cōtraxit sponsalia cum Maria, non possit contrahere cum cōsanguinea eius vsq; ad quartū gradū. Et impedit matrimonium eodem modo, ac affinitas, vt patet in cap. ex sponsalibus, de sponsalibus lib. 6. c. 1. de cōsanguini. & affinit.

Q. V. A. R. T. V. R. an parentes teneantur alere filios illegitimos? Resp. quòd nō est dubitandū quin tam pater, quam mater teneatur alere filios, qui nō dum attigerunt vltimū

296.

Affinitas
vsque ad
quartum
gradū im-
pedit ma-
trimoniū.

297.

Publica
honestas
ex sponsalibus impedit
matrimonium, vbi
affinitas.

298.

Parentes
teneantur
alere filios
illegi-
mos.

rationis. Quia oēs gētes putant dānabile te-
 linquere filios in a tate infantili, in qua non
 possunt sibi victū querere. Et si exponāt eos
 vt ab alijs alātur, videtur certē quōd peccēt
 mortaliter. Secūdo dico, q̄ cōsiderando p̄g-
 dictos filios postquā habent vsum rationis,
 est distinguendū. Nam quidā filij illegitimi
 sunt qui vocātur naturales, soluti cū soluta,
 suscepti ex cōcubina. Alij sunt ex concubitu
 dānato, vt suscepti ex adultera, vel moniali,
 qui vocātur spurij. Et in iure determinatur,
 quōd parētes teneantur alere primos filios,
 qui habētur à concubina, tanquā ab vxore.
 Alios verō filios spurios non tenētur parē-
 tes alere. Et in pœnam illius damnati coitus
 prætereuntur in testamentis, vt homines ab
 huiusmodi concubitu pessimo arceantur.

299.

Amic' cui
 pater reli-
 quit bona
 p̄ filio spu-
 rio, tene-
 tur illa ei
 dare: & spu-
 rio licite
 rei p. r.

Sed quid de casu qui sepe est in vsu? ego ha-
 beo filiā spuria, quam no possam instituere
 hæredē, quia leges hoc vetant: voco amicum
 meum, & cōstituo eum hæredem tali pacto,
 quōd omnia bona det filiæ meæ: verum talis
 amicus teneatur dare bona illa filix? & vrū
 filia, cū bona conscientia, possit ea retinere,
 accipere, & possidere, postquā lege munic-
 pali prædicta bona sunt vallata? Resp. q̄ om-
 ne promissam est de iure naturali adimple-
 dū, & ideo talis amicus in foro cōscientiæ te-
 netur dare ea bona filix meæ, si rex illa no cō-
 silcauerit: & illa licite recipiet, & possidebit

licet in foro conscientia, non est dubium.

QVÆRITVR, an cognatio spiritualis impediatur matrimonium? Cognatio ista spiritualis diffinitur à S. Tho. & alijs: quod sit propinquitus quædam orta ex hoc, quod aliquis confert sacramentum, vel tenet aliquem ad iusciendum sacramentum, Baptismi, scilicet, vel Confirmationis. Triplex est igitur cognatio spiritualis: quædam, quæ vocatur Paternitas, quæ est inter regenerantem, & regeneratum: & capio regenerationem, ut se extendat ad confirmationem: nam in proposito, idem est iudicium de confirmante, & de baptizante: & talis non potest contrahere cum baptizato, vel confirmato: & cum uxore eius iam ab eo cognita, & cum filiis eorum. Secunda vocatur copaternitas, quæ est inter patrem spirituale, & patrem naturale, & matrem naturalem. Vide. c. 1. de cognatione legali. lib. 8. ubi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis contrahitur per hoc, quod quis adoptat sibi filium. Et sunt duæ species huius cognationis: scilicet paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem, & filium adoptivum: qui quidem non possunt contrahere. Fraternitas vero contrahitur inter filios naturales adoptatis, & inter adoptivum. Et etiam impedit matrimonium, si filius adoptivus transit in potestatem adoptatis: sed si non transit (quod fit quando adoptans moritur, vel quando adoptatus emancipatur

300.
Cognatio
spiritualis
impedit
matrimo-
nium.

301.
Cognatio
legalis im-
pedit ma-
trimonium.

ab adoptante) tunc potest contrahere cum filiabus adoptantis, ut patet in cap. si quis, de cognatione legali.

QVÆRITVR, an omnes illi & soli cōsanguinitatis & affinitatis gradus, qui Leuitico. 18. exprimentur, possint impedire matrimonium cōtrahendum, & dirimere cōtractū? Resp. negatiue, quod nec omnes illi, nec illi soli; & ita firma fide tenendum est nam in Concilio Trident. Sessio. 24. Can. 3. hoc diffinitur his verbis. Si quis dixerit, eos tantum cōsanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimentur, posse impedire matrimonium cōtrahendum, & dirimere cōtractū, anathema sit.

303.

QVÆRITVR, an in Ecclesia catholica sit autoritas, & potestas ad condendum de nouo aliqua legitima impedimenta, quæ impediant matrimonium cōtrahendum, & dirimant cōtractū. Similiter q̄s. habeat potestatem deponendi, & annullandi ea impedimenta, quæ olim legitime impediēbāt matrimonium cōtrahendum, & dirimēbant cōtractum. Resp. affirmatiue, & ita firma fide tenendum est: sic enim diffinitur in illo. 3. Can. his verbis. Si quis dixerit, non posse Ecclesiam in nonnullis illorum Leuitici impedimentis dispensare, aut constituere, ut plures impediant, & dirimant; anathema sit. Idē probatur, quod Ecclesia catholica prædicta

habeat potestatem. Nam olim consanguinitas impediēbat, & dirimebat matrimonium, vsq; ad septimum gradum: postmodum autem fuit ordinatum & stabilitum, vt non impediāt nisi vsq; ad quartum gradum: vt habes de cōsanguinitate, & affinitate, c. quare. Item olim vsq; ad Concilium Tridentinum, affinitas ex fornicatione cōtracta, impediēbat, & dirimebat matrimoniū, vsq; ad quartum gradum. At verò nunc post Concilium prædictum, nō impedit, nec dirimit, nisi vsq; ad secundum gradum, vt habes sessione proprius allegata. c. 4.

Item cognatio spiritualis, quæ nascitur ex administratione sacramenti Baptismatis, & sacramenti Cōfirmationis, olim per tres gradus matrimonium impediēbat. At iam post præallegatum Concilium, duntaxat in duobus gradibus matrimonium impedit, & dirimit: vt habes in loco nunc præallegato. c. 2.

Item, publicæ honestatis iustitia, quæ ex spōsalibus de futuro oriebatur, impediēbat, & dirimebat matrimonium, etiā si essent inuvalida sponsalia: dum tamen inuvalidatio illa non proueniret ex defectu consensus cōtractentium. At verò post Trid. Concil. c. 3. loco citato, nihil impediunt, si sint inuvalida. Vnde cunq; inuvalidatio fuerit orta.

Item, publica honestatis iustitia, quæ olim per plures gradus impediēbat, & dirimebat

bat

bat matrimonium, iam nunc, ut patet in. c. illo. proxime allegato, non excedit primum gradum.

Itē, clandestinus matrimonij contractus temporibus antea factis non dirimebat matrimonium sic contractum nunc iam dirimit ipsum, ut sancitum est in eodē Concil. & Sess. de reformatione matrimonij. c. 1. Habet ergo Ecclesia potestatem & auctoritatem ad concedendum de nouo legitima impedimenta, quæ & impediunt, & dirimant matrimonium; & ut quæ olim illud legitime impediabant, & dirimebant, iam neutrum faciant.

304.

QVÆRITVR, an sint aliquæ causæ, propter quas matrimonium inter fideles semel validum, & firmum, dissolui quoad vinculum possit? Resp. quod si de matrimonio rato, & consummato sit sermo, sub Deo & Christo Iesu dño nostro (sola morte alterius coniugū excepta) nulla est causa, nullaque potestas, quæ possit matrimonium quoad vinculum dissolui: hæc sententia est cōmunis, & vnanimi omnium sanctorū doctorū assertione probata, quæ si quido constat ex illo Matt. 19. Quos Deus cōiunxit, homo non separet. Esetq; hæreticū, oppositū asserere. Dicimus secundò, qd si de matrimonio rato, non tamē consummato, loquamur: vna est causa, qua quoad vinculum dissolui potest. Et hæc est solennis professio Religionis. Et ita sit me fide tenendū est. Sic enim vsus totius Ecclesiæ catholicæ docuit ab

antiquo, & infuper ita definitum est in Cōc.
 Trid. Sefs. 24. de Matrimonio. Can. 6. cuius
 verba sunt. Si quis dixerit matrimonium rati-
 tum nō cōsummatū, per solennē Religionis
 professionē alterius coniugum, non dirimit
 anathema fit. Est & alia causa, qua dictū ma-
 trimonium quo ad vinculum dissolui potest,
 dispensatio videlicet summi Pontificis. Quod
 quidē nō aliter probatur, nisi per hoc, q̄ sum-
 mus Pontifex aliquoties dispensauit, & licē-
 tiā, facultateq̄; contulit, vt tales coniuges ad
 secundas nuptias transfirent. Hoc tamē non
 tantam firmitatē, aut probabilitatem habet
 quin opositum securius, & probabilius dici
 posset, vt habes supra, q. 281.

Tertiō dicimus, q̄ matrimonij vinculum in-
 ter veros cōiuges, nec dissoluitur, nec disso-
 lvi potest per adulteriū alterius cōiugum:
 vnde tall' adulterio interueniēte, neuter cōiū-
 gum potest aliud matrimonium cōtrahere. Et
 ita firma fide tenendū est. Sic enim definitur
 in loco statim allegato Cā. 7. cuius verba sunt.
 Si quis dixerit Ecclesiā errare, cum docet &
 docuit iuxta Euāgeliā & Apostolicā doctri-
 nā, propter adulteriū alterius cōiugū, matri-
 monij vinculum nō posse dissolui, & vtrunq̄;
 vel etiā innocentē, qui causam adulterio nō
 dedit, non posse, altero cōiuge viuente, aliud
 matrimonium cōtrahere: moechariq̄; eū, qui
 dimissa adultera, aliam duxerit: & eam, quæ
 dimissā

dimisso adultero, alij nuptiarum anathema sit.
 Quarto dicimus, quod nec per heresim, nec
 per molestam cohabitationem, nec per affectatam
 absentiam à coniuge, potest inter veros coniuges
 vinculum dissolui matrimonij: & ita firma
 fide tenendum est. Sic enim diffinitur vbi supra,
 Can. 5. cuius verba sunt. Si quis dixerit,
 propter heresim, aut molestam cohabitationem
 aut affectatam absentiam à coniuge, dissolui posse
 matrimonij vinculum: anathema sit.

305.

QVÆRITVR, an in Ecclesia inter veros
 coniuges possit multis de causis diuortium
 quoad totum, seu quoad cohabitationem fieri? Respon.
 affirmatiue, quod multas Ecclesia catholica
 habet causas, propter quarum quambet potest
 supradictum facere diuortium. Et ita firma
 fide tenendum est: quoniam sic diffinitur vbi
 supra Canon. 8. vbi sic habetur. Si quis dixerit
 Ecclesiam errare, cum ob multas causas
 separationes inter coniuges, quoad totum,
 seu quoad cohabitationem, ad certum
 incertumue tempus fieri posse decernit,
 anathema sit.

306.

QVÆRITVR, an solennitas nuptiarum
 certis temporibus fieri prohibita, licita sit,
 sintque merito obseruandæ benedictiones,
 alięque ceremoniæ quibus Ecclesia in
 solennitate nuptiarum vtitur. Respondetur
 affirmatiue, & ita secundum fidem tenendum
 est, quoniam sic diffinitur in predicto concilio,
 &

sessio.

Sessio. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit prohibitionē solēnitatis nuptiarum certis anni temporibus, superstitionem esse tyrannicā, ab Ethnicorum superstitione profectā, aut benedictiones, & alias cęremonias, quibus Ecclesia in illis vtitur, damnauerint, anathema sit. Sūt autē causę matrimoniales ad iudices Ecclesiasticos deferendę, ad quos proprię spectant: sic enim diffinitū est in prædicto Cōc. & Sess. Can. 12. his verbis. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices Ecclesiasticos: anathema sit.

QVÆRITVR, an professi solēni voto castitatem, & etiam illi, qui in sacris Ordinibus sūt cōstituti, possint matrimoniū contrahere, quod firmum sit, & validum? Respōdetur negatiuē, neque enim licitē contrahere possunt: quod si contrahant totum est irritum & inane: nam ita diffinitur vbi supra, Cano. 9. huius verbis. Si quis dixerit clericos in sanctis Ordinibus constitutos, vel regulares castitatem solēniter professos, posse matrimoniū contrahere contractumq; validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto: & oppositū nihil aliud esse quā dānare matrimoniū posseq; omnes contrahere matrimoniū, qui non sentiunt se castitatis, etiā si eam vouerint, habere donū anathema sit. Cū Deus id rectē petētibus nō denegat nec patiatur nos supra id q̄ possumus, tentari.

QVÆRITVR, an rationabiliter Eccle-
 sia prohibuerit sacerdotibus, ne matrimo-
 nium cōtraherēt? (nec enim huiusmodi pro-
 hibitio est de iure diuino: vt dicit D. Tho. 2. 2.
 q. 88. ar. 11. & patet quia orientali Sacerdoti
 est licita copula carnalis vxoris, quam habuit
 priusquā ordinaretur.) Et videtur quod nō,
 quia Orientalēs Sacerdotes, vt diximus, sunt
 vxorati. Itē quia multa scandala per abrogā-
 tiōnē huius legis vitarentur, quæ passim cō-
 tingunt: ergo melius esset, q̄ quilibet sacer-
 dos suo arbitrio relinqueretur, vt ille qui vel-
 let cōtinēter viuere, ita viuere, & qui vellet
 vxorē ducere, eā duceret. Præterea, Legales
 sacerdotes vxores habebant. Itē & fortius,
 quia in primitiua Ecclesia nō solū simplices
 sacerdotes, sed etiā Episcopi erāt vxorati, vt
 patet ex Apostolo. 1. Timot. 3. Oportet Epif-
 copum irreprehensibilem esse, vnius vxoris
 virum. Quæstio grauissima est ad quā respō-
 detur, magnis ex causis, & sanctissimē hanc
 legē ab Ecclesia inductā, & hætenus conser-
 uatā: nec vnquā erit decens, vt reiciendatur.
 Primū patet, vbi simul ad hoc vltimū respō-
 detur argumētum. Nā primatiua Ecclesia
 dum adhuc rudis ex gentibus constitueba-
 tur, leuiora dedit præcepta, ne territi fuge-
 ret, ne laqueū viderētur inijcere, & plus im-
 ponere oneris, quā posset hominū sustinere
 fragilitas. Ideoq; Apostoli non præcipiūt cō-
 tinen-

ginitæ calibratū, sed virginitatē consulunt,
 ieiunia non improbāt. At ex eoru traditione
 obseruari, docet Hierony. tum in epist. ad
 Marcellā, tum in lib. de celebratione Paschæ.
 In tenella igitur adhuc Ecclesia, dū ecclesi-
 asticus ordo instituitur, propter conuersorū
 paucitatē, admissu est Sacerdotibus vti ma-
 trimonio prius contracto. Roborata verò
 Ecclesia, hominibusq; ad potiora propoca-
 tis, addictus est Ecclesiastico Ordini calibrat-
 us, vt nō nisi deinceps cælebs victur⁹, admi-
 tatur ad Ordines. Hinc Ambro. in epist. ad
 Ephess. ca. 4. ibi. Et ipse dedit quosdā quidē
 Apostolos, sic ait. Postquā omnibus locis Ec-
 clesie sunt constitutę, & officia ordinata, ali-
 ter composita res est, quā cœperat.

309.

Rationē autem huius mutationis assignat
 Hierony. contra Iouinia. lib. 1. c. 19. Si laicus
 inquit, & quicūq; fidelis orare nō potest, nisi
 careat officio cōiugali (1. Corin. 7.) sacerdoti
 cui semper pro populo offerenda sunt sacri-
 ficia, semper orādum est. Si semper orādum
 est, semper carēdum matrimonio. Nā in ve-
 tere lege, qui pro populo hostias offerebāt,
 non solum in domibus suis nō erant, sed pu-
 rificabantur ad tempus, ab vxoribus separa-
 ti; vinum & ficeram non bibebant, quæ tolet
 libidinem prouocare. Et Amb. in 1. ad Timo.
 epist. ca. 3. ibi. Diaconi sint vnus vxoris viri,
 sic ait. Veteribus enim idē concessum est

Leuitis, & Sacerdotib⁹ vxōres ad vsum habere, quia multū tēpus otio vacabāt a ministerio, aut sacerdotio: multitudo enim erat Sacerdotū, & magna cōpia Leuitarū, & vnusquisq; certo tēpore seruebat diuinis cēremōijs, secūdu institutū Dauid. Hic enim. 24. classes cōstituit Sacerdotū, vt vicib⁹ deseruēt. Vnde Abia octauā classē habuit, cui⁹ vice Zacharias fungebatur sacerdotio. Lu. 1. sicut continetur in Paralipomenō lib. 7. c. 24. ita vt tēpore, quo nō illos cōtingebat deseruire altari, domorū suarum agerent curam. At vbi tempus imminebat ministerij, purificati aliquāris diebus, accedebant ad templū offerre Deo. Nunc autē septē Diaconos esse oportet, aliquātos Presbyteros, vt bini sint per Ecclesiās, & vnus in ciuitate Episcopus, ac per hoc omnes a conuentu fēminę abstinere debere, quia necesse est, eos quotidie pręstō esse in Ecclesia, nec habere dilationē, vt post conuentū legitime purificentur, sicut veteres, &c. Hactenus Ambro. De Gentiliū verō sacerdotum castitate, audi Hierony. lib. 2. cōtra Iouinia. cap. 3. epist. 6. Antequam inquit, religio nostra fulgeret in mundo, vñ cabus semper habuisse inter matronas decuit, per illas fortunę muliebri sacra fieri solitum. Nullum sacerdotem bigamum, nullum flāminem bimaritum leges. Hierophantes quōq; Atheniensium vsq; hodie cūta sorbitio-

ditione castrari, & postquā in pontificatū
fuerint electi, viros esse desinere.

¶ QVOD verò nunc nō expediat, vt præ-
dicta Ecclesiæ prohibitionē sacerdotes sint
cōiugati rescindatur, probatur. Primò, quia
matrimonij onera multa sunt, totumq; ho-
minem requirunt: & tenetur vxoratus, vxo-
ris, filiorumq; curam habere. 1. Timot. 5. Si
quis suorum, & maxime domesticorum, cu-
ram non habet, fidem negavit, & est infideli
deterior: quomodo ergo sacerdos, miles
Christi, vxoratus & multis filijs circūseptus,
poterit semper diuino intēdere ministerio?
2. Timot. 2. Nemo militans Deo, implicat se
negotijs secularibus &c. Præterea si hæc re-
scinderetur lex, maior esset ambitio circa be-
neficiâ Ecclesiastica non solum obtinēda, sed
etiam multiplicanda. Nam plura non suffice-
rent multis filijs onerato, cum tanta nunc
sit pro filijs illegitimis procurandis ambitio.
Præterea tota honestas, & habitus clerico-
rum periret, & vacarent vestibus pretiosis,
vt vxoribus placerent, eorumq; castitas non
esset maior. Si enim liceret eis vel vnam ha-
bere, cum ad eam visitandam plures debet ēē
accedere, nequaquam essent vna contenti.
Hinc de beato legitinus Augusti. seminariū
verò nulla in domo eius mansit, nec etiam
germana, nec filie fratris, quæ Deo pariter
seruiebāt: dicebat enim, quod etsi deo non

370.

373

posset oriri suspicio tamē de alijs quæ ad eam aduentarent, posset oriri. Præterea, in elemosynis largiēdis, patres pauperum essent multò contractiores, quàm nunc sunt.

att.

Ad illud de sacerdotibus Oriētalib⁹. Resp. quòd ex dispensatione Ecclesiæ Græcis sacerdotibus permissum est, uti matrimonio ante ordines contracto. Schismatici enim cum essent, voluit pia mater Ecclesia, vel sic in gremium suum eos recipere. Cæterum post Ordines sacros receptos, matrimonium contrahere, nemini permissum est, ut patet in canonibus Apostolorū. Can. 25. Et in Cōcil. Neocæsariensī. Can. 1. & in. ca. cum olim. de clericis coniugatis. Ad aliud verò argumentum quòd plura scandala sacerdotum vitarentur. Resp. quòd hæc scandala non parit calibatus, sed abolitio amoris & timoris Dei, libera concupiscentia, appetitus effrenis, horror virtutis, & interdū Pontificum, & aliorum promouentium vitio, hæc accidunt; qui non doctiores, non meliores, sed nobiliores, ditiores, & argutiores in Clerū eligunt, & simplices quoq; (probos tamē & innocētes, tanquā in idoneos) repellunt, qui affinibus, cognatis, & amicis (quasi terre næ forent militia) officia largiuntur, nō utilitati conuulentes egentis Ecclesiæ, sed potentum, aut amicorum parere volentes iulsiōni. Quodq; his deterius est, illis donat Clericatus

sus gradum, quorum fuerunt aliquando ob
 sequijs deliniti, magis persona commodum,
 quam accipientis personam attendentes. Qui
 bus dicitur Michea. 3. Qui edificatis Sion in
 sanguinibus, & Hierusalem in iniquitate. Igi-
 tur, quisquis se non continere iudicauerit,
 se initiare. Ordinibus non sinat, sed utatur
 sibi admissio fornicationis remedio in Matti-
 momo. Si autem sacris se initiati fecerit, fa-
 ctum est ei illicitum quod prius licuisset. Et si
 putans se continere posse, ordinatus fuerit,
 & postea carnalis petulantia sic efforbuerit,
 ut sibi ei impossibile videatur continere, orat
 Deum & in eo confidens, dicat cum Aposto-
 lo: Omnia possum in eo qui me confortat.
 Audiatque Christum dicentem Lucz. 11. Peti-
 te, & accipietis: quærite, & inuenietis: pul-
 sate, & aperietur vobis. Impossibile autem
 dicunt, non quia gratia Dei assistente im-
 possibile sit, sed quia negligentia torpentes,
 non conantur ut sint continentes. Orent er-
 go huiusmodi, abstinant, ieiunent, corpus
 inedia subijciant, occasiones libidinem pro-
 uocantes, fugiant, ad bona opera se confe-
 rant, & diuino fulti auxilio, poterunt conti-
 nere, quod sibi prius impossibile, suspicati
 fuerant. Dicit enim negligens se non posse
 continere, non quia non potest, sed quia nõ
 vult. Nam deliciarum affluentiam, epularum
 & poculorum copiam reiecare iste non cu-

Philip. 4.

pit, muliercularum conlortia, & alia concupiscentiæ incentina vitare refugit, otium studio repellere negligit, iuxta Hierony. consilium ad Rusticum monachum. Ama studia scripturarum, & carnis vitia non amabis. Itaq; pleriq; sacerdotibus non virtus continendi, sed voluntas deest. Vellent tanque pleriq; hominum esse boni, sed non sunt: nõ quia esse non possunt, sed quia non volunt, vt ait August. lib. 2. de peccatorum meritis. cap. 17. Nam contra naturam est, corpus voluptatum sine voluptate frui: teste Hierony. contra Iouinia, lib. 2. cap. 37. epist. 6. Istis quoque dicit Chrysoft. homilia in Psalm. 50. Non possum, ais, me continere, hoc pusillanimitatis est, & negligentia tua: qui Dei præcepta contemnere malle, quam facere.

* Laus Deo, pax viuuis, requies defunctis.

¶ FINIS SVMMÆ DE

septem Ecclesiæ mysterijs, &

sacramentis, ad laudem

Dei omnipo-

tentis.

DE CLAVI- BUS.

Hæc materia tractatur in .4. dist. 18. & D. Tho. in ad-
ditionibus ad tertiam partem. q. 17. Claves enim in
Ecclesia esse debet.

DICITUR autem clavis potestas
qua remouetur obstaculum intran-
di regnum caelorum. Impedimen-
tum enim totius humanæ natu-
ræ, ex peccato primi hominis consequutum,
per passionem Christi amotum est: & ideo
post passionem vidit Ioan. Apocal. 4. in cae-
lo ostium apertum. Sed alicui adhuc quo-
tidie manet clausum propter peccatum ori-
ginale, quod contraxit, & propter actuale,
quod committit: & propter hoc egemus sa-
cramentis, & clauibus Ecclesie, in quibus ef-
ficacia passionis manet. Quia ex latere dor-
mientis in cruce. Sacramenta fluxerunt qui-
bus Ecclesia fabricatur.

311.

Hæc autem Clauium potestatem Apostolis con-
tulit Christus, vt expresse determinatur in
c. firmiter, de summa Trinita. & fide catholi.
Quando autem fuit Apostolis collata? Arma-
chans absurde erras lib. 11. de quaestionibus
Armenorum. c. 14. & 15. contra omnium doctorum
sententiam dicit, q. Marci. 3. cum Dominus dno
decem Apostolos elegit. Sed patet hoc esse
fal-

falsum, quia Matth. 16. p[ro] magno vni pro-
 misit Petro, dicens: Dabo tibi clauis regni
 caelorum: non ergo antea habebat, aut nihil
 promisit. Item, antequam ipse eis conse-
 crasset, sacramentamq[ue] constituisset potestatem
 dedisset consecrandi: ac si C[ae]sar constitueret
 regem aliquem super regno non constituto.
 Dico ergo, quod in cena (Matth. 26.) contu-
 lit totam potestatem ordinis. Potestatem au-
 te iurisdictionis in foro interiori, Ioan. 20.
 Accipite Spiritum sanctum, quorum remitte-
 ritis peccata, remittuntur eis. Potestatem au-
 te iurisdictionis in foro exteriori, Matth. 18.
 Quaecumq[ue] alligaueritis super terram &c. Nec
 inconuenit, quod Apostolis Christi (potesta-
 tem excellentiae habens) Apostolicam pote-
 statem iurisdictionis consummatam & per-
 fectam contulerit ante sacerdotiam. Vnde &
 Ecclesia nunc temporis iurisdictionem in fo-
 ro exteriori dat etiam non sacerdotibus, &
 potestatem ordinis dat ijs, quibus nondum
 contulit potestatem iurisdictionis.

Et nota, quod illa potestas data in foro ex-
 teriori, Matth. 18. (Ibi enim fundant schola-
 stici auctoritatem excommunicandi. Et Hie-
 rony. ibidem, & August. lib. 1. contra aduer-
 sarium legis, & Prophetarum, ca. 17. Ad ac-
 tendum, in quam, quod haec potestas excom-
 municandi, potest dici clavis regni caelorum,
 si regnum caelorum capiatur pro Ecclesia mi-

fitante. August. loco citato, & super Ioann. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. cap. quodcūq;. Si autem regnum caelorum capiatur pro Ecclesia triumphante, potest dici clavis indirecte, & secundario. Nam quatenus excommunicatio excludit à sacramētis, quibus regnū caelorum aperitur, potest dici, quod claudit regnū caelorum. Quatenus verò absolutio ab excommunicatione, admitti ad sacramenta, ex cōsequenti regnū caelorum aperit.

¶ S E D utrū omnes Apostoli habuerint clauēs? Et videtur quòd non. Quia Matth. 16. soli Petro sunt promissæ. Resp. cum Caiet. lib. de Primatu Romanæ Ecclesiæ. ca. 5. & 6. quòd sine dubio omnes Apostoli à Christo, & non à Petro susceperunt clauēs. Patet in cap. firmiter, de summa Trinitate, & fide catholica. Eriā habetur in cap. loquitur. 24. q. 1. & ex Hierony. lib. 1. contra Iouinianum. Petro autem collatæ sunt clauēs. Ioann. 21. ibi: Pascē oues meas. Eadē enim potestas requiritur ad pascendas oues Christi, & ad aperiēdum, vel claudēdum regnum caelorum. Nam quando Christus uiuus erat & præsens, non egebat Vicario: consentaneum est ergo, vt post resurrectionem eum instituerit: & non videtur vbinam hoc fecerit nisi Ioān. vlti.

¶ Dico præterea, quòd sicut peculiariter clauēs Petro cōmissæ sunt, Mat. 16. sic Ioān. vlt. aliqua peculiaris potestas data est Petro præ-

ter ceteros: potestas enim Petri in duobus
 maximè excelsit potestatem aliorum aposto-
 lorum. Primum, quia Petri potestas etiam se
 extendit supra ipsos apostolos. Nam vt ar-
 guit Innocent. de maioritate, & obedientia
 c. 6. qui dixit: Pasce oues meas, nò distinguēs
 inter has oues, & alias: alienum à suo demō-
 strat quili qui Petrū pastore nò recognosce-
 ret. Quo eodē argumēto vtitur Bonifac. 8.
 in extrauag. vnā sanctā. Secundò excellebat
 in hoc, quòd potestas Petri erat ordinaria in
 vniuersum orbē: aliorū verò apostolorum
 erat extraordinaria, ex priuilegio peculiari.
 Vnde factum est, vt successores Petri succes-
 serint in vniuersa potestate, respectu omniū
 ouium Christi successores verò apostolorū
 nò successerūt apostolis in potestate extra-
 ordinaria. Imò crediderim omnē potestaté
 Episcoporū (qui sunt apostolorū successo-
 res) à Petro, & successoribus Romanis Pōti-
 ficib⁹ esse deriuatā: ita q^d successor Petri est
 immediatus Vicarius Christi, & à Christo ac-
 cepit potestaté: vt definitur in Cōci. Flor. &
 in Cōci. Cōstant. Ses. 8. sed successores Apo-
 stolorū, nec susceperunt potestatem ab ipsis
 apostolis, nec à Christo immediate, sed me-
 diatè à Romano Pōtifice. Et sic intelligo de-
 cretū Leonis Papę. 19. dist. ca. ita Dñs. Eodē
 modo dico, clauis Petri in duobus differre à
 clauibus apostolorum. Primò in vniuersali-
 tate:

tate: accepit enim ad aperiendū, nō huic, aut illi, sed omnibus fidelibus, nullo excepto. Secūdo, quia sic eas accepit, vt ab eo accipiant omnes, quicūq; clauis habuerint. Nā quod apostoli non acceperint à Petro, fuit ex peculiari priuilegio: quo & Paulus gloriabatur: Potestatem Apostolicā nō ab hominibus accepi. Et quāuis in. c. firmiter, dicatur Christū cōtulisse clauem apostolis, & eorum successoribus: dico quod non est eadem ratio de apostolis, & successoribus apostolorū. Quia apostoli, ex priuilegio, immediatē à Christo acceperunt potestatem ligandi, atq; soluēdi, etiā in totum orbē: quod male Turrecremata negat. Sed successores apostolorū, cū manifeste ordinētur ab hominibus, potestatem ordinis nō immediatē à Deo accipiūt, potestatem autem iurisdictionis accipiunt à Romano Pontifice immediatē. Sed nihilominus Christus cōfert clauis successoribus: licet per medios ministros. Quemadmodum idem ipse est qui tollit peccata mundi: licet per ministros sacramentorum.

S E D vnde cōstat, clauis Petro, & cæteris apostolis cōcessas nūc in Ecclesia permanere, cum non maneat potestas faciendi miracula, quæ apostolis, est collata, nec baptizādi in nomine Iesu Christi, quod apostoli fecerunt. Resp. constat potestatem istā viuētibus apostolis, ad alios esse deriuatam. Patet hoc

Actui

Actuū. 20. Attendite vobis, & vniuerso gre-
gi &c. Et. 1. ad Timō. 4. & ad Titū. 1. Secūdo
dico, secundum fidem catholicam tenendum
est; clauēs Apostolis concessas, nūc in Eccle-
sia: perseverare. Patet ex cap. firmiter. Et ex
Ecclesie consuetudine, quæ est colūna & fir-
mentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego
vobiscum sum usq; ad consummationem se-
culi. Petro enim nō sunt datæ clauēs propter
ipsum, sed propter Ecclesiam. Quare perse-
uerante Ecclesia, potestas data Petro debuit
perseverare. Et sic intelligatis decretum Au-
gust. 24. q. 1. cap. quodcunq;. Vnde & patet,
quare dicantur clauēs Ecclesie, quia scilicet
propter Ecclesiam Apostolis & successorib-
us datæ sunt. Clauēs autem Ecclesie appel-
lari, frequentissimum est: vt apud Aug. lib. 1.
de Doctrina Christiana, cap. 18. refertur.

311.

CLAVIS autem est potestas ligandi, atq;
soluendi: quæ Ecclesiasticus iudex dignos re-
cipere, indignos excludere debet à regno: vt
dicit Magist. sentent. 4. dist. 18. & Glossa ex
Hierony. Matth. 16. Et cōprobatur à Ioān.
Papā. 22. in Extravagant. quia quorundam,
de verborū significatione. Et aduerte, regnū
cælorum multipliciter cap. Primò pro sacra
scriptura, vt Matthæi. 21. Auferetur à vobis
regnum Dei &c. Secūdo, pro Ecclesia mi-
litante, vt Matth. 13. Simile est regnum cæ-
lorum thesauro abscondito in agro &c. Et

Mat-

Matt. 25. Simile est regnū cælorum decē uirginibus, &c. Tertio, ut etiā includat duplicē statū, scilicet militante, & triumphante: ut Matt. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā, &c. quia ipsorū est regnū cælorū: & nisi abudauerit iustitia uestra, &c. nō intrabitis in regnū cælorū. Aperire autē regnū cælorū cōtingit dupliciter. Vno modo ex autoritate & potestate, ut Papa cum explicat locū Scripturæ, diffiniendo verum sensum. Itē, cū sacerdos ex officio baptizat. Secundo modo: non ex autoritate, sed per simplex ministeriū, laicus qui baptizat in necessitate, & uir doctus qui aperit locū abditū sacrarum literarū, aut qui docet, qua uia ad regnū cælorū perueniendum sit. Dicendū ergo, clauē esse potestate aperiēdi & claudēdi regnū cælorū, si sit plenaria potestas, quo modocunq; accipiatur regnū cælorū. Et hanc promissit Deus Petro, eaq; utitur Pōtiffex, quādo diffinit aliquid secundum fidē tenendū, uel dispensat in uoto, uel relaxat iuramentum: id enim est aperire regnū cælorum, ex autoritate, & potestate. Secundo dico, q̄ p̄cipuus actus clauium est ligare, & soluere: & sic per eum diffinitur, sicut diffinitur humanus intellectus per discursum, & potentia uisua, per uisionem coloris.

S E D quæritur, utrū sit idē clauis cū chara & cere? D. Tho. 4. d. 18. dicit, q̄ sic. Cōtrarium dicit

Jo

Jo

120

121

x

dicit

dicte Scotus. d. 19. q. 1. & Marfil. 4. c. 12. art. 2.
 Sed distinguendum est de clauē Ordinis, &
 de clauē iurisdictionis: vtraq; eūm requiritur
 ad ap. riendū regnū celorum. Clauis
 iurisdictionis nō est ide cum caractere. Cla
 uis autē ordinis idē est cum caractere sa
 cerdotali. Caractē enim est potestas sacer
 dotalis, quę datur sacerdoti ad consecrandū.
 Datur etiam eidem, ad absoluendum a pec
 catis: ita q̄ inde habet homo potestātē absol
 uendi, vnde habet quōd sit sacerdos. Est ergo
 vna potestas quę ad duos actūs se extendit,
 scilicet consecrandi & absoluendi. Quemad
 modum eadem potentia est, qua simplicia in
 telligimus, & qua discurremus.

110.

QUĪA vero actus clauis requirit idonei
 tatem in eo, in quo exercetur, quia per clauē
 recipit iudex ecclesiasticus dignos, & exclu
 dit indignos: ideo indiget iudicio discretio
 nis: & ad explendū actum, oportet vt habeat
 iurisdictionem. Vnde ponitur duplex clauis:
 scientiæ scilicet, & iurisdictionis. E scientiā
 quę est habitus, non est clauis, sed autoritas
 scientiæ actū exercendi. Communiter etiam
 Doctores ponūt clauem ordinis, & clauem
 iurisdictionis. Quę distinctio necessaria: est si
 potestatem excommunicandi, & absoluendi
 ab excommunicatione, ad clauēs dicimus per
 tinerē, cum dicitur Augustino.

111.

Potestas clauis se extendit ad remissionē
 culpæ.

culpa. Nā licet Deus remittat per se culpā,
 virtute tamen eius sacerdos agit instrumentali-
 ter, vt instrumentum animatum, nā alias ad re-
 missionē culpā, nō exigetur ut votū recipiē-
 di effectum clauium. Vide Caiet. in opuscul.
 7. quaestio num. & q. 2. de effectū absolutio-
 nis. Et Adf. nu. q. 2. de Clauibus. Et Thomā
 Waldensē in lib. de sacramētis, a cap. 143. vsq;
 ad 146. inclusiue. Extendit etiam se potestas
 clauium ad remissionē pœnæ æternæ, quod
 fit, quando remittitur culpā: & etiam ten-
 poralis, in eo qui cum contritione accedit.
 Nam sicut applicatur nobis in Sacramento
 meritum passionis Christi, ad remissionem
 culpæ, ita quoq; eius satisfactio ad remissio-
 nem pœnæ: remittete enim huiusmodi pœ-
 nam, pertinet ad remissionē peccati. Et quā-
 uis D. Tho. videatur dicere, q̄ clauēs remittunt
 pœnam proportionabiliter ad peccata
 (vt si peccatū est parū, parua pœnā remitti-
 tur: si magnū, multū pœnæ, sed nō tota: quia
 alias frustra imponeretur satisfactio.) Tu ta-
 mē tene clauēs tantum pœnæ remittere, cæ-
 teris paribus, cū peccatū est paruum, quā-
 tum si esset magnū. Quia Sacramentū quā-
 liter se habet, & dispositio est equalis. Nih-
 lomīnus habita ratione cōtritionis, cōfessur
 debet inungere satisfactionem. Quia nescit,
 in tota pœnā remissa sit. Et q̄ poenitētia nō
 fit moderata secundum quantitatem peccati,

sed secundū contritiōnē pœnitētis, patet ex Innocē. c. 8. de pœnitētijs & remissionibus. Potest autē sacerdos ligare ad pœnā. Scot. d. 18. & 19. asserit, nullū pœnitentē obligari ad acceptandū pœnitentiā, quā iniungit Sacerdos. Idē Gabrie. d. 16. q. 2. Quia ad satisfactiōnē pro pœna duo sunt remedia; alterū in hac vita, alterū in purgatorio: ergō pœnitēs poterit suo cedere favori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præiens acceptatur pro futura pœna. Secundō dicit, q̄ si pœnitens acceptet pœnitentiā iniunctā, tenetur illā implere sub mortali; quod tamē videtur irrationabile. Nā si sacerdos nō potest obligare ad mortale, mea acceptatio nō inducit peccati mortalis obligationem: nō enim volo implere pœnitentiā iniunctā, nisi eo modo, quo Sacerdos obligare potest. Proterea Caiet. q. 2. de satisfactione ad. 2. tenet cōtrariū, q̄ non tenetur acceptare pœnitentiā nec acceptatā sub mortali adimplere. D. Th. hic nō dicit, an teneatur, sed q̄ sacerdos ligat, nec dicit an ad mortale, vel veniale. Sed d. 16. in expositione textus dicit, q̄ est præceptum de satisfactione. Et ita tenet Syluest. verbo. Cōfessio. 1. §. 26. Et ita tenendum est, quōd est præceptū obligans ad mortale, si pœnitentiā iniunctā sit rationabilis. Probat, quia est sacrilegium, voluntarie relinquere Sacramētum imperfectum. Item in foro cōtentioso

iudex habet potestatem imponendi poenam
pro delicto, quā reus subire tenetur, ergo &
iudex ecclesiasticus in foro cōscientiæ. Item
in. ca. omnis vtriusq; sexus. de poenitentiæ, & re-
missi. iniunctam poenitentiam pro viribus stu-
deat adimplere. Item suadetur ex c. vlti. de
maledicis. Vide de hoc supra in materia de sa-
tisfactione, quæ st. 209.

EST autē sacerdoti prudētia necessaria ad
poenitentibus imponendam poenitentiam. Si scis-
set quātæ poenæ sit debitor poenitens, cum
sit iudex, tenetur æqualem imponere. Sed in
poenitentiae iniunctione multa debent pēsi:
vt habeat in ca. 8. de poenitenti. Nihilominus
arbitriū Sacerdotis: nō debet esse aut seuer-
rum, aut remissum: videntur enim ridiculae
poenitentiae huius tēporis. Sed in tribus ca-
sibus licet poenitentiam leuem iniungere. Pri-
mò in articulo mortis, & vbiq; poenitēs
est impotens ad poenitentiam grauem imple-
dam. Secundò, quando indulgentia concedi-
tur poenitenti ex rationabili causa: illa enim
habetur loco satisfactionis. Secus, quādo in-
dulgentia est indiffereta: vt habetur c. 10. de
poeniten. Tertiò, si appareat magna contri-
tio, & peccatū nō fuit adeò graue. His adde-
rem etiā cū poenitēs est nā imbecilli animo,
vt per grauem poenitentiam leuā dālizetur.

S E D an vn̄ cōfessor possit mutare poeni-
tentiam iniunctam ab alio cōfessore? Res. q̄ si

poenitētia fuit irrationabilis: poenitens nō
 tenetur eā implere, nec habet opus cōmuta-
 tione. Sicut ē poenitētia etat. rationalis,
 sed fit dura poenitēti, nō potest cōmutari ni-
 si a superiori. Quia par in parē nō habet po-
 testatē. Et ita intelligo decretū Urbani Papp.
 de poenitentiā d. 6. c. vlt. placuit vt deinceps
 nulli Sacerdoti liceat quolibet cōmissam al-
 teri sacerdoti ad poenitentiā suscipere, sine
 ei⁹ cōsentu: non prius se cōmittit, nisi p ignorā-
 tiam illi cui poenitēs cōmissus est. Sed vide de
 hoc supra, in materia de satisfactione. c. 21.

335

¶ Sacerdotes legales non habebant clauē.
 Quia illius sacerdotij potestas non se exten-
 dit ad celestias sed ad celestium figuras. Et
 in hoc præfertur sacerdotium Christi legali
 sacerdotij: hoc per hoc, quod Christus assistens
 Pontifex auctorum honorum, ad tabernac-
 ulum factus iste introduxit, &c. Alii ergo sacer-
 dotes non habuerunt clauē, sed in eis clauū
 figura præcessit. Christus autē habuit clauē
 auctoritatis, in quantum Deus: excellentiq; in
 quantum homo: habuit omnem potestatem aper-
 tiendi, & claudendi regnum cælum. Solius
 rō sacerdotes ordinati ab Ecclesia habet cla-
 ues Ordinis, & potestatem absoluedi a pec-
 catis in foro poenitentię. Hęc conclusio her-
 berat in Con. lib. Flor. Et in materia de
 excommunicatis offendentes cōtra hęc cētulas.
 Clauē hęc omniū iudiciorum, quę nō directē

se

se extendit ad ipsum clauem, sed mediante mi-
 litate Ecclesie, non sacerdotes habere possunt
 ut Archidiacono, & electi. Lege quartum argu-
 mentum. D. Tho. in additione, ad tertia par-
 te. q. 9. ar. 3. Vnde nota, quod foemine nullam
 potestatem spirituale habent. Vnde de legi-
 bus & preceptis earum debet iudicari, id quod
 de legibus matris familias in domestica ge-
 neratione. Nam si materia est grauis, & pre-
 ceptum necessarium ad conseruationem boni
 communis, obligauit preceptum Abbatis ad
 peccatum mortale. Sin autem materia non est
 grauis, quous ipsa velit obligare ad mortale,
 lex eius & preceptum non obligat ad mor-
 tale. Verum est, quod cum ex voto obedientie
 monacha teneantur sua Superiori obedire,
 forsitan cum exigere obedientiam a subditis,
 etiam, in re non admodum graui, si subditi vio-
 lant obedientiam, votum videntur infringere.
 Sed hoc mihi certum non est. Illud vero
 primo loco definitum est mihi certissimum.
 Vnde perperam monachas instituunt, qui
 absolute docent, precepta suarum superio-
 rum non obligare eas ad peccatum mortale. Quod
 admodum si quis doceret leges principum
 foeminarum nullas ad mortale obligare. Sed
 verum est, non habere potestatem obligandi
 in ordine ad hunc supernaturalem, hoc enim
 pertinet ad usum clauium.

Multi sacerdotes etiam habent clauium: in-

quitas enim ministri non tollit liberalitatem Domini, sed sacerdos est solus minister: ergo non potest sua malitia donum a Deo transmissum, per eum nobis auferre. Preterea, nullus potest scire de alio, an sit in statu salutis: si ergo nullus posset uti clauibus in absoluendo, nisi existens in gratia, nullus se sciret absolutum, quod est in conueniens. Hæresis fuit Vicleph condennata in Conc. Const. Sess. 8. & 15. quod mali sacerdotes priuatur iurisdictione, que etiam manifesto Ecclesie vsu condennatur. Sed contra videtur id quod habetur. 2. 4. q. 1. ca. audiuimus. & 1. q. 1. c. etiam corde, sed loquitur de diuiso ab Ecclesia, ut patet legenti. Est etiam argumentum. c. remissione. 1. q. 1. & de consecra. d. 4. cap. quomodo. ex Augusti. sed loquitur de sanctis, vel bonis Catholicis, vel de publicis peccatoribus, qui non tolerantur.

227.

Schismatici, heretici, excommunicati, degradati, vsu clauium non habent: quia priuatur subditis, in quos potestatem quam habent, exercent. Sicut nec possent consecrare; non habentes panem: nec baptizare, si non habeant aquam. Illi ergo qui priuati sunt, non possunt vsu clauium habere. Sed nota, quod in Concilio Constans. statutum est, non teneri fideles vitare excommunicatos, nisi sint nominatim excommunicati, vel manifesti percussores Clericorum. Unde fit, ut non omnes excommunicati & suspensi priuati sint iurisdictione, illi videlicet

et qui tollerantur, & quos evitare non debet.
 Tempore autem D. Tho. nondum id fuerat con-
 stitutum. Peccant tamen illi administratores sa-
 cramenta: quia Concilium dicit, hanc relaxa-
 tionem in nullo excommunicatis debere suffra-
 gari. Hoc tamen intellige cum grano salis, pec-
 cat enim si est in mora petendae absolutionis.
 Item quando licite potest se excusare ab ad-
 ministracione sacramentorum. At quando re-
 netur administrare sacramenta peccanti, non
 peccat administrando alias effectus perplexus.

Sed nunquid in mortis articulo huiusmodi
 poterunt absolueri? D. Tho. hic in additio-
 nibus. q. 19. art. 6. nullum casum excipit. Sed
 supra. q. 8. generaliter dixit in articulo mor-
 tis, quemlibet sacerdotem absolueri posse.
 Sed. 3. p. q. 82. art. 7. ad. 2. dicit, quod solus Ba-
 ptismus permittitur esse ratus haereticis &
 schismaticis, in art. necessitatis. In nullo au-
 tem casu possunt consecrare, vel aliud sacra-
 mentum conferre. Et idem hac. q. art. 3. Et est
 communis opinio. Sed Palud. d. 25. q. 1. circa fi-
 nem, tenet quod in articulo mortis licitum est
 ab haeretico recipere poenitentiam: quia est
 sacramentum necessitatis, sicut Baptismus.
 Idem Syuest. verbo. Confessor. 1. 5. 6. timo. Et
 Maio. d. 17. & glo. de sponsa. c. 11. Et re vera,
 de excommunicatis Catholicis non dubitatur
 quin in art. mortis possint sacramentum poe-
 nitentiae ministrare. Non enim video causam.

228.

quare fideles in artic. mortis praeſente ſacer
 oge catholico, praeſentur ſacramento neces
 ſario ex iure diuino. Nec eſſet minus intolera
 bile, prohibere abſolutionem in artic. mor
 tis, quam reſeruare cauiſ; praeſertim cum o
 mni ter homines habeant attritionem. It
 licet recipere baptiſmum, et go abſolutione;
 quia utrumq; eſt in diuino praecepto, & ſac
 ramentum neceſſitatis. It. in ap. quod no
 eſt, de regulis iuris dicitur, quod neceſſitas
 non habet legem. Et idem nuni probabile eſt
 de haeretico a quo periculum non timetur
 & qui non errat in articulo ſacramenti poe
 nitentiae, praeſertim ſi de iure diuino quilibet
 ſacerdos habeat auctoritatem in artic. mor
 tis. Non valet quod aſſerri ſolet in contrari
 um de Hermegil, ex. ca. q. 2. cap. vlt. cum
 quia ibi loquitur de communion, quae non
 eſt ſacramentum neceſſitatis: tum quia idem
 citat ſaueret Arriano Epilcopo: quem pa
 tres ob id deſtinat.

1. 2. 3.

311

Sacerdos autē non poteſt uti clauē in queſ
 lib; ſed in eos tantum, qui ſi in ſortem ve
 nerint, niſi in neceſſitate articulo, ubi ne
 miniſta ſacramenta ſunt deneganda. Hanc opi
 nionem D. Tho. probabiliter tenet. Mar
 tinas ſ. quin Con. v. b. Conſtant, circa finem
 inter reliquas interrogaciones, ponit hanc
 utrum credat auctoritatem iurisdictionis Pa
 pa & Epilcopi eſſe maiorem in ſoluendo, li

312

*Cajus de
 ſuaute
 Sup. ex. v. b.*

neque 2 2

gan

gandoque, auctoritate si nplis sacerdotis,
 etiam habentis curam animarum. Proprius
 vero sacerdos in aliquibus casibus non de-
 bet absolueri sibi subditum, sed remittere
 ad superiorem. Primus, quando est solennis
 penitentia imponenda; qui eius proprius
 minister est. Episcopus. Sed iam hac peni-
 tentia recessit ab usu. Secundus, de excomu-
 nicatis; quando inferior sacerdos non potest
 absolueri. Tertius, quando inuenit irregu-
 laritatem contractam pro cuius dispensa-
 tione debet ad superiorem remittere. Quar-
 tus, de incendiarijs. Quintus, quando est cō-
 suetudo in aliquo Episcopatu; quod enor-
 mia crimina ad terrorem seruantur Episco-
 po. Et nota solutionem ad primum in addi-
 tio. q. 20. art. 2. in qua dicit, quod sacerdos
 non debet audire confessionem mulieris,
 cum qua peccauerit, sed debet ad alium mit-
 tere; nec illa debet ei confiteri, sed petere
 licentiam ad alium eundem, nisi ad superiorem re-
 currere. Si ille licentiam denegat, et alium
 propter periculum, tum quia est minor ve-
 recundia; si tamen absoluerit, absoluta est.
 Et quod August. dicit, nullas officio sa-
 cerdotis uti debet, nisi iuratus ab illis sit,
 quae in alijs iudicat. Dicit. De The. antellige-
 dum secundum congruitatem; non secun-
 dum necessitate, seu auctoritate. Et Chaz. de Cla-
 uibus dicit, in his casibus, si non omnium

*nota
 quod sacerdos
 non debet
 audire peccat
 mulieris nisi
 iuratus fuerit
 ad
 alium
 sacerdotem
 aut alium
 confessorum
 et scriba dicit
 opus eius fuit*

SEQUITUR VLTIMVS
de Excommunicatione
tractatus.

- De Excommunicatione tractatur in 4. dist. 12. & 2.
5. Tho. ibi. & in additionibus. q. 21. Nos breuiter ab-
soluimus hunc tractatum quatuor punctis.
Primo dicemus, quid sit Excommunicatio, & qua
causa illius.
Secundo, de casibus, in quibus potest homo pecca-
re, ex hoc solum, quod est excommunicatus.
Tertio, de eo qui potest excommunicare.
Quarto & vltimo dicemus de excommunicatione
minori, quid sit, quae causa eius, & quis possit ab ea
absolueri.

330.

Quoad primū, excommunicatio est
separatio à cōmuniōne Ecclesiae,
quoad fructum, & suffragia gene-
ralia: & est diffinitio excommuni-
cationis maioris: Pro cuius intelligentia est
notādum, quod excommunicatio non est pec-
catum: nam quodlibet peccatum (etiam ve-
niale) est maius malum, quam excommunica-
tio, sed est poena: poena autē est priuatio ali-
cuius boni: & sic excommunicatio est priua-
tio cōmuniōnis Ecclesiae, quae quidem
est quoddam bonum. Secundo nota, quod
inter Christianos sunt quatuor gradus cō-
muniōnis. Primus est cōmuniō huma-
na, quae etiā inuenitur inter infideles: sicut
comedere simul, colloqui, tractare: & haec cō-
muniō non est proprie fidelium, sed conue-

*Quod est
primū non
est peccatum*

nit eis, quatenus ciues, & politici sunt. Secundus est, communicatio, quæ consistit in hoc, quod est simul conuenire in Ecclesia ad orandum, ad recipiendum sacramenta, ad electionem Canonicam, actiuam, & passiuam, & ad audiendum diuina officia. Tertius est, communicatio honorû & suffragiorum, quæ ex intentione Ecclesie applicantur, seu offeruntur pro omnibus christianis. Quartus est, communicatio, seu habere partem in bonis, & meritis aliorum fidelium, quæ titulo charitatis applicantur omnibus existentibus in gratia: secundum illud Psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. His suppositis, sit prima propositio. Excommunicatio non priuat quarta communicatione. Probat, quia illa communicatio fundatur in charitate, charitatem autem non expellit nisi peccatum: sed excommunicatio non est peccatum, vt diximus, ergo. Secunda propositio. Excommunicatio priuat hominem reliquis tribus communicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excommunicatio est priuatio a quacunque licita communicatione fidelium. Consule Caiet. quodlibet. 2. q. 12. Et nota antiquam consuetudinem Ecclesie in excommunicatione, quod gradatim fideles communicatione priuabantur. Et forte, tot erant genera excommunicationum, quot genera communionis.

Vnde

*De priuatio
communicationis*

Vnde Syluest. tria genera ponit, verbo ex-
 communicationis. 1. 9. r. Aliquando enim priuaba-
 tur sola communicatio Eucharistiae, quae an-
 tiquissime Communicatio dicitur, ut tradit
 Dionys. de ecclesiast. Hierar. cap. 3. & osten-
 dit Vaaden. lib. de Sacramentis. c. 95. Et de
 hac intelligo Decretum Iohannis Papa. 3. q.
 4. c. Engeltrudam. Aliquando priuabantur
 Chrifti fideles ecclesiastico Conuentu ad offi-
 cia diuina audienda, vel ab oratione comuni:
 quae omnes potuerunt appellari minores ex-
 communicationes, & eas videre licet. §. q. 2.
 c. presenti. Et. 11. q. 3. c. ad mentiam. Et in Co-
 cil. Niceno. ca. 11. & 12. Et Chrysoft. Hom. 17.
 in Matth. circa finem. Aliquando fideles pri-
 uabantur omni communione, quali praecisi
 ab ecclesiastico corpore: & hanc veteres ap-
 pellabant anathema, quae voce iudaei extre-
 mam detestationem significare solebat teste
 Hierony. super 3. epistolae ad Galatas. Nos
 hac tempestate duas tantum excommunica-
 tiones nouimus minorem, quae quis priua-
 tur communione passiva sacramentorum om-
 nium maiorem, quae etiam priuatur alijs fide-
 lium communicationibus: ut habes de clesi-
 co excommunicato, cap. vltimo.

297.

QVÆRITVR, ubi habetur in sacra scri-
 ptura, quod Ecclesia possit hac poena puni-
 ri. Resp. quod excommunicatio fundatur in
 autoritate Pauli. 1. Corin. 5. Iam iudicatur et

presens tradere huiusmodi hominē Sathanae, in interitū carnis. Et re vera intelligitur, quod tulle in eū sententiā excommunicationis, ut S. Tho. exponit. Item fundatur in auctoritate. i. Ioā. 6. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. Qui quidem locus, licet multipliciter intelligatur videtur quoddam sensus legitimus & literalis sic ille, de quo dicitur: Si Ecclesiam nō audierit, sit tibi ut Ethnicus, & publicanus. Item ad Titū. 3. Hereticū hominem post primam & secundā monitionem deuita. Quem locum adducit S. Tho. ad hoc propositum in. 2. d. 43. & questionibus de malo. q. 3. art. 15. 3. & ita videtur exponere, & forte illa est expositio literalis, & Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus.

QVÆRITVR, quomodo intelligatur, quod excommunicatio priuat a receptione sacramentorum? an sit sensus, quod facit eam illicitam, ita videlicet, quod non potest excommunicatus sacramentum suscipere, sine hoc quod peccet: tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat sacramentum. Vel an sit sensus, quod non potest sine peccato suscipere, nec si de facto suscipiat: tenet sacramentum, ita q̄ ultra hoc, quod peccat, sacramentum est nullū? Hæc questio est vna de vtilioribus, & difficilioribus totius huius materie. Et tota difficultas est de sacramēto poenitentię, vtrū

lit

sit nullum, per hoc quod sumitur ab excom-
 municato. Pro cuius intelligentia est in pri-
 mis notandum, quod excommunicatio non
 habet ex iure diuino priuare a receptione sa-
 cramentorum, nec a participatione sacrifi-
 ciorum Ecclesie. Nam de iure diuino nullus
 est excommunicatus, licet veniat excommu-
 nicandus ab Ecclesia, secundum eius placitu-
 & limitationem. Secundo nota, quod in po-
 testate Ecclesie est, facere quod sacramen-
 tum poenitentiae, & sacramentum matrimo-
 ni sit nullum, vbi susciperetur ab excommu-
 nicato, etiam inuincibiliter ignorante se esse
 excommunicatum. Quod tamen non posset
 Ecclesia facere de alijs sacramentis impri-
 mentibus characterem; quia habent deter-
 minatam materiam de iure diuino, quae non
 potest subtrahi, nec mutari. Hoc supposito
 dico, quod de hac re sunt diuersae sententiae:
 licet omnes conueniant in hoc, quod si exco-
 municatus sciens, vel vincibiliter ignorans
 se esse excommunicatum, suscipiat aliquod
 sacramentum, peccat mortaliter, & est sacri-
 legus. Si vero accedat bona fide cum ignorā-
 tia inuincibili iuris, vel facti: excusatur a mor-
 tali, & de hoc non est dubium. Sed loquendo
 de annulatione, quidam dicunt, quod si ex-
 communicatus etiam inuincibiliter ignoras-
 se esse excommunicatum, accedat ad sacra-
 mentum poenitentiae, & absoluarur, nullum

omnino Sacramentum suscipit: Probant, quia excommunicatio tollit iurisdictionē, ita quod excommunicatus nullius est subditus: sed nullus sacerdos potest absoluerē nō subditum: ergo. Patet consequentia, quia licet ignorantia excuset a peccato, tamen nō potest facere q̄ sit validum, id quod esset irritū, si fieret cum scientia opposita. Et hinc est, q̄ usus Ecclesie habet, quod ante absolutionē a peccatis premittatur absolutio ab excommunicatione, ne annulletur sacramentū. Secunda, alij dicunt, quod si excommunicatus accedat ad Sacramentum pœnitentię cum ignorantia inuincibili, qua excuset illum a sacrilegio, verum suscipit Sacramentum, nec tenetur amplius confiteri de illis peccatis, sed quaerere absolutionem ab excommunicatione & interim nō misere se diuinis. Hęc sententia est Caiet. in summa, verbo. impedimentū absolutiois. Et Palu. 4. d. 18. q. 4. Adria. q. 2. de confessione circa finem. Probat, quia licet absolutio Sacramentalis sit iurē prohibita excommunicato, nullo tamen iure est irrita, si de facto suscipiatur, nec usus Ecclesie habet contrariū: & qui hoc cogitant, decipiuntur, ergo. Item alia Sacramenta nō annullantur, per hoc, q̄ suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc, nam detis vnde habeatis contrarium. Itē, quia aliās iniusta esset sententia Ecclesie, si vellet ignorantiam inuincibilem

334. condemnare. Si quis autem excommunicatus per ignorantia vincibilem, accedat ad sacramentum penitentiae, dummodo confiteatur, & recedat sine fictione, vere suscipit Sacramentum, & recedat sine fictione, consequitur effectum. Hanc solus Caiet. tenet expresse. Et probatur, quia poenae non sunt amplianda, sed potius restringenda; ut patet de reg. iuris, in. 6. reg. 15. & 49. Item eodem iure excluditur excommunicatus a participatione Sacramenti matrimonij, & Sacramento absolutionis: sed Ecclesia prohibens excommunicato matrimonium, non irritat illud: sed si fiat, tenet: ut patet extra, de eo qui duxit eam: quam polluit per adulterium. c. 6. & de matrimonijs contractis contra interdictum Ecclesiae, cap. 2. unde ergo discrimen in verbis eisdem generalibus? Si autem quis celebraverit pro excommunicato, & applicuerit ei sacrificium, siue invincibiliter, siue vincibiliter ignoret excommunicationem, applicatio facta tenet. Prohibentur enim Christiani communicare, non tamen invalidatur excommunicatio.

335.

QVÆRITVR, vtrum annulletur Sacramentum per hoc, quod conferatur ab excommunicato? Respō. & sit prima propositio. Si sacerdos, excommunicatus quacumque excommunicatione, etiam propter notoriam Clerici percussorem, tenter conferre quodcumque Sacramentum, excepto Sacramento penit-

tentiz, verum Sacramentum confert, quan-
 uis peccet. Nec de hoc est dubium, siue faciat
 scienter, siue ignoranter, & tam vbi tolera-
 tur, quam vbi non toleratur. Secunda, Lo-
 quendo de Sacramento pœnitentiæ, si sacer-
 dos sit excommunicatus nõ nominatim, aut
 propter notoriam Clerici percussione, &
 tentet absoluere, verũ Sacramentũ confert.
 Ita determinatur in extrauagãti Conc. Cõ-
 stãt. ante q̃ nullus excommunicatus poterat
 conferre Sacramentũ pœnitentiæ. Et hæc se-
 cunda propositio intelligẽda est vt prima, vi-
 delicet tã vbi talis sacerdos toleratur ab Ec-
 clesia quã vbi non toleratur, & tã vbi cri-
 men, propter q̃ est excõmunicatus, est secre-
 tũ, quã vbi est publicũ. Tertia, si sacerdos
 sit excommunicatus nominatim, aut p̃pter
 notoriam Clerici percussione; & cum hoc
 toleratur ab Ecclesia verum sacramentum
 pœnitentiæ confert, si de facto conferat il-
 lud. Pãter, quia licet in iure nihil sit de hoc
 cautum, tamen non est credendu, q̃ Ecclesia
 toleraret eum in publica administratione sa-
 cramentorum, & cum hoc vellet, quod facta
 per ipsum essent irrita: profectõ esset intole-
 rabilis error. Quarta, si sacerdos sit excom-
 municatus nominatim, aut propter notoriã cle-
 rici percussione; & cũ nõ toleretur ab Ec-
 clesia, si tentet absoluere, nullũ omnino cõfert
 sacramentũ. Pãter, quia ista seruabatur anteq̃

Eccl. Cōstant. & ibi relinquitur ita seruādū
perpetuis tēporibus, quod ista dno genera
excoīnicato sū: ergo. Item quā talis nullā
omnino habet iurisdictionem: ergo.

314

- **Q. V. A. R. I. T. V. R.**, de causa excoīnūca
tionis, an sit peccatū mortale? Questio hæc
pōtēst dupliciter intelligi. Primō de iure, i.
vtrum non debeat Ecclesia excoīnicare
nisi propter mortale. Secundō de facto, an si
excoīnicet propter veniale, vel aliud fa-
ctum, quōd non sit peccatum, excoīnūca
tio teneat. In primo sensu communis opinio
est, quōd nullas potest iure excoīnicari,
nisi propter mortale. Patet ex verbis Domi-
ni: Matt. 18. vbi tradita fuit potestas excoīnū-
nicandi. Si peccauerit in te frater tuus, &c.
Clarū est, quōd de venialibus nō requiritur
illa diligentia: Itē ex Cōc. Meldensi. 11. q. 3. ca.
nam. Et hoc tenendū est pro certo, licet ali-
quādo viderim oppositum defendi. Secun-
do dico, quōd licet excoīnūcatio possit
iure ferri pro quolibet mortali, quia finis
ipius est salus Christiani, vt patet. 1. Corinth.
5. quā tollit quodlibet mortale, tamen non
debet ferri nisi pro grauissimis criminibus,
de quibus aliter non speratur sanitas. Patet,
quia est vltima medicina ecclesiastica, & no-
cet plus quā si gladijs feriretur, vt ait Augu.
Item, quia excoīnūcatio non debet ferri,
quousq; peccator nō audiat Ecclesiā. Item,
quia

quia Paulus nō meminit, ex cōmunicationis,
 nisi propter incestum, cum tamen essent plu-
 ra alia crimina. Vnde patet, quod pro tem-
 porali damno non potest ferri excommuni-
 catio, nisi firmissis graue. Et quid, in iudices
 pessime faciunt, & grauiter peccant, cōce-
 dendo excommuni-ationes pro rebus leuibus,
 + per las vnas, macanas, &c. Et est vna de pe-
 ssimis consuetudinibus, quorunda ministri-
 orum Ecclesiastica potestate abutentium, quæ
 omnia iam corrupta sunt. Et anathematis
 nomē, quo iudicio, maiores nostri treuebāt,
 iurisdictioni nostris temporibus expositū est. Et
 ego credo, quod istæ excommuni-ationes non
 obligāt, nisi præsumatur esse mortale id pro
 quo feruntur: non enim de hoc dubito.

nota

nota

Sed vtrum statim q̄ homo peccat mortali-
 ter, possit excommunicari? Resp. quod non,
 quousq; sit cōtumax & rebelis Ecclesie. Pa-
 tet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus,
 corripe eū, adhibe tecum, dic Ecclesie (& v-
 timo venit excommunicatio) sit tibi quasi
 Ethnicus. Idē constat ex Paulo: Hæreticum
 hominem post prima, & secunda admonitio-
 nem, deuita. Vnde de iure nullus potest ex-
 cōmunicare, nisi præcedat trina admonitio:
 vt patet in cap. Sacrosancta. de sententia ex-
 cōmunicat. Trina tamen admonitio non est de
 essentia excommuni-ationis, vt bene notat
 Palade. d. 18. in. 4. c. 2. q. 2. an. ibidem, & glo. da

351.

+

in ca. prædicto, & in cap. statuimus. Nec hoc est contra Euāgelium: nā in Euāgelio ostenditur Ordo iuris, non tamē dicitur, q̄ ille est necessarius. Verū est quōd nō expedit aliter fieri, quā in Euāgelio expressum est. Nihilominus, si quis semel admonitus excommunicaretur pro mortali, excommunicatio esset valida. Nō dubito tamē, quin admonitio sit de essentia excommunicationis: ita q̄ si quis excommunicaretur antequā esset admonitus, excommunicatio non teneret: Contra hoc potest fieri vnū argumentum, quia incurrentes excommunicationes latis in iure, nō admoventur prius: vt patet de incendiarijs, de percussoribus Clericorum, &c. qui quidem ipso facto incurrunt in sententiā, ergo. Respon. quōd tales iam sunt admoniti ab Ecclesia, & a lege Christi prohibete talia crimina: & ista est sufficiens admonitio.

342.
Subsum
QVÆRITVR, vtrum excommunicatio iniusta sit valida, vel vtrum habeat aliquē effectum: Nota, quōd excommunicatio, sicut & quælibet alia sententia, dupliciter potest esse iniusta. Primō quia ipso iure est nulla, vt si aliquis excommunicet non subditum, talis continet intolerabilem errorem, & nullum effectum habet, tam in foro exteriori, quā in interiori. Ita dicitur extra, de sententia excommunicata. ca. per tuas. &c. statuimus in. 6. cod. titu. Secundo dicitur excommunicatio in-

iniusta ex parte iudicis, quia videlicet male
 iudicauit; quacunq; ex causa id fiat, siue ex
 odio, siue ex defectu probationis, siue ex ig-
 norantia: talis tamen non est ipso iure irrita.
 Et de hac est nostra disputatio modo: utrum
 liget? Est questio nimis grauis, & de qua sunt
 diuersæ sententiæ. Caieta. 2. 2. q. 70. art. 4. ad.
 2. tenet expressè, qd talis sententiā omnino est
 nulla, ita qd nullū prorsus habet effectū apud
 Deū, nec apud homines. Probat, quia exco-
 municatio non potest ferri nisi pro mortali:
 sed iste, vt supponimus, non peccauit mortu-
 liter: ergo. Item, quia sententiā iniusta nō est
 sententiā: nam secundum S. Tho. 2. 2. q. 70.
 arti. 4. iudicium iniustum non est iudicium,
 ergo. Adria. quodlibeto. 6. tenet eandē sen-
 tentiā. Oppositū tenet Ricard. 18. q. 3. ar. 3.
 Alexand. 4. par. q. 82. membro vlti. S. Thome.
 verba excommunicationis. 2. 2. q. 3. Palud. 18.
 q. 1. ar. 3. & Duran. d. 18. q. 3. Gratia. 11. q. 1. cā.
 qui iustus. & videtur esse sententiā S. Thom.
 q. 21. additio. ar. 4. Omnes isti dicunt, qd exco-
 municatio iniusta ex parte causæ, si non sit
 iure irrita, est valida. Horum sententiā vide-
 tur fundari in capite. per tuas. de benedicta
 excommunicatione. paraph. 0. verum inanis. vbi
 dicitur, quod iniuste excommunicatus de-
 bet recurrere ad superiorē, & petere abso-
 lutionē ab excommunicatione iniusta, ne Ec-
 clēsiæ sententiā contemnere videatur, & ex

nulla

nulla

hoc amplius ligetur. Rursum videtur mihi, quod omnes isti Doctores loquantur brevius quam oporteat, ideo dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio: iniuste excommunicatus non priuatur suffragiis Ecclesie communibus. Hanc tenent omnes doctores, etiam illi qui asserunt, sententiam iniustam ligare. Signanter Ricardus. arti. 7. q. 2. & Palud. q. 3. art. 1. & Alexand. vbi supra membr. 9. 1. solus Durand. eam negat: sed rationes Caietani, & Adriani sufficienter eam probant. Ecclesia enim non approbat iniquam voluntatem, & sententiam iudicis, quantum ad hoc, cum sit datum innocentis sine aliqua utilitate publica. Secunda propositio, talis sententia, que non est ipso iure irrita, quantum ad hoc valida est, quod sic excommunicatus, non solum propter scandalum, sed absolute tenetur vitare omnem communionem, & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregorius homi. 26. tractans illud Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, & patet hoc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano Papa. 11. q. 3. cap. quibusnam. Quia si semel daretur facultas cuiuslibet discernendi an causa sit iuxta, vel non, esset magna confusio & schisma: ideo Ecclesia iustissime precipit, ut talis remedia quarat iuris, & interim sententiam timeat, & ei pareat Tertia propositio, si talis participaret in diuinis, vel alij eidem communicaret publice, easdem penas incurreret et

coram Ecclesia, ac si sententia iusta esset. Si
 enim non est delata appellatio ad superiorem,
 & conuincor de communicatione contra pre-
 ceptum Ecclesie iudex profecto iuste me con-
 demnavit, tamquam irregularem. Hæc Innocen-
 cent. extra, de sententia excommunicati, ca. 40.
 & Gregor. in homilia citata. Quarta propo-
 sitio: licet, ex vi precepti ecclesiastici (etiam in
 secreto) ille teneatur evitare, & vitari (quia
 preceptum Ecclesie æqualiter obligat ex-
 communicatum in publico, & in secreto) ex
 epicheia tamen, siue ex licentia præsumpta,
 aut ratihabitione potest communicare sine
 scandalo. Quia in alijs præceptis sanæ inter-
 pretantur intentionem Ecclesie, cum non est
 verisimile, ipsam velle obligare. Hic autem
 nullo pacto est verisimile, Ecclesiam ad absti-
 nendum obligare voluisse. Nec enim vult ali-
 cui innocenti inferre dānum, nisi propter bo-
 nam publicam. Privare autē in publico, ne-
 cessarium est ad publicā utilitatem: in secre-
 to autem privare, non est necessarium. Hæc
 putō esse mentem, & Caiet. & S. Tho.

QVÆRITVR, utrum excommunicatio
 ignorata liget? Ad hoc sit prima propositio:
 Si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris, id
 est si sit talis, quæ excuset a tota culpa morta-
 li, excusat etiā a Canone, non incurritur ex-
 communicatio. In hoc omnes conveniunt,
 nec potest negari. Quia excommunicatio non

potest fieri nisi pro mortali: sed iste nō peccauit mortaliter, vt supponimus: ergo. Patet hæc de cōstitutio, c. 2. fem, quæ culpa ceter, in damnū vocari non conuenit. Secūda, si quis peccet mortaliter, & ex cōmunicatio non sit formaliter lata pro illo facto, non incurrit sententiam Canonis. i. si aliquis sciāt se peccare mortaliter, & ignoret inuincibiliter id, pro quo lata est excommunicatio, nō est excommunicatus. Verbi gratia, occido Petrum, & scio me peccare illū occidēdo, ignoro tamen inuincibiliter illum esse clericum, non incurro ex cōmunicationem. Patet, quia excommunicatio non est lata contra percussorem hominis, sed clerici: vt expressè habetur, cap. si verò, extra de sententia ex cōmunicationis. Tertia, si factum, pro quo lata est ex cōmunicatio, sit aliās licitum, vel non cōdemnatum iure diuino: ignorantia Canonis excusat à pœna. Verbi gratia, si Papa nunc sub pœna ex cōmunicationis præciperet, ne quis vestiretur serico, & ego ignorarem Canonem istum, nō incurrerem ex cōmunicationem, quia nō pecco mortaliter, cum ignorare inuincibiliter. Probat̃ur ex c. propositi, d. 2. dist. Quarta, in omnibus statutis latis ab Ordinarijs circa Papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis, excusat à sententiâ Canonis, etiam si faciam mortale, pro quo est formaliter lata excommunicatio. Verbi gratia.

*ignora m. fa
in omni
g. cetero op
cetero*

tia, Episcopus fert sententiam excommuni-
 cationis in cōcubinarior, ego ignoro illam,
 non incurrō eam: estō sum cōcubinariū. Et
 hoc generaliter est verum in omnibus quo-
 rumcūq; Prælatorū inferiorum Papa. Et
 etiam in Religiosis patet, quia ita habe-
 tur extra de sententia excommunicationis,
 lib. 6. c. vt animarū periculis, vbi hoc ipsum
 expresse continetur. Et in his quatuor pro-
 positionibus omnes conueniunt doctores,
 nemine discrepante. Sed tota difficultas est
 de sententijs iuris latīs à Papa, quibus est an-
 nexa excommunicatio. Verbi gratia, lata est
 in iure excommunicatio cōtra incendiarios: est
 dubiū, an cadens in factū, & ignorans inui-
 cibiliter ius, incurrat excommunicationem?
 De hoc sunt diuersę sententię inter Docto-
 Adria. q. 3. de clauibus. Sco. d. 26. q. 98. Maio.
 d. 18. q. 2. & Glo. in cap. à nobis de sententiā ex-
 cōmunicationis, & in cap. vt animarū. Ioān.
 Andr. ibi. Bart. in l. cūctos populos, de sum-
 ma Trin. Omnes isti tenent partē affirmati-
 uā, videlicet quod ignorātia iuris nō excus-
 sat à pœna, seu excommunicatione. Probat ex
 prædicto cap. vt animarū, in quo Papa in fa-
 uorem animarū instituit, quod non incur-
 rat excommunicationem qui sciens factum,
 ignorat ius: sed præcipiendū obseruari in sta-
 tutis Ordinariū inferiorum, nullā pro-
 fus faciens mentionē de statutis Papæ: ergo
 cum

notta

*nemini des
exponit*

Cui non solum excepterit summus Pótifex Ordinariorum sententia, sit vt sententia iuris cõmunis in sua viper seueret. Itẽ, quia ignorantia iuris, cui est annexa irregularitas, nõ excusat a tali pœna, vt habetur in, c. cum illo: u de sententia excommunicationis, ergo nec ignorantia iuris, cui est annexa excomunicatio, excusabit ab ea. Hęc est horum sententia, & quidẽ videtur quod sit tutior, præsertim quia fauet vltus Ecclesie, quæ cõmuniter irretitos his laqueis, remittit ad superiores per cõfessores: cõtõ penitentes laborarent inuincibili ignorantia. Oppositã sententiã tenet Syluest. verbo. excommunicatio. 2. §. 3. & excommunicatio vltimo. §. 2. & verbo. ignorantia. l. §. 8. & summa Anglic. Et videtur esse Caiet. & Anto. Qui omnes tenet, quod ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excommunicatione. Probat, excommunicatio non potest ferri, nisi pro contumacia, vt patet ex Euange. sed qui ignorat inuincibiliter, non est contumax: ergo. Item si aliquis sciat substantiam mali actus, & ignoret inuincibiliter aliquam circumstantiam eius, nõ imputatur ei ad malitiam talis circumstantia: ergo. Ad argumenta vtriusq; opinionis potest faciliter responderi. Et quamvis sapientissimus magister Victoria in neutram partem aperte declinet, tamẽ primam sententiã reputat tutiorem. Et ideo tenendum est, quod

si fiat id, pro quo lata est formaliter excomunicatio, incurritur, esto inuincibiliter ignoretur ius. Nec valet solatio Syluestri, quia etiam Pontifex est Ordinarius, & quod eius sententiæ etiã excipiuntur in illo cap. vt animarum periculis, quia est cõtra communem vsum loquendi. Nam in titu. de officio iudicis ordinarij, Iurisperiti communiter distinguunt Ordinarium à Summo Pontifice.

QVÆRITVR, an incurrat sententiã excommunicationis, qui facit, aut omittit aliquid, inuincibiliter, credens se incurere excommunicationem propter illud? Verbi gratia, furatus sum decem aureos in Ecclesia, & credo inuincibiliter, quod ob illud crimen sit posita excomunicatio, cum tamen nõ sit est dubium, an incurra? Et videtur quod sic, quia qui facit actũ aliã bonũ, si cogitat esse malum, peccat propter illã conscientiam; ergo. Resp. quod in tali casu pecco mortaliter, & incurro tãtam culpã & pœnam, quãtam incurrissem, si de facto fuisset imposta excomunicatio pro illo opere, sicut ego cogito: quia conscientia est quæ damnat, vel absoluit. Secundo dico, quod talis quamdiu habet illam conscientiam, debet se in omnibus habere, ac si vere esset excommunicatus: nam aliã peccauit: propter conscientiam, quã habet. Tertio dico, quod talis de facto nullam excommunicationem incurrit. Probatur, quia

ipse non potuit supra se ferre talem sententiam, nec alius tulit: ergo, Item, quia si ille cogitasset eodem modo, & propter illud opus incurreret mortem temporalem, non incurreret illam, propter solam suam imaginatione: ergo. Ad argumētum in contrariū dico, quod nō est idē iudiciū de culpa & de pœna, nam culpa pēdet ex vniustuiusq; voluntate: pœna autem non nisi à iure, vel à iudice.

391

nota
 Tam verò de secundo principaliter quaeritur, vtrum liceat cōmunicare cum excommunicato? Hic sunt breuiter tria definiēda. Primum, in quibus sit licitum cōmunicare cum excommunicato, & in quibus nō. Secundum, an incurrat aliquam cēsuram, qui participat cum excommunicato in prohibitis. Tertium, an sit semper mortale peccatum participare cum excommunicatis in prohibitis. Quoad primum, sit prima propositio. Post Concil. Constant. duo genera excommunicatorum tenemur vitare, scilicet, excommunicatos nominatim, & excommunicatos propter notoriā clerici percussione: cum his, inquam, est prohibitum participare in his: quæ in hoc carmine continentur: Os, orare, vale, communicatio, mensa negatur. Hoc tamen intelligendū est, quando tales excommunicati non tolerantur in ministerio Ecclesie. Nam si tolerantur per communem errorem, iam diximus supra, quod sacramenta ab eis collata sunt

sunt valida, ac proinde non tenemur vitare
 eos etiã in istis. Hoc patet ex iure, & ex præ-
 dicto Concilio. Secunda, Cum omnibus ex-
 communicatis, quocunq; modo sint excom-
 municati, est licitum participare in his, quæ
 hoc carmine continentur. Utile, lex, humile,
 res ignorata, necesse. Vide in summa Caiet.
 declarationem horum verborũ. Tertia, Ex-
 comunicatum non nominatim, nec propter
 notoriã clerici percussorem, nullus tenen-
 tur vitare post Concil. Constant. etiã in cõ-
 tentis in primo versu: Vnde possumus cõ eis,
 colloqui, divina officia audire, inducere eos
 ad administrandum sacramenta, si eis ex of-
 ficio, vel ex cõmissione hoc incubat, qui sic
 ordinavit Concilium in fauorem animarũ.
 Hæc est aliquorũ, non omniũ. Nam Syluest.
 Caiet. & Adria. tenent oppositũ, quoad par-
 ticipationem sacramentorum, tam actiuam,
 quã passiuam: aiunt enim eos peccare, in
 tali administratione sacramentorum, ac pro-
 inde non licere fidelibus eos inducere ad eã.
 Forſitan Cõcilium non ordinavit, nisi quòd
 facta per tales essent valida: quia hoc maxi-
 me expediebat animabus. Quoad secundũ,
 de quantitate pænæ, sit prima propositio,
 Qui participat in prohibitis cum excommu-
 nicatis, de quibus loquitur prima propositio,
 incurrit sententiam excommunicationis
 maioris in duobus casib⁹. Primũ, quãdo
 par-

participat in crimine, pro quo fuit lata exco-
 municatio. Secundo, quando excommunicatio
 fertur sub hac forma: Excommunicamus Pe-
 trum, & omnes participantes, & cum illo co-
 municantes. Extra hos duos casus solum in-
 curritur excommunicatio minor: & de hoc
 non est dubitandum. Secunda propositio. Par-
 ticipare cum excommunicatis, de quibus in
 prima propositione, est peccatum mortale,
 solum in tribus casibus: scilicet, si participet
 in diuinis, vel in crimine, vel in contemptu Ec-
 clesie, seu clauis. In omnibus alijs solum
 erit veniale participare cum eis. Hec omnia
 habentur ex determinatione Concilii Constanti-
 e, & Adriani. Anto. Caiet. Syluest. & usus Ec-
 clesie testatur. Hoc dico, quia illa determi-
 natio non extat apud nos, nec in predicto Co-
 cilio, ex defectu impressorū. Sed multi testi-
 bus vidisse illam. Et Papa Eugen. in qui-
 busdam ordinationibus reuocauit omnia facta
 in Concilio Basil. vbi fuit ordinatum, quod om-
 nes excommunicati vitarentur, quod erat co-
 tra determinationem Concilii Constant. Nota-
 hic, quod quilibet fidelis tenetur in re diuino
 vitare excommunicatum (quocumque modo
 sit excommunicatus) in duobus casibus, prater
 eos quos recensimus. Primus, quando eius
 conuersatio est mihi noxia, quam moueat no-
 cendo in fide, vel circa bonos mores. Secun-
 dus, quando ex mea conuersatione ipse su-
 mit

nota

mit fauorem, para autorizar su doctrina falsa, o error, propter quod est excommunicatus. Extra hos duos casus, non est de iure diuino vitare excommunicatum, sed solum de iure positivo.

Q V Æ R T V R, verum excommunicatum ab Episcopo Salmantino, vel Burgensi, & c. teneantur vitare qui sunt de alio Episcopatū, supposito quod sciant illum esse excommunicatum? Videtur quod licet Quia supra Burgenses nullam potestatem habet Episcopus Salmantinus, quomodo ergo poterit illos obligare ad non participandum cum suo excommunicato? Secus, si dicitur, quod illi respondet (& bene) quod omnes qui sunt in Ecclesia Dei, tenentur vitare eum, in quocumque loco existat excommunicatus. Sed tamen non bene respondet ad argumentum in contrarium; huius dicit, quod ille Episcopus non habet de iure diuino potestatem excommunicandi; nam si hinc posset obligare non subiectos ad non participandum cum suo excommunicato, sed habet talem potestatem ex concessione Papæ, à qua habet quod possit priuari omnibus suffragiis, & communicationibus licitis. Sed dico, quod ille Episcopus de iure diuino habet potestatem excommunicandi subditos, ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et qui quid potest Papæ in toto orbe, potest etiam Episcopus in suo Episcopatu.

348

*Nota bene
ad adu. He*

+

patu, stando duntaxat in iure positivo: pau-
cis exceptis, vt creare Episcopum. Vnde ad
argumentum, quomodo potest Episcopus
obligare nō sibi subditos, dico quōd potest,

nota

Ex eo quod est de iure diuino, quōd excom-
municatus in vno loco, vt etur in quibus
alijs, vt patet ex serie Euang. *Mat. 23. Si Ecclesia
non audierit, sit tibi quasi Ethnicus, & publi-
canus.* Quibus christianis dicitur illud, nō
solum dicitur illis, qui vnus sunt Episcopa-
tus, sed omnibus. Secundo dico cū *Ma. 10. 4.*
dist. 18. q. 4. quōd illa obligatio non preuenit
ex sententia Episcopi, sed ex dispositione iu-
ris humani, quod quidem precipit, quōd ex-

+

communicatus in vno Episcopatu, vt etur
in alijs omnibus, vt habetur in Concilio Ni-
ceno. cap. 1. & in Concilio Sardiceno. cap. 16.
& 17. & in Concilio Cirocheno. ca. 2. & 3. Hæ-
retici autem habentur. n. q. 7. in multis cap. si quis
presbyter, & cap. qui quis, &c. ubi ob id dicitur

142.

Q. V. An R. I. T. V. R. an obligatio ad nō par-
ticipandum cum excommunicatis, sit tanta,
q̄ obliget ad sui obseruantiam, etiam cum
periculo mortis? V. g. Tyrannus, vel alius
excommunicatus minatur tibi mortem, nisi
communica cum illo, vel dicam ei Missam
ante necem mori potius, quam id. facere? Est
questio grauis, & disputatur in prima. secun-

nota

questio grauis
prima

da. n. q. 6. q. 4. Sunc opinionē sequidā dicūt,
q̄ lex humana, ex natura sua, & ab ipse nō

potest obligare ad sui obseruantiam cum periculo
 mortis, & si aliquando obligatur est de per-
 accidens, quia scilicet adiungitur bono com-
 muni, vt scilicet, vel fidei, vel religionis. Probant, quia
 debet esse iusta, vt si Papa obligaret me ad
 nunquam comedendum carnes feria sexta,
 certe esset lex impia, ergo. Cuius prima se-
 cundum locum citato, tenet oppositum. Dicit
 enim qd Papa & Rex possunt cedere legem,
 quia ex sua natura, & de se per se obligat ad sui
 obseruantiam, cum periculo mortis. Dicit
 secundo, qd si aliqua lex non obligat isto mo-
 do, est solum ex benignitate legislatoris, qui
 noluit obligare cum tali periculo, non autem
 ex vi legis. In summa autem sua dicit multa
 respondens ad quæst. Primo ait quod in hu-
 manis non est mortale communicare cum
 excommunicatis in prohibitis, & qd ab exco-
 municatione propter talem metum excusa-
 tur. Secundo dicit quod in diuinis, etiam se-
 cluso contemptu Ecclesie, nullo modo licet
 communicare cum excommunicatis, etiam
 ubi vitæ datur mortem. Quia talis participatio
 est mortalis, quæ nullo metu excusatur: vt di-
 citur in cap. sacramentis extra, de sententia
 excommunicationis. Certe ista sententia est nimis
 grauis, & odiosa. Vnde dico, qd metus mortis
 excusat à mortali, & ab excommunicatione,
 propter participationem in diuinis cum ex-
 comunicatis incurrendam, se cluso contemptu

nota

124

Ecclesiæ: si ob eo, quia non est verus iudex, quod
 Ecclesiæ intendit obligare; alii observantiam
 suam obligant, cum detrimento salutis pro-
 priæ. Cuius ergo excommunicationis sit poena ec-
 clesiastica, & de iure positivo: non est dicen-
 dum; quod obligat cum periculo mortis. Et sic
 ad cap. sacramento, dicitur: quod dola de or et alia
 est intelligenda: quando in contemptu Ecce-
 siæ: nihil aliud mors. Vel quod dicitur: mittitur
 peccatum mortale, nisi ob veniente morte. Vel
 quando participat in crimine, ut in oculo cum
 excommunicato, ut ait: S. I. in q. 1. de libere
 in art. 9. & Sylvest. verbo, metus §. 1. de Du-
 band. ar. 8. q. 1. in 2. dicitur: magis dicitur
 a Q. 1. §. 1. de V. R. ut rursus tenet excommu-
 nicatus de peccato vitæ & fidelitatis & in quo de
 omnibus excommunicatis, quo eum modo.
 Respondetur, & sit prima propositio: Excom-
 municatus cuius excommunicatio est occulta
 non tenetur: nisi id ne excommunicationis abster-
 nere eum publico confotium aliorum, & ad in-
 munitionem, etiam in divinis, sed potest & de
 dicto in omnibus. ut habere, ac si non esset
 excommunicatus. Et est: est conclusio: Syl-
 vestri, verbo, excommunicatio, §. 1. Probatur,
 nullus tenetur se intinere, imò omnes
 tenentur iure diuino & naturali, ad tuendam
 famam, & animam propriam (cum habe de
 bono animo) ut gaudent, quia quilibet tene-
 tur non suadenda, ac alios: sed si excommu-

nificatus forma de; d'igeret alio xum; confutata
 scandalizor; curalli nescientes causam; ergo
 non deb; fugere. Secunda, publico; excom-
 municatus tenet ut vitare alios; fideles; tam
 publico; quam in secreto; de hoc nō est dubium.
 De qualitate autem culpę publico; excom-
 municati, si publice; communicat; cum alijs
 in divinis & prohibitis idem est iudicium
 de peccato participium cum eo; non peccat
 illi magis quam malis excepto quod fideles
 post Concilium Constantiense habet facultate
 rem inducendi excommunicatos non nomi-
 natim; nec propter notoriam Clericō; per-
 cussionem; ad aliqua; in quibus si se intro-
 ferent ipsi excommunicati non rogati; gra-
 viter peccarent; si quid iolum ab V. et ibi
 Sed utrum unus excommunicatus teneat
 tur vitare alium excommunicatum; Videtur
 quod non; quia olim leprosi; qui hoc excom-
 municatos; figerab;nt; poterant invicē; con-
 loqui & conueneri; ergo; Item; quia; excom-
 municati non sunt iam de corpore publico;
 Ecclesie; & a se separati; excommunicati; ut ego;
 Recip. quod sine dubio tenendum est; quia; est
 prohibitus; excommunicato; participare; cum
 alijs; excommunicatis; sicut; cum alijs; fidelibus;
 & que; peccat; communicando; cum alijs;
 alijs; ac; cum alijs; fideles; excommunicatis;
 sic; ad invicem; communicantes; incurrunt;
 excommunicatione; minoris; & est; quia; alijs;

204

147

201

excommunicati essent melioris conditionis; ut sic: quam non excommunicati qui quidem priuantur illa cōuersatione. Itē, quia adhuc sunt membra Ecclesie per fidem. Secundo dico, q̄ excommunicati ob hoc solum q̄ sunt excommunicati, non sunt exempti à legibus & præceptis suorum prælatorum, & Papæ. Quia nō sunt omnino extra Ecclesiam, sicut ethnici, nec sunt totaliter abscissi: & ideo tenentur superioribus parere & seorsus, faciētes peccant, & incurrunt alias excommunicationes, & pœnas.

344.

Dico vltimò, quòd titulo excommunicationis maioris prohibetur non solum licita cōuersatio cum excommunicato, sed etiam illicita. Vnde mulier subijciens se excommunicato, grauius peccaret, quam si peccaret cum non excommunicato. Itaq; præter malitiam, quæ habet illud peccatum ex suo genere, habet aliquam rationē circumstantiæ excommunicationis. Hoc patet quia in prohibitione communicationis, includitur prohibitio illicitæ communicationis à fortiori: & non dubites de hoc.

347.

Dico deniq; non sacerdotes posse excommunicare, à modo iurisdictionē habent in foro cōtentiōso, ut Archidiaconos, legatos & electi. Sed est græue dubium, an occulte excommunicatus possit excommunicare: itaq; quòd talis sententia valeat? Palu. quæst. 8. q. 17.

respon-

respondet, quod sic. Probat ex cap. ad probā
 duas. de sententia & re iudicata. Et ex. l. Bar-
 barius. ff. de re iudicata. Et habetur. 3. q. 7. c.
 1. & 3. q. 4. c. nō ne. Idē tenet Gratianus. 3. p.
 q. 7. in fine. Contrariū Syluest. verbo excom-
 municatio. 2. §. 3. Nam Alexander. 24. q. 1. c.
 audiuius, dicit excommunicatū excommuni-
 care non posse, nec enim deijcere potest quē
 quam iam prostratus. Idem patet in cap. ad-
 uersus, de immunitate ecclesiarū. & ibi Glos-
 sa. Et in cap. exceptionem, de exceptionibus.
 Ad hoc respōdetur, publicē excommunicatū
 suspensum esse ab officio & beneficio
 ecclesiastico, de iure communi; ecclesiastico
 tamen, nam à civili non est suspensus, ita
 quod sententię non valeāt: nisi eūm per an-
 num perseverat in excommunicatione, ut
 habetur extra de hæreticis. ca. excommunica-
 mus. §. credentes. Suspensus quodq; est à bene-
 ficio suscipiendo, ita quod non possit accipe-
 re, nec retinere si accipit, patet, de clerico ex-
 communicato. capit. postulatis. A fructibus
 etiā percipiēdis beneficij quod habuit ante
 excommunicationem, ipso iure suspenditur.
 de appellatio. c. pastoralis. parrapho. Verum
 quia. Sed nō priuatur beneficijs habitis ante
 excommunicationem eo ipso: priuandi ta-
 men sunt & expoliandi, si diu in excommu-
 nicatione permaneant, ut patet de exate &
 qualitate. ca. cum bonē memorię. Et de hæ-

yeticis, & excommunicatis, paragrapho cre-
 dentes. Sunt item ab officio suspensi. Patet.
 24. q. 1. c. audiamus. Et de excessibus prela-
 torum. capitu. vii. Et omnia iuris pericula qd
 Theologice sentiant. Quod scilicet autem excom-
 municatus non est suspensus ab officio. Nam
 publico officij gressa ab excommunicato oc-
 culto valent, nec sunt irrita quamdiu tolera-
 tur ab Ecclesia. Et hac est opinio communis
 Ricard. 4. d. 18. arti. 7. q. 1. Caiet. in sum. verb.
 absolutio. Innoc. ca. veritatis. de & contum.
 Panor. ibid. Syluest. verb. Excommunicatio.
 3. 5. 1. c. u. 1. de 23. Nam si actus occulte, excom-
 municati irritantur, postea cum detegeretur
 excommunicatio, multi de suo statu du-
 bitarent. Item patet ex Concil. Constant. in
 quo ad evitanda scandala & multa pericula so-
 lu priuatur a communicatione, excommunicat-
 orum, qui sunt specialiter nominati, vel per-
 cussores clericorum, & tamen si essent irrita
 que facerent, non emur abstinere. Itē in. c.
 ex pia. de exceptio. lib. 6. Itē sententia lata ab
 excommunicato occulte, tenet quantum ad
 exteriora, & non solum ratione scandali. 8. q.
 4. c. nonne. Credo tamen quod per tale sen-
 tentiam non priuatur, excommunicatur, suffra-
 gis communibus. Quia ex parte ferentis erat
 nulla, sed valida ratio ne precepti ecclesiasti-
 ci, & propter utilitate communem, Confir-
 matur, quia concilium Constant. voluit illam
 indul-

indulgentiam esse, non in reuelationem ex-
 communicati, sed populi Christiani; ergo cū
 priuare suffragijs pertineat ad auctoritatem
 ipsius excommunicantis, non debet releuari
 suffragijs inquam, id est, bonis interioribus
 quæ Deus præbet, membris suæ Ecclesiæ. Nam
 bene priuat eum orationibus publicis; mis-
 sa, officio diuino. An autem publicè excom-
 municatus possit dare facultatem audiendi
 confessiones? Palude. 4. distin. 23. quaest. 1. to-
 net quòd sic. Ego credo quòd nõ quia est su-
 spensus. O contra autem excommunicatus li-
 cet potest alteri committere, ipse verò licitè
 absolueri non potest.

Quo ad quartum & vltimum de excommu-
 nicatione minori, dicimus primo quòd ex-
 communicatio minor est censura ecclesiasti-
 ca, qua homo excluditur à passiuâ tantum par-
 ticipatione sacramentorū: & ex consequenti
 à passiuâ electione canonica. Quia sic di-
 sponit ius, extra de clerico excommunicato.
 Et hæc excommunicatio post Concil. Con-
 stant. inducitur tantum casibus incutitur.
 Primus, si participatio interuenit cum nomi-
 natim excommunicatis publicis. Secundus,
 si cum excommunicatis propter manū vio-
 lentam in clerico notoria (extra casus à iure
 permisos) & peccat mortaliter peccato sa-
 crilegij excommunicatus minore excommuni-
 catione, si se ingerit passiuè participationi

cuiusq; extrahenti. Quia exclusus ab Ecclesia
in dignis accedit: sicut excommunicatus ma-
ior congerens se diuinis. Participatos autē cū
excommunicato minore, nullam ex participa-
tione incurrit cēsurā. Quia excommunicatio
minor non transit in tertiam personam. sup

Sed vtrū quilibet sacerdos possit absolue-
re ab excommunicatione minori? Resp. quōd
non secundū Caiet. verb. absolutio. & verbo
excommunicatio minor. circa finem & Syl-
uest. verb. absolutio. 1. paraphō. 2. & est cō-
munis opinio. Probat Caieta. quia quęcun-
que excommunicatio est vinculum fori con-
tentiosi, ergo exigitur in absoluente pote-
stas iurisdictionis in eodem foro: at simplex
sacerdos nō est iudex, nec habet nisi potesta-
tem ordinis, ergo. Confirmatur ex ca. nuper
de sentē excom. Oportet ergo recurrere ad
ministrum Ecclesie habentem aliās potesta-
tem iurisdictionis: & posset Diaconus, imo
simplex clericus habens iurisdictionem, ab-
soluere à minore excommunicatione, multo
magis quā à maiore. Quoniam verius
que absolutio non spectat ad po-
testatem ordinis, sed iuridi-
ctionis. Et ista pro ma-
iora excommuni-
cationis susci-
pientes

TABVLA;

¶ Sequitur tabula questionum, & articulo-
 rum in hac Summa conten-
 torum.

Questio prima de
 sacramētis in cō-
 muni. Quid sit sa-
 cramentum, pagina. 13.
 numero. 1.

¶ Vtrum differāt sacra-
 menta nouæ legis à sa-
 cramentis veteris le-
 gis, pag. 14. num. 2.

¶ Sacramēta nouæ legis
 quot sint, pag. 17. nu. 3.

¶ Sacramenta septē no-
 uæ legis à quo fuerint in-
 stituta, pag. ead. nu. 4.

¶ Sacramēta septem, an
 omnia sint verè & pro-
 priè sacramēta, pag. 18.
 nu. 5.

¶ Sacramenta septē no-
 uæ legis, an contineant
 gratiam &c., pag. eadē.
 nu. 6.

¶ Sacramentorum suffi-
 cientia ostēditur, pa. 19.
 nu. 7.

De Baptismo.

Baptism⁹ quādo fue-
 rit institutus, pa. 21.
 nu. 8. & pa. 22. nu. 9.

¶ Vtrum obligatio ba-
 ptismi, & aliorum sacra-
 mentorum nouæ legis in-
 ceperit statim post Chri-
 stū passum, pa. 22. nu. 10.
 Et quando legalia cessa-
 uerunt, pa. 23.

¶ Promulgatio Euange-
 gelij quando fuit facta
 sufficiēter, pa. 24. nu. 11.

¶ Baptismi materia quæ
 sit, pa. 26. nu. 12.

¶ Baptismi forma quæ
 sit, pa. 27. nu. 13.

¶ Error in forma, an vi-
 tiet sacramentum, pag.
 eadem, nu. 14.

¶ Baptismus in nomine
 Christi, an sit validus, pa-
 gi. 28. nu. 15.

- Baptismus in nomine
Trinitatis, an sit validus
pa. 29. nu. 16.
- Baptizans, an propria
personam exprimeret de
beat. pa. ead. nu. 17.
- Baptizare vñ vtrum
duo simul possint, pa. 30.
- Baptizata persona, v-
trum debeat explicari
pa. 31. nu. 18.
- Vtrum sit necessariū,
quod puer baptizandus
mergatur aqua, pa. ead.
nu. 19.
- Baptismus vtrum re-
mittat omnia peccata,
etiam actualia, pagi. 32.
nu. 20.
- Vtrum baptismus re-
mittat totam poenā,
pa. ead.
- Vtrum in baptismo de-
tur gratia, pa. 34. nu. 21.
- Vtrum baptismus in oñ-
nibus conferat e. palem
effectum, pa. ead. nu. 22.
- Vtrum peccator infa-
ctualiter peccat si bap-
tizandus, pa. 35. nu. 23.
- Vtrum recedente scilicet
ne, incipiat valere ba-
ptismus, pa. ead.
- Vtrum sint plura bap-
tizata, pa. 36. nu. 24.
- Vtrum pueri sint bap-
tizandi, pa. 37. nu. 25.
- Vtrum furiosi & amē-
tes sint baptizandi, pa. 38.
ead. nu. 26.
- Vtrum pueri infidelium
inuitis patribus sint ba-
ptizandi, pa. 39. nu. 27.
- Vtrum mali ministri cō-
ferant vera sacramenta,
pa. 40. nu. 28.
- Vtrum ministrans sa-
cramenta in peccato mor-
tali, peccet mortaliter
pa. 42. nu. 29.
- Vtrum liceat recipere
sacramenta a malis mi-
nistris, pa. 43. nu. 30.
- Vtrum liceat recipere
baptismum ab exco-
nicatis, pa. 44. nu. 31.
- Vtrum puer intradu-
rum possit baptizari, pa-
gi. 46. nu. 32.
- Quid faciendū de mu-
lic.

TABVLA:

fiere damnata ad mor-
tem, pa. ead. nu. 33.

¶ Quæ ætate sunt pueri
baptizandi, pa. 46. nu. 34.

Utrum ad baptismum
requiratur intentio ba-
ptizantis, pag. 47. nu. 35.

Utrum baptizatus post
sit iterum, pa. 48. nu. 36.

Utrum pueri secretè
baptizati, sint repetun-
dè solennes benedictio.

Eccl. pa. 51. nu. 37.

Utrum in baptismo puer
faciat votum, pag. ead. g.

Utrum in baptismo de-
beant concurrere simul

materia & forma, pa. 52,
num. 38.

¶ Questio. 2. de Cõ-
firmatione.

Utrum confirmatio sit

Christo iuncta,

pa. 53. nu. 40.

¶ Quæ sit materia cõfir-
mationis, pa. 54. nu. 41.

Utrum balsamum de

necessitate confirmatio-
nis, pa. 55.

Utrum chrisma debeat
esse consecratum, pa. 56.

¶ An chrisma debeat ab

Episcopo consecrari, pa

gi. 57. nu. 43.

¶ Quæ sit forma confir-
mationis, pa. ead. nu. 44.

An confirmatio impu-
eriat characterem, pa. 58.

An possit aliquis non
baptizatus confirmari,

pa. 59. nu. 46.

An confirmatio conferat
gratiam, pa. ead. nu. 47.

¶ An omnes debbant cõ-
firmari, pa. 60. nu. 48.

In qua ætate sit cõfir-
mationis hoc sacramen-

ta, pa. ead. nu. 49.

¶ An solus Episcopus pos-
sit hoc sacramentum con-

ferre, pa. 61. nu. 51.

¶ Quis sit ritus cõfir-
mationis, pa. 62.

¶ Quæ-

Questio. 3. de Eu-
charistia.

Vtrum Eucharistia sit
sacramentum, pa-
gi. 63. nu. 52.

Verum sit de necessitate
salutis, pa. 64. nu. 53.

Verum sint aliquę figu-
rę huius sacramenti,
pa. 65. nu. 54.

Verum materia Eucha-
ristiæ sit panis & vinum,
pag. ead. nu. 55.

Verum panis consecra-
tus debeat esse azymus,
pa. 67. nu. 56.

Verum requiratur cer-
ta, & determinata quãti-
tas panis, pa. 68. nu. 57.

Verum oporteat mate-
riam consecrationis esse
presentem, pa. ead. nu. 58.

Verum vinum sit materia
huius sacramenti, pa. 69.
nu. 59.

Verum in aceto possit
consecrari, pa. ead.

Verum in musto possit
consecrari, pa. ead.

Verum aqua sit miscen-
da cum vino, pa. 70. nu. 60.

Verum in Eucharistia
maneat substantia panis,
pa. ead. nu. 61.

Verum omnia acciden-
tia panis & vini maneant,
pa. 71. nu. 62.

Verum hæc conuersio
sit instantanea, vel successi-
ua, pa. ead. nu. 63.

Verum Christus sit co-
tus in tota hostia, & res-
tus in qualibet parte, pa-
gi. 72. nu. 64.

Verum continentia &
existentiã corporis, & san-
guinis Christi, & totius
Christi, sub speciebus pa-
nis & vini, sit vera, & rea-
lis, pa. 73. nu. 65.

Verum realiter existentiã
& continentia totius
Christi & partium eius
in sacramento Eucharis-
tiæ, duret dum durat pro
tempore, quo sacramen-
tum est in usu, &c. pa. 74.
nu. 66.

Verum in sacramento

TABVLA:

Eucharistia: Christus: sit adorandus adoratione laetitia, non, solum interno cultu, sed etiā externo, pa. 75. nu. 67.

Eucharistia, q̄ in sacra-
rio reservari liceat, &
ad infirmos deferri, ostē-
ditur, pa. ead. nu. 68.

Utrū Christus mouea-
tur in Eucharistia, pa. 76.
nu. 69.

Utrum Christus post
sit videri in hostia cōse-
crata, pa. 77. nu. 70.

Quid faciendū quādo
in hostia apparet puer,
vel alia forma quævis,
pag. 78. nu. 71.

An accidētia in hoc sa-
cramētū habeāt aliquod
subiectū, pa. ead. nu. 72.

An liquor non cōsecra-
t⁹ possit misceri vino cō-
secrato, pa. 79. nu. 73.

Quæ sit forma cōsecrā-
di panis, pa. 80. nu. 74.

Quid demonstratur per
pronomen hoc, pag. 82.
nu. 75.

Qui sint effectus Euche-
ristia, pa. 83. nu. 76.

Utrum per hoc sacra-
mentū remittatur mor-
tale peccatū, p. ead. n. 77.

Utrum prærequiratur
confessio ante Eucharis-
tiz sumpcionem, pa. 86.
nu. 78.

Utrū aliquādo liceat sa-
cere sine præuia cōfes-
sione, pa. 88. nu. 79.

Utrum Eucharistia sit
dāda peccatori perseue-
ranti in peccato, pa. 89.
nu. 80.

Utrū nocturna polluti-
o impediat sumpcionē
Eucharistia, pa. 91. n. 81.

Utrum sumens Eucha-
ristiam debeat esse ieu-
nus, pa. 93. nu. 82.

Utrū in necessitate li-
ceat cōsecrare post præ-
dium, pa. 94. nu. 83.

Utrū Eucharistia possit
dari nō habētib⁹ vsū
rationis, pa. 95. nu. 84.

Utrum liceat quotidē
cōmunicari, pa. 97. n. 85.

Utrū

- Tetrum sit præceptum
 de Eucharistia: sumptio
 ne, pa. 99. nu. 86. nu. 117
 Vtrum sit necessarium
 sumere Eucharistiã sub
 ytraq; specie, pag. 100.
 nu. 87. ad 37. nu. 118
 Vtrum minister Eucha-
 ristie sit sacerdos, pa. 102
 nu. 88. ob hæc p. 117
 Vtrum communicare lai-
 cos, pertineat ad sacer-
 dotes solos, pa. 103. n. 89.
 An malus sacerdos pos-
 sit cõsecrare, p. 104. nu. 90.
 An missa mali sacerdo-
 tis tantum prodest ac mis-
 sa boni, pa. 104. nu. 91.
 An hæretici, schismatici,
 excommunicati possint
 cõsecrari, pa. 106. nu. 92.
 An liceat audire missã,
 aut recipere Eucharistiã
 ab hæreticis, schismatici-
 cis, & excommunicatis. pa.
 107. nu. 93. ad 43. nu. 117
 An liceat sacerdoti ab-
 stinere omnino a celebra-
 tione, pa. 108. nu. 94. V
 Quod sit oportuna tẽ-
 pus ad celebrandam, pa.
 109. nu. 95. ob hæc p. 108
 An liceat p̄sures in die
 celebrare, pa. 110. nu. 96.
 Quo tẽpore missa sit ce-
 lebrandã, pa. 111. nu. 97.
 In quo loco sit celebrã-
 dam, pa. 112. nu. 98. ob hæc
 Quomodo Ecclesia vio-
 larum & reconciliari de-
 beat, pa. 113. nu. 99. nu. 103
 Quando incepta missa ce-
 lebratio, pa. 115. nu. 100.
 Quomodo sit occurrẽ-
 dũ defectibus in missa tẽ-
 tingẽtib; pa. 116. nu. 101.
 Missa sit sacrificium,
 pa. 117. nu. 102. nu. 107
 Christus quod sit vltima
 cõnsecratio sub specie
 b; panis & vini Deo pa-
 tri pro nobis obtulerit
 ostẽditur, pa. 119. nu. 103.
ob hæc p. 118. nu. 104. q. 1
¶ Quæstio. 4. de Pœ-
 nitentia. nu. 104
ad 47. nu. 108. eq. 11. nu. 117
An pœnitentiã sit sa-
 cramentũ, pa. 120. nu. 104. ad 47. nu. 108
 Quæ

TABVLA.

Quæ sit materia pœnitentia, pa. 122. nu. 105.

Quæ sit forma, pa. 123. nu. 106.

An pœnitentia sit sufficiens remediū cōtra peccata, pa. 124. nu. 107.

An pœnitentia sit necessaria post peccatū, pag. 125. nu. 108.

An per pœnitentiam pœna debita peccatis remittatur, pa. 126. nu. 109.

Quomodo remittantur peccata venialia, pa. 127. nu. 110.

An peccata remissa semel, redeant per sequens peccatum mortale, pag. 129. nu. 111.

An per pœnitentiā restituantur gratia, peccata & virtutes, pag. 130. nu. 112.

Per omnia bona opera restituitur aliquid de gratia perdita, pag. 131. nu. 113.

Quid sit cōtritio, pag. 132. nu. 114.

Vtrū sufficiat solū dolere de præteritis, vel an requiratur propositum cauendi futura, pag. 134. nu. 115.

Vtrū contritio debeat esse distincta de singulis peccatis, pa. 135. nu. 116.

Vtrum quicūq; dolor, licet parvus sufficiat ad remissionem peccatorū, pa. 137. nu. 117.

Vtrū de maiori peccato sit habēnda maior cōtritio, pa. 139. nu. 118.

Vtrū contritio debeat procedere ex dilectione Dei, super omnia, p. ead. nu. 119.

Vtrum omnis, qui habet contritionem, consequatur gratiam infallibiter, pa. 141. nu. 120.

Vtrū contritio possit fieri cōtritio, pa. 142. nu. 121.

Vtrū tota vita præsens sit tēpus cōtritionis, & quando tenetur homo cōfiteri, pa. 143. nu. 122.

Vtrum post hanc vitam

fit locus poenitentiae, pa.

145. nu. 103.

Utrum peccata venialia remittantur post hanc vitam pa. ead. num. 124.

Utrum remittatur per contritionem tota poena debita peccatis, pagina,

146. nu. 104.

Utrum confessio sit de necessitate salutis, sicut baptismus, pagina. 147.

nu. 126.

Utrum confessio sit tam necessaria, sicut baptismus, pa. 149. nu. 127.

Utrum confessio sit de iure naturali, eadem. pa. nu. 128.

Utrum teneamur confiteri peccata venialia, pa. 150. nu. 129.

Utrum possit aliquis confiteri peccatum quod non habet, pa. 151. nu. 130.

Utrum de scrupulosis, pag. 152.

An qui confitetur veniale quod non fecit, peccet mortaliter, pagina. 153.

nu. 131.

De tempore quo obligat preceptum confessionis, pa. 154. nu. 132.

Utrum aliquando teneamur statim confiteri, pag. 157. nu. 135.

Utrum teneamur confiteri in articulo mortis, ead. pa. nu. 134.

Utrum ante Eucharistiā teneamur confiteri p. 158.

Utrum ad recipiēda alia sacramēta, teneamur confiteri, pa. 159. nu. 135.

Utrum administranda sacramēta teneamur confiteri, pag. 160. numero. 136.

Utrum teneamur confiteri semel in anno, pag. 161. nu. 137.

Utrum obligatus teneatur scribere peccata ad confitendum, pa. ead. num. 138.

In qua etate tenetur homo confiteri peccata sua, pa. 162. num. 139.

Utrum Papa possit dispensare

spen-

spensare in præcepto confessionis, pag. 163. numero. 140.

¶ Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti, pag. 164. nu. 141.

¶ Vtrum venialia possint confiteri Laico, pag. 165. nu. 142.

¶ Vtrum mortalia possint Laico confiteri, pa. ead. nu. 143.

¶ An sacerdotes in peccato mortali existētes potestatem habeant absolue diuinitētes in confessione sacramentali, pag. 168. nu. 144.

¶ Vtrum confessio sit faciēda proprio sacerdoti, pa. ead. nu. 145.

¶ Quis sit proprius sacerdos, pa. 169.

¶ Vtrum in absentia proprii sacerdotis liceat confiteri alteri ibidem.

¶ Vtrum petens a proprio sacerdote licentiā, & nō obtinens, possit confiteri cuiuscunq; voluerit ibidē.

Cum nō expediat proprio sacerdoti confiteri quid faciendum, pa. 171. num. 146.

¶ Vtrum qui in Pascha comunicauit sine confessione præuia: teneatur iterum confiteri illo met anno, pa. 172. nu. 147.

¶ Qui ex causa non comunicauit in Pascha, an teneatur postea comunicare, pag. ead. nu. 148.

¶ Vtrum de licentia proprii sacerdotis liceat alteri confiteri, p. ea. n. 149.

¶ Vtrum potens eligere confessorem, possit eligere sacerdotem nō expositū, pa. 173. nu. 150.

¶ Vtrum proprius sacerdos possit audire sibi subditam in alio Episcopatū, pa. 174. nu. 151.

¶ Vtrum nō sacerdos habens curam animarum possit concedere facultatem eligēdi confessorem, pa. ead. nu. 152.

¶ Verum ratū habitio det

facultatem absoluendi,
pa. 175. nu. 153.

Quis sit proprius sacer
dos singularum persona
rum, pa. 176. nu. 154.

Itinerarium & peregrini
torum, quis sit proprius
confessor, pa. 178. nu. 155.

Utrum in articulo mor
tis quilibet possit absol
ui à quolibet sacerdote,
pa. 179. nu. 156.

Utrum confessio infor
mis sit valida, pa. eadem,
nu. 157.

Utrum sacerdos debeat
absolvere eum, què scit
imperfectè dolere, pag.
182. nu. 158.

Utrum confessio debeat
esse integra, pa. 183. nu. 159.

Utrum confessio non in
tegra ex negligentia exa
minationis, sit valida, pa.
184. nu. 160.

Utrum requiratur ma
xima diligentia ad exami
nandam conscientiam, pa.
eadem. nu. 161.

Utrum confessor debeat

cum audire, qui nõ fecit
examinationem, pa. 185.

Utrum habes peccata re
seruata, possit integrè
confiteri, pa. 186. nu. 162.

Utrum inferior aliquã
do possit absolvere à re
seruatis, pa. 187.

Utrum per confessio
nem informem satisfaciat
præcepto Ecclesie, pa.
eadem. nu. 163.

Utrum in necessitate cõ
fessio dimidiata sit vali
da, pa. 188. nu. 164.

Utrum virtute absolu
tionis remittantur pec
cata oblita, ibid. nu. 165.

Utrum in cõfessionibus
generalibus de peccatis
aliis cõfessis, liceat dimi
diare confessionem, pa.
189. nu. 166.

Utrum ex defectu satis
factionis sit iteranda cõ
fessio, pa. eadem. nu. 167.

Utrum cõfessio facta sa
cerdoti ignorantem, sit va
lida, pa. 190. nu. 168.

Utrum cõfessio in qua

T A B U L A

facerdos nō aduertit ad peccata, sit valida, p. 191. nu. 169.

Vtrum liceat confiteri peccata semel iam cōfessa, pa. 192. nu. 170.

Vtrum confessio per nūm teneat, pa. 193. n. 171.

De confessione per interpretē pa. 194. nu. 172.

De cōfessione per scripturam, pa. ead. nu. 173.

Vtrum teneamur cōfiteri circumstantias peccatorum, pa. 195. nu. 174.

Quae circumstantiae sint necessario confitendae, pa. 196. nu. 175.

De circumstantiis aggravantibus, pa. 197. nu. 176.

Vtrum confessor possit absolute penitentem contra propriā opinionem, pa. 200. nu. 177.

Vtrum necessario sit confitendus numerus peccatorū, pa. 201. nu. 178.

Vtrum si quis confiteatur se peccasse decies, vel duodecies, & non re-

cordetur tunc nisi decem, & postea recordatur distincte alterius peccati, teneatur illud confiteri in particulari, p. 203. nu. 179.

Vtrum modus secretē confitēdi soli sacerdoti, sit alius ab institutione & mandato Christi, pa. 204. nu. 180.

Vtrum absolutio sacramentalis sacerdotis sit actus verē & realiter iudicialis, hoc est, verē & realiter praestans & efficiens realem absolutiōnem, vel non, sed duntaxat delectet penitentem iam esse absolutum, ibid. nu. 181.

Vtrum sacerdos possit sacramentaliter absoluerē penitentem, cuius cōfessionem non audiuit, pa. ead. nu. 182.

Vtrum sigillum cōfessionis sit necessarium, pag. 205. nu. 183.

Quid faciat confessor,

TABVL 9.

cū interrogatur de peccato confesso sibi, pag. ead. nu. 184.

Quomodo reparabitur defectus factus in confessione, pa. 206, nu. mero. 185.

Utrum sacerdos teneatur filiter peccatam publicam sibi confessam, pa. 207, nu. 186.

Utrum de licentia penitentis liceat confessori reuelare peccata eius, pag. 208, nu. 187.

Utrum alia que fiuntur in confessione, præter peccata, reuelantur sub sigillo confessionis, pag. 209, nu. 188.

Utrum in communi liceat reuelare peccata audita in confessione, pa. 210, num. 189.

Utrum secreta que extra confessionem committuntur sub sigillo confessionis, sint sicut secreta confessionis silenda, pa. ead. nu. 190.

Utrum confessio sit à Christo præcepta, pag. 211, nu. 191.

Consil. de confessio. ante Quadragesimam, pag. 213, nu. 192.

An teneatur confessor interrogare penitentem, pa. 214, nu. 193.

Utrum circumstantia loci sit necessario concedenda, pa. 216, nu. 194.

Utrum circumstantia temporibus etiam, pag. ead. nu. 195.

Utrum liceat habere duos confessores, vnu pro magnis, alterum pro leuibus, pa. ead. nu. 196.

Utrum ei, qui credit se iterum peccaturum, sit neganda absolutio, pag. 217, nu. 197.

Utrum post confessionem, maneat reatus ad penam, pa. ead. nu. 198.

Utrum possit aliquis satisfacere pro peccatis, pa. 218, nu. 199.

Utrum vnus homo possit

fit

TABVLA.

fit pro alio satisfacere,
pa. 220. nu. 200.

• Vtrum possit homo sa-
tisfacere pro vno pecca-
to, & non pro alio, pag.
ead. nu. 201.

Vtrum satisfactio de-
beat fieri pro opera pœ-
nalia, pa. 222. nu. 202.

• Vtrum possit fieri satis-
factio pro opera alias de-
bita, pag. 223. nu. 203.

• An implens pœnitentiã
iniunctã a confessore,
dũ audit Missã de præ-
cepto satisfaciãt, pa. 225.
nu. 204.

• An is, cui iniungitur q̄
ieiunet, satisfaciãt ieiunã-
nãdo in die præcepto ab
Ecclesia, paginã eadẽ,
num. 205.

• Vtrum homo per se ip-
sum debeat pœnitentiã
iniunctã implere, pag.
226. nu. 206.

• Vtrum flagella inflicta
à Deo, sint satisfactoria
pro peccatis, paginã eadẽ,
num. 207.

Vtrum opera pœnalia
satisfactoria sint tria, ie-
iunium, elemosyna, ora-
tio, pa. 228. nu. 208.

• An confessor audiens
confessionẽ, possit obli-
gare pœnitentem ad ali-
quam satisfactiõẽ, pag.
229. nu. 209.

• Vtrum pœnitens te-
neatur adimplere pœni-
tentiã iniunctã, ibi-
dem.

• Vtrum possit cõfessor
imponere quamcunq̄
pœnitentiã voluerint
pro suo arbitrio, paginã
231. nu. 210.

Vtrum secundus con-
fessor possit cõmuta-
re, vel tollere pœnitentiã
iniunctã à primo con-
fessore, paginã eadẽ nu-
mer. 211.

• Questio. 5. de Extrema

Vtrum Extrema un-
ctio sit sacramentũ
pa. 232. nu. 212.

Vtrum sit à Christo in-

TABULA.

stituta, pa. 233. nu. 213.

De effectu eius, pa. 234.
nu. 214.

Vtrum sit vnum sacra-
mentum, an plura, pa. 236.
nu. 215.

Vtrum oleum sit mate-
ria eius, pa. ead. nu. 216.

Vtrum oleum debeat ef-
se consecratum, pag. 237.
nu. 217.

Quae sit forma huius sa-
cramenti, pa. 238. nu. 218.

An sit de necessitate sa-
lutis, pa. 239. nu. 219.

Vtrum omnis sacer-
dos sit minister Extre-
mae vntionis, pag. eadē,
nu. 220.

Vtrum sanis debeat cō-
ferri, pa. 240. nu. 221.

Vtrum omnes infirmi
sint vngēdi, pag. eadē,
nu. 222.

In quibus partibus de-
beant vngi infirmi, pag.
241. nu. 223.

Vtrum Extrema vntio
sit sacramentum iterabi-
le, pa. 243. nu. 224.

Questio 6. de Or-
dine, pa. 244. nu. 225.

Vtrum septē Ordines
sint ex institutione
diuina, pa. 244. nu. 225.

Vtrum ordo sit sacramē-
tum, pa. 245. nu. 226.

Vtrum in nouo testamē-
to sit sacerdotiū visibile,
& externū. Sicq; aliqua
realis & vera potestas cō-
secrati verum corpus &
sanguinem domini nostri
Iesu Christi, & peccata
remittendi & retinendi,
pa. 247. nu. 227.

Vtrum per sacrā ordina-
tionē detur Spiritus san-
ctus, & imprimatur cha-
racter indelebilis, ita ut
nullo pacto possit fieri la-
icus, qui semel prius fuit
sacerdos, pa. 248. nu. 228.

De materia eius, pa. ead.,
nu. 229.

An sit necessarius cōtra-
ctus materiae, p. 250. n. 230.

Vtrum ordo imprimat
characterē, pa. ead. n. 231.

An in suscipiendis Or-
di-

TABULA

ordinibus sit ordo, prioritatis, scilicet, p. 251. n. 238.
 An suscipiens Ordines in mortalibus peccet mortaliter, pa. ead. nu. 233.
 An exercēs officia Ordinis in peccato, peccet mortaliter, p. 252. n. 239.
 Vtrū solus Episcopus possit Ordines conferre, pa. ead. nu. 234.
 Vtrū Papa possit committere Sacerdoti simplici collationē maiōrū Ordinum, q. las de, pa. 253. n. 235.
 Vtrū Hæretici possint Ordines conferre, p. 254. nu. 236.
 Vtrū femina possit ordinari, ibid. nu. 237.
 Pueri an possint ordinari ibidem. p. 254. q. 2.
 Quæritur de qualitatē, & meritā requisitis, ut licite atq; legitimè ordinentur, pa. 255. nu. 238.
 Vtrū homicida & mutilator possit ordinari, p. ead. nu. 239.
 De irregularitatibus,

pa. 236.
 Vtrū prima cōsuetudo sit cōueniens, p. ead. n. 240.
 Quæst. 7. de Matrimonio.
 Vtrum matrimonium sit sacramentū, p. 259. nu. 241.
 Vtrum liceat fidelibus, plures habere uxores simul, pa. 260. nu. 242.
 Vtrū status conjugalis sit antepōendus statui virginicatis, vel cælibatū, pa. ead. nu. 243.
 Vtrū possit fieri per procuratores, pa. 261. n. 244.
 De materia matrimonij, ibid. nu. 245.
 An cōsensus sit de essentiā matrimonij, pag. 262. nu. 246.
 Vtrū cōsensus sufficiat ad matrimonium, pa. 263. num. 247.
 Quid faciet cōiux, quādo habet cōiecturas, qd alter nō consentit in matrimonium, pa. ead. nu. 248.
 Quid faciet mulier, quā

TABVLA.

do is qui cum ea contra
xit secretè, postea cõtra
hit cum alia publicè, pa.
264. nu. 249.

An requiratur, q̄ con-
sensus interior exprima-
tur verbis, p. 265. n. 250.

Vtrũ ad matrimonium
sufficiat cõsensus, & ver-
ba de futuro, pag. eadè,
num. 251. n. 251. sequitur

Vtrum contrahens per
verba de presenti sine cõ-
sensu interiori, vere cõ-
traxerit, & ad quid te-
neatur, pa. 266. nu. 252.

Vtrum post matrimo-
niũ, liceat transire ad Re-
ligionem, pa. ead. nu. 253.

Post matrimoniũ con-
summatũ, quis possit Re-
ligionẽ ingredi, pa. 267.

Vtrũ post matrimoniũ
ratũ non cõsummatũ li-
ceat intrare Religionẽ,
pa. 268. nu. 254.

Vtrũ sponso vi matri-
moniũ cõsummato, spõ-
sa possit ingredi Religio-
nem, pa. ead. nu. 255.

Anteq̄ cõsummationẽ
matrimonij, licet intra-
re Religionem, in qua sit
votum, pa. 269. nu. 256.

Quæ vocentur sponsa-
lia, ibid. nu. 257.

Vtrum spõsalia cõtra-
cta inter illegitimas per-
sonas Papa dispensante,
sint rata, pagina. 270. nu-
mero 258.

Vtrum sponsalia condi-
tionata, ad quicquid cõ-
ditione, sint valida pagi-
na 271. nu. 259.

Vtrũ cõditio impossibi-
lis appositã matrimonio
vitiet illud. p. ead. n. 259.

Quid sit apponatur aliæ
cõditiones, pa. 272. n. 260.

Quid sit bigam^{us}, & quo-
tup. pa. 273. nu. 261.

Vtrũ bigamie irregula-
ritas tollatur per bap-
tismum, pa. 274. nu. 262.

Vtrum culpa superue-
niens sponsalibus, faciat
matrimonium, pa. eadè,
num. 263.

Vtrũ qũ quis accessit
post

TABVLA

post sponsalia de futuro, ad sponsam, non animo contumaci matrimonium & postea contrahit cum alia, matrimonium, sit validum, pa. 275. nu. 264.

Utrum qui accersit ad sponsam de futuro an sit molibidinoso tatum, teneatur illam ducere, pa. 276. nu. 264.

Utrum matrimonium clandestinum sit matrimonium, pa. ead. nu. 266.

Utrum accedere ad sponsam ante benedictionem ecclesie, sit peccatum mortale, pa. 278. nu. 267.

Utrum consensus metu coactus sufficiat ad matrimonium, pa. 280. nu. 268.

Utrum matrimonia ex consensu coacto, necesse sit copula superveniente, pag. eadem.

Utrum parentes possint cogere filios ad matrimonium, pa. 282. nu. 269.

Utrum filij circa matri-

monium teneantur obedire parentibus, ibid.

Utrum error personae impediatur matrimonium, pa. ead. nu. 270.

Utrum visus matrimonij propter solam delectationem sit peccatum, pag. 283. nu. 271.

Utrum visus matrimonij propter vitandam delectationem carnis, sit bonus, pa. 284. nu. 272.

Utrum abusus uxoris sit mortale, pa. ead. nu. 273.

Utrum amplexus, oscula, & tactatus inter conjuges, sint peccatum, pa. 285. nu. 274.

Utrum conjugati teneantur sibi invicem reddere debitum, pa. ead. nu. 275.

Utrum accedere ad uxorem menstruata, sit peccatum, pa. 286. nu. 276.

Utrum sponsa ante benedictione Ecclesie teneatur reddere debitum, pa. 287. nu. 277.

Utrum peccent conjuges,

con-

conueniendo in festis ma-
gnis, pa. 288. nu. 278.

Verū in loco sacro pos-
sit reddi debitum coniu-
gale, pa. ead. nu. 279.

Verū coniuuges possint
uouere continentia, pa.
ead. nu. 280.

Vtrū Papa possit dispē-
sare in matrimonio rato
non consummato, pag. 289.
nu. 281.

Quot sint impedimēta
matrimonij, p. 290. n. 282.

Vtrū impotētia coeundi
impediat matrimoniu
pa. ead. nu. 283.

De etate contrahen-
tium, pa. 291. nu. 284.

Vtrum maleficium im-
pediat matrimoniu, pa.
292. nu. 285.

Vtrū ligamē impedit
matrimonium, pa. eadē,
nu. 286.

Vtrum furia & amen-
tia impedit matrimoniu
nium, pa. 297. nu. 287.

Vtrum crimē incestus
impediat matrimonium

pag. eadem, nu. 288.

Vtrū uir possit admi-
tere uxore fornicariam,
pa. 294. nu. 289. & 290.

Vtrū ordo impediāt ma-
trimoniū, pa. 295. n. 291.

Vtrū uxoriciū impe-
diāt matrimoniu cū co-
cubina, pa. ead. nu. 292.

Et an occidēs uxore in
adulterio deprehensam,
peccet mortaliter p. 297.

Vtrū uotū impediāt ma-
trimoniū, pa. ead. n. 293.

Vtrū impediāt cultus
disparitas, ibid. nu. 294.

Vtrū cognatio impe-
diāt matrimonium, pag.
298. nu. 295.

Vtrum impediāt affi-
nitas, p. 299. nu. 296.

De impedimēto publi-
cæ honestatis, an impe-
diāt matrimonium, pag.
ead. nu. 297.

Vtrum parentes teneā-
tur alere filios illegiti-
mos, ibid. nu. 298.

Vtrū amicus qui acce-
pit hēreditatem ab amic

co, tali pacto, vt det eam
filia spuria, teneatur eā
ei dare & illa licite possi
deat, pa. 300. nu. 299.

Vtrum cognatio spiri
tualis impediatur matrimo
nium, pa. 301. nu. 300.

Vtrum cognatio legalis
impediatur, pa. ead. n. 301.

Vtrum omnes illi, & soli
confanguinitatis, & affi
nitatis gradus, qui Leui
tic. 18. exprimentur, pos
sint impedire matrimo
nium contrahendum & c.
pa. 302. nu. 302.

Vtrum in Ecclesia catho
lica sit autoritas & pote
stas ad condendum de no
uo, aliqua impedimenta
legitima, quae impediunt
matrimonium contrahē
dū, & dirimāt contractū.
Et an habeat potestatem
deponendi & annullandi
ea impedimēta, quae olim
impediēbāt matrimonium
& c. pa. ead. nu. 303.

Vtrum sint aliquaē causae
propter quas matrimo

nium inter fideles semel
validū & firmū, dissolui
quoad vinculum possit,
pa. 304. n. 304.

Vtrum Ecclesia inter ve
tos cōiuges possit mul
tis de causis diuortium
quoad totū, seu quoad
cohabitationem facere,
pa. 306. nu. 305.

Vtrum solennitas nuptia
rū certis tēporibus fieri
prohibita, licita sit, & c.
pa. ead. nu. 306.

Vtrum p̄fessi solenni vo
to castitatem, & etiā quā
in sacris Ordinibus sunt
cōstituti, possint matrimo
niū cōtrahere q̄ fir
mum sit, & validum, pa.
gi. 307. nu. 307.

Vtrum Ecclesia rationā
biliter prohiberet, sacer
dotibus, ne matrimonium
contraherent, p. 308. nu.
308. & 309. n. 309. & 309.
nu. 310.

Et quid dicendū de sa
cerdotibus Orientalibus,
pag. 312. nu. 311.

1. ¶ **Q**uestio. 8. de Cla-
uibus.
- C**laus quid sit, pa-
gi. 316. nu. 312.
- Clauis quando fuerint
datæ. Apostolis ibidem
num. 313.
- ¶ Vtrum potestas exco-
municandi dicatur clauis, pa-
319. nu. 314.
- ¶ Vtrum omnes apostoli à
Christo immediate rece-
perint clauis, pag. 317.
num. 315.
- ¶ Vtrum potestas Petri
fuerit maior, quam alio-
rum Apostolorum, pag.
ead. num. 316.
- Vtrum Episcoporum
potestas sit immediate à
Christo, pa. 318.
- Vtrum clauis Aposto-
lorum adhuc in Ecclesia
permaneat, pagina 3. 9.
num. 317.
- ¶ Clauis diffinitio, pag.
320. num. 318.
- Regnum celorum multi-
pliciter capitur. in sacris
litteris, pa. ead.
- ¶ Vtrum prædicator regni
celorum aperiat, ibidem.
- ¶ Vtrum clauis & chara-
cter 3 sint idem, pa. 321.
num. 319.
- ¶ Clauis duplex, scientiæ
scilicet, & iurisdictionis,
pag. 322. nu. 320.
- ¶ Vtrum clauis culpam &
pœnam remittant pag.
ead. nu. 321.
- ¶ Vtrum Sacerdos possit
ligare ad pœnam pag.
324. nu. 322.
- ¶ Qualem satisfactionis
pœnitentiæ cōfessor im-
ponet, pag. 324. nu. 323.
- ¶ Vtrum vnus confes-
sor possit pœnitentiā
ab alio impositam mu-
tare, pagina eadem, nu-
mero 324.
- ¶ Vtrum legales sacerdo-
tes clauis habuerint, pa.
326. nu. 325.
- ¶ Christus clauis habuit,
pag. ead.
- ¶ Sacerdotes habent cla-
uim Ordinis. pag. 327.
nu. 326.

TABVLA

- Fœminæ nullam potestatem spirituale habet, pag. eadem.

- Vtrū Abbatissæ, & Priorissæ præcepta possint imponere, ibid.

- Vtrū mali sacerdotes clauium vsū habeant, pa. ead. nu. 326.

- Vtrū heretici, schismatici, excommunicati, degradati, clauium vsū habeant, pa. 328. nu. 326.

- Vtrū huiusmodi prædicti in mortis art. possint absoluerè, pa. 329. n. 328.

- Vtrū excommunicati, in art. mortis possint confessionem audire, ibidem.

- Vtrū sacerdos in quolibet. uti clauem possit, pa. 330. nu. 329.

- In quinq; casib; nō debet proprius sacerdos sibi subditum absoluerè pag. 325.

- Vtrum si sacerdos absoluat fœminam, cū qua peccauit, absolutio teneat, pa. ead.

Quæstio. 9. de Excommunicatione.

Excommunicatio quid sit pa. 332. nu. 330.

- Vtrum Ecclesia hac possit pœna punire, pa. 334. nu. 331.

- Vtrum excommunicatio à receptione Sacramentorum priuet, pag. 335. nu. 332.

- Vtrum sacramentū annulletur per hoc quod conferat excommunicatus, pa. 338. nu. 333.

- Vtrum causa excommunicationis sit peccatum mortale, pa. 340. nu. 334.

- Vtrū statim quod homo peccet mortaliter, excommunicari possit, pa. 341. nu. 335.

- Vtrum excommunicatio iniusta sit valida, vel aliquem habeat effectum, pa. 342. nu. 336.

- Vtrum excommunicatio ignorata liget, pag. 345. nu. 337.

- Vtrum incurrat sententiam

TABVLAR

tiam excommunicationis, qui inuincibiliter credēs se incurere, aliquid facit, pa. 349. nu. 338.

Vtrum liceat cum excommunicato communicare, pa. 350. nu. 339.

Vtrum excommunicatū ab vno Episcopo, teneatur vitare qui in alio Episcopo parati sunt, pa. 353. nu. 340.

Vtru obligatio ad non participandum cum excommunicatis, tāta sit, quod ad sui obseruantiam obliget cum periculo mortis, pa. 354. nu. 341.

Vtrum excommunicatus teneatur fideles vitare, pa. 356. nu. 342.

Vtrum vnus excommu-

nicatus alium excommunicatū vitare, teneatur, pa. 357. nu. 343.

Vtrum cum excommunicato excommunicatione maiori, prohibeatur licita, vel illicita conuersatio, pa. 358. nu. 344.

Vtrum occulte excommunicatus possit excommunicare, ita quod talis sententia valeat, pa. ead. nu. 345.

Quid sit excommunicatio minor, & in quibus casibus incuratur, pag. 361. nu. 346.

Vtrum quilibet sacerdos, absolueret ab excommunicatione minori possit, pa. 362. nu. 347.

FINIS.

O S C Æ,

Apud Ioannem Perez à Valdiuieslo,

anno a Virginis partu,

1588.

